

Kniževna Univerzity prof.
Dr. KARLA LAŠTŮVKY

PRAELECTIONES EX IURE 13-C-146 MATRIMONIALI,

quas alumnis seminarii Boh. Budvicensis

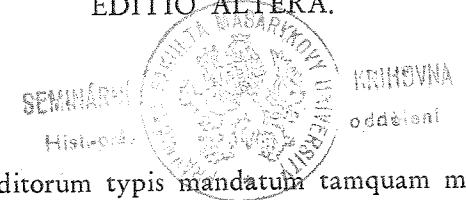
habuit

Prof. Msgr. ThDr. LUDOVICUS MATOUŠŮ

*Cirke' Matoušů
Riegrova 770*

„Canones non licet sacerdotibus ignorare“
c. 4. D. XXXVIII.

EDITIO ALTERA.

Usui privato auditorum typis mandatum tamquam manuscriptum.

Čes. Budějovice 1934.

Nákladem vlastním. - Vytiskla Českosl. akc. tiskárna fil. v Č. Budějovicích.

*S. Krajčanským poždravenem
28/8. 35.
Matoušů*

Mat 28/8 35

Nihil obstat!

Msgre ThDr. *Venceslaus Poustka.*

censor ex officio.

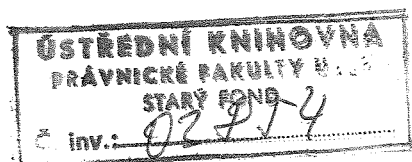
No. 2412.

Imprimatur.

Boh. Budvicii, die 15. Martii 1934.

Zkouška od	<i>M. Dostál</i>
Průběh od	<i>M. Dostál</i>
Číslo	35.936
1934	

† *Simon, episcopus.*

Brevis elenchus bibliographicus.

- Nikolaus Hilling: Das Eherecht des C. I. C. Weibel in Freiburg in B., 1926.
- Felix Capello S. J.: De matrimonio. Marietti, Taurinorum Augustae, 1933, ed. 3.
- Lud. Fanfani O. P.: De matrimonio et causis matrimonialibus. Marietti, 1924.
- M. Leitner: Lehrbuch des katholischen Eherechtes. Aschendorff in Münster, 1924.
- Aug. Knecht: Handbuch des kathol. Eherechtes. Mit Berücksichtigung des bürgerlichen Eherechtes Deutschlands, Österreichs, Ungars, Tschechoslowakei und Schweiz. Herder in Freiburg, 1928.
- Franz Trieb: Praktisches Handbuch des geltenden kanon. Eherechtes in Vergleichung mit dem deutschen staatlichen Eherecht. I. Teil 1925, II. Teil 1927, III. Teil 1929, IV. Teil 1932 (bis zum can. 1093). Ostdeutsche Verlagsanstalt, Breslau.
- Dominicus Prümmer O. P.: Manuale iuris canonici. Herder, Freiburg, 1927.
- Timoth. Schäfer O. C.: Das Eherecht nach dem Cod. I. C. Aschendorff in Münster, 1924.
- C. M. Salmon O. P.: De matrimonii sacramento tractatus pastoralis. Liège, 1929, La Pensée catholique.
- Albert Königer u. Fr. Giese: Grundzüge des Katholischen Kirchenrechts u. des Staatskirchenrechts. 2. Aufl. Bonn u. Köln. 1932.
- Ed. Eichmann: Lehrbuch des Kirchenrechtes. Schöningh in Paderborn, 3. Aufl.
- Rado Kušej: Cerkveno pravo katoliške cerkve s posebnim ozirom na razmere v kraljevini SHS, Ljubljana, 1927.
- A. Cance: Le Code de droit canonique. Commentaire succinct et pratique. Tome second: 2. vol. de Sacramentis. Paris, Gabalda, 1928.
- Joh. Sägmüller: Lehrbuch des kathol. Kirchenrechtes. 4. Aufl. Herder in Freiburg, 1930.
- Joh. Linneborn: Grundriß des Eherechtes. Paderborn, Schöningh, 1933.
- Jeličić: Das kanonische Eherecht der kath. Kirche, Sarajevo, 1930.
- Steph. Sipos: Enchiridion iuris can. Pécs (Pétikosteli), ed. 2., 1931.
- G. Payen: De matrimonio in Missionibus ac potissimum in Sinis. 3. vol. 1928/1929. Zika-wei.

G. Vromant: De matrimonio (Ius missionarium Tom. V.), Lovanii, 1931.

C. Badii: Sistema del diritto matrimoniale italiano. Roma, 1932.

Hermann Müssener: Das katholische Eherecht in der Seelsorgspraxis. Schwann, Düsseldorf, 1933. M 9.—

Fontes, quibus usus sum:

A. Vermeersch S. J. — J. Creusen S. J.: Epitome iuris canonici. Car. Beyaert, Brugis, 3. ed. 1927; ed. 4. 1929; ed. 5. 1933.

Joh. Haring: Grundzüge des kathol. Kirchenrechtes. Ulrich Moser, Graz, 1924.

Wernz-Vidal: Ius matrimoniale. Universitas Gregoriana. Romae, 1925.

Aloisius de Smet: De sponsalibus et matrimonio tractatus synopticus. Car. Beyaert, Brugis, 1927.

— Praxis matrimonialis. Car. Beyaert, Brugis, 1920.

H. Noldin S. J. — Schmitt: De sacramentis. Fel. Rauch, Oeniponte, 1930.

Dr. Kamil Henner: Základy práva kanonického. Nákl. vlastním Praha, 1921.

Dr. Josef Kupka: Hlavní pravidla správy matrik. Občan. tiskárna, Brno, 1924.

Dr. Frant. Rouček: Čsl. zákoník občanský a občanské právo. Čsl. Kompas, Praha, 1926.

Periodica:

Acta Apost. Sedis. (AAS.)

Archiv für kathol. Kirchenrecht (A. f. K. R.), Mainz.

Časopis katolického duchovenstva (ČKD.), Praha.

Theologisch-praktische Quartalschrift (LzQt.), Linz.

Ius Pontificium, Romae. (Ius Pont.)

Apollinaris, Romae. (Apollin.)

Le Canoniste contemporain, Paris.

Vážný, Sbírka rozhodnutí Nejvyššího soudu. (Váž.)

Bohuslav, Sbírka rozhodnutí Nejv. Spr. soudu. (Boh.)

Acta curiae (Ord. list) českobudějov. (A. c. čb.)

INDEX.

Cod. I. C. Liber III. p. 1. tit. VII.

De matrimonio.

	can.	pag.
Caput I. De iis, quae matrimonii celebrationi praemitti debent et praesertim de publicationibus matrimonialibus	1019—1034	2
Caput II. De impedimentis in genere	1035—1057	38
Caput III. De impedimentis impedimentibus	1058—1066	42
Caput IV. De impedimentis dirimentibus	1067—1080	60
Caput V. De consensu matrimoniali	1081—1093	140
Caput VI. De forma celebrationis matrimonii	1094—1103	154
Caput VII. De matrimonio conscientiae	1104—1107	183
Caput VIII. De tempore et loco celebrationis matrimonii	1108—1109	183
Caput X. De matrimonii effectibus	1110—1117	185
Caput X. De separatione coniugum	1118—1132	206
Art. 1.: De dissolutione vinculi	1118—1127	206
Art. 2.: De separatione tori, mensae et habitationis	1128—1132	214
Caput XI. De matrimonii convalidatione	1133—1141	219
Art. 1.: De convalidatione simplici	1133—1137	219
Art. 2.: De sanatione in radice	1138—1141	227
Caput XII. De secundis nuptiis	1142—1143	237

Index rerum alphabeticus.

Numeri indicant paginam.

Aacatholici non tenentur ad cathol. matrimonii formam 176; acatholici baptizati tenentur impedimentis ecclesiasticis 219.
Actus legitimi 11.
Adoptio 44.
Adulterium: 83; causa separationis 215; condonatum 215; cum promissione matrimonii 83; adulterina proles 190.
Aetas: impedimentum 60; superadulta 138.
Affinitas: 105; unde oritur 106; inhonesta et superveniens sublata est 106; inter quosnam existit 106; computatio et ambitus 107; discrimen inter affinitatem iuris novi et veteris 112; ex lege civili 113; multiplicatio impedimenti 114; affinitas non parit affinitatem 115; dispensatio ab aff. in linea recta 108.
Agnati 93.
Amentia 64, 141, 240.
Angustia loci 137.
Annulus sponsorum 178.
Apostatae: eorum matrimonium 18, 53.
Arbor genealogica 99, 118.
Assistentia: passiva 49, 162; parochi ad valide copulandum 160; sacerdotis delegati 162, 164, 165; ad licite copulandum 166.
Attentatio matrimonii: 80, poenae 81.
Baptismus: testimonium 19, acatholicorum 20; liberorum ex matrimonio catholicorum diversi ritus 22.
Benedictio nuptialis 178, 179; sollemnis quando prohibetur 184.
Bigami: poenae 67.
Bona matrimonii 3.
Caeremoniae nuptiales 178, 183.
Capellanus: assistens matrimonio 158; militum 23.
Castitatis votum 42.
Casus: apostoli 208; occultus 130; perplexus 130.
Catechismus 23.
Catholici graeci ritus 21.
Catholicitatis impedimentum 68; in Austria 75.
Causae dispensationis 136.
Cetnictvo 58.
Censura: utrum impediatur assistentiam sacerdotis 161, 169; dispensationis gratiam 25, 134.
Civilia impedimenta 56, 123.
Cizinci: contrahentes m. 230; minores 63.
Clandestinitas 9, 155.
Codex I. C. vis non retroactiva 220.
Cocubitus votum 43.
Cognatio: carnalis 88, 93; legalis 44, 122; spiritualis 121.
Cohabitatio: relate ad impedim. public. honestatis 120; ad consummationem m. 7; causa dispens. 138.
Commoratio mensilis et sex hebdomadarum 17, 167.
Concubinatus 119.
Conditio militaris 57; servilis 142; 143.
Conditio adnexa consensui 151, eius probatio 154.
Confessarius: quando detegit impedimentum 129, 223; examinans et absolvens sponsos 24; dispensans impedimenta 40, 131.
Confessio sacramentalis: ante nuptias quousque requiritur 24, 55.
Coniugicidium 85.
Consanguinitas: quid 88; norma computandi gradus 93; ambitus 95; ex iure civili 97; multiplex 98.
Conscriptio militaris 56.
Consensus 140; qualitates et vitia 141; simulatus 144; manifestatio 149, 169; conditionatus 151, 174; renovatio 221.
Contractus matrimonialis 3.
Contumelia Creatoris 209.
Convalidatio m. invalidi 219; ob impedimentum 220; ob defectum consensus 224; ob defectum formae 225; ante Pentecostes 1918 contracti 222; pro foro civili 226; ob impedim. nova lege sublatum 220, 222.
Copula: perfecta quid sit 6.
Crimen: notio 83; impedimentum 84; ex lege civili 85; quando impedimentum multiplicatur 87.
Dávky za úřední výkony 135.
Debitum coniugale 113, 185.

123; iure novo abrogata 123; gradus minoris 125.
Impotentia 66.
Incestus 96.
Infideles 10.
Instructio: populi 14; sponsorum 24.
Interpres 150.
Iura coniugum 185.
Iuramentum manifestationis 16, 174, 231.
Iurisdictio in m. 9; ad assistendum 162.
Legitimitas 189; quando praesumitur 191.
Libellus supplex 133.
Ligamen 67.
Linea 88, 93.
Locus celebrationis m. 184; mixti 49, 185.
Maiorenitas 61.
Manifestatio consensus 144, 149, 178.
Matrimonium: notio 2; finis 3; proprietates 4; gaudet favore iuris 5; divisio 6; civile 8; clandestinum 9, 155; conscientiae 9, 183; morganaticum 9; infidelium 10; mixtum coram solo parcho catholico valide celebratur 50, 167; per procuratorem 149; per interpretem 150; in periculo mortis 34, 169, 173; catholicorum diversi ritus 21, 167; effectus 185; convalidatio 219; sanatio in radice 227; extraneorum 230.
Matriční listy 23, 135, 182.
Metus 147.
Milites 23, 56.
Minorenes 22, 61.
Missa pro sponis 179, 183.
Mixta religio: quid 46; cautiones 47; earum denegatio 49; poenae quas incurunt contrahentes sine dispensatione 52; eorum absolutio 53.
Modus 151; renovationis consensus 222.
Mulieres qua testes 159.
Ne temere 155.
Nullitas matrimonii: probatio 69, 214.
Odvodní povinnost 56.
Officia coniugum 185; erga prolem 188.
Opovědění prohlásek 18.
Ordo sacer 80.
Orientalis 21, 167, 177.
Osvojení 44, 122.
Parochus 157; ipsi equiparatus 157; proprius 16, 158, 167; quando valide assistit matrimonio 160; quando licite 166; quinam praeferendus 167.
Paternitas legalis 44, 122.
Peccatores publici 53; occulti 55.
Periculum mortis 16, 34, 126, 169, 173.
Perinde valere 132.
Defectus consensus 141, 224.
Defloratio virginis 13.
Delegatio 162; quis eam dare potest 163, 165; eius qualitates 164; do ciziny a z ciziny 233.
Disparitas cultus 76; an dispensabilis 79.
Dispensatio: in publicationibus 32; super impedimentis quid sit 124; auctor 125; potestas Ordinarii 126; parochi et confessarii 129; in foro externo 124, 131; interno 131, 223; causae 136; forma 124; petitio 133; ad magistratum politicum 134; vitia 124; praesumi nequit 136; debet concedi ante inceptas publicationes 139; in periculo mortis 33, 34, 174; super matrimonio rato non consummato 208; ab interpellationibus in privilegio Paulino 210; petitio a s. Poenitentiarum 223.
Dissolutio vinculi: 69, 206; per professionem religiosam 207; per dispensationem 208; per privilegium Paulinum 208.
Divortium civile 211; nomen uxoris post d. 213; novum matrimonium solutorum 210; ex lege civili 213; documentum divortii 21, 206.
Documenta matrimonii 18; úschova 21, 182; pro extraneis 231.
Domicilium 16.
Educatio prolis acatholica: poenae 52.
Effectus matrimonii 185.
Ehefähigkeitszeugnis 231.
Error 141; in qualitate accidentali 142; si errepserit in petitionem dispensationis 132; error simplex non vitiat consensum 143; ex iure civili 145.
Examen sponsorum 16; speciale 23.
Extranei: contrahentes matrim. 230; minorenes 63.
Festa: de praecepto et suppressa 30.
Finis matrim. 3.
Forma: sponsalium 12; matrimonii celebrandi 154; tridentina et Piana 155; codicis in quibus differt a tridentina 156; casus excepti 169; quinam eximuntur 175.
Haeretici: qua testes non admittendi 22, 159.
Ignorantia vitiat consensum 141.
Illegitimi 190.
Impedimenta: notio et divisio 38; eorum revelatio 32; publica et occulta 39, 222; constitutio et abrogatio 41; impedientia 42, 56; dirimentia 60; ex inhabilitate naturali 60; legali 67; mere ecclesiastica 122; mere civilia

CODICIS IURIS CANONICI

liber III., pars. I. tit. VII.

»Res«, de quibus in tertio libro codicis, intelliguntur omnia illa, quae ab Ecclesia adhibentur ad finem suum assequendum.

Media ista sunt valde numerosa (c. 726). Sunt aut a) pure spiritualia, v. g. sacramenta, cultus divinus, sacramentalia, magisterium ecclesiasticum, indulgentiae; aut b) pure temporalia, v. g. bona ecclesiastica; aut c) mixta, v. g. beneficia ecclesiastica, calix consecratus.

Tamquam exordium libri tertii proponuntur canones de sacrilega abusione rerum spiritualium per simoniam (can. 727—730), et totus liber tertius dividitur in sex partes:

1. de sacramentis et sacramentalibus, quae sunt media excellentissima;
2. de locis sacris, ubi sacramenta per se conficiuntur, et de temporibus sacris, quae Deo tum pietate tum mortificatione honorando reservantur;
3. de cultu divino, qui actiones humanas ordinat, quae ad Deum colendum terminantur;
4. de magisterio ecclesiastico, quod exercetur per praedicationem verbi divini, institutionem in scholis;
5. de rebus mixtis — beneficiis ecclesiasticis;
6. de rebus mere temporalibus.

Poučení snoubenců 24.
Povolení k sňatku 56, 62.
Privilegium Paulinum 208; interpellationes 210.
Proclamationes: vide Publicationes.
Procurator 149, 150.
Professio religiosa 43, 207.
Prohlašni list 18, 36, 182.
Prohlášení za mrtvého 71.
Proles: bonum matrimonii 3; educatio 188; post separationem 218; legitimatio 193.
Promissio matrimonii 11.
Protocollum nupturientium 16; testes 22.
Publica honestas: fundamentum et ambitus 118; an etiam ex solo matrimonio civili 120; ex lege civ. 120.
Publicationes 26; pro m. mixto 27, 31; repetitio 37; quando et ubi 29; in festis suppressis 30; dispensatio 32; ex lege civili 33. 226; quis eam petit 34; omissio 35; in periculo mortis 34. 173; testim. de peractis publicationibus 18.
Putativum matrim. 7, 190.

Quasiaffinitas 113, 118.
Quasidomicilium 16.
Quasiparochus 157.

Raptus 82; poenae 82.
Revers při smiš. nábož. 48.
Ritus matrimonialis 178.
Ruská manželství 70, 175, 236.

Sacerdos assistens: 129; per delegationem 162.
Sanatio in radice 227; sňatků čl. 230; applicatio in confessionali 230.
Schovanec 45.
Sedmíhradské sňatky 76.
Separatio tori et mensae 214, auctoritate propria 215; causae separationis 215, 217; effectus 216; ex lege civili 216; ubi proles educanda sit 218; extraneorum 218.

Smiřovací pokusy 216.
Societates damnatae 54.
Solnohradské sňatky 76.
Sponsalia 11; forma et effectus 12; ius resiliendi 13; reparatio damnorum 13.
Status liber 15, 166.
Sterilitas 66.
Stipex 88.
Subdelegatio 165.
Supplex libellus 133.
Surdomuti: habitus ad matrimonium 65, 141.
Svedení pod slibem manželství 14.
Svéprávnost 64.

Tabulae nuptiales 180.
Tametsi 155.
Taxa: 133, 135.
Telegrafická žádost o dispens 134.
Tempus clausum 183; celebrationis matrimonii 184; luctus viduae 59. 146.
Terminus 151.
Testes matrimonii 22, 159; an mulieres fungi possint 159; acathol. 159.

Uherské sňatky 76.
Uxor: domovské právo a státní příslušnost 187; nárok na pensi 212; jméno po rozluce 213.

Uagi 17, 26, 37.
Utetium ecclesiae 42.
Vicarius parochialis 157.
Vidua minorennis 63; tempus luctus 59, 146; benedictio sollemnis 179; vdov válečných sňatek nový 72.
Vis et metus: vitium consensus 147.
Uotum: simplex 42; sollemne 81; reservatum 43.
Uysvědčení: o stavu svobodném 21; způsobnosti k sňatku 231.

Zbavení svéprávnosti 64.
Zletilost 61.
Zpověď před sňatkem 25, 55.

DE SACRAMENTIS.

DE MATRIMONIO.*)

(Cod. J. C. l. III. p. I. tit. VII.)

Caput I.

DE IIS, QUAE MATRIMONII CELEBRATIONI PRAEMITTI DEBENT ET PRAESERTIM DE PUBLICATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

Praeter quaedam principia dogmatica et moralia exponuntur can. 1012—1143 leges positivae, sive divinae sive ecclesasticae de contractu maritali fidelium. Summa harum legum ius matrimoniale dicitur.

Dr. Frant. Kordač: O manželství. Nákl. Spolku sv. Bonifáce v Praze. — Dr. Karel Kašpar: Manželství ve světle pravdy. Arcibiskupská tiskárna v Praze. — Dr. Alois Soldát: O jedinosti a nerozlučitelnosti manželství. Vzdělav. knihovna katol. v Praze, sv. 41. — Týž: Za nerozlučitelnost manželství. Časop. katol. duchov. 1906; 1930, 575 násl.

Notio matrimonii.

Matrimonium (nuptiae, connubium, consortium, coniugium — manželství, sňatek — Ehe) in iure potest considerari ut actus transiens seu »in fieri« (manžel. sňatek, die Eingehung der Ehe) et ut status maritalis seu »in facto esse« (manželský stav, Ehestand als Rechtsverhältnis).

Matrimonium »in fieri« (podstata manželství v jeho vzniku) est contractus legitimus et individuus,

*) Dogmaticko-právní stránku manželství objasňuje důkladně encyklika Lva XIII. »Arcanum divinae sapientiae« z roku 1880, uznávajíc spolu přesně vymezenou kompetenci zákona státního. (Ord. list 1880, str. 21.) Doplnuje ji encyklika Pia XI. »Casti connubii« z r. 1930. (AAS. 1930, 539; A. c. čb. 1931, 25.)

quo vir et mulier sibi mutuo ius in corpus tradunt in ordine ad actus per se aptos ad generationem, seu actus voluntatis inducens statum coniugalem.

Matrimonium »in esse« (podstata manželství v jeho trvání) seu status coniugalis per ipsum contractum productus est legitima et individua coniunctio viri et mulieris, per se perpetua, ad generandam et educandam prolem.

Moderní občanské zákoníky, na př. uherský z r. 1894, ani návrh nového obč. zák. čsl., také definici manželství nepodávají.

Matrimonium non est effectus progredientis demum culturae humanae*), sed a Deo ipso monogamicum institutum est (Gen. 1, 27—28; 2, 23—24; Mt. 19, 4—5) et a Cristo Jesu ad sacramenti dignitatem evectum: can. 1012 § 1. **Christus Dominus ad sacramenti dignitatem evexit ipsum contractum matrimoniale inter baptizatos.** Si alteruter coniugum, matrimonio contracto, baptizatur, matrimonium non evadit sacramentum. (De Smet No. 179.)

Ehe zwischen getauften und ungetauften kein Sakrament: LzQt. 1926, 575. Jest manželství křesťanovo s osobou nepokřtěnou svátostí? ČKD. 1904, 6.

§ 2. **Qua re inter baptizatos nequit matrimonialis contractus validus consistere, quin sit eo ipso sacramentum.** Proinde quidquid vitiat contractum, sacramentum ipsum invalidum reddit.

De fine matrimonii.

Can. 1013. § 1. **Matrimonii finis primarius est procreatio atque educatio proles; secundarius mutuuum adiutorium et remedium concupiscentiae.** (Gegenseitige Unterstützung und rechtmäßige Befriedigung des Geschlechtstriebes; vzájemná podpora a počestný úkoj pohlavního pudu.) Usu enim matrimonii libidini frenum imponitur. Finis primarius nunquam debet excludi; finis secundarius

*) F. Kachník, Ethica socialis, p. 17.

nonnunquam magni fit momenti in matrimonio contrahendo.*)

Objektivier Zweck der Ehe ist Begründung einer Familie und umfaßt in sich die 3 bona matrimonii:

bonum prolis — das Menschengeschlecht soll durch die Ehe fortgepflanzt werden; to je podstatný a nejpřednější účel manželství; s ním souvisí i výchova potomstva;

bonum fidei seu mutua fidelitas — welche zu bewahren sich die Eheleute versprechen; a jest-liže ji ruší, pášou cizoložství;

bonum sacramenti — die Ehe soll bei Lebzeiten der Gatten unauflöslich sein, má býti nerozlučitelno.

Wenn vertragsmäßig vor dem Abschluß der Ehe eines der 3 bona ausgeschlossen wird, so ist die Ehe wegen Mangel an Ehemillen ungültig.

Proprietates matrimonii.

Essentiales matrimonii proprietates sunt unitas ac indissolubilitas, quae in matrimonio christiano peculiarem obtinent firmitatem ratione sacramenti. (Can. 1013. § 2.)

Excluditur itaque polygamia et polyandria simultanea, non vero successiva priore matrimonio soluto. — Unitatem a Deo in ipsa matrimonii institutione (Gen. 2, 24) stabilitam, omni dispensatione sublata, Christus restituit. Indissolubilitatem vero talem obtinet, per se, matrimonium inter baptizatos, quod neque partium consensu, neque ulla auctoritate humana dissolvi potest. Absolutam autem indissolubilitatem habet solummodo matrimonium fidelium (ratum et consummatum).

*) Die modernen Biologen lehren, daß durch die Aufsaugung u. Verarbeitung des überschüssigen männlichen Samens im weiblichen Körper eine neue körperlich-seelische Durchdringung und Angleichung der Ehegatten erreicht wird: Ehezweck zweiter Ordnung. Es muß also nicht jede Copula die Empfängnis zu Folge haben. (LzQt. 1932, 644.)

Die Ehe kommt zwar durch entsprechende Willenseinigung, durch einen Vertrag zustande; der aber einmal gültig abgeschlossene Vertrag steht unter der Sanktion des objektiv. Rechtes u. eine Abänderung ist den Kontrahenten genommen. (Haring, KR3, 414.)

Obsah manželství je stanoven způsobem, kterého jednotlivci ani v souhlasu s druhým změnit nemůže (ius cogens, ius publicum). Ustanovení o vzniku, trvání a zániku manželství je vyňato z moci jednotlivců, kteří mají tudíž pouze volnost buď uzavřít manželství tak, jak právo dovoluje, anebo ho vůbec neuzavřít; smlouvou vzájemnou nemůže obsah manželství býti ani stanoven ani změněn. (Henner, str. 212.)

Lex civilis partim matrimonium declarat esse contractum, partim a contractibus aliis illud distinguit, dum concedit alios contractus mutuo contrahentium consensu solvi posse, matrimonium vero tantummodo per sententiam iudicis.

O právu manželském jednají §§ 44.—136. ob. z. obč. a uherský manželský zákon z roku 1894.

Čsl. zákonem manželským č. 321 ai 1919 Sb. z. a n. a prov. nař. čís. 362 ai 1919 byly některé paragrafy obč. zákoníku zrušeny nebo změněny. Srv. §§ 17.—95. návrhu nového obč. zák. — »Rodinné poměry zakládají se smlouvou manželskou. V manželské smlouvě dvě osoby různého pohlaví projevují podle zákona svoji vůli, že budou žítí v nerozlučném společenství, děti ploditi, je vychovávatí a poskytovatí si vzájemnou pomoc.« (§ 44. obč. zák.)

Manželství samo o sobě je instituce ryze mravní, nikoli majetkoprávní; plyne to z toho, že majetkové poměry manželů upravují se zvlášt v §§ 1217. obč. z. a násl., kdežto čistě osobní právo manželů je upraveno v §§ 44., 89. násl. obč. zák.

»Manželství, rodina a mateřství jsou pod zvláštní ochranou zákonů.« (§ 126. ústavní listiny čsl.)

Qua contractus matrimonium supponit personas habiles iure divino et humano atque consensum legitimum.

Matrimonium semper habet in sui favorem praesumptionem iuris, adeo ut quidquid contra matrimonii valorem adducitur, perspicue probandum sit: can. 1014: Matrimonium gaudet favore iuris; quare in dubio stan-

dum est pro valore matrimonii, donec contrarium probetur, salvo praescripto can. 1127. (Scl. in re dubia favore iuris gaudet privilegium fidei, ad libertatem partis conversae promovendam. Cf. AAS. 1922, 514.)

Občan. zák. § 99. stanoví: »Vždy platí domněnka pro platnost manželství. Udávaná překážka manželská musí tedy býti úplně dokázána a ani souhlasné doznání obou manželů nemá zde moci důkazu, ani nelze dopustiti, aby manželé na to přísahali.«

Příklady: Farář oddal válečnou vdovu, jejíž pohřešovaný muž byl sice prohlášen za mrtvého, ale s tímto prohlášením nebylo zároveň vysloveno, že jejich manželství jest rozloučeno. Druhé manželství této vdovy bylo nešťastné; na její žádost prohlásil krajský soud toto manželství za neplatné pro překážku trvalého svazku manželského prvního.

Jindy zas oddána byla žena, jejíž muž se vystěhoval do Ameriky, tam zmizel a podle poslední zprávy byl v nemocnici ošetřován. Další pátrání po něm zůstalo bez úspěchu. Týž soud prohlásil, když manželka žalovala na neplatnost svého druhého manželství, že neplatnost jeho nemůže býti vyslovena, protože zákonná domněnka platí pro platnost manželství, dokud by překážka trvalého svazku nebyla prokázána. (LzQt. 1925, 802—9; 1927, 774.)

Nebo: Došlo by k manželství mezi bratrem a jeho polorodou sestrou, která cizoložně byla zplozena otcem ženichovým. Dokud by věc nebyla veřejně dokázána, platil by za otce ten, kdo je jako otec v matrice zapsán (c. 1115) a pochybná překážka pokrevnosti, »objevená« po sňatku, nemohla by platnost tohoto manželství ohroziti. (LzQt. 1927, 546.)

Nebo: Manželství uzavřené před knězem církve čl. dříve ještě než byla náboženská obec čl. státem uznána, prohlášeno bylo po rozumu § 75. obč. z. za neplatné. Muž uzavřel brzo na to nové manželství. Potom vydán zákon č. 219 ai 1925 Sb. z. a n., sanující všechna neplatná manželství, uzavřená před kněžními církve čl. První manželka domáhala se, aby první manželství uznáno bylo na základě tohoto zákona za platné, ale jejímu dovolání Nejv. soud nevyhověl. (Viz Váž. VIII. čís. 6032.)

Divisiones matrimonii. (Can. 1015.)

1. **Matrimonium dicitur validum, si efficaci consensu inter personas habiles, nullo impedimento, sive impediendo sive dirimente affectos, est contractum. Quodsi**

impedimentum vel circumstantia solummodo impediens matrimonio obstat, est validum quidem, sed illicitum. Matrimonium inter fideles valide contractum dicitur **ratum** (i. e. agnitum et receptum ab Ecclesia); invalide contractum dicitur et est **irritum seu nullum** (nichtig). Si copula carnalis seu actus coniungalis perfectus (i. e. penetratio vaginae per erectum membrum virile et immissio veri seminis virilis intra vas mulieris), quo coniuges una caro fiunt, accesserat, dicitur **ratum et consummatum** (dokonané, vollzogen).

Celebrato matrimonio, si coniuges simul cohabitaverint, praesumitur consummatio, donec contrarium probetur. (Can. 1015, § 2.)

Praesumptio haec est praesumptio iuris simpliciter (c. 1825), proinde argumentum contrarium admittitur (c. 1826). Matrimonium inter non baptizatos contractum vocatur **legitimum**. (Can. 1015, § 3.) Si ambo coniuges baptismum suscipiunt, eorum matrimonium fit sacramentale seu **ratum** (cf. can. 1012, § 2) supposita utique absentia cuiusvis impedimenti iuris naturalis vel divini.

2. **Matrimonium cum impedimento dirimento contractum est invalidum; si ratio invaliditatis est defectus legitimae formae, matrimonium dicitur nullum; dicitur putativum** (domnělé, zdánlivé), si in bona fide ab una saltem parte celebratum fuerit, donec utraque pars de eiusdem nullitate certa evadat. (Can. 1015, § 4.) »**Attentatum**« dicitur matrimonium, si celebratur mala fide saltem alterutrius partis inhabilis, eo quod obstat impedimentum dirimens voti, ordinis, ligaminis aut sine forma sollemni.

3. **Matrimonium canonicum** (církevní — kirchliche Ehe) dicitur tale, in quo omnia servantur, quae a iure canonico requiruntur; **civile**, quod coram magistratu civili secundum leges civiles contractum, omnes effectus civiles obtinet matrimonii validi.

Species matrimonii civilis.

Quoad obligationem in diversis terris distinguitur matrimonium civile

a) obligatorium (nucené — Zwangszivilehe, v. g. in Deutschland, Magyarország, France, Belgique, Holland, Schweiz, Japan, Rumenia, SSSR, nonnulli status in America), si omnes cives cuiuscunque religionis ad illud contrahendum obligantur, eo quod in foro civili solummodo m. civile agnoscitur. Et quidem cives vel coguntur, ut prius coram civili magistratu contrahant, antequam ministrum ecclesiasticum adeunt (v. g. in Germania, Hungaria, Belgio) vel eis liberum relinquitur, quale matrimon. prius contrahere velint, v. g. in Italia usque ad concordatum a. 1929 (cf. Henner, pag. 264);

Laut Artikel 26. des Reichsdeutschen Konkordates vom Jahre 1933 (AAS. 1933, 389) darf die kirchliche Einsegnung der Ehe vor der Ziviltrauung vorgenommen werden nur im Falle einer lebensgefährlichen, einen Aufschub nicht gestattenden Erkrankung eines Verlobten, und im Falle schweren sittlichen Notstandes, dessen Vorhandensein durch die zuständige bischöfliche Behörde bestätigt sein muss. Der Pfarrer ist in solchen Fällen verpflichtet, dem Standesamt unverzüglich Anzeige zu erstatten.

A v dodatkovém protokolu k čl. 26. je vysvětleno, co jest »sittlicher Notstand«: Ein schwerer sittlicher Notstand liegt vor, wenn es auf unüberwindliche oder nur mit unverhältnismäßigem Aufwand zu beseitigende Schwierigkeiten stößt, die zur Eheschließung erforderlichen Urkunden rechtzeitig beizubringen.

b) facultativum (dopustné — Wahlzivilehe) est in illis statibus, in quibus civibus liberum manet, velintne contrahere matrimonium civile aut canonicum. Utrumque in foro civili agnoscitur cum aequalibus effectibus iuridicis. (United States of Amerika, Britania, Českoslov. Republika, Italia inde a tempore concordatus contracti a. 1929.) Avšak zápis i církevního manželství děje se v Itálii do matriky civilní a také prohlásky musí farář civilnímu matrikáři ohlásiti. Ale jinak stát podle artik. 34. konkordátu »riconosce al sacramento del matrimonio, disciplinato dal diritto canonico, gli effetti civili«;

c) in casu necessitatis seu subsidiarium (civilní manželství z nutnosti — Ersatzzivilehe oder Notzivilehe) in nonnullis statibus conceditur illis civibus, qui propter impedimentum aliquod ecclesiasticum, quod autem status non agnoscit (v. g. disparitatis cultus non dispensatum), matrimonium canonicum inire nequeunt, vel illis, qui ad nullam societatem religiosam pertinent. (Österreich [zák. čís. 47 ai 1868 ř. z.], Danmark, Norwegen). — »Civilní manželství z nutnosti« může za jistých okolností (viz can. 1098) míti platnost i kanonickou.

Matrimonium morganaticum (nerovné — quod etiam »salicum« vel »ad manum sinistram« vel »disparagium« i. e. inter personas disparis condicionis socialis, vocatur et ad matrimonium canonicum refertur) est matrimonium a membris familiae regnantis cum muliere inferioris condicionis initum eo pacto (morganaticum) vel ea lege (disparagium), ut neque uxor neque liberi in dignitate, titulis et insignibus mariti et patris succedant, sed determinata solummodo parte bonorum paternorum contenti esse debeant.

4. Matrimonium publicum est, quod in facie Ecclesiae, i. e. peractis publicationibus coram parcho et testibus celebratur; occultum seu conscientiae dicitur, quod absque praevis publicationibus secreto celebratur coram parcho quidem et testibus, attamen eo pacto, ut omnes, qui intererant, ad secretum servandum teneantur (de quo infra can. 1104), ita ut matrimonium publice ignotum maneat.

Matrimonium clandestinum vocabatur tale, quod vel sine praevis publicationibus vel sine praesentia sive parochi competentis sive testium contrahebatur.

De iurisdictione quoad matrimonium.

Cum leges, quae ex iure naturali et positivo divino circa matrimonium existunt, paucae sint, et ad ordinan-

dum hunc contractum aequae frequentem ac difficultatibus implexum non sufficiant, Ecclesia, cui commissa est potestas administrandi sacramenta, iure sibi proprio, non ex concessione civilis auctoritatis, statuit, quae ad valide et licite ineundum vel dissolvendum contractum matrimonialem requirantur. Aliis verbis: causae matrimoniales, quae respiciunt constitutionem, dissolutionem aut redintegrationem coniugalis consortii quoad torum et mensam, deinde causae directae ad declarandam nullitatem matrimonii vel ad petendam dispensationem matrimonii rati non consummati, pertinent ad forum ecclesiasticum. (Apollinaris 1928, 217.)

Nullum ius competit regimini civili quosdam individuos degeneres, abnormes et ad crimina proclives a matrimonio arcendi vel operatione chirurgica, sic dicta vasectomia eos sterilisandi, prout fit v. g. in Germania et in nonnullis statibus USA. (Cf. De Smet, Nro. 439; vide encykl. »Casti connubii«, čes. překl. »Život«, str. 34.)

Regimini civili competit iurisdictio solummodo quoad effectus mere civiles, ut sunt v. g. quantitas dotis, iura in nomen et haereditatem, contractus nuptiales (svatební smlouvy — Ehepakten) circa bona temporalia.

Can. 1016. Baptizatorum matrimonium regitur iure non solum divino, sed etiam canonico, salva competentia civilis potestatis circa mere civiles eiusdem matrimonii effectus. — Cf. can. 12, 87, 1038, 1960.)

Matrimonium infidelium legi civili subiacet.

Ecclesia matrimonium civile fidelium tamquam nullum matrimonium considerat; coniuges tales, civili contractu inito et cohabitatione subsequente, aestimantur publici concubinarij, infames infamia facti ex can. 2293, § 3, qui absolute sacramentali, donec resipiscant, indigni sunt; liberi eorum in foro Ecclesiae sunt illegitimi; matri deneganda est benedictio puerperae;

ab actibus legitimis ecclesiasticis (can. 2256, § 2, 2357, § 2, 2294, § 2) excluduntur; v. g. non possunt admitti quae patrini in baptismo et confirmatione; non possunt suffragia ferre in electionibus ecclesiasticis; ius patronatus exercere; sine poenitentia decedentibus denegatur sepultura ecclesiastica (can. 1240, § 1 n. 6) et missa in die obitus et anniversaria, neque nominentur expresse in suffragiis.

Die Zivilehe kann eine reine Formalität sein. Die Brautleute müssen keine wirkliche Ehe beabsichtigen; was sie sich innerlich denken, geht den Standesbeamten nichts an: LzQt. 1931, 115; 340. — Erzwungenes Zusammenleben in bloßer Zivilehe ohne Ehemillen: LzQt. 1931, 337.

Adnotatio: Actus legitimi ecclesiastici (církevně-právní jednání — kirchliche Rechtsgeschäfte, neduchovní funkce církve) sunt actus variae rationis (vide can. 2256, § 2), qui in foro ecclesiastico effectus iuridicos producunt et aliquam commendationem personae supponunt vel tribuunt.

Quibus prohibendi: can. 2294, § 2; 2315; 2350, § 2; 2357, § 2.

Quibus prohibiti: can. 2263; 2353; 2375; 2385.

Ubi matrimonium civile obligatorium est, Ecclesia monet fideles, ut legi civili se subiciant; vult autem, ut prius in Ecclesia quam coram magistratu civili contrahant, si licet; ubi autem facultativum, ut canonicum eligant.

De promissione matrimonii seu de sponsalibus.

Promissio matrimonii seu sponsalia (spondère), quae iam apud gentes antiquas in usu erant, est contractus, quo personae habiles futurum inter se matrimonium promittunt.

Promissio potest esse unilateralis vel bilateralis seu mutua, absoluta vel conditionata. Invalida est et nullos producit iuridicos effectus quaelibet

privata promissio matrimonii, quae praescripta forma sollemni destituatur.

Necessitas sponsalium nunquam extitit. Utilia tamen sunt, ut sponsi, indolem mutuam explorent. Si in forma sollemni fiant, formulare decreto »Ne temere« a. 1907 praescriptum observetur.

Ex can. 1017 promissio matrimonii debet

a) **scripto redigi** cum elementis essentialibus, i. e. nomen, condicio, locus habitationis contrahentium, nec non tempus saltem approximative, matrimonii contrahendi;

b) **subsignari a partibus et vel a parcho vel a duobus saltem testibus**. Si utraque vel alterutra pars scribere nesciat vel nequeat, ad validitatem id in ipsa scriptura adnotetur et alius testis addatur, qui cum parcho aut loci Ordinario vel duobus testibus supra memoratis scripturam subsignet.

Formulář viz v Ord. listě r. 1908, str. 34. Pro foro ecclesiastico bez kolku; pro foro civili kolek 5 Kč. — Notatur in libro sponsalium.

Effectus sponsalium: E sponsalibus validis oritur gravis moralis obligatio promissionem adimplendi; immo etsi promissio informis et proinde invalida fuerit, obligatio aderit saltem ex fidelitate.

Attamen sec. can. 1017, § 3. **Ex matrimonii promissione, licet valida sit nec ulla iusta causa ab eadem implenda excuset, non datur actio ad petendam matrimonii celebrationem; datur tamen ad reparationem damnorum, si qua debeat.**

Ratio est, ut libertati matrimonii caveatur. Nam contractu matrimoniali non pecunia, fundus aut domus obligatur, sed ipsa humana persona perpetuo devincitur; quare iura omnia gentium civilium plus libertatis in coniugio quam in aliis contractibus requirunt. (Cf. Ius Pont. 1927, pag. 34.)

Actio vero reparationis damnorum, quae quidem mixti fori est, sed vi can. 1933, § 3, ad forum civile defertur, non suspendit

matrimonii celebrationem. (Commis. interpr. Cod. 2. VI. 1918. — AAS. 1918, 344. — Ord. list čb. 1919, strana 3; olom. 1918, 149.

Alium efectum canonicum sponsalia non habent; impedimentum matrimoniale iam non constituunt, ne prohibens quidem.

Podle práva předkodexového vznikala z platného zasnoubení překážka publicae honestatis mezi snoubencem a pokrevenci 1° přímého i pobočného pokolení snoubence druhého; a z v a d a, která bránila manželství s kteroukoliv osobou jinou, dokud zasnoubení pravoplatně trvalo.

Ius resiliendi a sponsalibus praebatur detecta superveniente notabili mutatione in obiecto contractus v. g. quoad bona corporis et animi, status et fortunae, vel ex mutuo consensu quando iure merito praevидetur, matrimonium exitum infelicem esse habiturum.

Ius nostrum civile (§ 45. et 46. obč. zák. a §§ 17.—20. návrhu nového obč. zák.) pariter statuit e sponsalibus non dari actionem ad petendam matrimonii celebrationem, sed tantummodo ad compensandum damnum emergens, seu ad compensandas expensas intuitu futuri matrimonii factas, non autem ad lucrum cessans (cf. Váž. II. č. 381), neque ad implendas condiciones, de quibus inter partes conventum est.

Attamen si quis v i r g i n e m sub promissione matrimonii defloraverit eamque in matrimonium ducere nolit, potest ex § 506 cod. poen. puniri carcere 1—3 mensium simulque adigi ad damnum emergens reparandum. (§§ 1294, 1295, 1297, 1328, cod. civ.) Viz Váž. čís. 248, 524, 2494, 2566, 2644, 2646, 2926, 3027, 9443, 10952.

Nárok na náhradu škody nepřísluší manželce proti svědci manželky. (Váž. V. čís. 2412.)

Odpírá-li svedená žena provdati se za svědce, nemůže se na něm domáhati náhrady škody. (Váž. IX. čís. 7443.)

Výše náhrady ovšem bude záležeti na majetkovém stavu žalovaného; náhradu lze požadovati na př. za výlohy při porodu, za přestálé těhotenství (cf. Váž. III. čís. 1106), za převoz výbavy, za přípravu svatební hostiny,

za nájem bytu, za zničené zdraví (cf. Váž. XII. č. 9504) za to, že bylo svedené znemožněno lepší zaopatření novým sňatkem (Váž. č. 9799), a pod. podle § 1328 obč. zák. jen tehdy, jestli svědce jednal záludně nebo výhrůžně nebo zneužil poměru odvislosti. (Cf. Váž. VII. č. 5236.) — Je-li o svedené prokázáno, že se už dříve oddávala prostituci, není tu předpoklad § 1328. obč. zák. (Váž. IX. č. 6733. — Svedení ženy podmíněným slibem manželství »když by snad obtěžkala« nezakládá nárok na odškodné podle § 1328 obč. zák. (NS. 1. IV. 1924. Rv. I. 46-24. Váž. VI. č. 3670.) — Svedení pod slibem manželství předpokládá, že žena mohla slibu tomu uvěřiti. Nemohla uvěřiti, věděla-li, že muž je ženat. (NS. 1. IV. 1924. Váž. VII. čís. 3673.) — Tento nárok na odškodnění pro bezdůvodně zrušené zasnoubení přísluší za všeobecných podmínek nároku na náhradu škody (§ 1293 obč. zák.) i osobám třetím. (Váž. V. čís. 2140.) — Bylo-li zasnoubení zrušeno snoubencovou smrtí, nemá druhý snoubenec proti pozůstalosti zemřelého nároku na náhradu škody, ať zemřelý si smrt zavinil nebo nezavinil. (NS. 15. III. 1928. Váž. X. č. 7875.) — Snoubenka usmrčeného nemá proti tomu, kdo ho usmrtil, nárok na náhradu za to, že jí tím ušlo zapoatření, ani za zmenšenou způsobilost ke sňatku, třebaže měla s usmrčeným mimomanželské děcko. (Váž. XIII. čís. 10894.)

Can. 1018. Parochus ne omittat populum prudenter erudire de matrimonii sacramento eiusque impedimentis.

Populus christianus (ergo non solum sponsi) edocendus est naturam sacramentalem contractus matrimonialis, ita ut nullitatem formae mere civilis clare perspiciat; etiam eius usum legitimum, ut diminuatur nefandus abusus onanismi coniugalis; dein impedimenta saepius occurrentia nec non conditiones validi consensus. Cum in publicis concionibus tum in privatis adhortationibus prudentia pastoralis opus est. Encyklica Pii XI. »Casti connubii« fidelibus perlegatur.

Lékařská prohlídka snoubenců, kterou u nás propaguje z důvodů hlavně eugenických prof. Dr. Haškovec, není v Čsl. republice povinná; ale duchovní správce může ji snoubencům doporučiti. Je dobře zřizovati »Poradny« — »Eheberatungsstellen« (jsou v Praze II. a XIII., v Hradci Král. a v Brně), ale ty se nesmějí zvrhnouti tak, že by v nich byly vydávány antikoncepční prostředky!

Theoria sic dicta eugenica atque media ab ea indicata ad humanam progeniem in melius provehendam posthabitis legibus sive naturalibus sive divinis sive ecclesiasticis ad matrimonium singulorumque iura spectantibus omnino improbanda est et pro falsa habenda. (S. Off. 21. III. 1931; AAS. 1931, 118.)

De iis, quae celebrationi matrimonii praemitti debeant.

(Can. 1019—1034.)

Parochus curare debet, ut matrimonium valide et licite contrahatur in foro ecclesiastico et etiam civili:

Can. 1919. § 1. Antequam matrimonium celebratur, constare debet nihil eius valide et licitae celebrationi obistere.

Inquirendum est praesertim, utrum partes sint baptizatae, ab omni impedimento liberae, praesertim ligaminis, et rite dispositae. Sub »s t a t u s l i b e r« intelligitur libertas ab omni impedimento dirimente et impediante, non solum libertas a vinculo matrimoniali. Proinde testimonium baptismale recentissime editum cum praescriptis adnotationibus*) requierendum est.

De his omnibus parochus certior fit praesertim in examine sponsorum generali per conscriptionem

*) Can. 1103 praecipit adnotare in matriculis receptam confirmationem, ordinem s., vota emissa, matrimonium contractum.

Can. 1988 etiam declarationem nullitatis; ex lege civili adnotatur matrimonii solutio. Etiam civile matrim. adnotari potest.

Poznámka na křestním listu o uzavřeném sňatku, třeba na zadní straně, nepodléhá zvláštnímu kolku. (ČKD. 1926, 436.) — Vepsati data narození novomanželů na oddací list nepovažuje se za zvláštní potvrzení podrobené poplatku; proto v rubrice »Věk« psáti jest v matrice i na listě oddaných datum narození. (Výnos zem. úřadu v Praze 14. XII. 1932 čís. 686697-9 B-3296/8 ai 1932: A. c. čb. 1933, 2; praž. 1933, 12; litom. 1933, 201.)

»*protocolli nupturientium*« et sequentes deinde publicationes.

In periculo mortis (can. 1019, § 2), si aliae probationes haberi nequeant, sufficit, nisi contraria adsint indicia, affirmatio iurata contrahentium, se baptizatos esse et nullo detineri impedimento.

Vzorec manifestační přísahy viz v »*Manuale rituum provinciae pragensis*« ed. 1916, pag. 135.

De examine sponsorum generali.

(Can. 1020—1021.)

Multae difficultates in vita matrimoniali a limine thalami exularent, si parochi gravitatis huius examinis sibi conscii essent. Examen hoc apud nos fit per sic dictum »*protocollum*«, quod parochus cum sponsis conscribit eum in finem, ut certior evadat de iis, quae necessaria sunt ad peragendas publicationes, nec non ut detegi et detecta removeri possint impedimenta; quae si sint indispensabilia, matrimonium contrahi non potest. — Ad protocollum conscribendum sponsi adire debent parochum proprium (eius vicarium co-adiutorem, substitutum). »Die Vornahme des Brautexamens und die Eintragung der Ergebnisse desselben in das Brautführungsprotokoll obliegt in der Regel dem Pfarrer, welcher zur Vornahme der Trauung ohne eine Delegation (scl. pro foro civili) von einem andern Pfarrer zu benötigen, berechtigt ist.« (Seidl, Matrikenführung III., 142.)

Parochum proprium quisque sortitur sive per domicilium sive per quasidomicilium (cf. can. 92.—94.); quoad matrimonium ex lege ecclesiastica iam *menstrua commoratione* (can. 1097, § 1, 2°), ex lege civili *commoratione per sex hebdomadas completas*. (§ 4. zák. manž. č. 320 ai 1919.)

Commoratio menstrua nec non sex hebdomadarum praesumptionem iuris parit de quasidomicilio.

Attento can 34 § 3. n. 3. primus dies ne computetur et tempus unius mensis finiatur ultimo die eiusdem numeri; v. g. a 15. Januarii ad diem 15. Februarii expletam.

Bydliště řádné nebo mimořádné a skrze ně příslušnost farní získává každý ode dne, kdy se ve farnosti usadil s úmyslem přebývati tam trvale nebo větší část roku. Jestliže někdo, usadiv se ve farnosti, neměl od počátku úmyslu získati tam bydliště ani řádné ani mimořádné, přece podle právní domněnky získal bydliště mimořádné, přebývá-li skutečně ve farnosti už aspoň 4 resp. 6 neděl; tímto pobyttem nabyl farní příslušnosti a nemusí býti prohlášován v dřívějším bydlišti ani řádném ani mimořádném, kterého se vzdal, po případě kterého nikdy neměl.

Podle § 72. obč. z. a § 4. čl. zák. 320 ai 1919 Sb. nebydlí-li některý ze snoubenců ve svém bydlišti ještě šest neděl, jest buď s vyhláškami sečkat, až se 6 neděl dovrší, a nebo musí vyhlášky býti také v obci, kde onen snoubenec nejposléze bydlel déle než šest neděl, a nebo si musí obstarati dispens od šestinedělního pobytu.

Plura domicilia, immo hos tres titulos omnes, ex quibus parochum suum proprium sortitur, aliquis — licet raro — possidere potest. In hoc casu publicationes apud omnes parochos proprios fieri debent. (Cf. De Smet, Praxis matr. ed. 2, p. 31; ČKD. 1931, 872.)

Vagi (cf. can. 91) proprium parochum habent in loco actualis commorationis. (Kočovníci, kteří jdou světem, na př. cikáni, majitelé kolotoče, střelnice, houpaček, panoptika, brusiči a pod.; viz str. 26. a 37.)

Snoubenci musí v místě skutečně bydleti, ne snad jenom býti přihlášení k pobytu. Prohlášky na místě skutečného pobytu jsou podmínkou platnosti manželství a falešné hlášení přestupkem trestním. (Rozh. NS. ze dne 4. března 1882 číslo 1582.) Naopak zase k pojmu bydliště

nevyžaduje se policejní přihlášky k pobytu. (NS. ze dne 28. září 1909, číslo XII-4731.)

Si uterque sponsus non est ex eadem parochia, possunt adire vel quilibet suum parochum vel ambo solummodo parochum sponsae. Parochus, in cuius paroecia nuptiae celebrabuntur, debet alterius sponsi parochum mittere »indictionem publicationum« (opovědění prohlášek — Ersuchschein — bez kolku) et ab illo obtinere »testimonium de publicationibus peractis« (prohlašňní list — Verkündigungsschein) a to buď na zvláštním tiskopisu nebo in dorso »Opovědění«.

Podle rozhodnutí zemsk. finanč. ředitelství v Praze ze dne 9. XII. 1927, čís. V-6181 ai 1927, prohlášení listy (bez rozdílu, zdali na zvláštním formuláři nebo in dorso »opovědění«) zásadně podléhají podle sazeb. pol. 41/12 popl. zák. ze dne 9. II. 1850 č. 50 ř. z. ve spojení s § 9. cís. nař. z 28. VIII. 1916 č. 281 ř. z. a s § 1. zák. ze dne 3. IV. 1925 č. 54 Sb. z. a n. poplatku 5 Kč bez rozdílu, vydávají-li je stranám na jejich žádost světské nebo církevní (farní) úřady. Obsahuje-li farní prohlášení list potvrzení o ohláškách více párů snoubenců, je třeba kolek za 5 Kč zapraviti tolikrát, kolik je párů snoubenců. Jestliže však je potvrzení o prohláškách vystaveno a zasláno jinému farnímu úřadu jako sdělení úřední, je jakožto »úřední korespondence« podle saz. pol. 13/9 citov. popl. zák. kolku prosto. (ČKD. 1933, 366.) V takovém případě nesmí toto sdělení míti nadpis »Prohlašňní list«. — Kolkování dokladů pro výkon ohlášek na Slovensku: ČKD. 1934, 190.

Takové úřední prohlášení listy bez kolku zasílají často okresní politické úřady.

Si nuptiae apud parochum sponsi celebrantur (cf. can. 1097, § 2), dicuntur hae litterae »Prohlašňní list jako propouštěcí« (Verkünd- und Entlassungsschein.)

Ad protocollum sponsi affere debent omnia necesse-

s a r i a d o c u m e n t a, imprimis litteras baptismales, si in aliena paroecia baptisati sunt.

Tento křestní list budiž nejnovějšího data, aby bylo jisto, že snoubenec je katolík a svobodný; je-li vdovec, musí předložit dokumenty o smrti dřívějšího manžela, je-li rozloučen, doklad o rozluce. Na starším křestním listu není eventuelní odpad od víry katolické poznamenán. Je však myslitelný případ, že snoubenec si ráno vyzdvihne křestní list a odpoledne vystoupí z církve katolické a druhý den jde na protokol. Proto je směrodatná výpověď snoubenců, učiněná před svědky. Nechtějí-li si snoubenci obstarati křestní list nejnovější, majíce starší, budiž vyžádán ex offio aspoň výtah z matriky a v něm udáno i náboženství a stav svobodný. (Srv. ČKD. 1930, 120.)

Udá-li snoubenec lživě, že jest katolík, ač odpadl, manželství je sice platné, ale nedovolené, ovšem v předpokladu, že jeho křest byl platný. — Ale mohla by býti pochybná platnost takového sňatku in foro civili, ježto nebyly ohlášky u příslušného duchovního nekatolického (nebo okresního úřadu).

Quodsi in aliquo casu extraordinario sponsi testimonium baptismale exhibere non possent, res deferrenda est ad decidendum Ordinario; praesumptio enim baptismi non valet. (Cf. can. 1828.)

Ordinariát bude moci někdy udělení křtu zjistiti (viz Kupka, Pravidla o správě matrik, str. 66). Podle can. 779 stačí výpověď jednoho spolehlivého svědka pro zjištění křtu, uděleného dítěti, nebo přísaha toho, kdo byl pokřtěn ve věku dospělém. Nelze-li skutečnost křtu zjistiti, je třeba takového snoubence sub conditione pokřtiti a z e m s k ý ú ř a d — v nebezpečí smrti také okresní úřad — udělí snoubencům na jejich žádost nebo na žádost farního úřadu (vždy kolek 5 Kč) dispens od předložení rodného a křestního listu na zákl. dvor. dekretu z 22. XII. 1826 čís. 2242 Sb. z. s. a § 1. zák. ze 4. VII. 1872 č. 111 ř. z. a § 26. zák. č. 320 ai 1919 Sb.

Jde-li o katolíky civilně oddané a rozloučené, kteří chtějí uzavřít nové manželství katolické, jest třeba dokladu o povolené rozluce.

Manželství je pokládáno za rozloučené nikoli dnem, kdy byl prohlášen rozsudek (nebo usnesení) první stolice, nýbrž teprve dnem, kdy tento rozsudek (nebo usnesení) vešel v moc práva. (Srv. Váž. VI. 4133.) Rozlučovací výrok soudní musí tedy býti opatřen doložkou, že je vykonatelný. (Srv. § 22. zák. č. 320 ai 1919; A. c. ol. 1926, 44.)

Náleží-li jeden ze snoubenců k církvi československé, třeba zjištění, byl-li dříve katolíkem či evangelíkem a pod., neboť jde o platnost křtu a tím o jakost překážky — »mixta religio« či »disparitas cultus«. (Cf. A. c. 1929, 56.)

Křest, udělovaný v církvi československé, jest s ohledem na věrouku českosl. katechismu neplatný. (Srv. výtah z pastýř. listu král.-hradeckého v ČKD. 1927, 851; ČKD. 1930, 317.)

Je ovšem možné, že některý duchovní církve československé, bývalý katolický kněz, křtí platně. Proto je nutno konkrétní případ důkladně prozkoumat i v nejmenší pochybnosti znovu křtiti sub conditione.

Křest dnešních protestantů v Německu je velmi pochybný; proto skoro všichni protest. konvertité musí býti sub conditione pokřtěni. (Srv. Ztschft. f. k. Th. 1926, 292. — LzQt. 1926, 607.)

Křest, udělovaný českou církví pravoslavnou, která křtí obřadem východním, jest platný. (Srv. ČKD. 1928, 1103.)

Křest Anglikánů (High and Low church) jest platný, Metodistů, Presbyteriánů, Baptistů a Anabaptistů neplatný. (LzQt. 1924, 143; Apollin. 1931, 461.)

Kdyby udělení křtu naprosto nemohlo býti zjištěno, musel by býti udělen sub conditione nebo v základě can. 15. dána dispens a disparitate cultus.

Křestní a rodné listy z ciziny mají býti legalisovány dotyčným Ordinariátem.

Vydání křestního listu pokřtěnému v Rusku: ČKD. 1933, 191.

Vysvědčení o stavu svobodném (Ledigschein), které farář na snoubencích neznámých z opatrnosti žádá, vydati může farář místa, kde se snoubenec narodil, nebo úřad obecní.

Konvertita, jenž byl pokřtěn mimo církve katolické, má kromě křestního listu přinést také vysvědčení faráře, který jej do církve přijal.

Ze zemí, kde jsou matriky civilní, třeba žádati i list rodný. Na Slovensku a Podkarpatské Rusi jsou podle § 1. zák. čl. XXXIII-1894 o státních matrikách od 1. října 1895 určeny k veřejné evidenci a k osvědčení narození, sňatku a úmrtí výlučně matriky státní a mají proto pouze tyto výtahy ze státních matrik od té doby veřejnou průkaznost; církevní výtahy tedy jen z doby před 1. říjnem 1895. (Výnos ministerstva vnitř. ze dne 2. VI. 1926, č. 35955-8; A. c. olom. 1926, 79.) Překlad z cizích řečí obstará na požádání zemský úřad? (ČKD. 1934, 190.)

Podle výnosu minist. vnitř. ze dne 1. VI. 1922 č. 5353 ai 1921 matriční případy řecko-katolíků mohou býti zapisovány do římsko-katolických matrik.

Katolíci řeckého ritu (Rusíni) mají v Praze od roku 1934 samostatnou faru (výnos mšano 16. XII. 1933, čís. 146375-VI-1), která zaujímá celou zemi Českou a Moravskoslezskou a podléhá iurisdikci řecko-katolického biskupa v Prešově. Farním kostelem je kostel sv. Klimenta v Praze I. (Klementinum), farní úřad je v Karlově ulici č. 1. Od něho musí býti všichni řecko-katolíci, kteří bydlí v zemi České nebo Moravsko-slezské, prohlášeni.

Jakým ritem mají být oddáni katolíci nestejného ritu viz can. 1097 § 2. — Zpravidla bude je tedy oddávati farář ženichův. Zdali platí pro tuto řecko-katol. farnost v Praze dekret Congr. de prop. fide z r. 1911 resp. Congr. Orient. (AAS. 1930, 353), platný pro Rusíny v Kanadě,

Haliči a Podkarpatské Rusi, jímž dáno přednostní právo faráři nevěsty, není dosud rozhodnuto.

Jakým ritem mají býti pokřtěny děti: can. 756, § 2; pro foro civili rozhoduje zákon čís. 96 ai 1925, neboť stát. zákony posuzují každý katol. ritus jako samostatné vyznání. (Viz ČKD. 1930, 835; 1931, 450.) O tom, že snoubenka může před sňatkem i po něm přestoupiti k ritu mužovu viz can. 98, § 4.; cf. LzQt. 1930, 806.

Rituswechsel vor der Trauung: can. 98, § 4.; cf. LzQt. 1932, 806. Es ist keine Bewilligung dazu notwendig; und wenn das Territorium beider Riten ein und dasselbe ist, dann genügen die kirchlichen Verkündigungen bei einem Pfarrer. Ale u nás má každý ritus samostatnou organizaci a pro foro civili musí býti prohlášky u obou farářů pro katolické snoubence nestejného ritu.

Decet, ut sponsi sint confirmati vel ut confirmationem recipiant, si id possint sine gravi incommodo. (Can. 1021, § 2.) Se zvláštní pečlivostí třeba zkoumati svob. stav snoubenců, kteří delší čas žili v cizině a nebo tam dokonce i manželství uzavřeli ať nekatolické ať civilní. (Srv. str. 29.)

Sponsi minores, ie. qui 21. annum nondum expleverunt, et qui extra domicilium parentum vel tutorum quasidomicilium habent, tum in domicilio facti, quod ipsi habent, tum in domicilio parentum (domicilio legali) proclamari debent et ad »protocollum« secum adducant patrem vel tutorem. — **Etiam 2 testes praesentes** sint, quorum est testari veritatem responsorum ad propositas quaestiones. Si protocollo conscribendo non intersunt, debet ipsum eis perlegi, antequam subscribant. Possunt esse alii vel iidem qui in copulatione, de regula viri adulti. Fideles edocendi sunt, ne testes invitent infideles vel acatholicos, qui tantummodo in casu gravis necessitatis tolerari possent, quia munus testis non pertinet ad actus legitimos ecclesiasticos.

Documenta allata, quae ad matrimonium valorem probandum non sunt necessaria, sponsis reddi possunt; cetera cum protocollo in archivio paroeciali asservantur. Podle dvor. dekr. ze dne 1. července 1813, sv. XLI. č. 2. Sb. z. p. listiny, které dokazují platnost manželství, musí býti s protokolem uloženy v archivu. — Ve smyslu § 80. obč. z. je třeba v matrice poznamenati udělené dispense, otcovský souhlas, delegaci a pod. listiny. — **Matriční listy**, kterých bylo jako dokumentů snubních užito, mohou býti stranám proti vlastnoručnímu potvrzení zase vráceny. (Výnos minist. vnitra z 23. XI. 1898 čís. 30134.) — Rovněž prohlášení za plnoletého. (Ord. list čb. 1906, 10; praž. 12.)

Quoad sponso iurisdictioni cleri militaris obnoxios notandum est (A. c. 1933, 52):

Decreto S. Congreg. Constistorialis de die 7. VII. 1933 archiepiscopus Pragensis pro tempore Ordinarius militaris in republica nostra nominatus est. Ipse omnem iurisdictionem sive in catholicos milites sive in capellanos militares exercet. Matrimonia personarum ad exercitum čechoslovacum pertinentium contrahenda sunt ad tramitem iuris communis, i. e. coram parocholoci, qui profecto, si sponsi petierint, facilem se monstrabit in licentia atque delegatione respectivo curato castrensi concedenda.

Pokud tedy jde o vojenské sňatky, důstojníci i mužstvo patří pod iurisdikci příslušného místního faráře. Plukovní matriky jsou zrušeny od 1. ledna 1933, matriční listy netřeba proto už posílat na ZVV., nýbrž jen kmenovému tělesu. — Podrobnější instrukce dosud nevyšla. Tento dekret není asi definitivní. Výpomocné vojenské duchovní správy jsou zrušeny.

Examine generali peracto instituendum est adhuc aliquot dies ante copulationem **examen speciale** (apud nos »catechismus« — »Brautunter-

richt« dictum*) quod sponsi etiam seorsim, apud suum quisque parochum subire possunt.

Sponsi examinantur, utrum in doctrina christiana sufficienter instructi sint, nisi ob personarum qualitatem examen hoc inutile appareat. (Can. 1020, § 2.) In confessionali examen hoc solummodo compleatur quoad impedimenta occulta diffamantia (v. g. consanguinitatis illegitimae, criminis; si de personis devotioribus agatur, quoad votum privatum), non autem ex toto peragatur. Melius erit in forma colloquii vel allocutionis procedere, quam illud omittere; sponso doctrinae christianae ignaros saltem elementa religionis principalia edocere quam permittere, ut ministrum acatholicum vel civilem adeant aut in concubinato vivant. Si omnem instructionem respuunt et confessionem peragere atque ss. Eucharistiam

*) »Instrukce o manželství a poučení snoubenců.« Příloha Ord. listu r. 1919. — Dr. Jos. Toman: »Cvičení snoubenců.« Praktický návod pro duch. správce. 3 Kč. V Praze, Spálená ulice 15. — Antonín Jarolímek: »Svátost manželství.« Poučení pro snoubence. 3 Kč. »Farní Věstník« ve Velharticích. — Schilgen: »Ve službách Stvořitelových.« Kniha pro katol. snoubence a manžely. 7 Kč. Josef Birnbaum v Brtnici. — Jos. Bobelka: »Brautunterricht.« 2. Aufl. Styria in Graz. — Jak. Rist: »Brautunterricht.« Kurze, sehr brauchbare Broschüre aus der Praxis für die Praxis. Lauman, Dülmen i. W. — Ehrler-Bauer-Gutmann: »Glückliches Eheleben.« Führer für Braut- u. Eheleute, 11. Aufl. Ohlinger in Mergentheim. 5 M. — Karl Rieder: »Der Brautunterricht.« Herder, 1 M. — Jos. Schwarz: »Eheunterricht.« 1.20 M. Bader'sche Verlagsbuchhandlung, Rottenburg a. N. — F. Foreitnik: »Der Ehe Glück und Pflicht.« Josefswerk der Familienfürsorge. Wien, Sch. 1. — A. Hessenbach: »De usu matrimonii.« 4. Aufl. 1 M; »Drum prüfe, wer sich bindet.« M —.50; »Instructio nupturientium.« M —.50; »Von schöner Ehe.« 1 M. Martinusbuchhandlung in Illertissen, Bayern. — P. Robert: »Le livre d'or ou le conseiller des jeunes mariés. Bruges, 1910. — Nysten: Ce que les jeunes fiancés et les époux doivent savoir.« Liège, 1912. — Hoffmann S. J., Dr. May, Em. Schmutzerová: »Šťastné manželství.« 20 Kč. Kropáč a Kucharský v Praze, 1930. — J. Violet: »Glückliche Ehe.« Strassbourg, 1929, M. 1.20. — P. V. Sylva-Tarouca: »Die reine Ehe.« Prachatice, 1931, 7 Kč. — Karel Reban: »Psáno mužům.« Praha. Kč 3.50. — J. E. Georg: »Pohlavní život v manželství.« II. vydání. Praha, 1933. Kč 20.— — Karel Kadlec: »Poučení o církevním sňatku a životě manželském.« Praha, 1933.

recipere nolunt — non autem ex contemptu religionis — parochus tamen eorum matrimonio assistere poterit ad maiora mala praecavenda. (Cf. AAS. 1918, 345; ČKD. 1925, 45.) Excipitur casus, si sint publici peccatores; tunc enim parochus Ordinarium consulere debet. (Can. 1033; cf. c. 1066.) Confessionem sacramentalem ante nuptias non esse de positivo praecepto ecclesiastico patet ex verbis can 1033: »vehementer sponso adhortetur . . .«

Si sponsi matrimonii ineundi causa confessionem peragunt, cessant omnes sive a locorum Ordinariis sive ab Apost. Sede statutae reservationes peccatorum. (Can. 900, 1°. AAS. 1925, 583.) Hodie tamen in dioecesi nostra nullum est peccatum ab Ordinario reservatum. (Cf. LzQt. 1926, 166.) Absolutio a censuris dari potest hac occasione prout in casu urgentiore (can. 2254); nam periculum scandali vel infamiae facile aderit, si immediate vel paulo post confessionem recipiendum est sacramentum Eucharistiae vel matrimonii. Sufficit, si hoc periculum sit probabile. (Apollin. 1931, 145.)

Nach Hollweck, die kirchl. Strafgesetze § 36. nota 3. spendet in diesem Falle der P f a r r e r oder dessen Stellvertreter die Absolution auch pro foro externo; der Beichtvater nur pro foro interno. (LzQt. 1921, 178.)

De facultate in archidioecesi olomucensi confessariis ab Ordinario concessa absolvendi scl. a censuris Ordinario reservatis quibusdam temporibus, occasionibus et festis vide A. c. olom. 1919, 57; 1923, 105; 1929, 22.

Ex can. 66. § 3. in facultate dispensandi includitur etiam potestas absolvendi a poenis ecclesiasticis, si quae forte obstant, sed ad effectum dumtaxat dispensationis consequendae. — Praeterea ex can. 36, § 2, valori dispensationis non nocet censura, nisi agatur de interdictis personaliter vel de excommunicatis aut suspensis per sententiam condemnatoriam aut declaratoriam. — Poučení snoubenců nebudiž nikdy »šablonovité«, třeba vždy postupovati individuálně. Je dobře dáti snoubencům také nějaké poučení tištěné.

De publicationibus.

Publicationes (banna, proclamationes) matrimonii ab episcopo Odone in dioecesi parisiensi introductae sunt a. 1198. Haec particularis consuetudo lex universalis evasit in concilio Lateranensi IV. a. 1215. Cum autem modus eas faciendi non esset determinatus, lex in desuetudinem venit et demum a conc. Tridentino renovata et determinata est.

E protocollo nuptireutium nationale sponsorum describitur in »librum publicationum«.*)

Can. 1022. Publice a parochio denuntientur inter quosnam matrimonium sit contrahendum.

Idem praecipit lex nostra civilis: § 70. obč. z. a § 2. čl. z. č. 320 ai 1919 stanoví: Vyhlášky, jež jsou oznámením budoucího manželství, obsahují jméno a příjmení obou snoubenců, jejich rodiště, stav a bydliště, jakož i připomenutí, aby každý, kdo by věděl o nějaké překážce manželství, ji oznámil.

Can. 1023. § 1. **Matrimoniorum publicationes fieri debent a parochio proprio** (et in parochia propria sponsorum). — **Idem valet ex lege civili.** (§ 3. a 71. obč. z. § 12. odst. 3. zák. č. 320 ai 1919.) Jestliže tedy farář některý administruje excurrando také sousední faru, a nemůže-li tam některou neděli míti samostatné bohoslužby (ani požehnaní odpoledne), musí předem v čas ohlásiti, kdy farní bohoslužby pro obě osady budou jen v jedné a v které a že se tam budou konati také manželské prohlášky z obou farností. Okolnosti, které toto opatření odůvodňují, mohou býti i všeobecné povahy, na př. velké závěje. (Zem. úřad v Praze 27. III. 1929, č. 9-A-422-1 ai 1929.) Ad publicandos vagos (licet unus sponsorum tantummodo vagus sit) necessaria est licentia Ordinarii, ad quam impertiendam de-

*) O knize ohláškové viz Kupka, Pravidla, str. 107. — Jména snoubenců radno ohlašovati bez »pan« — »slečna« nebo »paní«: viz ČKD. 1927, 860.

legati sunt vicarii foranei. (Instrukce šesk. episkopátu »Ne temere«, str. 28.) Po případě museli by býti prohlášeni v domovské obci nebo v místě narození nebo dostat dispens od šestinedělního pobytu.

Nebydlí-li snoubenci ještě 6 neděl v místě, je buď nutno čekat, až se 6 neděl dovrší, a nebo musí být prohlášeni také v dřívějším bydlišti (§ 72. obč. z. a § 4. čl. z. čís. 320 ai 1919; viz str. 17.) anebo žádati za dispens od šestinedělního pobytu.

Si alteruter sponsorum est ex alia paroecia, vel si alteruter acatholicus est, tunc **publicationes ab utroque parochio** (respective a politico regimine districtus — okresní úřad) peragi debent. (§ 71. obč. zák. a čl. I. zák. č. 4 ai 1869 a § 12. čl. zák. č. 320 ai 1919.) Farář v tomto případě může nekatolickému duchovnímu opovědění prohlášek poslati. Ale ohlašovati snoubence mixtae religionis, když se chtějí dát oddati před nekatolickým duchovním, je zakázáno. (Ord. list král.-hrad. 1934, 4.)

Quodsi minister acatholicus publicationes denegaverit (quod nonnunquam fit, quando sponsi mixtae religionis coram parochio catholico matrim. contrahere volunt), parochus vel ipse sponsus ab illo repudiatus publicationes expetat a magistratu politico (okresní úřad — Bezirksbehörde), v jehož okresu má své úřední sídlo duchovní správce, který odepřel prohlášky. Odepře-li je na př. provaslavný arcibiskup v Praze, nutno o ně žádati u pražského magistrátu; odepře-li je evangelický duchovní v Moravči, tedy u okresního úřadu v Pelhřimově. (Čl. II. § 1. zák. ze dne 25. V. 1868 č. 47 ř. z. a oběžník zem. správy politické v Praze ze dne 16. XI. 1920 čís. 181396, 1-A 1481-1 ai 1920; viz Ord. list. čb. 1920, str. 106; praž., str. 132; olom., str. 159, a 1929, str. 136.)

Některé okresní úřady používají nesprávně 2. věty § 3. zák. čís. 320 ai 1919 a poukazují žadatele, aby se obrátil o prohlášky na s v ů j příslušný okres. úřad a nikoli na okresní úřad, pod který patří duch. správce, jenž odmítá

ohlášky. Postup tento není podle sdělení zemského úřadu v Praze ze dne 17. července 1933 čís. 259940-9-A-1495 ai 1933, daného konsistoři v Čes. Budějovicích, správný.

Je-li jeden ze snoubenců bez vyznání a chce přece, druhému snoubenci k vůli, uzavřít sňatek církevní, nevyhovují některé okres. úřady žádosti za provedení civilních ohlášek, poněvadž prý je církv. sňatek možný pouze mezi osobami, které náležejí k některému náboženskému vyznání. Kdo je bez vyznání, musí prý mít dříve sňatek civilní, potom teprve se může dát oddati také církevně. Názor tento potvrdil zemský úřad v Praze dne 7. VII. 1933, čís. 259940-9-A-1495 ai 1933 i zem. úřad v Brně dne 14. III. 1930 čís. 10154-III-4. (Srv. Věst. jednot. duch. brněn. a olom. XXIII-1930, 99.)

Das Zivilaufgebot geschieht an der Kundmachungstafel bei der politischen Bezirksbehörde und im Requisitionswege auch in der Gemeinde, wo die Verlobten ihren ordentlichen Wohnsitz haben.

Někdy se stává, že snoubenci katolíci chtějí se dát oddati civilně, ale změni svůj úmysl, a když civilní ohlášky už byly vykonány, rozhodnou se přece pro sňatek církevní. V tomto případě civilně vykonané ohlášky pro sňatek církevní neplatí. Podle názoru zem. úřadu v Praze ze dne 7. VII. 1933, čís. 259940-9-A-1495 ai 1933, strana ustupujíc od svého přání použití občanské formy sňatku (občanské ohlášky a obč. oddavky), bere příslušné své podání zpět a tím úřední řízení už vykonané (ohlášky) pozbývá účinnosti. Žádá-li o církevní formu sňatku, nutno provést církevní ohlášky a církv. oddavky. Dispens od 3 prohlášek pro církevní sňatek je ovšem možná!

Jestliže snoubenci po třetí prohláše skutečně přesídlí do jiné farnosti, a chtějí tam býti hned oddáni, jak se nyní ve větších městech často stává, jest nový jejich farář příslušný platně i dovoleně je oddati. Nepotřebuje ani delegace ani licence dřívějšího faráře, který dokonce není oprávněn delegaci nebo licenci dáti, ježto snoubenci mají

už nové bydliště a tím novou příslušnost farní. Prohlášky podle can. 1023, § 1., řádně vykonané v dřívějším bydlišti, platí podle can. 1030, § 2, a § 6. čl. zák. č. 320 ai 1919, šest měsíců; nyní tedy třeba je opakovati. Prohlašný list musí ovšem býti předložen. Je-li možno, budiž z důvodu opatrnosti aspoň jedna prohláška v novém bydlišti vykonána. (Viz příklady v ČKD. 1923, 560; LzQt. 1926, 345; Casus č. 26.) Má-li farář podezření, že snoubenci nebydlí v té farnosti, kterou udávají, žádej od nich potvrzení správce domu, stvrzené obecním úřadem (konskripčním nebo policejním).

Sponsi post adeptam pubertatem (can. 88) ultra sex menses degentes in terris dissitis, a quibus ut habeatur regularis attestatio status liberi, longius tempus requiritur, cum contra urgeat matrimonii celebratio (v. g. captivi, milites, emigrantes), prudenti iudicio Ordinarii (parochi) debent statum liberum contestari vel »iuramento manifestationis« coram 2 testibus et altera parte, vel alio modo apto; v. g. per testes, qui cum ipsis ibi commorati sunt. (Can. 1023, § 2.) In dubio decidet Ordinarius. Si aliqua supersit suspicio de contracto impedimento, parochus etiam pro breviori commoratione consulat Ordinarium, qui matrimonium ne permittat, nisi prius suspicio ad normam can. 1023 § 2 removeatur. (Can. 1023 § 3.) Toto ustanovení provádí se u nás, pokud lze, jen v případech skutečně podezřelých. (ČKD. 1931, 871.)

Quando et ubinam publicationes fiant?

Ex utraque lege: civili (§ 71. obč. z. a § 12. odst. 2. čl. zák. čís. 320 ai 1919) nec non ecclesiastica:

Can. 1024. Publicationes fiant tribus continuis diebus dominicis aliisque festis de praecepto in ecclesia inter missarum sollempnia, aut inter alia divina officia ad quae populus frequens accedat.

Ecclesia intelligitur parochialis (etiam filialis). Instructio nostra episcopalis et lex civilis praescribit, ut inter primam et secundam vel inter secundam et tertiam publicationem saltem una dies ferialis intercedat.

Dies festi sub praecepto sunt tantum: Omnes et singuli dies dominici, festa Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniae, Ascensionis et Corporis Christi. Immaculatae Conceptionis et Assumptionis B. M. V., s. Joseph, ss. Petri et Pauli, OO. Sanctorum. **Dies festi patronorum ecclesiastico praecepto non subiacent.** (Cf. can. 1247.) Podle čl. zák. čís. 65 ai 1925 o svátcích a památných dnech jsou dny sváteční: 1. ledna, 6. ledna, Nanebevstoupení Páně, Božího Těla, 29. června, 15. srpna, 1. listopadu, 8. prosince, 25. prosince, všechny neděle; dny památné jsou: 1. května, 5. a 6. července, 28. září. Podle zák. čís. 555 ai 1919 o 28. říjnu platí všechna ustanovení o nedělích.

In festis suppressis (ani o svátcích a památných dnech státních!) **publicationes fieri nequeunt.** (Ord. list 1914, č. 8.) Důvod: V ty dny nejsou lidé povinni do kostela jít, proto jest »obyčejné shromáždění«, jak je žádá § 71. obč. zák., pochybné a tak by nebylo dosaženo účelu ohlášek.

Index festorum suppressorum (Ord. l. čb. 1920, 37): feriae 2. et 3. post Dom. Resurr. et Pentec.; inventio S. Crucis; Purificatio, Annuntiatio, Nativitatis B. M. Virginis; dedicatio S. Michaelis Archangeli; Nativitas S. Joannis Bapt.; festa ss. Apostolorum (excepto s. Petri et Pauli); S. Stephani Protomart; SS. Innocentium; s. Laurentii; s. Silvestri Papae; s. Annae; Ss. Patronorum regni et loci. Naopak zase svátek sv. Josefa není u nás svátkem in foro civili. — V Prusku platí 2. svátek velikonoční a svatodušní i svatého Štěpána ex indulto dále. (Acta curiae olom. 1918, 164.)

Can. 1025. Potest loci Ordinarius pro suo territorio publicationibus substitute publicam, ad valvas eccle-

siae paroecialis, aliusve ecclesiae, affixionem nominum contrahentium per spatium saltem octo dierum, ita tamen ut, hoc spatio, duo dies festi de praecepto comprehendantur.

Dort, wo es staatliche Gesetze erlauben, ist es eine praktische Maßregel besonders für die Städte, wo nur ein kleiner Prozentsatz der Bevölkerung dem Pfarrgottesdienste beiwohnt. Bei uns erlaubt es das Staatsgesetz nur für das Zivilaufgebot. (§ 1. odst. 3. zák. č. 320/1919.) Zemský úřad v Praze sdělil dne 24. června 1933, číslo 299881 ai 33-9-A-1874 ai 33, toto: Podle ustanovení § 71. zák. obč. a § 12. zák. odst. 2. zák. čís. 320 ai 1919 vyhlášky musí se státi po 3 dni nedělní nebo sváteční (o 3 dnech zasvěcených) k obvyklému církevnímu shromáždění farního okresu. Toto ustanovení je imperativní a nebylo by tedy dostačitelne pro církevní ohlášky, vyvěsiti jména snoubenců na dveřích chrámových po dobu aspoň 10 dnů, když by se v chrámu tom bohoslužba nekonala. (ČKD. 1933, 373.)

Can. 1026. Publicationes ne fiant pro matrimoniis quae contrahuntur cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus aut mixtae religionis, nisi loci Ordinarius pro sua prudentia, remoto scandalo (v. g. indifferentismi religiosi), eas permittere opportunum duxerit, (ad praevendendum odium acatholicorum et conflictum cum legibus civilibus), dummodo apostolica dispensatio praecesserit et mentio omittatur religionis partis non catholicae.

Apud nos quidem obtenta dispensatione publicationes vi legis civitis fieri debent, sed nulla fit mentio de religione sponsorum. Viz § 12. a § 2. čl. zák. čís. 320 ai 1919, kde není předeepsáno uváděti náboženství snoubenců.

Ohlášky jsou oznámení budoucího manželství a účel jejich jest upozorniti veřejnost, že určité osoby miní v manželství vstoupiti, aby případné překážky a námítky mohly býti oznámeny. Tedy musí obsahovati podrobná

a přesná data, aby stran totožnosti snoubenců nemohlo žádné nedorozumění vzniknouti. Věřící mají býti vyzváni, aby překážky farnímu úřadu oznámili. (Cf. § 70. obč. zák. a § 2. zák. čís. 320 ai 1919.)

Moderatum emolumentum pro publicationibus faciendis a sponsis exigere licet.

Can. 1027. Omnes fideles tenentur impedimenta, si qua norint, parochi aut loci Ordinario, ante matrimonii celebrationem, revelare.

Obligatio per se gravis est tum ex reverentia erga sacramentum tum ex caritate erga proximum; ab ea excusatur sigillum sacramentale et secretum commissum ex officio (úřední tajemství — Amtsgeheimnis), vel si impedimentorum manifestatio fieri nequeat sine propria infamia vel damno relative gravi. — Excipitur casus, qui magistratum obligat ad praecavendam omnem illegalitatem. (Když je úřad povinen zakročiti z moci úřední, na příkl. při únosu, bigamii, vraždě.) Podle § 507. tr. zák. je trestný, kdo uzavřel neplatné manželství zatajiv povědomou mu právní překážku.

Lex de 3 publicationibus faciendis cessat:

1. Si servari non potest; attamen ut omnes publicationes omittantur, gravissima causa requiritur, quae extra mortis periculum rarissime aderit; quo in casu omnis sacerdos (pro foro ecclesiastico!) copulans amplas habet facultates.

2. Si ab ea dispensatur. Loci Ordinarius proprius pro suo prudenti iudicio potest ex legitima causa a publicationibus etiam in aliena dioecesi faciendis dispensare. (Can. 1028 § 1.)

Ex privilegio non revocato dispensantur personae prae-nobiles. (Členové panujících rodů.)

Lex de 3 publicationibus faciendis fundata est in praesumptione periculi universalis; unde obligat etiamsi publicationes in casu speciali inutiles appareant.

Ex lege nostra particulari dispensat apud nos

a) a tribus publicationibus Ordinarius proprius sponsorum; si quilibet ex alia dioecesi sit, Ordinarius dioeceseos, ubi fiet copulatio; quodsi matrimonium extra proprias dioeceses ineatur, ex can. 1028. § 2. quilibet Ordinarius proprius dispensare potest;

b) a duabus vel una publicatione dispensat vicarius foraneus sponsorum iure delegato ab Ordinario (cf. Acta synodi budvic. 1913, p. 157.); si alteruter ex alio vicariatu est, vicarius foraneus sponsae. Vicarius foraneus pro suis parochianis dispensationem petit ab archiprebytero, iste ab Ordinario, qui etiam dispensationem tribuit pro parochiis vicariatus generalis.

V litoměřické diecési žádají vikáři pro své farníky dispens od Ordinariátu; za dispens od 2 prohlášek mohou vybíratí taxu 10 Kč, od jedné 5 Kč. (Ord. l. litom. 1933, 240.)

Lex civilis (§ 85. a 86. obč. z. a § 6. a 7. čl. zák. čís. 320 ai 1919) statuit: Zkrátiti lze lhůtu vyhlášek — místo 10 dnů aspoň 5 musí viset na úřední desce — z důležitých důvodů. Lze je úplně prominouti, jen když je věc naléhavá nebo jde-li o osoby, o kterých se vůbec za to má, že jsou již manžely. V obou případech snoubenci musí potvrditi (stačí i jen ústně), že jim není povědoma žádná překážka. Ale v praxi bude farář vždy žádati manifestační přísahu. — Lhůtu zkrátiti (dispensovati od 1 nebo 2 prohlášek) může okresní úřad, úplně prominouti (dispens od 3 prohlášek) zemský úřad, v čas nebezpečí smrti úřad okresní (magistrát). Není-li nebezpečí smrti přímo hrozivé a připadne-li již v nejbližší den neděle nebo zasvěcený svátek, buďtež tací snoubenci aspoň jednou prohlášeni.

Nebylo-li už času o politickou dispens žádati a jeden z novomanželů brzo po sňatku zemře, není třeba dodatečně o dispens žádati: Eine nachträgliche Dispenserteilung in diesem Falle wäre zwecklos, weil zur Konvalidierung der Ehe gemäß § 88. des. a. b. G. die neuerliche Konsenserklärung unerlässlich, diese aber beim Ableben des Gatten nicht mehr möglich ist. Die Ungültigkeit der Ehe ist aus diesem Grunde nach § 94. des. a. b. G. nicht vom Amtswegen zu untersuchen. (Ord. list 1885, 54.) — Stačí tedy v tomto případě manifestační přísaha. (Cf. § 86. obč. z. a dvor. dekr. ze dne 23. září 1817 č. 1372 Sb. z. s.)

Causae legitimae ad obtinendam dispensationem a 3 publicationibus sunt v. g. periculum mortis alterutrius sponsi; remotio occulti concubinatus; matrimonium constientiae (c. 1104 sq.); convalidatio matrimonii invalidi; a 2 vel 1 publicatione v. g. morbus gravis alterutrius sponsi; progressa graviditas sponsae; mutatio domicilii; periculum derelictionis; tempus messis pro patre familias; periculum peccati in casu cohabitationis sub uno tecto; aetas progressa sponsorum et in genere quaecunque legitima causa accelerandi nuptias. (Cf. Ord. list 1919, pag. 78.)

Dispensationem ecclesiasticam nomine sponsorum petit parochus; propositis causis legitimis simul adnotat, utrum sponsi taxam aliquam solvere possint, an dispensatio in forma pauperum petatur.

Dispensationem ab officio districtus (okresní úřad — Bezirksbehörde) petunt ipsi sponsi oretenus vel scriptotenus (kolek 5 Kč); appositis testimoniis baptismalibus simul adnotant dispensationem ecclesiasticam iam esse concessam. Petitionem minorennium simul subscribit pater vel tutor. Parochus huic petitioni nunquam subscribat! (Solche Bestätigungen wurden schon öfters als stempelpflichtige Zeugnisse erklärt und die Aussteller wegen Vernachlässigung der Stempelvorschriften gestraft.)

Jsou-li snoubenci příslušni každý k jinému okresnímu úřadu, musí za dispens od prohlášek žádati u obou okr. úřadů. (A. c. olom. 1931, 4.) Stejně tak snoubenci ve Velké Praze, jestliže každý z nich podléhá jiné magistrátní úřadovně, musí míti dispens od obou úřadoven. Důvod je ten, že při různém bydlišti snoubenců je nutno vykonat ohlášky u obou příslušných úřadů (§ 3. věta 3. a § 7. odst. 2. zák. čís. 320 ai 1919), tedy také lhůtu zkrátiti náleží oběma těmto úřadům. Výjimka platí jen pro bývalou Prahu I.—VIII., t. j. nyní I.—VII. a X., neboť zemská správa politická ustanovila výnosem ze dne 30. XI. 1927 čís. 451891 ai 1927-1-A-4648 ai 1927 toto: Bydlí-li jeden ze snoubenců v Praze I.—VII. neb X. a druhý v některé jiné čtvrti pražské, stačí oběma dispens od 2. a 3. ohlášky udělená pro snoubence, bydlícího v Praze I.—VII. neb X. od pražského magistrátu a není třeba, aby snoubenec druhý, bydlící v jiné čtvrti, kde nepodléhá magistrátu, nýbrž jen magistrátní úřadovně (t. j. bývalému okres. hejtmanství čili okr. správě polit. na př. na Smíchově nebo na Vinohradech), si opatroval ještě také dispens zvláštní pro sebe.

Snoubenci, z nichž jeden bydlí pod pravomocí pražského magistrátu, jsou tedy proti jiným ve velké výhodě. (ČKD. 1933, 370.)

Totalis omissio omnium publicationum matrimonium reddit in foro ecclesiastico illicitum, in foro civili autem invalidum. (Cf. § 1. čsl. zák. č. 320 ai 1919.) Si una saltem publicatio peracta fuerit, matrimonium est validum. (Cf. §§ 69. a 74. obč. z.; § 12. čsl. zák. čís. 320 ai 1919.)

Nedostatek prohlášek je však překážkou soukromoprávní, k vůli níž neplatnost manželství se nevyšetřuje z úřední povinnosti. (§ 28. zák. č. 320 ai 1919.)

Nepostarají-li se snoubenci o správné provedení ohlášek, ztrácejí popěrné právo. (NS. 21. XI. 1926, čís. 1809.) Jestliže tedy některý ze snoubenců předložil cizí křestní list a pod tím cizím jménem byl oddán, jest manželství pro nedostatek prohlášek neplatné.

Vyhlášky, při nichž ani jednou nebylo správně uvedeno křestní jméno, jsou neplatny. (Výnos ministerstva vnitřní z 9. prosince 1874, čís. 7205; G. U. čís. 5555.)

Jestliže při ohláškách bylo uvedeno chybné křestní jméno a chybné datum narození, jest manželství neplatné. (NS. 7. III. 1911, čís. XIV-5389.)

Také jest manželství neplatné, jestli ohlášky nebyly vykonány v kompetentním farním chrámě. (NS. 17. XI. 1875, čís. 5909.)

Ale: Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (NS. 7. VI. 1921. — Váž. III. 1085.)

Publicationes ne fiant (sine speciali permissione a consistorio) ante obtentam dispensationem ab impedimentis. (Synod. budvic. IV. p. 114., 4.)

Documentum authenticum de peractis publicationibus (prohlašný list) datur parochu, qui matrimonio assistere debet (can. 1029) 24 horas post ultimam publicationem. (Prohlašný list, adresovaný »farnímu úřadu«, jest bez kolku; viz str. 18.)

Can. 1030. § 1. Peractis investigationibus et publicationibus, parochus matrimonio ne assistat, antequam omnia documenta necessaria receperit, et praeterea, nisi rationabilis causa aliud postulet, tres dies decurrerint ab ultima publicatione.

Apud nos ex consuetudine sufficit expectare saltem 24 horas, ut finis publicationum obtineatur. Die vero ultimae publicationis matrimonio assistere nunquam licet sine expressa licentia ab Ordinario nec non a magistratu politici districtus (§ 3. et 12 legis 320/1919), immo ab utroque magistratu politico, si sponsi sint e diversis districtibus politicis. Haec licentia non nisi per modum exceptionis ex causa urgente dari potest; secus enim ultima publicatio vana fieret. (Cf. A. c. olom. 1920, 1; 1931, 4; ČKD. 1931, 558.) Okresní úřady však místo tohoto dovolení raději dávají dispens od poslední ohlášky.

Can. 1030. § 2. Si intra 6 menses matrimonium contractum non fuerit, publicationes repetantur, nisi aliud loci Ordinario videatur.

Idem statuit § 73. obč. z. et § 6. čl. z. č. 320 ai 1919.

Parochus publicationes in alium diem remittere (zastavit prohlášky, das Aufgebot einstellen) non debet, nisi detexerit impedimentum certum et publicum ante inceptas publicationes.

Si impedimentum detectum certum quidem sed natura et facto occultum sit, peragat publicationes et rem deferrat, reticitis nominibus sponsorum, ad Ordinarium vel ad S. Poenitentiarium dispensationis obtinendae causa.

Si sit publicum, et detegatur ante inceptas publicationes, parochus ulterius ne procedat, donec impedimentum removeatur; si detegatur post primam aut secundam publicationem, parochus publicationes perficiat et rem ad Ordinarium deferrat. (Can. 1031.)

Can. 1032. Matrimonio vagorum, de quibus in can. 91, parochus, excepto casu necessitatis, nunquam assistat, nisi re ad Ordinarium vel eius delegatum delata, licentiam assistendi obtinuerit.

»Vagi« pro obor manželství jsou ti, kteří se ani měsíčním (šestinedělním) pobytem vykázati nemohou. Valide contrahere possunt coram parochu loci, ubi comorantur; ad licitam autem assistentiam parochus certitudinem sibi acquirere debet a) de statu eorum libero (požadovat manifestační přísahu: Ord. l. 1921, č. 15), b) permissionem ab Ordinario vel eius delegato, qui apud nos est vicarius foraneus, tali matrimonio assistendi. (Ord. list 1918, 45; 1921, 58.)

Avšak podle zák. státního (§ 72. obč. z. a § 4. čl. zák. č. 320 ai 1919), nebydlí-li snoubenci ještě 6 neděl v místě, jest s vyhláškami sečkati, až se 6 neděl dovrší, nebo musí býti prohlášeni také tam, kde naposled 6 neděl bydleli, a nebo by museli donésti politickou dispens od šestinedělního pobytu a býti prohlášeni ve farnostech,

kde se narodili, případně, kam jsou příslušni právem domovským, a nebo dostati dispens od 3 prohlášek. — To platí i když jen jeden ze snoubenců jest »vagus«.

Jestliže se snoubenci nemohou vykázati písemným vysvědčením, že byly ohlášky řádně provedeny, nebo vojáci a nezletilci potřebným povolením, nebo objeví-li se nějaká překážka, jest duchovnímu pod těžkým trestem zakázáno vykonati oddavky. (§ 78. obč. zák.)

Can. 1034. *Parochus graviter filios familias minores hortetur, ne nuptias ineant, insciis aut rationabiliter invitatis parentibus; quod si abnuerint, eorum matrimonio ne assistat, nisi consulto prius loci Ordinario.*

Vide et can. 1067 — *impedimentum ex defectu aetatis.*

Da die Minderjährigkeit staatlicherseits sogar ein Ehehindernis ist, wird der Seelsorger auch aus diesem Grunde bei Trauung der Minderjähriger vorsichtig sein müssen.

Caput II.

DE IMPEDIMENTIS IN GENERE.

(Can. 1035—1057.)

Cum matrimonium inire res de se honesta sit, ad quam omnibus hominibus naturalis propensio inest, omnes matrimonium contrahere possunt, qui iure non prohibentur. (Can. 1035. — § 47. obč. zák.)

»*Impedimentum*« etymologice significat obstaculum, quod pedibus obstat, ne accedant. Sensu stricto definitur: *circumstantia externa, quae ex lege divina vel humana personam a nuptiis contrahendis arcet* (nezpůsobilost uzavřítí manželství).

Divisio: Sunt 1. *impedimenta iuris divini* (v. g. impotentia, votum) et *iuris humani* (v. g. pu-

blica honestas); 2. *alia sunt absoluta* (v. g. ligamen), *alia relativa* (v. g. consanguinitas), prout *contractus cum omni persona vel cum determinata tantummodo excluditur*; 3. *impedimenta impediencia* (závada, záповeď — Ereverbot) et *dirimentia* (překážka — Ehehindernis).

Can. 1036. § 1. *Impedimentum impediens continet gravem prohibitionem contrahendi matrimonium; quod tamen irritum non redditur si, non obstante impedimento, contrahatur.*

Matrimonium itaque cum tali impedimento contractum est quidem validum, sed graviter illicitum.

Can. 1036. § 2. *Impedimentum dirimens et graviter prohibet matrimonium contrahendum, et impedit quominus valide contrahatur.*

Matrimonium cum tali impedimento contractum et *illicitum et invalidum (irritum) est.*

Cum matrimonium contractus stricte bilateralis sit, quo eadem iuris obligatio ab utraque parte erga alteram suscipiatur, inde quamquam impedimentum ex una tantum parte se habet, matrimonium tamen aut illicitum aut invalidum reddit. (Can. 1036, § 3.)

4. Pro gradu vel modo, quo cognoscuntur, impedimenta distinguuntur *publica et occulta*.

Can. 1037. *Publicum censetur impedimentum quod probari in foro externo potest; secus est occultum.* (Před soudem dokazatelné a nedokazatelné — gerichtlich nachweisbar oder nicht.) Probatio fit authentico documento (c. 1816) vel testibus fide dignis (c. 1791); na př. quoad ligamen buď oddacím listem nebo svědky svatebními.

Publica dicuntur impedimenta, quae aut sua natura pro publicis habentur, quia resultant ex facto de se publico, quod documento aliquo officiali sive ecclesiastico sive civili vel testibus in foro externo probari potest (vg. ex dirimentibus: aetas, ligamen, consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, disparitas cultus, ordo s., votum

solemne, publica honestas; ex impediens: mixta religio, omissio publicationum in foro eccles., votum simplex castitatis) aut propter circumstantias sunt vere notoria vel famosa (v. g. adulterium qualificatum).

Imped. publicum aliquando per accidens fieri potest de facto occultum (v. g. ligamen, consanguinitas 3°, ordo).

Occulta sunt talia, quae per se neque documento authentico neque testibus probari possunt. Oriuntur ex facto probroso ideoque occulto communiter. Per accidens propter circumstantias publica fieri possunt (v. g. ex dirimentibus: impedim. criminis, impotentiae, consanguinitatis illegitimae; ex impediens: privatum votum castitatis, coelibatus, religionem ingrediendi et ordinem suscipiendi). Vereinzelt dürfte auch der Fall vorkommen, daß z. B. die Blutsverwandschaft — impedim. publicum — nicht nachgewiesen werden kann, z. B. bei Findelkindern, Kriegsversprengten (nalezení, běženci).

Itaque 4 casus evenire possunt:

- a) impedimentum est publicum natura et facto;
- b) impedimentum est publicum natura, sed de facto occultum;
- c) impedimentum est occultum natura et de facto;
- d) impedimentum est occultum natura, sed de facto publicum.

Distinctio haec pro praxi magni est momenti sive agatur de matrimonio contrahendo sive convalidando; nam tantummodo ab impediens et natura et de facto occultis dispensare poterit solus confessarius in foro sacramentali. (Cf. ČKD. 1925, 399.)

Pro foro externo attenditur solummodo ad factum: quare impedimentum, quaecunque sit eius natura, publicum est, si factum, ex quo impedimentum oritur, in foro externo quocunque legitimo modo probari potest, etiamsi populus ignoret, impedimentum tali facto cohaerere; est occultum, si de facto probari non potest. (AAS. 1932, 284.)

De impedimentorum constitutione et abrogatione.

Překážky manželské nejsou tresty, nýbrž jsou to »leges inhabilitantes« (can. 15), které zbavují právní způsobilost k jednání, et »irritantes«, které činí právní jednání neplatným.

Supposito iure Dei impedimenta statuendi asseritur in can 1038—1041 potestas, qua gaudet suprema auctoritas ecclesiastica definiendi ius divinum atque constituendi et tollendi impedimenta iuris ecclesiastici. Prioribus enim temporibus nonnulla impedimenta per consuetudinem (disparitas cultus, cognatio spiritualis) vel per ius particulare (tempus vetitum) introducta sunt.

Can. 1038. § 1. Supremae tantum auctoritatis ecclesiasticae est authentice declarare quandonam ius divinum matrimonium impediatur vel dirimat. § 2. Eidem supremae auctoritati privative ius est alia impedimenta matrimonium impediatur vel dirimentia pro baptizatis constituendi per modum legis sive universalis sive particularis.

De baptizatis sine discrimine textus loquitur. Ergo acatholici quoque ligantur impediens ecclesiasticis, nisi positive eximantur, ut fit can. 1099 § 2; can. 12. Auch für die rein protestantischen Ehen sind die rein kirchlichen Ehehindernisse maßgebend: LzQt. 1926, 568.

Orientalis autem non iisdem ac latini impediens tenentur, nisi contrarium pateat vel ex natura rei vel explicita mentione. (Cf. can. 1.)

(Impedimenta matrimonialia in iure orientali: cf. Ius Pontif. 1927, 62.)

Infideles, qui cum fidei contrahere velint, indirecte ligantur vi can. 1036, § 3.

Pro matrimoniis inter infideles civilis potestatis ius est impedimenta statuendi.

Episcopi impedimenta matrimonialia statuere non possunt. Tantummodo vetare possunt matrimonium

in casu peculiari, iusta de causa eaque perdurante, sed ad tempus tantum («vetitum Ecclesia»).
 Vetito clausulam irritantem una Sedes Apostolica ad-
 dere potest. (Can. 1039.)

»Iusta causa« esse poterit v. g. dissensus rationabilis parentum, notitia non satis certa de morte prioris coniugis. — Takovéto záповědi bývají vydávány v souvislosti s dispensí super matrimonio rato non consummato, scl. si adest suspicio de impotentia. (Cf. AAS. 1927, 66.)

De dispensationibus (can. 1042—1057.)
 agemus absoluta doctrina de impedimentis.

Caput III.

DE IMPEDIMENTIS IMPEDIENTIBUS.

(Can. 1058—1066.)

Sunt tria: 1. votum simplex, 2. cognatio legalis ex adoptione, 3. mixta religio.

(Sponsalia nullum iam constituunt impedimentum, »tempus clausum« modificatum est.)

1. **Votum simplex:** (Consulas theol. moralem; can. 1307—1315.)

Can. 1058. § 1. Matrimonium impedit votum simplex virginitatis, castitatis perfectae, non nubendi, suscipiendi ordines sacros et amplectendi statum religiosum.
§ 2. Nullum votum simplex irritat matrimonium, nisi irritatio speciali Sedis Apostolicae praescripto pro aliquibus statuta fuerit.

a) **Virginitas** formaliter sumpta est integritas simul animi et corporis, quae prima delectatione venerea completa et voluntarie admissa amittitur, dum actu mere interno aut involuntaria defloratione integritas servatur. Post primam voluntariam seminis effusionem nemo est virgo. Votum virginitatis omnem actum sexualem exclu-

dit. Votum solius virginitatis rarissime emittitur; hac enim voce semper obligationem vel non nubendi vel perfectam castitatem intelligunt.

b) **Votum castitatis perfectae** est promissio deliberate facta Deo renuntiandi ad tempus vel in perpetuum ab omni delectatione venerea sive externa sive interna, sive licita (scl. coniugibus) sive illicita, sive completa sive incompleta.

c) **Votum non nubendi (coelibatus)** quandoque ab emittente ita intelligitur, ut obligationem castitatis perfectae vel saltem virginitatis contineat.

d) **Ordines** intelliguntur sacri (vyšší svěcení — die höhere Weihen).

e) **Status religiosus** intelligitur non solum ordo cum votis sollemnibus, sed etiam congregatio cum votis simplicibus.

Si quis voto simplici emisso etiam licite matrimonium inire vult, dispensationem obtinere debet ab Ordinario. Etiam confessarii regulares possunt dispensare in votis non reservatis eaque commutare ratione habita can. 4.—613.—1313. 3° et multorum privilegiorum ipsis concessorum. (Cf. Ius Pontif. 1929, 115.)

Sedi Apostolicae reservata sunt vota publica, i. e. coram praepositis ecclesiasticis emissa et quidem sive perpetua sive temporanea. Ex votis privatis sunt reservata S. Sedi duo: votum castitatis perfectae et perpetuae atque votum ingrediendi religionem votorum sollemnium, quae emissa fuerint absolute et post completum 18. aetatis annum. (Can. 1309.)

Má-li tedy na př. jeptiška důvod pro vystoupení z řenole, dostává s propouštěcí listinou od generální představené zároveň také dispens. Nemá-li důvodu pro vystoupení, dává dispens Sv. Stolice skrze Ordinariát, ač-li nemá představená zvláštní fakultu. (ČKD. 1932, 220.)

Vi specialis privilegii votum simplex castitatis in Societate Jesu emissum dirimit matrimonium.

Religiosus (a) votorum simplicium perpetuorum matrimonium contrahens excommunicatione latae sententiae Ordinario reservata punitur. (Can. 2388, § 2.)

2. Cognatio legalis (zákonité příbuzenství).

Can. 1059. In iis regionibus ubi lege civili legalis cognatio, ex adoptione orta, nuptias reddit illicitas, iure quoque canonico matrimonium illicitum est. (Cf. c. 1080.)

Adoptio (osvojení — Annahme an Kindesstatt) est contractus legitimus, quo persona extranea in filium (filiam) assumitur.

Relatio inter adoptantem (osvojitel — der Adoptierende) et adoptatum (osvojenec — Wahlkind, der Adoptierte) eiusque legitimos descendentes vocatur paternitas legalis.

Relatio inter adoptantem et adoptati uxorem vel vice versa dicitur affinitas legalis. Relatio inter adoptatum et adoptantis liberos sub patria potestate constitutos dicitur fraternitas legalis.

In iure romano frequens erat adoptio et quidem sollemnis altera, altera simplex. Adoptione sollemni, quae arrogatio vocabatur, adoptatus iam sui iuris (už svéprávný) in potestatem et familiam adoptantis pleno iure transibat. Adoptionis simplicis commodum erat, quod adoptatus adhuc sub potestate paterna constitutus succederet adoptanti ab intestato.

Cognatio legalis in iure canonico eam vim habet, quam in iure civili obtinet (lex canonisata: can. 1059.)

Osvojení upraveno jest v Čsl. Republice zákonem ze dne 28. III. 1928, čís. 56 Sb. z. a n. — Srv. §§ 145.—162. návrhu nového obč. zák. Viz Oběžník zemsk. úřadu v Praze z 11. X. 1932 čís. 272099-9-B-3352 v A. c. 1932, 51.

Osvojití může ten, kdo nemá dětí vlastních, je přes čtyřicet let stár a je-li osvojenec aspoň o osmnáct let mladší, leda že by muž chtěl osvojití své nemanželské dítě. (§ 1.) — Osvojenec obdrží jméno osvojitelovo, k němuž může připojití své dosavadní jméno. (§ 3.) Mezi osvojitelem a

osvojenecem a jeho potomky později narozenými nastává po právu týž poměr jako mezi rodiči a manželskými dětmi. Vůči členům osvojitelovy rodiny nevzniká osvojením nijaký poměr rodinný. (§ 4.) — Osvojení může býti opět zrušeno. (§ 7.)

Podle toho je překážkou manželskou paternitas legalis, ale ne fraternitas ani affinitas legalis in linea obliqua; ovšem jen pokud adoptace trvá. Srv. § 33. odst. 1. ad 3. návrhu o. z. Casus: ČKD. 1933, 258. Vládním nařízením č. 186/1929 o přesunu působnosti zemských úřadů na úřady okresní přenesena jest na okr. úřad pravomoc udělití dispens od překážky adopce mezi osvojitelem a pokrevnými potomky osvojenecovými (paternitas legalis), jakož i dřívějším manželem potomka (affinitas legalis in linea recta); dále mezi pokrevnými potomky osvojenecovými a dřívějším manželem osvojitelovým. (A. c. 1930, 50 a 91.)

I nemanželské děti mohou býti nemanželským otcem adoptovány, neboť dvor. dekret z 28. I. 1816 č. 1206, který to nedovoloval, je zrušen cís. nařízením ze dne 12. října 1914 č. 276 ř. z. a § 1. cit. z. č. 56 a 1928 Sb. z. a n. Nemanželské dítě má po osvojení nárok na výživné jen proti osvojitelům; ve vlastní rodině (u nemanželského otce a nemanželské matky) má nárok jen podpůrný, podmíněný tím, že osvojitelé nejsou s to, aby je živili. (NS. 20. IV. 1933; Váž. č. 12538.) Přijme-li někdo cizí dítě za schovance (Pflegling) podle § 186. o. z., není to ani adopce ani nevzniká manželská překážka.

Osvojovací smlouva vyžaduje formy veřejné listiny nebo takové soukromé listiny, na níž jsou podpisy stran soudně nebo notářem (veřejným notářem) ověřeny. Je-li třeba schválení poručenským (opatrovnickým) soudem nebo úřadem, může býti sepsána osvojovací smlouva také zápisem u tohoto soudu (úřadu). (§ 8. odst. 1. zákona.) Soud sám vyrozumí zemský úřad, aby dal osvojení poznamenati v matrice o narození osvojenecově, a je-li důsledkem toho změna jména i jiných osob (manžela, dětí)

i v rodné neb oddací matrice, a vyrozuměl domovskou obec osvojencovu. Jest proto nutno, aby k opisu soudního usnesení, kterým byla schválena osvojovací smlouva a které zasílá soud zemskému úřadu, byly připojeny též příslušné doklady (rodný, domovský a oddací list osvojenčův). Zemský úřad nařídí sám přesný zápis poznámky o osvojení v příslušné matrice. Matriční úřady nejsou oprávněny, aby na pouhé soudní oznámení zapisovaly poznámku osvojení do matrik, nýbrž musí vždy vyčkati nařízení zemského úřadu. Týž zároveň vyrozumívá domovskou obec osvojencovu, aby osvojení poznamenala v rejstříku domovských příslušníků. Domovská (státní) příslušnost osvojencova se osvojením nemění (§ 6, zák. ze dne 7. prosince 1863, čís. 105 ř. z.)

Je-li osvojenec nebo osvojitel cizím státním příslušníkem, jest nutno se dotázati příslušných cizích úřadů, zda nemají námitek proti poznámce osvojení, pokud jejich souhlas nebyl dán před schválením osvojovací smlouvy zdejším soudem.

Německé úřady poznamenávají osvojení jen k žádosti osvojitele nebo osvojence. K žádosti musí býti připojen ověřený překlad soudního usnesení, kterým byla schválena osvojovací smlouva.

3. *Mixta religio.* (Smíšené náboženství — *Bekenntnisverschiedenheit.* - O. l. pr. 1917, 9; brn. 1929, 161.)

Can. 1060. Severissime Ecclesia ubique prohibet ne matrimonium ineatur inter duas personas baptizatas, quarum altera sit catholica, altera vero sectae haereticae vel schismaticae adscripta; quod si adsit perversionis periculum coniugis catholici et prolis, coniugium ipsa etiam lege divina vetatur. (Cf. »Casti connubii«, čes. překl. str. 42.)

*Mixta religio est diversitas confessionis christianae inter duas personas valide baptizatas. (Alter catholicus, alter haereticus vel schismaticus sive origine sive per apostasim. Nikoli tedy mezi latiníkem a řekem sjednoceným.)**

*) Uzavírají-li Orientálové sjednocení, na př. Rusíni, manželství s latiníky nebo s katolíky jiného orientálního ritu, třeba dbáti pouze zákonů disciplinárních, které určují, jakým ritem vykonati jest oddavky a ke kterému ritu mohou nebo musí patřiti po sňatku manželka a děti.

*Si perversionis periculum adest, impedimentum est iuris divini et indispensabile. Etiam ubi periculum istud non adest, Ecclesia severissime prohibet talia matrimonia et fideles ab eis removeere conatur. Ratio est, quia plerumque periculum aliquod inducunt vetitae communicationis in sacris nec non tepiditatis religiosae; concordiae coniugum parum favent; instructio religiosa prolis insufficiens esse solet; Ecclesia hoc modo membra amittit.)**

(De communicatione in sacris et poenas vide *can. 1258 et 2316.*) Na počátku církve byla prakse přísná: heretik se musil obrátit. Synoda trullánská r. 692 prohlásila manželství pravověřícího s kacířem za neplatné. Po westfalském míru však už církev nemohla prosadit svoje stanovisko; prakse uvolnila se tak, že ani katolická výchova dětí nebyla zajištěna, a když na to církev naléhala, vznikal konflikt se státem. Proto zavedena prakse nynější.

Parochus prudenter curet, ut vel pars acatholica in sinum Ecclesiae redeat vel pars catholica talibus nuptiis renuntiet. Si autem sponsi a matrimonio mixto removeeri non possunt, petenda est dispensatio.

Can. 1061. § 1. Ecclesia super impedimento mixtae religionis non dispensat, nisi: 1°. Urgeant iustae ac graves causae; 2°. Cautionem praestiterit coniux acatholicus de amovendo a coniuge catholico perversionis periculo, et uterque coniux de universa prole catholice tantum baptizanda et educanda; 3°. Moralis habeatur certitudo de cautionum implemento. § 2. Cautiones regulariter in scriptis exigantur (jako vzájemná smlouva — als gegenseitiger Vertrag).

Cautiones hae requiruntur ad periculum perversionis partis catholicae removendum. Moralis certitudo de earum

*) V. g. in Germania a. 1927 matrimonia mixta celebrata sunt 64.000. In tota Germania relatio matrimoniorum mixtorum ad catholica erant 46%, in Bavaria 20%. Ex matrimoniis mixtis forma catholica celebrata sunt 36%, in Bavaria 41%. Ex pueris natis in m. mixtis catholice baptizati sunt 47%, in Bavaria 50%. (Apollin. 1931, 336.)

implemento est conditio essentialis concedendae dispensationis. (AAS. 1932, 25; A. c. čb. 1932, 22; pr. a ol. 29.)

Uzorec smlouvy viz Ord. list 1920, 74. (Instrukce o sňatcích smíšených v Ordin. l. 1919, čís. 2., je, pokud se týče bodu 4. — pasivní asistence — už neplatná.)

Důvody pro dispens (revers — smlouva není důvodem!) nutno uvést se strany katolického snoubence. — Smlouva tato (revers) je pro obor státní bezúčinná potud, že o náboženské výchově dětí rozhoduje jenom zákon o vzájemných poměrech náboženských vyznání z 23. IV. 1925 č. 96 Sb. z. a n. Tento zákon je ve smlouvě citovati. — Ale podle § 1. tohoto zákona mohou rodiče smlouvou stanoviti, kterému vyznání mají děti příslušet. Ponevadž za účelem dosažení dispense tuto smlouvu činí snoubenci, je třeba až po uzavření manželství ji okolkovati a ještě jednou dáti podepsati novomanželům, aby měla státní platnost. (Viz Kupka: Pravidla, str. 84., 105.)

Tyto kautely jsou nutny i tehdy, když by bylo z důvodu stáří snoubenců velmi pravděpodobno, že už děti mítí nebudou; rovněž i při sňatku v nebezpečí smrti. Neboť *leges latae ad praecavendum periculum generale, urgent, etiamsi in casu peculiari periculum non adsit.* (Can. 21. — LzQt. 1928, 338.)

Nonnulli auctores tamen (Vermeersch, Theol. moral. III. n. 758; Creusen, Epitome iuris can. ed. 4. II. n. 306; Capello, de matrimonio, ed. 2. n. 232) tamquam probabilem defendunt sententiam, dispensationem in periculo mortis denegatis vel non requisitis (ob aliquam gravem rationem) cautelis validam esse. Nam, dicunt, in facultate sanandi in radice matrimonium Ordinariis concessa a S. Officio cautelarum non absolute exiguntur, et Ecclesia non videtur urgere sub poena nullitatis observantiam legis canonicae in periculo mortis, ob damna gravissima, quae secus forte obvenirent fidelibus, dummodo conditiones iure divino requisitae adimpletae sint. Wernz-Vidal, Ius matr. n. 413, 2° dicit: solitae cautiones etiam in periculo mortis

exigendae sunt; quibus non requisitis aut denegatis attentato responso S. Off. 21. VI. 1912 dispensatio non certo valida esset. — Alii dispensationem sine cautionibus invalidam dicunt, quae sententia pluribus decisionibus S. Officii confirmatur. (Cf. LzQt. 1932, 791 et Fontes Cod. I. C.) Quod etiam ex tenore decreti S. Off. 13. I. 1932. (AAS. 1932, 25; Apollin. 1932, 10) perspicue eruitur, ubi scilicet dicitur: »ne dispensationes... unquam impertiantur nisi praestitis antea cautionibus«.

Co může duchovní správce připomenouti snoubencům mixtae religionis: ČKD. 1933, 605.) — Má církev právo nekatolíka nutit, aby se zřekl svého přesvědčení? Není výlučným právem rodičů, aby rozhodovali o výchově svých dětí? (Viz LzQt. 1924, 741.) — Nekatolickému snoubenci třeba vysvětliti, proč zrovna on má ustoupiti. (LzQt. 1929, 131.) — Děti ze smíšených manželství trpí nejvíce nejednotností náboženskou v rodině. (Ibid. 787, 636.) — Povinnost katolické výchovy dětí z manželství smíšených. (LzQt. 1929, 346.) — Křest dětí ze smíšených manželství. (Sursum, 1932, 50.) — Manželství smíšené může býti sanováno in radice bez daných kautel. (LzQt. 1932, 793.)

Obtenta dispensatione super impedimento mixtae religionis sponsi in ecclesia copulantur cum omnibus ritibus et caeremoniis ac si uterque catholicus esset. Missa de die sequi potest si non habeatur tamquam complementum caeremoniarum; sed missa »pro sponsis« cum orationibus et benedictionibus nunquam permittitur. Benedictio mulieris post partum autem suo tempore licite datur.

Quodsi sponsi cautiones, de quibus in can. 1061, denegant, non possunt dispensationem obtinere et matrimonium coram sacerdote catholico celebrare, quia sic dicta »assistencia passiva« abolita est. (Congr. s. Officii 26. XI. 1919 vide Ord. l. 1920, 46; et iterum 10. III. 1928; vide AAS. 1928, 120; A. c. olom. 1920, 96; LzQt. 1928, 601.) Parochus neque publicationes in hoc casu peragere potest, sed sponsi easdem ab officio districtus politici (okresní úřad — Bezirksbehörde) expetere debent.

Assistentia passiva erat olim sola omnino materialis praesentia parochi adstantis quidem celebrationi matrimonii, quin tamen ullum positivum actum exerceret, praesertim quin exciperet consensum, sed tantum sineret, ut coram se exprimeretur illumque audi-

ret, ut de ipsius praestatione testari posset, excluso quovis etiam eccles. ritu. Assistentiam hanc Ecclesia ante Codicem, adhuc post »Ne temere« tamquam exceptionem permittebat in matrimonio mixto illicito (cf. AAS. IV. p. 444; S. Offic. 21. VI. 1912), i. e. inter partem catholicam et acatholicam non praestitis debitis cautionibus vel non implorata seu non obtenta necessaria dispensatione super impedimento mixtae religionis. Ad hanc tolerantiam Ecclesia inducebatur, ne ex denegata assistentia plurima connubia coram ministro acatholico celebrarentur invalide ex defectu formae.

Loca, in quibus praecipue vigeat, erant: Provincia Colonien-sis in Borussia, Bavaria, Hungaria, Austria excepta Dalmatia. (Ius Pontif. 1930, 110; 1931, 292.)

Hodie nullatenus licet parochus passive assistere matrimoniis mixtis illicitis. (Apollinaris 1928, 342; LzQt. 1931, 375.)

Konstituční Pia X. »Provida« platná v Německu od 15. IV. 1906 a v Maďarsku od 16. III. 1909, podle které smíšená manželství, uzavřená civilně nebo nekatolicky, byla výjimečně uznávána za platná i církevne, po kodexu už neplatí. (Wernz-Vidal, p. 649. ČKD. 1918, 84.)

Si sponsi declarent se tantummodo coram ministro acatholico matrimonium contracturos esse (podle čl. zák. č. 320 ai 1919 § 12. mohou tak učiniti) parochus nullatenus cooperari potest, neque si sponsi cautelas exhibuerint. Etiam in hoc casu publicationes peraget okresní úřad — Bezirksbehörde (Ordin. list 1920, 107); et si forsitan a parochus iam peractae fuerint, documentum (prohlašný list — Verkündschein) non exhibetur.

Quando sponsi, qui coram ministro acatholico matrimonium in foro civili validum contraxerant, postea parochum adeunt, cautelas exhibent eiusque benedictionem petunt, dispensatio ab Ordinario petenda est (sine dispensatione a 3 publicationibus! Cf. can. 1026). Qua obtenta, postquam pars catholica a censura absoluta fuerit (can. 2319) canonicum matrimonium — praestito prius »iuramento manifestationis« — coram parochus contrahi poterit. (Zápis takového manželství do matriky bez čísla! Viz Ord. list 1920, 82.) — Si pars acatholica coram parochus se sistere renuerit, sanatio in radice ad instantiam partis catholicae peti potest.

Sanace neplatných sňatků smíšených. (ČKD. 1917, 523.) — Návrat do církve manželů neplatně oddaných knězem českoslov. církve. (ČKD. 1924, 281; ČKD. 1923, 340; LzQt. 1920, 404; 1921, 250.) — Čeho třeba ke sňatku rusk. uprchlíka s čl. příslušnicí. (ČKD. 1927, 499.) — Pflichten des Seelsorgers gegenüber akatholisch geschlossenen Mischehen. Die Sorge für akatholisch getaufte Kinder aus Mischehen. Die Behandlung akatholisch getrauter im Beichstuhl. (LzQt. 1927, 563, 565, 567.) — Manželství smíšená uzavřená v Rusku před knězem schismatickým jsou neplatná. (ČKD. 1918, 85; Kupka, Pravidla, 67.) — Russische Ehen. (LzQt. 1926, 346.) — Ordnung einer Mischehe. (LzQt. 1928, 338.)

Can. 1062. Coniux catholicus obligatione tenetur conversionem coniugis acatholici prudenter curandi.

Matrimonium mixtum coram solo parochus catholico valide (pro foro ecclesiastico) celebrari potest:

Can. 1063. § 1. Etsi ab Ecclesia obtenta sit dispensatio super impedimento mixtae religionis, coniuges nequeunt, vel ante vel post matrimonium coram Ecclesia initum, adire quoque, sive per se, sive per procuratorem, ministrum acatholicum uti sacris addictum, ad matrimoniale consensum praestandum vel renovandum.

§ 2. Si parochus certe noverit sponso hanc legem violaturos esse vel iam violasse, eorum matrimonio ne assistat, nisi ex gravissimis causis (v. g. periculum apostasiae pro parte catholica, periculum educandae prolis in haeresi), remoto scandalo et consulto prius Ordinario.

§ 3. Non improbatur tamen, quod, lege civili iubente, coniuges se sistant etiam coram ministro acatholico, officialis civilis tantum munere fungente, idque ad actum civilem dumtaxat explendum, effectuum civilium gratia.

Tedy ne podle libosti buď u katolického nebo u nekatolického duchovního nebo u obou, jak připouští čl. II. zák. č. 4 ai 1869 ř. z. a § 12. čl. zák. č. 320 ai 1919.

Officium parochorum est, fideles, quantum possunt, a mixtis matrimoniis absterrere; invigilare, ne contra leges Ecclesiae fiant; si contracta fuerint, curare ut coniuges promissiones datas observent; servare ea quae de ipsa celebratione praescribuntur. (Can. 1064.)

Sponsi mixtae religionis, qui matrimonium sine dispensatione ineunt, monendi sunt de poenis ecclesiasticis, quas incurrunt. (Can. 2319.)

1. Excommunicationi latae sententiae Ordinario*) reservatae subiacent catholici**), qui

a) matrimonium ineunt coram ministro acatholico contra praescriptum can. 1063 § 1. (Si istius prohibitionis et poenae notitiam habent: cf. can. 2218 § 2; can. 2202; ignorantia autem crassa et affectata eos non excusat: cf. can. 2229.) — Qui coram officio districtus politici contrahunt matrimonium, censuram non incurrunt (cf. ČKD. 1924, 283), quia officialis publicus non est »minister acatholicus«, i. e. acatholicae religionis.

b) Qui matrimonium ineunt cum pacto explicito vel implicito, ut omnis vel aliqua proles educetur extra Ecclesiam catholicam.

c) Qui scienter liberos suos (sive legitimos sive illegitimos) acatholicis ministris baptizandos offerre praesumunt.

d) Parentes vel eorum locum tenentes, qui liberos in religione acatholica (sive privatim sive publice) educandos vel instituendos scienter tradunt.

2. Catholici, qui matrimonium mixtum, etsi validum (deficiente scl. impedimento dirimente), sine Ecclesiae dispensatione inire ausi fuerint, ipso facto ab actibus legitimis ecclesiasticis et Sacramentalibus exclusi manent, donec ab Ordinario dispensationem obtinuerint. (Can. 2375.)

Tales catholici indigni sunt absolutione, quia graviter peccant ratione prohibitionis ecclesiasticae, scandali et vitiae communicationis in sacris (can. 1258 § 1), quae prae-

*) V litoměřické diecési jsou okres. vikáři od Ordinária delegováni po rozumu can. 899. § 2. absolvováni od censur i hříchů can. 2319 a 2350 cum iure subdelegandi. (Ord. l. litom. 1934, 255.)

**) De extensione termini »catholici« et de sensu can. 2319 § 1 inter canonistas disputatur. Usque ad authenticam decisionem res manet dubia dubio iuris. Vide: LzQt. 1931, 595; 1932, 587; Apollin. 1932, 511.

terea tamquam »favor haeresis« (can. 2316) aliam excommunicationem Ordinario reservatam causare potest. (Cf. can. 2319 § 1.) — Benedictio talis puerperae vetatur. — Si autem poenitentes reconciliationem quaerunt et assequuntur malumque reparare conantur, liberi catholice baptizati catholice aducantur, aut si v. g. mulier nullam habet culpam in acatholica educatione prolis et scandalum fidelium abest, possunt absolvi et puerpera benedici; posset etiam pars catholica, moribunda et sensibus destituta, condicionate absolvi, licet non certo sciatur eius bona dispositio nec potuerit resipiscentiae signa dare. (S. Off. 6. VII. 1898. — Cf. De Smet Nro. 514.)

Kann eine Frau zu den Sakramenten zugelassen werden, wenn ihre Kinder protestantisch getauft und erzogen werden? (LzQt. 1929, 760.) — Die Behandlung akatholisch getrauter im Beichtstuhl. (LzQt. 1923, 502; 1927, 567.)

Absolutio et reconciliatio fit plerumque in foro interno; dari potest sec. can. 2254 (casus urgens) et absolutus uti talem se habere potest etiam in foro externo, si non adest scandalum. (Can. 2251; cf. can. 2232, § 1.) Si absolutio concessa est a parcho vel eius vicario, valet etiam pro foro externo. (Cf. LzQt. 1921, 178.)

Absolutus potest itaque statim ad s. communionem et actus legitimos admitti. — Casus: ČKD. 1923, 340; 1924, 281; LzQt. 1920, 406; 1921, 250.

De matrimonio cum publicis peccatoribus et incredulis.

Quinam sunt publici peccatores Codex non determinat. Communiter hodie qua tales habentur catholici qui in concubinato publico vivunt, qui matrimonium civile contraxerunt, qui matrimonium contraxerunt coram ministro acatholico aut consenserunt acatholicae educationi prolis, qui publice et manifeste, scienter et dolibere ultima sacramenta praesertim coram sacerdote denegaverunt. (Cf. Apollin 1931, 161; A. c. olom. 1932, 101.)

Can. 1065. § 1. Absterreantur quoque fideles a matrimonio contrahendo cum iis, qui notorie aut catholicam

fidem abiecerunt, etsi ad sectam acatholicam non transierint, aut societatibus ab Ecclesia damnatis adscripti sunt.

»Fidem abiecit«, qui saepius et publice fidei dogmata impugnat, iis irridet, Ecclesiae expressis verbis oboedientiam detrectat; qui se »sine confessione« declarat, et proinde delicti schismatis reus est. (Can. 1325, § 2.)

Pouhý výstup z církve, i kdyby vystupující všechno věřil, zakládá delictum schismatis a nutna je absoluce od censury pro foro externo: can. 2314 § 1. (Cf. LzQt. 1927, p. 111.) Je stejné, pokud jde o círk. trest, odpadne-li někdo k jiné víře nebo zůstane-li bez vyznání. (Cf. Noldin, De poenis, 12. vyd., str. 54.) Si quis catholicus officia religionis christianae etiam per diuturnum tempus non implet, ex hoc non potest concludi eum fidem abiecisisse.

»Societates damnatae« (cf. can. 2335) illae sunt, quae publice aut secreto ad potestatem ecclesiasticam aut civilem evertendam moliuntur (anarchistae, massones, communistae — bolševici), item ii, qui statum societatis politicum vi mutare conantur. Operarii, qui factioni politicae dictae »sociální demokracie« adscripti sunt eo quod factio haec per media legalia commoda eorum socialia propugnat, societatibus damnatis non aequiparantur. (Cf. De Smet, Nro. 196.)

Casus: Ehe mit einem Konfessionslosen Freidenker (Protestanten, der sich Konfessionslos erklärt hat): LzQt. 1929, 338.

Can. 1065. § 2. Parochus praedictis nuptiis ne assistat nisi consulto Ordinario, qui, inspectis rei adiunctis, ei permittere poterit, ut matrimonio intersit, dummodo urgeat gravis causa et pro suo prudenti arbitrio Ordinarius iudicet satis cautum esse catholicae educationi universae prolis et remoti periculi perversionis alterius coniugis.

Gravis causa esse poterit v. g. spes probabilis conversionum; mitigatio legum contra religionem; periculum, ne pars catholica ad sectam haeticam transeat, civiliter tantum contrahat etc.

V praksi je nejčastější případ takový, že manželství

uzavírají katolíci »matrikoví« a nebo bývalí katolíci, kteří jsou nyní »bez vyznání«.

Pokud jde o katolíky »matrikové«, jsou vesměs přístupni před sňatkem rozumnému a taktnímu poučení duchovního správce. — Jde-li o katolíky »bez vyznání«, sotva budou žádati církevní sňatek, jsou-li bez vyznání oba. Jestliže chtějí i dále bez vyznání zůstat, nemohou podle státního zákona církevní sňatek vůbec míti. (Viz str. 28.) Je-li bez vyznání jen jeden snoubenec, třeba domluví mu, aby se do církve vrátil. Nelze-li toho dosíci, nezbyvá nežli žádati Ordinariát o dovolení k oddávkám; dovolení bude uděleno, dají-li snoubenci záruky o katolickém křtu a výchově dětí podle can. 1061. — Bývá to obyčejně nevěsta katolička, která jiný sňatek než církevní nechce. Jestliže je dovolení dáno, může býti i mše sv. pro sponsis cum benedictione nuptiali vel de die secundum rubricas. (De Smet, Nro. 196.) — Překážka mixtae religionis nebo dokonce disparitatis cultus však v tomto případě není ani podle práva církevního, ježto oba snoubenci jsou katolicky pokřtěni, ani podle práva státního, které těchto překážek neuznává. (Cf. § 25. z. č. 320/1919.)

Idem valet quod publicos peccatores et censura notorie innodatos (řídský případ):

Can. 1066. Si publicus peccator aut censura notorie innodatus prius ad sacramentalem confessionem accedere aut cum Ecclesia reconciliari recusaverit, parochus eius matrimonio ne assistat, nisi gravis urgeat causa, de qua, si fieri possit, consulat Ordinarium.

Nunquam autem in tali casu s. missa celebratur.
Quoad peccatores occultos:

Parochus, ex sola confessione cognoscens sponsum esse indignum, non potest suam assistentiam denegare; sed potest et debet eum in ipso actu confessionis a sacrilegio prudenter deterrere; indignum vero cuius novit indignitatem extrasacramentaliter, debet admittere etiam publice accedentem. (De Smet Nro. 194.)

Impedimenta impediencia ex lege civili.

Sunt duo: 1. *impedimentum conscriptionis et conditionis militaris* (povinnost odvodní a služby vojenské — Assentpflicht und Präsenzdienst) et 2. *tempus luctus viduae* (vdovská lhůta — Witwenfrist).

ad 1. Nikomu není zásadně dovoleno oženiti se, kdo nesplnil povinnosti odvodní (Assentpflicht). Kdo nebyl odveden, nepotřebuje povolení k sňatku: § 36. bran. zák. (Viz výtah z branného zákona čsl. č. 193 ai 1920 v Ord. l. 1920 č. 14; v úpravě provedené pozdějšími zákony viz č. 30/1934 Sb. z. a n.; a vl. nař. ze dne 15. IX. 1927 čís. 141 ai 1927 o nových branných předpisech.) — 1. Osoby, které dosud nesplnily řádné povinnosti odvodní, mohou se oženiti jen výjimečně, prokáží-li okolnosti zvláštního zřetele hodné a dá-li jim k tomu svolení příslušný politický úřad I. stolice v dohodě s vojenským doplňovacím úřadem I. stolice; nedojde-li k dohodě, rozhoduje o věci polit. úřad II. stolice po slyšení zemského vojenského velitelství. — 2. Odvedení, kteří dosud nenastoupili presenční služby neb vojenského výcviku, pak osoby v presenční službě a ve vojenském výcviku, jakož i vojenské osoby z povolání potřebují k sňatku povolení vojenského úřadu. — 3. Totéž platí o vojenských osobách, konajících další činnou službu; dále o vojenských osobách ve výslužbě, povolaných přechodně k činné službě, a o vojenských osobách, jsoucích v místním zaopatření vojenské invalidovny, jakož i o vojenských osobách na trvalé dovolené, jichž povinnost k zákonité presenční službě skončí později než za 3 měsíce. Jinak není k sňatku potřebí zvláštního úředního povolení. — 4. Povolení k sňatku neposkytuje výhod při plnění branné povinnosti. (36. bran. zák. Sb. z. a n. čís. 30 ai 1934.)

Žádost podati je domovskému okresnímu úřadu. Přílohy podle § 256. cit. vl. nař. jsou: rodné (křestní) listy,

u nezletilých svolení otcovo nebo vrchnoporuč. soudu, potvrzení o svobod. stavu nevěsty od farního úřadu jejího bydliště, úmrtní listy, jsou-li strany ovdovělé, průkaz o okolnostech zvláště zřetele hodných, na př. legitimace nemanželského dítěte, výkaz o majetkových a výdělkových poměrech snoubenců, prohlášení nevěsty řádně 2 svědky ověřené se svolením ženicha, že se vzdává nároku na vyživovací příspěvek po čas činné služby manželovy.

Povolení ke sňatku nepotřebují osoby, které podléhají odvodní povinnosti proto, že nabyly čsl. státní příslušnosti po 31. prosinci roku, v němž dovršily 22. rok věku, avšak před koncem roku, v němž dovršily nebo dovrší 40. rok věku (§ 256. 8); takové osoby, které byly zařazeny do náhradní zálohy; konečně vojenské osoby na trvalé dovolené, jejichž povinnost k zákonité presenční službě se skončí nejdéle do 3 měsíců; ale musí v tomto případě oznámiti zamýšlený sňatek okresnímu doplňovacímu velitelství domovskému. (§ 257. cit. vlád. nař.)

Povinnost odvodní počíná 1. lednem roku, v němž občan dokončí 20. rok věku, a končí 31. prosince roku, ve kterém občan dovrší 22. rok věku. — Osoby, které ve třetí třídě odvedeny nebyly, dostanou u odvodní komise osvědčení, že povinnosti odvodní řádně vyhověly a tímž okamžikem nepotřebují povolení ke sňatku, byť i ještě nevystoupily ze III. tř. odvodní. (Cf. Ord. l. čb. a olom. 1921, 51.) Rovněž ne osoby, které na poslední 3 měsíce své presenční služby dostaly dovolenou.

Osobám v presenční službě jakož i vojínům z povolání, důstojníkům i poddůstojníkům, dává povolení jejich příslušné velitelství. — Svatební kauce nepotřebují. (Výn. MNO. z r. 1918, č. 9612.)

Po sňatku třeba předložiti oddací list tomu velitelství, které dalo povolení ke sňatku. (Ord. list 1920, 47.)

Důstojníci a rotmistři ve výslužbě povolení nepotřebují, leda když jsou přechodně povoláni k dočasné službě. (§ 261, 2. vl. n. 141/27 a § 26. od. 3 br. z.)

Kromě těchto vojnů z povolání potřebují povolení příslušníci finanční stráže pohraniční od přísluš. finančního ředitelství a členové polic. stráže státní od polic. ředitelství; dále skuteční konsulární a vyslanečtí úředníci. (Min. zahraničí 2. dubna 1899, číslo 24437.)

Členové důchodkové kontroly ve vnitrozemí (Gefällskontrolle) povolení nepotřebují.

Povolení, udělené osobám, které dosud odvod. povinnosti nesplnily nebo odvedeným, ale nezařazeným do pres. služby, neposkytuje výhod při plnění povinnosti branné.

Kdo se ožení bez povolení, bude trestán pro přestupek pokutou od 50 do 2.000 Kč. Je-li už v presenční službě nebo vojenská osoba z povolání, tedy podle § 780. vojen. trest. zák. — Stejný trest stihá toho, kdo při uzavření takového sňatku vědomě spolupůsobí. Učiní-li tak úřední osoba z nedbalosti, buď potrestána podle § 41. bran. zák. č. 193 ai 1920 pokutou od 20 do 1.000 Kč.

Ale nedostatek svolení vojenských úřadů nečiní manželství neplatné. NS. 10. IX. 1925. — Vážný VII. čís. 5263.)

Trestem pro osoby, které se ožení bez povolení, jest také to, že manželka a děti nemají nároku na vyživovací příspěvek podle zákona čís. 120 a 476 ai 1921 při činné službě manžela a dalších cvičeních. (Ord. l. 1921, č. 13. — Výnos ministerstva vnitra z 21. IV. 1921, číslo 27612.)

Sňatky četnictva (Cf. Ord. l. čb. 1922, 64; olom. 81.) Četníci patří pod duchovní správu civilní. Smějí se ženiti jen, když jsou definitivní a obdrželi k tomu povolení příslušného velitelství, po případě ministerstva vnitra. Povolení lze zpravidla udělit jen tomu, kdo dovršil čtyřletou službu u četnictva nebo 30. rok věku. Ministerstvo vnitra může v případech zvláštního zřetele hodných dovoliti výjimku. (Zákon o četnictvu č. 299 ai 1920 a čís. 28 ai 1928 Sb. z. a nařiz.)

ad 2. Tempus luctus viduae: Statuit enim § 120 Cod. civ., quae nova lege matrimoniali mutata non fuit: Si matrimonium solutum fuit (sive morte mariti sive edicto sive sententia iudiciali); item si invalidum declaratum fuit, mulier certe praegnans non potest novum matrimonium inire priusquam pariat. — In dubio de graviditate non potest nubere antequam 180 dies elapsi fuerint. — Si graviditas viduae secundum medici testimonium (vel secundum circumstantias v. g. aetatis) prorsus sit improbabilis, potest »okresní úřad« post 3 menses elapsos dispensare et tempus luctus viduae abbreviare.

Zemský úřad v Praze sdělil dne 7. III. 1932 č. 82844 9-A-705 ai 1932 výnos ministerstva vnitra z 5. II. 1932 čís. 13110/1930—8, že lhůty šu 120. obč. z. nutno počítati, i když předcházel rozvod, teprve ode dne, kdy soudní rozhodnutí o rozluce nabylo právní moci. (Srv. str. 20.) Potvrzení, že rozhodnutí vešlo v právní moc, dá soud z moci úřední sám jen tehdy, když se strany v rozlučkovém sporu předem vzdaly opravných prostředků. Jinak jen na žádost některé sporné strany. Když tedy žádá strana za prominutí překážky podle § 120. obč. zák., jest její věcí, aby si na rozhodnutí o rozluce manželství opatřila také potvrzení o dnu pravoplatnosti tohoto rozhodnutí. (A. c. čb. 1932, 30; litom. str. 123.)

Die ohne Einhaltung der Witwenfrist bzw. ohne Dispensation eingegangene Ehe ist zwar gültig, jedoch a) verliert die Frau die vermögensrechtlichen Vorteile aus der früheren Ehe, was ihr nämlich im Testament, Erbvertrag oder Ehepakten (§ 1217 obč. z.) zugewiesen worden ist. (§ 121. obč. z.) — b) Der Mann kann wegen einer vom früheren Gemahl (oder von einem anderen) herrührenden Schwangerschaft der Frau die Ehe nach § 58 des a. b. G. nicht anfechten.

Ustanovuje pak § 58. obč. z., že muž tehdy může žalovati na neplatnost manželství, když shledá manželku svou po sňatku již od jiného těhotnou a když o tom před

sňatkem bez své viny nevěděl. (Cf. § 96. obč. z.) Žalovati může tedy jen: když byla zachována šestiměsíční lhůta vdovská, manželka v době sňatku skutečně byla od jiného těhotna, on o tom před sňatkem nevěděl, byť i měl vzdálené podezření, a jestli potom v manželském obcování a spolubydlení nesetrval. (Cf. NS. 7. XII. 1920. Rv. I-585 ai 20. — Cf. NS. 4. I. 1921. Váž. III. č. 840. Srv. III. čís. 1021, I. čís. 82, IV. čís. 1999.)

Podle § 13. zák. č. 320 ai 1919 může ovšem manžel z téhož důvodu § 58. obč. z. žalovati také na rozluku. (NS. 19. X. 1920. Rv. I. 477 ai 20. Vážný, sv. II. č. 715.)

Důvod této překážky je, že by mohly někdy nastati pochybnosti a spory o otcovství dítěte, o jeho jméno i dědictví, a veřejná slušnost a úcta k zemřelému manželmu.

Caput IV.

DE IMPEDIMENTIS DIRIMENTIBUS.

(Can. 1067—1080.)

Impedimenta dirimentia oriuntur ex inhabilitate naturali aut legali nupturientium.

Vitium consensus (ex vi et metu, errore, conditione apposita et ignorantia finis) atque defectus sollemnis formae (ex causis in can. 1095 et 1096 recensitis) non numerantur ad impedimenta nisi sensu improprio. (Com. int. 5. VII. 1929. AAS. 1929, 171. Cf. A. c. čb. 1929, 53.)

Inhabilitas naturalis oritur: a) ex defectu aetatis; b) ex defectu sanae mentis; c) ex impotentia.

De impedimento aetatis.

Ad matrimonium valide contrahendum maturitas quaedam animi nec non corporis (pubertas) necessaria

est (pohlavní dospělost — geschlechtliche Reife). Ex can. 88 masculus censetur puber a 14, femina a 12 anno completo. Sed quoad matrimonium:

Can. 1067. § 1. Vir ante 16. aetatis annum completum, mulier ante 14. item completum, matrimonium validum inire non possunt. § 2. Licet matrimonium post praedictam aetatem contractum validum sit, curent tamen animarum pastores ab eo avertere iuvenes ante aetatem, qua, secundum regionis receptos mores, matrimonium iniri solet.

Praeterea can. 1034 vetat parochum assistere matrimonio minorennium, qui contra parentum voluntatem nubere volunt.

Lex nostra civilis requirit, ut sponsi sint maiores vel emancipati. § 49. obč. z.: Nezletilí aneb i zletilí, kteří z jakýchkoli příčin sami o sobě nemohou se platně zavazovati, jsou také nezpůsobilí bez přivolení svého manželského otce platně sňatek uzavřítí. Není-li otec na živu, nebo není-li k zastupování způsobilý, jest k platnosti manželství kromě prohlášení řádného zástupce třeba také přivolení soudního úřadu.

Maiorennis (zletilý — großjährig) ille est, qui 21annum complevit (čsl. zák. č. 447 ai 1919). Nezletilý musí tedy míti povolení od otce (nebo vrchnoporučenského soudu — des vormundschaftlichen Gerichtes) anebo mohou býti nezletilci, kteří 18. rok věku dokonali, se svým souhlasem a přivolením příslušného soudu prohlášení býti za svéprávné (§ 174. obč. z. a § 5. zák. č. 447 ai 1919 a § 266. nesp. pat.) a s prominutím let za zletilé (aus väterlichen Gewalt entlassen und auch unter Nachsicht der Jahre volljährig erklärt werden.) (§ 252. obč. zák. a § 5. zák. čís. 447 ai 1919.)

Die Erklärung der Volljährigkeit hat ganz gleiche rechtliche Wirkung wie die wirklich erreichte Volljährigkeit. §§ 2. a 5. zák. č. 477 ai 1919.) — Zletilé děti nabývají státní a domovské příslušnosti jen samostatně, ni-

koliv s rodiči. — Předá-li otec svému nezletilému synu statek, již tím jej propouští ze své otcovské pravomoci a syn může i bez povolení otce, po případě soudu, sňatek uzavřít. (Cf. § 174. obč. z.) — Eo ipso stává se zletilým takový nezletilec, jemuž úřad dal povolení k samostatnému obchodu nebo živnosti. (§ 252. obč. z.) — Propuštění z moci otcovské je proti vůli otcově nepřipustné. Podle § 174. obč. z. a § 2. zák. čís. 447 ai 1919 Sb. je rozhodující vůle otcova. (NS. 12. III. 1932. Vážný č. 11477.)

O potřebném svolení k sňatku nezletilých jednají §§ 49.—53. obč. z. a dvor. dekr. ze dne 17. VII. 1813 č. 1065 Sb. z. s. a § 190. por. pat. — Srv. §§ 23.—24. návrhu nového občanského zák.

Si sponsus minorennis est legitimus et pater eius una cum eo parochum adit, tunc subscriptione sua in protocollo et deinde in matricula nupturientium una cum praesentibus duobus testibus testatur se matrimonio consentire. — Si pater quidem vivit, sed venire non potest, consensum suum scripto tenus coram duobus testibus, qui subscribunt, dare debet. Quo in casu documentum citatur et apponitur protocollo. — Je-li dokument onen vydán nějakým úřadem církevním, nebylo by třeba jej kolkovati; ale přísně vzato má býti takovéto povolení kolkováno 5 Kč a po případě legalisováno od notáře nebo od soudu. Ale stačí legalisace i od farního nebo obecního úřadu. Si pater scribere nescit, tres testes necessarii sunt.

Předložení otcova přivolení ke sňatku není vázáno určitou formou. (NS. 6./II. 1876, číslo 6016.)

Quodsi pater iam mortuus est vel domicilium eius ignoratur, vel cum sub curatore) sit, coram iudice agere nequit, aut sponsus (a) est illegitimus (a), aut si agatur*

*) Poručník (Vormund) je, kdo má péči o osobu nezletilého poručenice a zároveň o jeho jmění. — Opatrovník (curator) je, kdo spravuje záležitosti těch, kteří se o ně sami starati nemohou z jiné příčiny nežli pro nezletilost; na př. pro nepřítomnost nebo duševní nemoc. (§ 188. obč. z.; srv. §§ 218.—228. návrhu nov. obč. zák.)

de extraneo (cizinec — Ausländer), necessario consensu patris carente (§ 51. obč. z.), tunc iudicium districtus (okr. soud) qua iudicium pupillare (vrchnoporuč. soud) ad scriptam petitionem partium (kolek 5 Kč) consensum scripto tenus largitur; documentum reponitur in protocollo. Consensus solius tutoris, etsi coram 2 testibus, non sufficit.

Si pater vel tutor consensum denegaret, decisio erit apud iudicem districtus, contra cuius sententiam datur recursus via instantiae. (§ 52. obč. zák.)

Svolení bude beze všeho dáno, jestli otec odpírající svolení vůbec neuvádí důvodů nebo jestli žádáno o svolení dodatečně. Nemajetnost nevěsty není důvodem dostačujícím pro odepření svolení.

Kdyby farář oddal neplnoleté snoubence bez povolení soudního, spokojiv se jen svolením poručníka, bylo by takové manželství jen relativně neplatné, t. j. jenom soud by je mohl popírat, dokud trvá nezletilost. (Cf. LzQt. 1927, 367; Rouček, Občanský zákoník, str. 69., 105.)

Causae, ob quas licentia ad matrimonium denegari potest, sunt v. g. defectus necessariorum proventuum, probati vel publice notorii mali mores, prodigantia (marnotratnost — Verschwendung), perdita fama, contagiosus vel lethalis morbus, defectus fini matrimonii contrarius in eo, quocum minorennis matrimonium inire vult. (§ 53. obč. z., srv. § 27.—28. n. o. z.)

Si minorennis vidua novum matrimonium inire vult, novo consensu patris indiget, nisi iam in primis nuptiis maiorennis declarata fuerit. (§ 175. obč. zák.)

Osoba, které byl zřízen opatrovník se zřetelem k jejímu marnotratnictví, musí také míti k sňatku povolení svého otce. (NS. ze dne 9. VI. 1866 čís. 11069.)

Nutné je svolení židovského otce ke sňatku jeho nezletilého dítěte, které přestoupilo k náboženství katolickému. (Dvorní dekret z 21. X. 1814 č. 1105 Sb. z. s.)

Kdyby se sňatku sešlo, bylo by pro nový sňatek třeba nového povolení. — Kdyby otec, dav své svolení ke

sňatku, zemřel dříve než k sňatku došlo, bylo by třeba nového povolení od soudu. — Jestliže zletilá dcera uzavře sňatek bez vědomí otce, t. j. neoznámí mu jej (třeba se otec o tom odjinud dověděl), zbavuje se nároku na věno. (§ 1222 obč. zák. — Cf. Vážný IV. č. 1495.)

De impedimento amentiae.

(Cf. can. 1082.)

Qui defectu sanae mentis laborant, ipso naturali iure inhabiles sunt ad matrimonium, quia incapaces sunt actus humani eliciendi, consentiendi scilicet libere cum mentis advertentia ac cognitione. Praeterea non habent capacitatem iuridicam (jsou nezpůsobilí k právnímu jednání — handlungsunfähig) et proinde contractum matrimoniale inire non possunt. (Cf. can. 88 § 3.) Tales sunt furiosi, mente capti, paranoici. (Zuřivci, blbci, šilenci, pomatení — Tobsüchtige, Blösinnige, Wahnsinnige, Irrsinnige. — § 48. obč. zák. — Vide: vitia consensus.)

Tuto překážku duševní choroby, která má za následek úplnou nezpůsobilost k právnímu jednání a kterou dispensí odstraniti nelze, je nutno rozlišovati od překážky, kterou způsobuje zbavení svéprávnosti, která přivoláním opatrovnického soudu odstraněna býti může.

Cís. nař. z 28. VI. 1916 č. 207 ř. z. stanoví: Kdo je úplně zbaven svéprávnosti, je ve příčině své způsobilosti k právnímu jednání roven dítěti před dokončeným 7. rokem. K péči o osobu a jmění jeho buď zřízen opatrovník. (§ 3.) — Je-li choromyslný pod opatrovnictvím, jest jeho právní jednání neplatné, dokud nebylo opatrovnictví zrušeno. Není-li pod opatrovnictvím, rozhoduje skutečný stav v době uzavření právního jednání. Totéž platí o slabomyslném. (NS. 13. I. 1925. — Váž. VII. č. 4551.) — Kdo je částečně zbaven svéprávnosti, je roven dospělému nezletilci a dostane se mu podle obč. zák. Osoby pro cho-

romyslnost nebo slabomyslnost částečně zbavené svéprávnosti mohou vstoupiti v manželství pouze se svolením podpůrce a soudu a mohou učiniti poslední pořízení jen ústně před soudem. (§ 4. — srv. §§ 49. a 569. obč. zák.; srv. § 25., §§ 218.—228. návrhu nového obč. zák.)

Návrh na zbavení svéprávnosti mohou podle § 26. cit. nař. činiti: manžel, příbuzní a sešvakření v linii vzešupné i sestupné a v linii pobočné příbuzní do 4°. a sešvakření do 2°. — Také se tak může státi z úřední moci soudu na návrh stát. zástupce. — Jakmile je zjednán spolehlivý podklad pro úsudek o trvalé, hlubší duševní chorobě, nutno zahájit řízení o zbavení svéprávnosti.

Manželství, které uzavřela osoba částečně zbavená svéprávnosti pro duševní chorobu nebo slabomyslnost, nemajíc svolení opatrovnického soudu, je neplatné. (NS. 9. X. 1917; RS. 1866.) — Kdo je soudně prohlášen za choromyslného, nemůže uzavřít platné manželství ani ve světlých okamžicích, aniž pokud opatrovnictví neb úplné znesvéprávnění trvá, v době, kdy ozdravěl. (NS. 8. III. 1922. — Váž. IV. 1536; srv. čís. 12450; 11312; 4551; 10295.) — Hluchoněmí, kteří dokončili 21. rok věku a jsou způsobilí sami své obchody spravovati, nepotřebují opatrovníka. (Cf. § 275 obč. z. a § 6. zák. č. 447 ai 1919.) Slepota nevyklučuje způsobilost k právnímu jednání (§ 1. c. s. ř.) a není důvodem, aby byl svéprávnému slepci zřízen opatrovník. — Slepí jsou způsobilí uzavíratí ústní smlouvy. (Cf. Váž. čís. 5711; čís. 11158.)

Patet defectum sanae mentis iam ante matrimonium existere debere. Quando constat de amentia subsequente et antecedente, tunc et amentia concomitans praesumi potest. (Cf. LzQt. 1926, 115; 1901, 392; AAS. 1920, 339; 1921, 55.)

Později vyskytnuvší se choroba duševní zakládá podle § 13. bod 9. zák. č. 320 ai 1919 důvod k rozluce civilní; dříve nebyla důvodem ani k rozvodu.

De impedimento impotentiae.

(Can. 1068.)

Impedimentum constituit impotentia sive viri sive mulieris proprie dicta, i.e. incapacitas sive ineptitudo exercendae copulae carnalis per se aptae ad generationem seu perfectae. (Impotentia coëundi, ex vitio animi vel corporis vel utriusque proveniens, in qua impotentia copulativa continetur implicite etiam generativa; cf. Ius P. 1927, 91.)

Inhabilitas generandi seu sterilitas feminae, quae actum coniugalem supponit et sequitur, atque etiam temporanea esse potest, matrimonium non dirimit nec impedit. (Can. 1068 § 3.) Vir autem impotens erit non solum ille, qui femineum claustrum penetrare nequit, sed vel magis qui verum semen efformare nequit, v. g. eunuchus, quamvis forsan feminae commisceri valeat. (Causa: Le canoniste 1922, 26. — Causa impotentiae-sterilitatis propter vaginam oclusam i. e. uteri anormalem positionem: LzQt. 1932, 801.)

Debet autem esse impotentia antecedens, i. e. iam ante matrimonium existens, et perpetua, i. e. insanabilis; nihil refert, utrum sit absoluta aut relativa, i. e. incapacitas coëundi cum omni aut cum aliqua tantum determinata persona, dirimitque matrimonium ipso iure naturae. (Can. 1068 § 1.)

Si impedimentum impotentiae dubium sit, sive dubio iuris (ob ein Zustand überhaupt Impotenz darstelle) sive dubio facti (ob Impotenz im konkreten Falle vorliege) matrimonium non est impediendum. (Can. 1068 § 2.)

Utrum mulier apta ad coëundum, sed propter defectum apparatus generativi absolute impotens ad generandum valide contrahere possit matrimonium, quaestio est magnopere inter canonistas agitata. Praxis ecclesiae quaestionem affirmative solvit; alias enim etiam mulieribus provectae aetatis matrimonium vetari deberet.

Si impedimentum hoc detegatur post matrimonium

contractum, authentica declaratione nullitatis per iudiciale sententiam opus est; proinde casus ad iudicium ecclesiasticum est deferendus, ut instruatur processus de nullitate matrimonii vel petatur dispensatio super rato non consummato. — Causa: LzQt. 1932, 148.

Impedimentum hoc est iuris naturalis; lex civilis (§ 60, 99, 100 a 101 obč. z.) illud in toto ambitu agnoscit.

Trvalý nedostatek fyzické nemohoucnosti je důvodem neplatnosti manželství i když nemohoucnost je pouze relativní, ať už má základ v tělesné soustavě nebo ve stavu duševním, jsouc rázu psychopatického. (Váž. I. č. 17; č. 106; II. č. 741.)

Ex inhabilitate legali oriuntur impedimenta: ligamen, disparitas cultus, ordosacer, votum sollemne vel simplex privilegiatum, raptus, crimen, consanguinitas, affinitas, publica honestas, cognatio spiritualis (respective legalis).

De impedimento ligaminis.

Can. 1069. § 1. Invalide matrimonium attentat qui vinculo tenetur prioris matrimonii quanquam non consummati, salvo privilegio fidei.

Nomine »ligaminis« intelligitur vinculum matrimoniale, quo alter coniux alteri alligatur. — Constitutum est, ut servetur unitas matrimonii (cf. I. Cor. 7, 39) atque in dogmate de unitate et indissolubilitate fundatur.

Impedimentum ligaminis est inhabilitas contrahendi novum matrimonium durante vinculo prioris matrimonii sive rati, sive rati et consummati. Ideo quicumque iterata vice matrimonium inire vult, prioris matrimonii solutionem legitimam vel nullitatem probare debet. (Cf. § 62. obč. z.) Alias bigamiae (polygamiae) reum se facit et poenas incurrit.

Poenae in bigamos: Qui durante priore vinculo mala fide attentat aliud matrimonium, a) contra-

hit impedimentum criminis, si matrimonium consummat (cf. can. 1075); b) fit irregularis ex delicto (can. 985, 3°); c) infamis iure (can. 2356); d) obnoxius est interdicto vel excommunicationi ferende sententiae (can. 2356).

Cum sit publicus peccator, arcendus est a sacramentis, actibus legitimis, et privandus sepultura ecclesiastica (nisi signa poenitentiae dederit; cf. can. 1240).

Státní z á k. t r e s t n í § 206. stanoví: Když provdaná osoba uzavře manželství s jinou osobou, dopustí se zločinu dvojího manželství. — § 207: Téhož zločinu dopouští se osoba svobodná, která vědomě s osobou vdanou v manželství vstoupí. — § 208: Trest tohoto zločinu jest žalář 1—5 let.

Zločinná činnost podle § 206 tr. z. je ukončena okamžikem formálního uzavření bigamického manželství a odtud počíná též promlčení; promlčecí lhůta dle § 228 lit. b) tr. z. je 5 let. (NS. 1. I. 1923; Váž. tr. V č. 1074.)

Impedimentum »catholicitatis« ist nach § 25 des čsl. Eheformgesetzes 320 ai 1919 aufgehoben. — Es war nämlich auch nach dem Zivilrecht (dvor. dekret z 26. VIII. 1814 čís. 1099 a ze 17. VII. 1835 čís. 61 Sb. z. s. a § 111 obč. z.) ungültig eine Ehe, welche ein Katholik mit einer akatholischen Person, deren Ehe getrennt worden war, bei Lebzeiten des anderen Teiles schließen wollte. — Ebenso war eine Wiederverehelichung einer Person, welche zur Zeit ihrer Eheschließung akatholisch war, später aber katholisch geworden, nach erfolgter Trennung dieser Ehe bei Lebzeiten des anderen Gatten unmöglich.

Civilní dispens od překážky catholicitatis byla ovšem možná; r. 1915 udělilo ji žadateli z naší diecése místodržitelství v Praze. Zdali by bylo možné i církevní manželství, aby si mohl katolík vzít rozloučenou protestantku, oddanou před pastorem s protestantem, záleží od toho, zdali toto protestantské manželství bylo uzavřeno před platností dekr. »Ne temere« r. 1907 a in loco tridentino nebo ne, případně nebránila-li mu nějaká církevní překážka. Dnes už může takový případ býti velmi řídký a bylo by třeba předložit jej k rozhodnutí do Říma. (Cf. LzQt. 1900, 968; 1926, 568.)

Kdyby se dneska stal případ, že by nekatolíci, oddaní civilně nebo nekatolicky, dosáhli civilní rozluky a jednoho z nich, který zamýšlí konvertovat k církvi katol., by si chtěl vzít katolík, pak by ti nekatolíci musili procesem dříve dokázat neplatnost svého manželství (v. g. propter conditionem appositam solvendi matrimonium, prout apud acatholicos mos est). Aby mohli proces zahájit u církevního soudu, musili by dostatí povolení od kongr. Officii, poněvadž nekatolíci nemají práva obracet se na církv. soud. (AAS. 1928, 75; LzQt. 1932, 592; ČKD. 1932, 640.)

Matrimonium ratum et consummatum solvitur sola morte. (Can. 1118.)

Matrimonium legitimum etsi consummatum solvi potest privilegio Paulino, quod autem applicari non potest in matrimonio partis baptizatae cum non baptizata inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus. (Can. 1120.)

Matrimonium ratum non consummatum solvi potest dispensatione S. Sedis et professione religiosa sollemni. (Can. 1119.)

Nullitas matrimonii probatur per sententiam (rozsudek — Urteil) in ordinario processu matrimoniali latam (can. 1960 sq.), vel per edictum (usnesení — Erkenntnis) iudicii dioecesani in casibus exceptis peracto processu summario (zkrácené řízení — Summarprozeß) ad normam can. 1990—1992*), vel per rescriptum Ordinarii, si nullitas evidens est. Nomine »documenti«, de quo in c. 1990, intelligitur quodlibet, etiam civile, authenticum scriptum, sive originale sive copia cum originali concordans. Enumeratio septem impedimentorum in can. 1990 non est taxativa, nam et alia authentico documento probari possunt, v. g. aetas, cognatio legalis, publica honestas, impotentia.

Casus, in quibus penitus ommissa fuerat iuridica forma celebrationis matrimonii, neque summarium processum requirunt, sed resolvendi sunt iam in praevia investi-

*) Processus summarius dicitur ille, in quo regulae ordinariae et peculiares sollemnitates in processu matrimoniali servandae (can. 1960 sq.) omittuntur.

gatione matrimonii (examine generali) a parcho ipso consulto Ordinario. Tales casus sunt: 1. Si duo catholici, qui matrimonium civile contraxerant, obtento divortio novum matrimonium catholicum inire volunt vel civiliter initum convalidare. — 2. Si pars catholica cum acatholica matrimonium contraxit coram ministro acatholico et nunc obtento civili divortio novum catholicum matrimonium inire vult. — 3. Si apostatae a fide, qui in apostasia civiliter aut acatholice matrimonium contraxerant, obtento civili divortio ad Ecclesiam redire et cum parte catholica novum matrimonium inire volunt. (Cf. Ord. l. čb. 1919, 53; olom. 1920, 95; AAS. XI. 479.)

Ad valorem declarationis, nullitatis matrimonii ad normam can. 1990 requiritur citatio partium ante declarationem faciendam, ut partes ius suum sive quoad vinculum sive quoad libertatem vindicare valeant (AAS. 1931, 354), nec non interventus defensoris vinculi, qui ad tribunal superius provocare debet, si prudenter censeat aut impedimentum non esse certum aut dispensationem probabiliter fuisse concessam. (Ius. Pont. 1932, 106 sq.)

Solutio matrimonii in casu mortis probatur ordinarie per »litteras obitus« (úmrtní list — Totenschein).

Pro foro civili: edicto (usnesení — Erkenntnis) vel sententia (rozsudek — Urteil) »krajského soudu«, quae transiit in rem iudicatam.

Jestliže válečný zajatec uzavřel v Rusku manželství před knězem schismatickým nebo manželství civilní, a nyní ženu opustiv nebo dav se civilně rozloučiti, chce doma uzavřít nové manželství církevní, třeba zkoumati platnost — církv. i státní — manželství v Rusku uzavřeného. Nález příslušného církv. soudu — can. 1964 (rescript Ordinaria), prohlašující to manželství za neplatné, dokazuje svobodný stav ženichův. (Kupka, Pravidla, str. 67.)

O zjištění církevní platnosti takového manželství cf. can. 1098 a čl. VIII. »Ne temere«.

Russische Ehen: LzQt. 1926, 346; 1927, 350; 1933, 132; A. c. olom. 1918, 107.

Ecclesia matrimonium ratum et consummatum nunquam »solvit«, sed tantummodo nonnunquam edicit, matrimonia quaedam

ob irreptum in contractu vitium substantiale invalide contracta esse ac proinde nunquam legitime constitisse. Quod profecto quam maxime differt a matrimonii dissolutione.

Prohlášení za mrtvého. Nelze-li smrt manžela úmrtním listem dokázati a manžel(ka) je nezvěstný (vermiš), může druhá strana žádati, aby nezvěstný byl prohlášen za mrtvého a manželství (podle státního zákona) za rozloučené. Teprve tehdy, když krajský soud vydal právoplatné usnesení, kterým nezvěstného prohlašuje za mrtvého, může býti nezvěstný z nařízení zemského úřadu zapsán do úmrtní matriky. (Ord. l. čb. 1923, 47; ol. 68.)

Zápis úmrtí do matriky osob nezvěstných: A. c. 1924, 74; ČKD. 1931, 161. — Žádosti o úmrtní listy vojáků padlých a pohřešovaných ve světové válce zaslati třeba na minist. národní obrany - matriční úřad. (Duchovní správa při ZVV. v Praze-VI.) — Stručný návod k urychlenému obstarání úmrtního listu padlých nebo ve válce zemřelých vojáků: A. c. olom. 1920, 32.

Ist der Tod zwar sicher bezeugt, aber durch öffentliche Urkunden nicht erweisbar, z. B. wenn jemand in einen unzugänglichen Abgrund gestürzt oder mit einem Aeroplan abgestürzt und vollständig verbrannt ist, dann ist nicht um die Todeserklärung einzuschreiten, sondern um die **gesetzliche Beweisführung des Todes** nach § 10. des Gesetzes vom 16. II. 1883 Nro. 20. (Dálo se často za války v poli skrze t. zv. »Todesfallaufnahme«. Na jeho základě pak byl proveden zápis do matriky úmrtní.)

Ustanovení o prohlášení za mrtvého upravena jsou u nás zákonem z 31. III. 1918 čís. 128 říš. zák., nařízením z 8. IV. 1918 čís. 134 ř. z. a zákonem z 30. VI. 1921 č. 252 Sb. (Ord. l. čb. 1921 č. 18; olom. 1918, 101; cf. ČKD. 1924, 694.) Nařízení ze dne 8. IV. 1918 č. 134 ř. z. však pozbylo účinnosti tím, že zákon č. 128 ai 1918 ř. z. byl změněn zákonem č. 252 ai 1921 Sb. z. a n. (Cf. Váž. III. č. 1364.) Viz §§ 7.—11. návrhu nov. obč. zák.

Podle § 24. obč. z., změněného cís. nařízením z 12. X. 1914 čís. 276 ř. z. (Ord. l. čb. 1915, 51), může jednání o prohlášení za mrtvého býti zahájeno: a) když od narození nezvěstného uplynulo už 70 let a od poslední zprávy

vy o jeho životě 5 let; b) nebo když uplynulo od jeho narození 30 let a od poslední zprávy o něm 10 let; c) když po 3 leta není o pohřšovaném zpráv a zároveň se dokáže, že byl v blízkém nebezpečí smrti, na př. poraněn ve válce, na potopené lodi, při ohni a pod. Kromě toho ustanovuje § 1. zák. č. 252 ai 1921: Kdo jako účastník světové války r. 1914—1919 náležel k branné moci kteréhokoliv z válčících států a je nezvěstný, může býti prohlášen za mrtvého nejen když jsou tu podmínky § 24. o. z., nýbrž i tehdy, když prošla 2 leta od poslední zprávy, že je na živu. Platí i o těch, kteří konali zdravotní, technickou, pomocnou a pod. službu u armády v poli nebo na jiném místě válečných událostí. (Cf. Váž. I. č. 336.)

Jako den smrti určí krajský soud den, o kterém soudí, že ho za mrtvého prohlášený nepřežil. Týž soud na žádost pozůstalé strany prohlašuje manželství za rozloučené, když je nepochybně, že nezvěstný už nežije. Stačí výsledek šetření, podle něhož byl nezvěstný prohlášen za mrtvého. (NS. 20. IX. 1921; Rv. I. 1169 ai 1921.)

Ale k uzavření nového církevního sňatku nestačí pouhé prohlášení za mrtvého krajským soudem, protože jednoduché prohlášení za mrtvého řeší pouze majetkově-právní otázky, ale nevyslovuje rozloučení manželství. Musí býti také výslovně prohlášeno, že manželství jest rozloučeno (prohlášení slavnostní — cf. Ord. l. čb. 1923, 47; olom. 1933, 68, praž. 1919, 50 a 57) a nad to se vyžaduje a d l i c e i t a t e m r o z h o d n u t í d i e c. s o u d u m a n ž e l s k é h o. (Ord. list čb. 1921, čís. 13.)

Rozhodovati v těchto případech, kdy smrt pohřšovaného často zjištěna není s morální jistotou, nepřísluší farářům, nýbrž bisk. kurii, která po případě bude moci někdy opatřiti nové důkazy o smrti nebo životě pohřšovaného manžela. (Opus s. Francisci de Regis.)

Can. 1069. § 2. Quamvis prius matrimonium sit irritum aut solutum qualibet ex causa, non ideo licet aliud

contrahere, antequam de prioris nullitate aut solutione legitime et certo constiterit. (Cf. A. c. čb. 1924, 7.)

Ve smyslu can. 1020 a 1097 § 1 nesmí farář dovoleně asistovati manželství, nemá-li morální jistoty o svobodném stavu snoubenců. O tom rozhodovati přísluší diec. soudu.

Dovolení k novému sňatku je proto třeba, že nový církevní sňatek může dovoliti jen církev (důvod kompetenční, can. 1960).

Dovolení jest udělováno, když diecéšní soud nabyl aspoň morální jistoty či největší pravděpodobnosti o smrti pohřšovaného manžela. (Žádost o povolení a postup viz v A. c. čb. 1924, čís. 7; praž. 1916, 156; 1919, 52. 60; litom. 1919, 957.)

Nemůže-li diecéšní soud učiniti si spolehlivého úsudku o smrti pohřšovaného, nemůže povolení k novému sňatku dáti a musí případ předložiti kongregaci de Sacr. Strana odmítnutá může se k této kongregaci odvolati. (ČKD. 1924, 697.)

V témže smyslu rozhodl i Nejv. soud 9. ledna 1923: »Třebas byl manžel, účastník války, prohlášen za mrtvého, nelze přece manželství rozvázati, jestliže poté vyšly na jevo okolnosti, vzbuzující pochybnosti o tom, že jest mrtev.« (Váž. V. č. 2155.)

Wiederverehelichung auf Grund der Todeserklärung. (A. f. KR, 1918.) — Die Todeserklärung seitens der bischöfl. Kurie. (Lz. Qt. 1924, 308; 1921, 406; 1927, 774; ČKD. 1917, 602, 856, 871; 1924, 696.) — Pro území, která připadla k Československé Republice na základě mírových smluv, je příslušný zemský soud v Praze; pro Slovensko sborový soud I. stolice v Bratislavě, pro Podkarpatskou Rus v Berehovu.

Das staatliche Urteil über Beweis des Todes und Todeserklärung erwächst nie in Rechtskraft. Es hat nur deklaratorische, nicht aber konstitutive Bedeutung: executio sententiae (edicti) retinet characterem provisorium. Manželství na základě prohlášení za mrtvého uzavřené je matrimonium putativum, a kdyby se manžel za

mrtvého prohlášený vrátil, oživilo by manželství první. Soud by své dřívější usnesení o prohlášení za mrtvého zrušil a rovněž manželství uzavřené od domněle pozůstalého manžela muselo by býti cestou úřední (§§ 93. a 94. obč. z.) prohlášeno za neplatné a pozůstalý manžel poukázán vrátiti se k prvnímu manželu. (ČKD. 1924, 697; 1928, 486. — Ale viz § 32. návrhu nového obč. zák.!) Církevně bylo by toto druhé putativní manželství prohlášeno za neplatné zkráceným řízením podle can. 1990—1992. — U zápisu sňatku v matrice stala by se o tom poznámka.

Sententiae in causis matrimonialibus nunquam transeunt in rem iudicatam (can. 1989 — nenabývají moci právní); ratio est, quia sententia fallibilis, forte falsa, veros coniuges fortasse separaret, vel eos, qui coniuges esse nequeunt, uniret. Ergo sententia, quae peccatum nutriet, debet esse revocabilis. Naskytnou-li se tedy po prohlášení rozluky nové důvody a okolnosti, je možno a nutno věc znovu soudu předložit. Právní moci nabylo by takové usnesení o rozloučení manželství pohřešovaného manžela teprve smrtí jednoho z manželů. (Viz casus č. 8.)

Si ergo coniux bona fide novum matrimonium contraxit altera parte re vera adhuc vivente, hoc matrimonium post mortem compartis re ipsa secutam et probatam non fit ex se validum, sed convalidari debet per renovationem consensus.

Státní zákon čsl. souhlasí s církevním jen potud, že uznává platné manželství, dosud právoplatně nerozloučené, za překážku pro nový sňatek. (§ 62. obč. z. a § 22. zák. čís. 320 ai 1919.) — Also in dem Falle, wo eine kirchlich gültige Ehe einseitig von der staatlichen Behörde getrennt wurde, und einer der beiden Gatten eine zweite Ehe und zwar vor der kirchlichen Behörde schließen will,*) besteht das impedimentum ligaminis

*) To by ovšem bylo bez obřadů církevních; ale katol. farář by se k tomu nemohl propůjčiti.

staatlicherseits nicht mehr. Aus dem Grunde, weil das staatliche und das kirchliche Gesetz nicht übereinstimmen, ist die Entscheidung des kirchlichen Ehegerichtes auch notwendig.

Mimo to stát soudně stíhá bigamii z moci úřední (impedimentum iuris publici); §§ 206.—208. tr. zák. obč. a § 511. násl. trest. zák. vojen. Ale nerozlučitelnost manželství stát neuznává.

In Österreich gilt noch das impedimentum catholicitatis (§ 111. a. b. G.); aber die österreichischen Landesregierungen erteilen Dispens den getrennten und auch nur geschiedenen Ehegatten (cf. LzQt. 1931, 790), obwohl das impedimentum ligaminis (§ 62. a. b. GB.) als indispensable galt. Die daraufhin akatholisch oder bürgerlich geschlossenen Ehen nannte man »S e v e r e h e n« nach dem niederösterreichischen sozialdemokratischen Landeshauptmann Sever, welcher seit 1919 die Dispens nach § 83. a. b. G. zu erteilen begann. Aber das Gutachten des österr. obersten Gerichtshofes*) lautet, daß impedimentum ligaminis indispensable ist. Infolge dessen kann es vorkommen, daß österreichische Gerichte eine von einer österr. Landesregierung erteilte Dispens vom Ehebande nicht anerkennen und die mit solcher Dispens geschlossene neue Ehe als ungültig erklären werden. Unsere Staatsbürger sind bei Eingehung einer solchen Ehe mit österreichischen Staatsangehörigen darauf aufmerksam zu machen. — Jest v zájmu čsl. státních příslušníků, vstupujících v manželství s rakouskými státními občany, kteří takové dispense dosáhli, aby čsl. oddávající úřady odepřely při sňatku v tužemsku svoji assitenci, ponechávající straně, aby se domáhala nápravy instanční cestou. Okresní úřady ať přihlížejí k tomuto stanovisku, dávají-li vysvědčení o způsobilosti k sňatku. (A. c. čb. 1925, 78; olom. 1925, 101. — Cf. casus in LzQt. 1922, 114; 1923, 501; 1926, 347.

*) Amtsblatt des österreich. Justizministeriums 1921, Nro. 7.

Ein katholischer österreichischer Staatsbürger kann mit einem katholischen Ausländer, dessen erste mit einem Katholiken geschlossene Ehe im Auslande getrennt wurde, in Österreich eine staatlich gültige Ehe eingehen. Ob auch kirchlich, hängt davon ab, ob die erste Ehe kirchlich gültig war oder nicht. (Cf. LzQt. 1928, 828.)

Dispensehen ist nie zu trauen: LzQt. 1933, 375.

Poznámka o sňatcích »sedmíhradských«. Dokud nebyla u nás uzákoněna rozluka manželství, obcházeno bylo impedimentum ligaminis takto: Manžel, který se chtěl opětně oženiti nebo provdati, vymohl si nejdříve rozvod; pak přestoupil k reformované nebo unitarské církvi, zjednal si uherskou státní příslušnost a dal se rozloučiti od unitarského manželského soudu v Kološi nebo u evangel. refor. manž. soudu v Máros Vásárhely. — Po zavedení nového zákona manželsk. v Uhrách r. 1894 nebylo třeba přestupovati k jiné konfessi, stačilo uzavřítí manželství »uherské«. Manželé se dali v Rakousku rozvésti. Pak manžel, který se chtěl za života druhého spoluzemana opětně oženiti, zjednal si občanskou příslušnost v Uhrách tím, že se dal adoptovati. Potom z nějaké zákonité příčiny dal se u uherského soudu rozloučiti. Zatím nastávající druhý manžel, byl-li příslušníkem rakouským, zjednal si podobným způsobem občanství uherské a nové manželství mohlo býti bez překážky uzavřeno. Ano v důsledku jednoho případu, kdy místodržitel české udělilo vysvědčení způsobnosti k podobnému sňatku do Uher, nebylo už třeba druhému nastávajícímu manželůvi měniti občanskou příslušnost a sňatek mohl dokonce býti vykonán v Rakousku. Nejv. soud od roku 1907 těmto manželstvím platnosti neupíral. (ČKD. 1924, 687.)

»Solnohradské boží sňatky« nebyly ovšem žádné sňatky. Jan Kirchsteiger, katol. kněz deficient († 1932 v Aigen u Solnohradu) oddával osoby, které podle zákonů církevních ani světských manželství uzavřítí nemohly, obyčejně rozvedené, žijící v konkubinátě, které se pak domnívaly, že mohou žiti bezhříšně jako manželé. Ježto užíval obřadů při církv. sňatku obvyklých, byl žalován podle § 305 tr. z. a odsouzen r. 1906. (ČKD. 1917, 107.)

De impedimento disparitatis cultus.

Can. 1070. § 1. Nullum est matrimonium contractum a persona non baptizata cum persona baptizata in Ecclesia catholica vel ad eandem ex haeresi aut schismate conversa.

Impedimentum hoc itaque ex iure novo illos tantummodo afficit, qui sunt in Ecclesia catholica

baptizati vel ad eam conversi. Ideo matrimonia eorum, qui in secta acatholica sunt baptizati nec unquam ad Ecclesiam redierunt, cum infidelibus quacumque forma (sive civiliter sive ritu religioso) contracta valida sunt. Aliter: haeretici aut schismatici hoc impedimento non ligantur, apostatae autem a fide catholica ipso ligantur.

Sub iure antiquo disparitas cultus dirimebat matrimonium inter quemcumque valide immo et dubie scilicet in secta acatholica baptizatum et inter non baptizatum; nunc autem inter catholicum et inter non baptizatum. Manželství protestanta platně pokřtěného, byť i bez vyznání, se židovkou je nyní platné, kdežto před kodexem bylo neplatné.

Imped. disparit. cultus besteht nicht mehr für Akatholiken: LzQt. 1926, 576. — Žid s pravoslavnou Ruskou oddán civilně: LzQt. 1931, 792. — »Ab acatholicis natus« oddán civilně s nepokřtěnou protestantkou: LzQt. 1931, 124.

Personae, quae in ecclesia catholica baptizatae sunt, licet ab acatholicis natae et ab infantili aetate in haeresi vel schismate vel infidelitate aut sine ulla religione adleverant ab impedimento hoc non eximuntur prouti a forma. (Cf. can. 1099 § 2.)

Impedimentum hoc quatenus est prohibens, iuris naturalis et divini est propter perversionis periculum et 2. Cor. 6, 14: »nolite iugum ducere (coniugium inire) cum infidelibus«. Quatenus dirimens, est iuris ecclesiastici.

Ortum est primitus ex ecclesiastica consuetudine, ne ex arcta familiaritate cum infidelibus fidelis una cum prole periculum amittendae fidei subeat; praesertim vero, quia matrimonio, quod natura sua intimam animarum coniunctionem involvit, nihil magis adversatur, quam disparitas in supremis vitae moralis et religiosae principiis.

De vi baptismatis dubii partis catholicae vel conversae quoad matrimonium contractum vel contrahendum multum inter canonistas disputabatur. Dirimitur iam disputatio in casu matrimonii contracti per can. 1070 § 2.: Si pars tempore contracti matrimonii tamquam bap-

tizata communiter habebatur aut eius baptismus erat dubius, standum est, ad normam can. 1014 pro valore matrimonii, donec certo probetur alteram partem baptizatam esse, alteram vero non baptizatam.

Praesumitur itaque nunc validitas contracti matrimonii et non, ut sub iure vetere, baptismi. (Cf. Apollin. 1929, 337; 1932, 461; LzQt. 1926, 576; Ius. Pont. 1925, 133.) — Ante Codicem enim respectu matrimonii baptismus dubius tamquam validus habebatur. Ideo si acatholicus, licet dubie baptizatus, cum infideli non baptizato matrimonium contraxerat, matrimonium hoc propter impedimentum disparitatis cultus invalidum erat, et a S. Officio saepius invalidum declaratum est.

Post Codicem impedimentum disparitatis cultus pro acatholicis iam non existit; in dubio autem de validitate baptismi coniugis praesumitur validitas matrimonii (cf. can. 1014) et non baptismi, qui per consequens mox validus, mox invalidus habetur.

Ita persona dubie baptizata (čsl.) habetur pro certe baptizata, si matrimonium contraxit cum persona certe (cath.) vel dubie baptizata (protest.); habebitur pro non baptizata, si cum infideli sine dispensatione contraxit ritu non catholico. (Čsl. cum judaea.) Matrimonium tale in utroque casu validum praesumitur, quia impedimentum disparitatis cultus non adest.

Matrimonium contractum ita post Codicem iudicatur: a) Inter acatholicum et infidelem: validum est, impedimentum disparitatis cultus non adest, dubius baptismus acatholici nullius est momenti; si sit invalidus, adest matrimonium legitimum inter duos infideles; si sit validus tamen non adest impedim. disparitatis cultus, quia acatholicus non est baptisatus in Ecclesia catholica. Matrimonium itaque praesumitur validum, baptismus e contra invalidus. — b) Inter acatholicum et catholicum: standum est pro valore matrimonii, donec probetur invaliditas baptismi acatholici; baptismus in hoc casu validus praesumitur. Na

př. evangelička (dubie baptizata) byla katolicky oddána s katolíkem. Všechny děti byly pokřtěny nekatolicky. Nyní chce žena i s dětmi býti přijata do církve sv. Křest musí býti opakován sub conditione. Ale na manželství už uzavřené to nebude míti vlivu: praesumitur validum a není třeba nových oddavek.

De vi baptismatis dubii quoad m. contrahendum Codex tacet; qua re casus ad normam generalium principiorum iuris solvendus est. Bestehen vor Eingehung der Ehe bezüglich der Taufe Bedenken, so sind dieselben durch geeignete Nachforschungen zu beheben. Ist es nicht möglich die Taufe bedingterweise zu wiederholen, weil der akatholische Ehwerber bei seiner Religion verbleiben will, so kann wenigstens mit Rücksicht auf die Ehe die Taufe als gültig angesehen werden. (Cf. Haring, KR3, p. 503.) Matrimonio semel contracto illud praesumitur validum! Sive ante sive post Codicem matrimonium contractum fuerit, quaestio de validitate vel invaliditate baptismi magni est momenti. Etenim ab ea dependet, utrum coniuges sacramentum confecerint (si baptismus utriusque partis validus sit et matrimonium per consequens indissolubile), an matrimonium tantummodo naturale (legitimum) adsit. Quod si sit inter infideles non baptizatos, solubile est per privilegium Paulinum; si contractum sit inter infidelem et christianum (dubie) baptizatum, solubile est per dispensationem Ss. Pontificis in favorem fidei seu partis conversae. (Can. 1127.)

Cum impedimentum hoc sit iuris ecclesiastici, dispensari potest. **Dispensatio datur sub iisdem conditionibus, sub quibus matrimonium mixtum permittitur.** (Can. 1071. — Cf. can. 1060—1064.)

Dispens von disparitas cultus in Todesgefahr ohne Leistung der Kautelen: LzQt. 1932, 785. — Die Kautelen bei dem Hindernis der Religionsverschiedenheit: LzQt. 1926, 810.

Ad convalidandum matrimonium propter impedimentum disparitatis cultus invalidum dispensatio facilius conceditur quam ad contrahendum.

Státní zákon čsl. této překážky neuznává; § 64. obč. z. byl zrušen v § 25. čsl. zák. čís. 320 ai 1919.

De impedimento ordinis sacri.

Can. 1072. Invalide matrimonium attentant clerici in sacris ordinibus constituti.

»Pokus o manželství« (matrimonii attentatio) znamená, že při jeho uzavírání stalo se quoad formam vše, čeho třeba; t. j. pokus stal se před oprávněným úřadem civilním nebo obřadem náboženským před duchovním nekatolickým a dán byl pravý vzájemný souhlas, aby aspoň zdání manželství bylo vzbuzeno.

Ordinibus maioribus inde a tempore Innocentii III. a. 1079 subdiaconatus adnumeratur, prout etiam can. 949 statuit. Characterem dirimentem huius impedimenti decrevit iam concilium Lateranense II. a. 1139.

Ad impedimentum inducendum requiritur, ut ordinatio sit valida, libere et cum cognitione obligationis suscepta. Ideo si quis metu gravi coactus ordinem sacrum recepit, nec postea remoto metu ordinationem ratam habuit saltem tacite per ordinis exercitium, ad statum laicalem legitime probata coactione et ratihibitionis defectu, per sententiam iudicis redigatur, sine ulla coelibatus et horarum canonicarum obligatione. (Can. 214.)

Inhabilitas ex can. 1072 subsistit in utroque foro, quamdiu iuxta can. 214 § 2 non fuerit demonstrata invaliditas ordinationis aut dispensata lex can. 1072. Ideo neque pro foro interno matrimonium contrahere potest clericus, cui certo in conscientia constiterit de metu sibi illato deque ratihibitionis absentia, antequam in foro externo metum sibi incussum nec purgatum demonstraverit vel postquam iudicium subierit, sed incassum, quia metum in foro externo demonstrare non potuit. (Ius Pontif. 1928, 63, 168. — Cf. Apollinaris 1929, 91.)

Impedimentum hoc est quidem iuris ecclesiastici, ergo dispensabile; attamen a b o r d i n e p r e s b y t e r a t u s e x c a u s i s p r i v a t i s n o n d i s p e n s a t u r. S o l u m m o d o, p r a e s e r t i m u r g e n t e m o r t i s p e r i c u l o, d i a c o n i e t

subdiaconi dispensationem obtinere possunt. (Cf. can. 1043—1045.) Casus: LzQt. 1929, 544.

Utrum sacerdotes, qui matrimonium civile contraxerant et ordinem non exercent, dispensari possint, praesertim si in periculo mortis versantur, quaestio est facti; recursus Romam necessarius esset.

P o e n a e h o d i e v i g e n t e s: 1. Clerici maiorum ordinum et religiosi sollemniter professi, itemque omnes, qui cum his matrimonium attentant vel civiliter contrahere praesumunt, incurrunt excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam; et si moniti non resipuerint, degradandi sunt (can. 2305, 2388 § 1.); 2. ipso facto amittunt officia ecclesiastica (c. 188, 5.); 3. irregulares sunt ex delicto (can. 985, 3.); si fuerint religiosi, ipso facto habendi sunt tanquam legitime dimissi. (Can. 646, 1.) Quodsi, quamvis excommunicati, functiones ordinis sacri exercent, aliam irregularitatem contrahunt ex can. 985, 7. et propter infamiam irregulares fiunt ex defectu vi can. 984, 5. — Adde poenas ferendae sententiae, de quibus can. 2359, § 1.

S t á t n í z á k o n ě s l. tuto překážku (§ 63. obč. z.) sice v § 25. zák. čís. 320 a 1919 zrušil, ale katolický kněz, ožení-li se, zbavuje se způsobilosti k vykonávání svého úřadu, který ztrácí a s ním ovšem i příjem z tohoto úřadu a nárok na pensi z náboženské matice. (SS. 5. V. 1923. — Viz Bohusl. č. 2316. — Cf. ČKD. 1923, 410.)

De impedimento voti sollemnis.

(Can. 1073.)

Invalide matrimonium attentant omnes sollemniter professi in ordine religioso, et ex speciali privilegio etiam simpliciter professi in Societate Jesu.

Impedimentum hoc est iuris ecclesiastici, proinde dispensabile. Etsi rarissime, tamen facilius dispensatur quam

impedimentum ordinis sacri. (Cf. can. 1043—1045, ubi votum sollemne non nominatur ut indispensabile.)

Státní zákon čsl. této překážky neuznává. (§ 25. zák. č. 320 ai 1919.)

De impedimento raptus.

Raptus (únos — Entführung) est violenta feminae abductio ad alium locum eo animo facta, ut raptor cum ea matrimonium contrahat. Talis raptus vocatur raptus violentiae. — Si vero puella minorennis consentiens, sed parentibus invitis vel ignaris de loco ad locum abducitur, dicitur raptus seductionis.

Can. 1074. § 1. Inter virum raptorem et mulierem, intuitu matrimonii raptam, quandiu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum potest consistere matrimonium.

Překážku způsobuje vlastně ta okolnost, že unesená žena nemůže volně a svobodně projevit svůj souhlas k manželství. Spíše tedy jde o překážku násilí a strachu. Je-li ženě svoboda vrácena a ona k manželství svolí, překážka přestává:

§ 2. Quod si rapta, a raptore separata et in loco tuto constituta, illum in virum habere consenserit, impedimentum cessat.

Finis huius impedimenti est libertati mulieris consulere. Quare raptui aequiparatur »violenta detentio«:

§ 3. Quod ad matrimonii nullitatem attinet, raptui par habetur violenta retentio mulieris, cum nempe vir mulierem in loco ubi ea commoratur vel ad quem liber accessit, violenter intuitu matrimonii detinet.

Poenas in crimen raptus sancit can. 2353 et §§ 96. et 97. cod. poen.

Státní zákon čsl. tuto překážku uznává. (§ 56. obč. z.; cf. § 96, 1301, 1329 obč. z.) Zákon čís. 320 ai 1919 v § 28. dokonce ustanovuje, že neplatnost manželství pro překážku únosu má býti vyšetřena z moci úřední; tím jí přiznává charakter veřejnoprávní. Mimo to zákon nerozlišuje, zdali jde o manželství uzavřené s únoscem nebo jinou osobou a také neobmezuje osobnost únoscovu na muže a nehájí jen svobody ženiny. Uherské občanské právo na Slovensku tuto překážku neuznává ani jako závadu. Ale únos je čin trestný.

De impedimento criminis.

(Can. 1075.)

Impedimentum criminis constat ex qualificato (i. e. certis conditionibus et qualitatibus vestito) adulterio vel qualificato coniugicidio.

Quid sit adulterium qualificatum? Adulterium ut fiat qualificatum, debet esse materiale et formale, i. e. necesse est, ut per copulam carnalem perfectam violetur matrimonium validum, et formale debet adulterium esse ex utraque parte, i. e. ut saltem una pars sit matrimonio ligata nec non ut utraque pars sciat se adulterium patrare. Quare conditio haec non plene verificatur, si uterque complex conscius quidem est sui proprii matrimonii, sed neuter scit alteram partem esse coniugatam. (Cf. Wernz-Vidal, pag. 386.)

Attamen neque adulterium purum neque coniugicidium purum constituit impedimentum criminis, sed accedere debent determinatae circumstantiae (qualificationes aggravantes).

I. Quoad qualificatum adulterium.
(Can. 1075, 1., 2.)

Valide contrahere nequeunt matrimonium, qui perdurante eodem legitimo matrimonio (seu eodem vivente coniuge) adulterium inter se consummarunt — et

a) vel fidem sibi mutuo dederunt de matrimonio inundo,

b) vel ipsum matrimonium etiam per civilem tantummodo actum attentarunt,

c) vel alter eorum coniugicidium patravit.*)

ad a) Adest adulterium cum vera, mutua promissione (non tantummodo intentione vel

*) Podle předkodexové praxe zván byl případ:

ad a) adulterium cum sponsalibus de futuro		neutro machinante
ad b) adulterium cum sponsalibus de praesenti		
ad c) adulterium cum coniugicidio uno machinante.		

desiderio) de matrimonio ineundo quam primum possibile erit. Nihil refert, utrum promittatur matrimonium civile, vivente adhuc altera parte, obtenta scilicet prius solutione civili, an ecclesiasticum post mortem alterius coniugis. Item nihil refert, utrum promissio data (et acceptata) fuerit ante vel post adulterium commissum; attamen adulterium et promissio fieri debent perdurante eodem coniugio seu vivente eodem coniuge. (Vide casus 9.)

Sic v. g. si Caius matrimonium promittit Berthae vivente sua coniuge Anna, et hac mortua ducit Semproniam, qua vivente adulterium cum Bertha committit, non contrahitur impedimentum, quia non perdurat idem matrimonium seu non vivit eadem uxor Anna, quando datur promissio et patrat adulterium. Aliis verbis: adulterium et qualificatio per promissionem matrimonii separatae erant.

ad b) Adest adulterium cum attentatione alii matrimonii licet tantum civile, seu ad adulterium accedit de facto bigamia. Requiritur, ut contrahentes sciant unam saltem partem esse coniugatam. (Alias enim adulterium non esset formale.) Si matrimonium bona fide alterius contrahentis initum fuerit, exoritur impedimentum, si detecto errore in coniugio perseveret. Proinde si quis post initum validum matrimonium divortium civile assequitur et deinde novum matrimonium civile contrahit illudque consummat vivente priore coniuge, contrahit impedimentum criminis et non potest sine dispensatione, neque mortua priore coniuge — in foro ecclesiastico matrimonium inire (illud convalidare) cum suo coniuge civili. Impedimentum hoc est gradus minoris. — Casus: ČKD. 1933, 450.

Non raro accidit, ut ii, qui vel dispensationem in matrimonio rato non consummato vel documentum libertatis ob praesumptam mortem coniugis obtinuerant, matrimonium contrahere velint cum persona impedimento prout ad a) et b) expositum est, obstricta. Cum tamen dispensatio in his duobus casibus raro petatur (quia sponsi adulterium reticent) statuit can. 1053, ut dispensatio ab hoc impedimento concessa censeatur, si data fuerit dispen-

satio super matrimonio rato non consummato vel permissio transeundi ad alias nuptias.

Wird als Todestag z. B. 5. Mai 1916 angenommen, adulterium cum promissione matrimonii kamen erst im Jahre 1918 vor, dann liegt das Hindernis nicht vor. (LzQt. 1923, 310.)

Lex nostra civilis impedimentum criminis ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii non agnoscit. Secundum antiquam legem (§ 67. obč. z.) proveniebat impedimentum iam ex adulterio puro, sine qualificationibus prout ad a) et b) requisitis, si adulterium ante matrimonium contractum probatum fuerat.

Ale § 67. obč. z. byl zákonem čís. 320 ai 1919 (§ 25. odst. 1.) zrušen. Přestává i dědická nezpůsobilost, stanovená jako následek cizoložství v § 543. obč. zák., jestliže ti, kdo soudně doznali se k cizoložství nebo z něho byli usvědčeni, stanou se manžely. (§ 25. odst. 2. cit. zák.)

ad c) Adest adulterium cum coniugicidio ab alterutro patrato. Nihil refert, utrum patrans physice vel moraliter (per mandatum, consilium) causam mortis coniugis posuerit. Non requiritur, ut patrans complicem suum de proposito suo doloso certiore reddat, sed sufficit, si una pars tantum, etiam inscio complice, ea intentione, ut cum complice matrimonium inire possit, mortem coniugi, cuius iura adulterio violavit, re vera infert (effectu secuto).

II. Quoad qualificatum coniugicidium. (Can. 1075, 3.)

Valide contrahere nequeunt matrimonium, qui mutua opera physica vel morali (v. g. mandato, consilio, precibus, instigationibus) **etiam sine adulterio mortem coniugi intulerunt.**

Requiritur proinde ad existentiam impedimenti: a) mors ex machinatione realiter secuta coniugis (conatus coniugicidii non sufficit); b) mutua conspiratione utriusque complicis physica vel morali procurata (v. g. alter necavit, alter precibus, blanditiis, minis ad hoc eum

movit); c) cum intentione saltem in alterutro complice matrimonium cum altero contrahendi.

Nota: Ex matrimonio civili propter haec crimina ecclesiasticum formale impedimentum criminis non oritur, nam matrim. civile nullum est in foro ecclesiastico matrimonium.

Impedimentum hoc positivi iuris ecclesiastici est, ergo dispensabile. Ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii proveniens pertinet ad impedimenta gradus minoris, super quibus dispensatio facilius conceditur.

Attamen super impedimento coniugicidii qualificati publici dispensatio non datur. Rarissime, si occultum fuerit et causae urgentissimae, dispensatio pro foro interno conceditur et gravis poenitentia imponitur.

Státní zákon čsl. tuto překážku uznává za zrušující, ba vymezuje ji dokonce přísněji než zákon církevní. Stanoví totiž § 28. čsl. zák. čís. 320 ai 1919, že platnost manželství jest vyšetřiti z povinnosti úřední, když jde o sňatek dvou osob, které (§ 68. obč. z.) třeba že se cizoložství nedopustily, nicméně sobě přislíbily, že se vezmou a když i jen jedna z nich, třeba bez vědomí a souhlasu druhé, aby úmysl ten vykonala, manželovi, jenž je překážkou jejich zamýšleného manželství, o bezživotí ukládala bez ohledu na to, byla-li vražda skutečně vykonána čili nic.

Dle obč. zákona stačí tedy již pouhý pokus vraždy a to jen s jedné strany, ale nutný je oboustranný slib, že se vezmou. Zločinné úklady musí vycházeti od obou nebo jen od jednoho z budoucích manželů, kdežto podle círk. práva je vražda manžela bez cizoložství překážkou, když oba cizoložníci byli o zavraždění druhého manžela, jenž jim v cestě stojí, srozuměni a když smrt jakožto nutný a přirozený následek vražedných úkladů nastala.

Pro foro civili oritur utique impedimentum hoc etiam ex matrimonio civili.

Podle § 119. obč. z. bylo rozloučeným manželům zásadně sice dovoleno opět se spojit, ale mezi vinným manželem a osobou třetí, která podle důkazů při rozlučování manželství předložených cizoložstvím, popouzením nebo jiným trestuhodným způsobem k rozloučení příčinu

zavdala, platný sňatek nebyl možný. Tento paragraf byl však zrušen v § 25. čsl. zák. čís. 320 ai 1919.

Impedimentum criminis multiplicari potest tum ratione delicti tum ratione matrimonii; v. g. adsunt duo matrimonia. Uterque adulterans coniugatus est et promissionem dat vel matrimonium civile attentat: oritur impedimentum duplex, quia duplici matrimonio fit iniuria. Vel v. g. Cornelius cum Livia coniugatus Claudiam adulterat eique matrimonium promittit. Dein Livia mortua Annam ducit et durante hoc secundo coniugio Claudiam iterum cum promissione matrimonii adulterat: iterum duplici matrimonio fit iniuria. Quod in petenda dispensatione adducendum esset.

Non multiplicatur impedimentum, si iteratur adulterium et promissio perdurante eodem coniugio.

Poznámka historická: Římské právo trestalo pro cizoložství jen ženu vdanou. Zpronevěru mužovu a ženu svobodnou nestíhalo. Zákonodárství křesťanské, hledíc k vznešenosti manželství a k stejným právům i povinnostem obou manželů (cf. I. Cor. 7. 4.) stejným trestem stíhá nevěru mužovu jako ženinu. Už u Gratiana platí zásada: »In utroque sexu adulterium pari ratione punitur« (c. 23. C. XXXII. qu. 5).

In den ersten Zeiten der Kirche hatte Ehebruch öffentliche Buße von mehreren Jahren, ja sogar lebenslänglich zur Folge. Während der öffentlichen Buße war die Eingehung jeder Ehe dem Ehebrecher verboten.*) Jakmile však doba pokání uplynula a zemřel-li mezitím nevinný manžel, mohli oba vinníci za sebe jíti. Bylo tedy příčinou a důvodem této překážky vlastně veřejné pokání, jehož bylo příčinou. Ale znenáhla začali trest bezženství, původně veřejným pokáním způsobený, spojovati bezprostředně s cizoložstvím,**) ale s tím omezením, že ne každé, nýbrž jen za jistých okolností spáchané cizoložství bylo překážkou mezi dotýcnými vinníky. Podle Gratiana mohli oba vinníci vykonavše pokání v manželství vejíti, nebylo-li cizoložství kvalifikováno slibem manželství anebo ve spojení se smrtí manžela.***)

*) Poenitentes matrimonia contrahere prohibentur (c. 12. C. XXXII. qu. 2). — **) Nullus ducat in coniugium quam polluit prius per adulterium (c. 3. C. XXXI. qu. 1). — ***) Coniugia penitus interdicantur his, qui suas coniuges occidunt (c. 5. C. XXXIII. qu. 2).

De impedimento consanguinitatis.

(Can. 96; 1076.)

I. Notio: Consanguinitas (eiusdem sanguinis unitas seu participatio) est morale vinculum seu relatio personarum, quae per carnalem generationem ab eodem communi stipite descendunt. Vinculum hoc adest tum inter has personas et stipitem, tum inter ipsas ad invicem.

Stipes (radix, truncus) est illa persona, a qua illi, quorum cognatio determinanda est, per carnalem generationem descendunt et in qua tanquam in communi et proxima radice conveniunt. Stipes vocatur »communis« relate ad plures personas, quae ab eo per carnalem generationem descendunt, et potest esse plus minusve remotus. Ubi de impedimento consanguinitatis sermo est, consideratur stipes proximus, i. e. non ultra tertiam generationem.

Ratio consanguinitatis est generatio carnalis. Quae si in matrimonio locum habet, consanguinitas inde exorta vocatur legitima seu honesta. Ex generatione extra matrimonium oritur consanguinitas illegitima seu inhonesta. Sed in contrahendis matrimoniis haec distinctio nullius est momenti: in utroque casu consanguinitas est naturalis.

Filii, qui ex eodem patre eademque matre sunt geniti, dicuntur germani; ex eodem patre sed diversa matre consanguinei; ex diverso patre sed ex eadem matre uterini. Qui neque patrem neque matrem habent communem seu comprivigni consanguinei non sunt.

Linea est series personarum, quae ab eodem stipite descendunt. Alia est recta, genitores et genitos exhibens, et quidem vel descendens (a maioribus ad posteros) vel ascendens (a posteris ad maiores). Alia est obliqua (collateralis — transversa) exhibens personas consanguineas, quae quidem a communi stipite, non autem una ab altera procreatae sunt (fratres, sobrini). Est autem aequalis aut inaequalis, prout consanguinei a stipite aequo distant (frater et soror) aut unus magis quam alius ei stipiti propinquus est (patruus vel avunculus et nepos vel neptis).

Vztahy příbuzenské označujeme takto:

čarou kolmou: původ plození;
čarou vodorovnou: spojení manželské (nebo obloučkem);
spojení nebo původ nemanželský jen vytečkujeme.

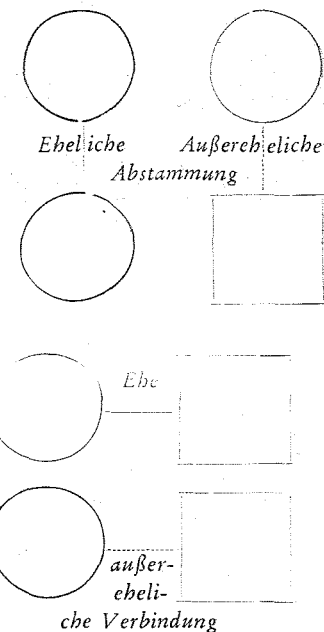
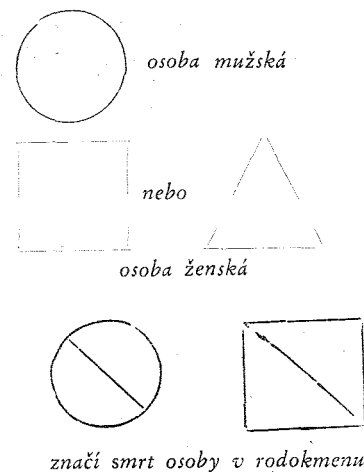

Figura 1.

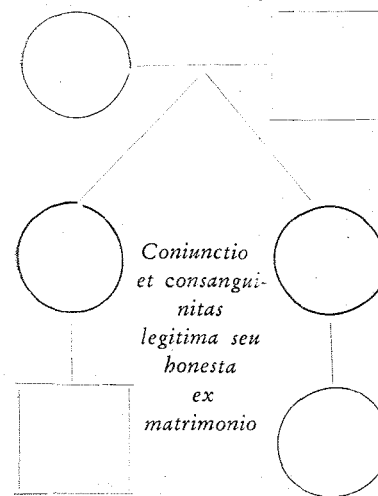

Figura 2.

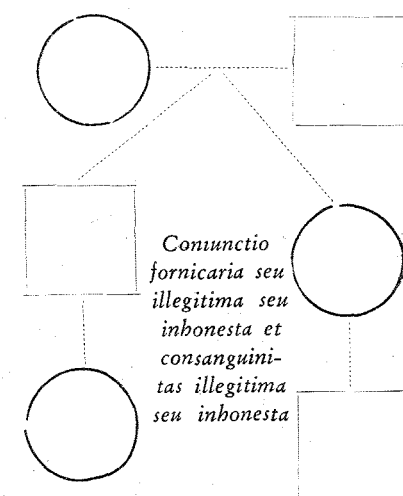
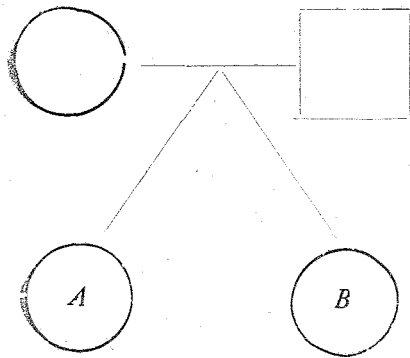
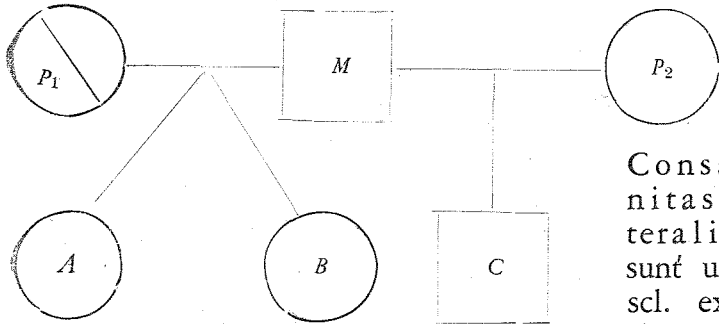

Figura 3.

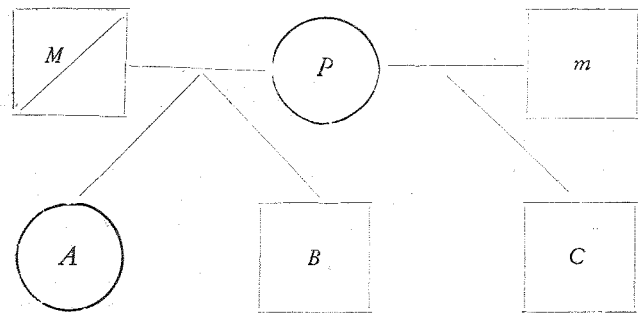
Consanguinitas bilateralis; AB sunt fratres germani (rovnorodí — vollbürtig) scl. ex eodem patre eademque matre.

Figura 4.

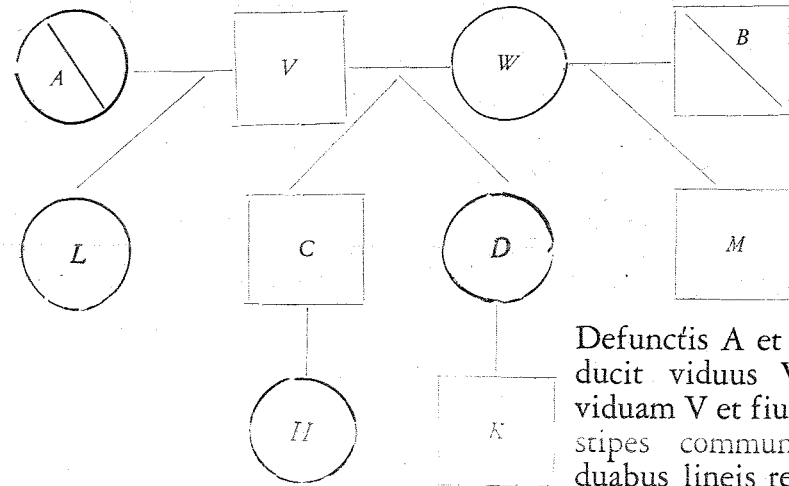
Consanguinitas unilateralis, ABC sunt uterini, scl. ex diversis patribus, sed ex eadem matre (polorodí sourozenci, — Halbgeschwister).

Figura 5.

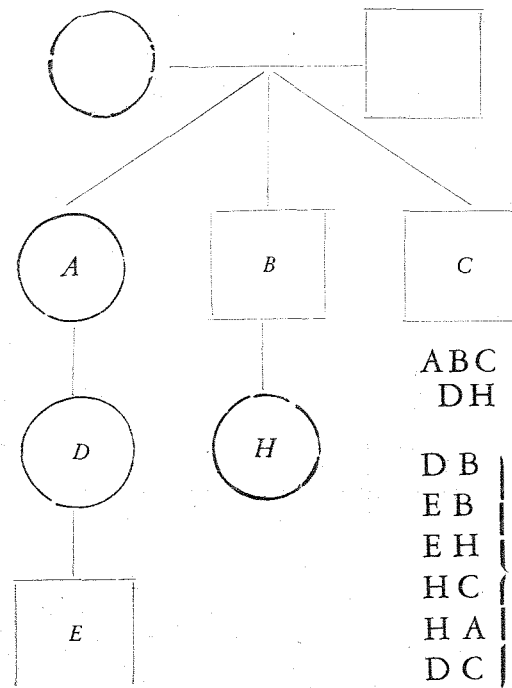
Consanguinitas unilateralis ABC sunt consanguinei (polorodí sourozenci) scl. ex diversis matribus, sed ex eodem patre (sanguine).

Figura 6.

Defunctis A et B ducit viduus W viduam V et fiunt stipes communis duabus lineis rectis: VCH et WDK. L et M sunt comprivigni; hi consanguinei non sunt, quia communem stipitem non habent.

Figura 7.

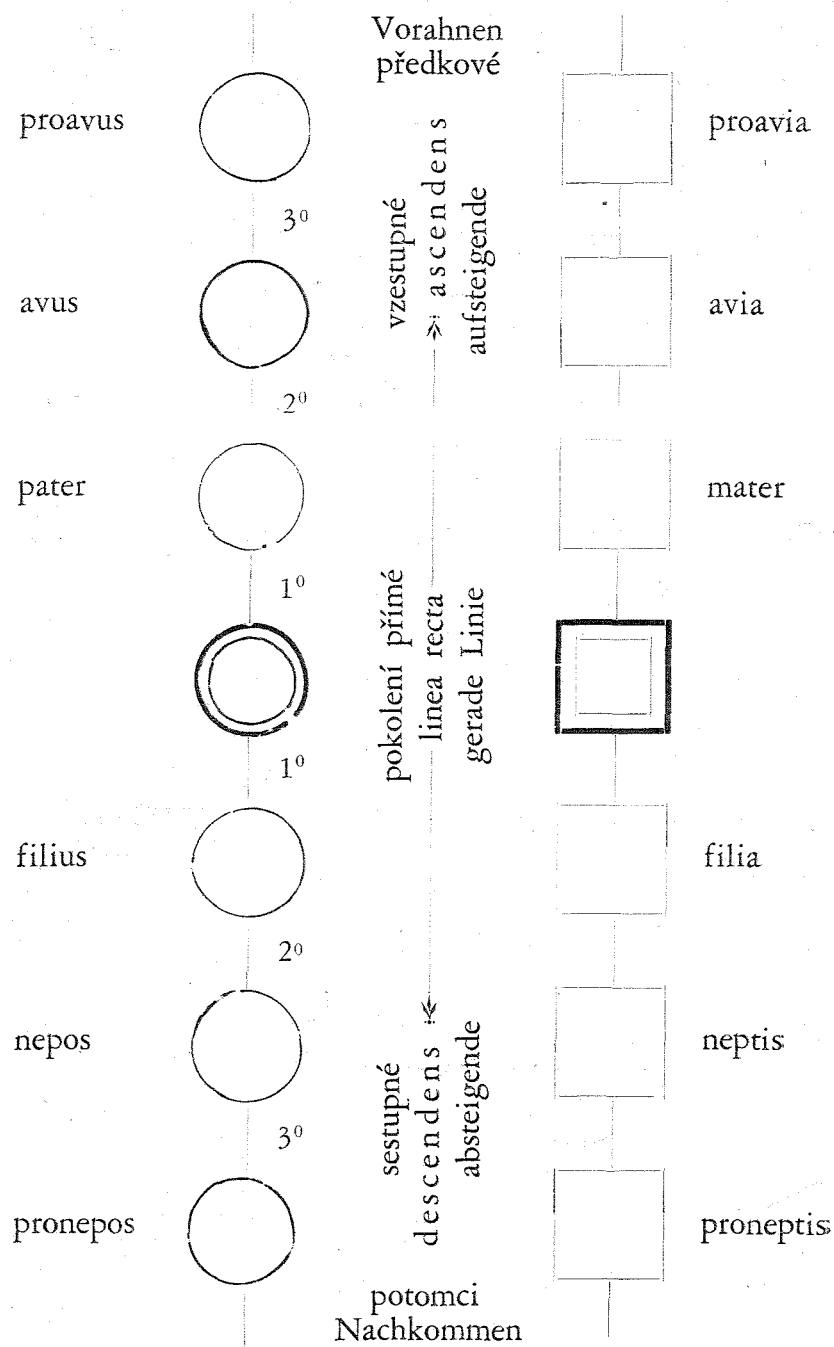

Linea collateralis seu obliqua seu transversa (pokolení pobočné, Seitenlinie).

ABC |
DH | } linea collateralis aequalis

DB |
EB |
EH | } linea collateralis inaequalis
HC |
HA |
DC |

Figura 8.

Coniuncti per lineam masculinam vocantur a g n a t i (po meči — Schwertmagen); coniuncti per lineam feminam vocantur c o g n a t i (po přeslici — von der Mutterseite, nach der Kunkel).

Gradus consanguinitatis est mensura distantiae unius personae ab altera in eadem linea, i. e. in linea recta a communi stipite, in linea transversa ab invicem.

II. Modus computandi gradus consanguinitatis canonicus ex iure romano et partim ex germanico desumptus est. (Can. 96.)

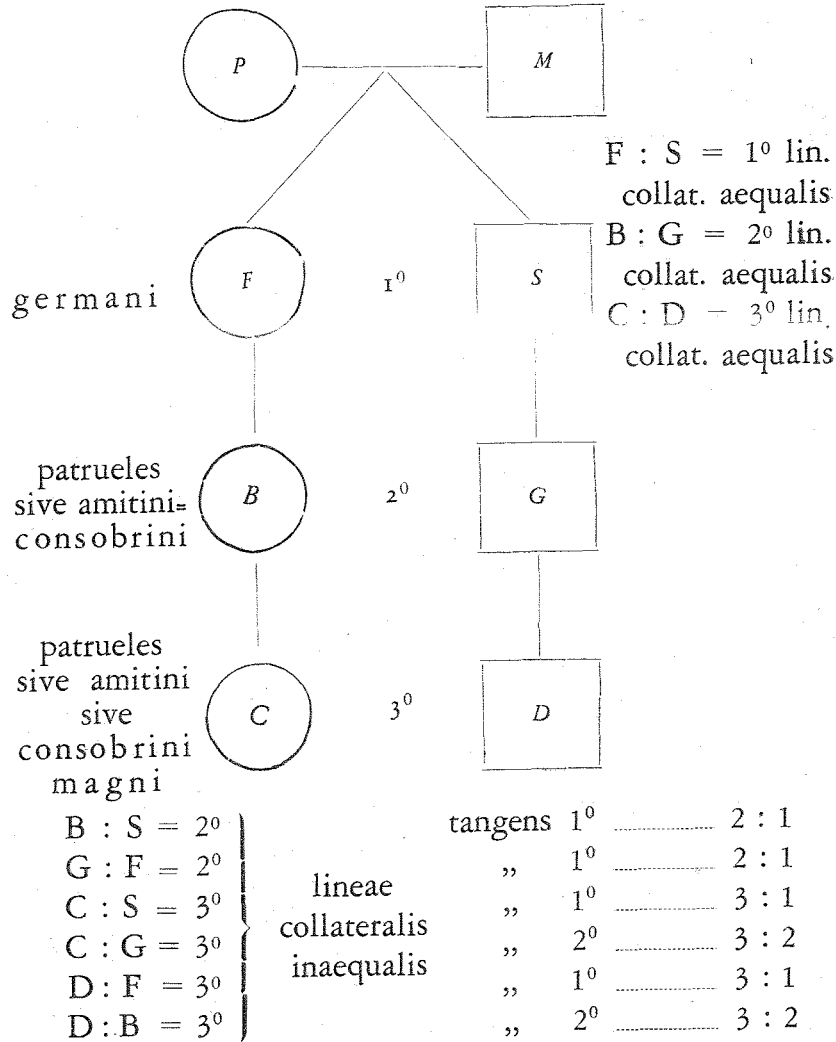
In linea recta: tot sunt gradus quot generationes; vel aliis verbis: tot sunt gradus, quot personae stipite dempto. (Can. 96, § 82.) Hoc modo ius romanum computabat in utraque linea connumerando generationes et quidem in linea obliqua connumerando ex utraque parte. Pari modo adhuc ecclesiae orientales unitae (exceptis Melchitis) numerant, ita ut canonicus gradus 3. eorum gradui 6. aequiparetur.

In linea obliqua: a) si tractus (series) uterque sit aequalis, tot sunt gradus, quot generationes in uno tractu lineae; b) si duo tractus sint inaequales, tot sunt gradus quot generationes in tractu longiore. (Can. 96, § 3.) Ergo gradus definitur ex maiore distantia a stipite. In petitione dispensationis distantia utriusque tractus exprimi potest relatione constituta inter gradum remotiorem et propinquiorem.

Chtějíc znázorniti stupeň příbuzenství pokrevního římské právo užívalo obrazu schodů (scala). Nejhořejší stupeň (gradus) značil společného praotce, ostatní stupně představovaly potomky. — Německé právo znázorňovalo rodokmen obrazem lidského těla. Hlava značil společného předka, ramena první, kolena druhou, zápěstí třetí, klouby prstů čtvrtou, pátou a šestou generaci čili koleno. Jenže bere rodiče a děti dohromady jako první stupeň a začíná odtud počítati. — Kanonické právo užívalo obrazu stro-

mu (arbor consanguinitatis, rodokmen, Stammbaum), od-
tud pojmenování: stipes (truncus):

Figura 9.

III. Consanguinitas qua impedimen- tum.

Impedimentum in eo consistit, quod personae in certo gradu consanguineae validum matrimonium inire non possunt.

Rationes sunt: a) *naturales*, quia natura ipsa saltem in propinquieribus gradibus eiusmodi matrimonia aversatur (horror sanguinis); b) *sociales*, nam experientia docet consanguineorum coniugia aut esse infocunda aut prolem saepe morbis et defectibus variis laborare. Quod periculum tamen non est exaggerandum. Videntur enim non solum vitia sed vel magis etiam bonae dotes parentum augeri. Praetera Ecclesia exoptat, ut caritas et amicitia magis dilatetur et egoismo praecaveatur (cf. S. Augustin. De civit. Dei XV., 16.); c) *morales*, vita enim moralis familiae detrimentum pateretur, quia subspe futuri matrimonii nimia familiaritas et exinde illicita conversatio inter membra familiae oriri posset.

Ambitum huius impedimenti determinans Ecclesia non solum lege mosaica (Lev. 18, 6. sq.; 20, 17.—21.), sed etiam iure romano nec non germanico regebatur.

In linea recta consanguinitatis matrimonium irritum est inter omnes ascendentes et descendentes tum legitimum naturales. (Can. 1076. § 1.)

In linea transversa olim Ecclesia hoc impedimentum extendit usque ad 4° , postea usque ad 7° computationis canonicae. Ratio erat, quod ius haereditarium apud Germanos etiam usque ad 7° extendebatur. In hac tamen extensione impedimentum magnis ansam dabat difficultatibus. Facta est ergo reductio in concilio Lateranensi IV. ad 4° et in iure Codicis reductum est ad 3° inclusive:

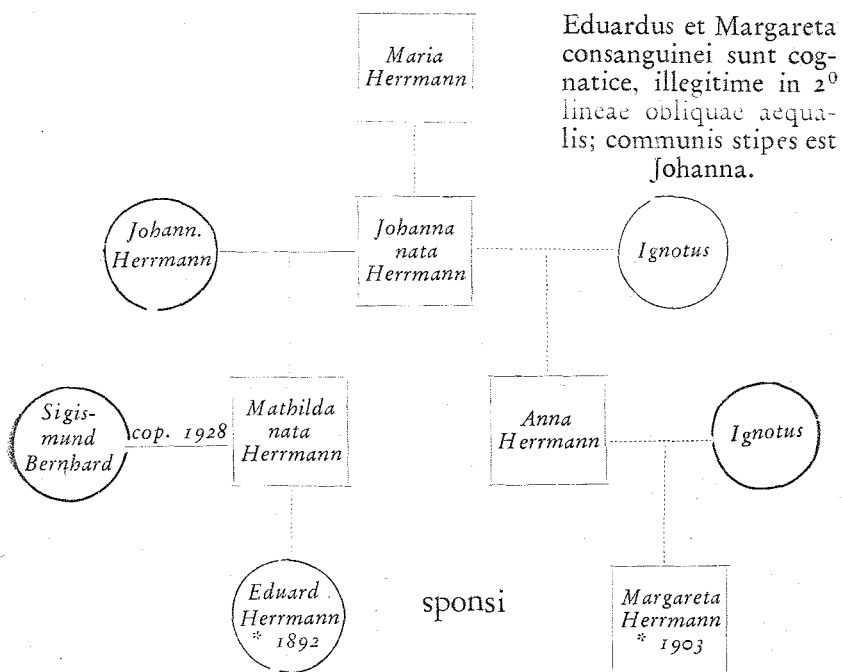
Can. 1076. § 2. In linea collateralis irritum est usque ad tertium gradum inclusive, ita tamen, ut matrimonii impedimentum toties tantum multiplicetur, quoties communis stipes multiplicatur.

Gradus consanguinitatis 4:3 vel 4:2 nullum ergo prorsus constituit impedimentum (cf. LzQt. 1922, 318), licet agatur de sponsis diversi ritus; v. g. inter sponsum romanicum et sponsam graecocatholicam (ruthenam), qui consanguinei sunt 3° : 4° nullum adest impedimentum, etsi apud graecocatholicos Ruthenos impedimentum con-

sanguinitatis usque ad 7° extendatur. (Cf. ČKD. 1933, 374.) — Podobně ani podle § 65. obč. z. 3°:2° nebo 3°:1° není překážkou podle práva civilního, neboť osoby v těchto stupních pokrevně nejsou zde jmenovány.

In hac computatione nihil interest, utrum consanguinitas legitima an illegitima sit, utrum bilateralis an unilateralis, utrum cognatica an agnatica.

Figura 10.

Personae usque ad 3° inclusive consanguineae copulam illicitam inter se habentes delictum in c e s t u s (Blutschande — krvesmilstvo) committunt.

Poenas ecclesiasticas definit can. 2357. — Trestní z á k. s t á t. § 131. trestá krvesmilstvo mezi pokrevenci v pokolení přímém a § 501. v linii pobočné mezi pokrevenci 1°. a mezi sešvakřenými 1° v obojí linii.

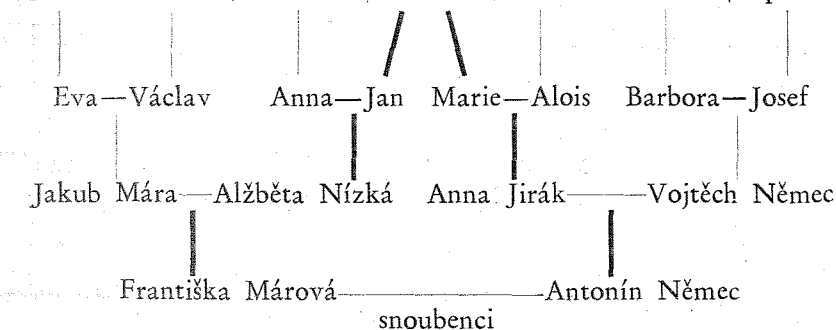
Quo remotior gradus, eo facilius dispensatio. Super 1° lineae obliquae Ecclesia nunquam dispensat.

Si quod subsit dubium, num partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in primo gradu lin. obl., nunquam matrim. permittatur. (Can. 1076, § 3.)

Quod praesertim prae oculis habendum est, si dubium exoritur respectu copulae illicitae et occultae, quae praecesserat nativitate sponsae, an non sit filia vel soror sponsi et vice versa. (Cf. LzQt. 1923, 683.) Pochybnot může snadno nastati při nemanželském zplození dítek, není-li zploditel dostatečně znám. Dokazatelné mohlo by býti takové pokrevenství jen svědky a sice stačila by tu probatio semiplena (can. 1797. § 1.), t. j. výpověď jen jednoho svědka věrohodného. Došlo-li by přece k manželství, bylo by k popírání jeho platnosti třeba plného důkazu (can. 1791. § 2.), poněvadž »matrimonium gaudet favore iuris«. (Can. 1014. — Cf. Haring, K. R. s. p. 482.)

Nota: Si investigare vis stipitem personarum, quae nubere volunt, scribas primum nomina sponsorum, deinde supra eos nomina parentum etc. usque ad proavos seu ad 3° inclus. et sic stipitem communem invenies. Si in utraque serie, quatuordecim personas, scil. 2 parentes, 4 avos et avias, 8 proavos et proavias utrimque continente, eadem persona occurrit, signum est inter sponsos consanguinitatem existere.

Čech A. Mára J. Míka Fr. Nížký V. Jiráček Jan Starý J. Němec J. ψ Marie ψ Anna ψ A. Nová ψ Holá L. ψ Malá A. ψ Aloisie ψ Apolena

Lex nostra civilis (§ 65. obč. z.) impedimentum consanguinitas agnoscit et quidem qua impedimentum iuris publici. (§ 28. zák. č. 320. ai 1919.) In hoc autem differt a lege ecclesiastica, quod in linea obliqua non gra-

us computat, sed personas enumerat, inter quas matrimonium sine dispensatione contractum invalidum est. Quoad lineam rectam utraque lex consentit; in linea obliqua impedimentum civile extenditur tantummodo usque ad 2°. computationis canonicae. Tedy překážka existuje mezi sourozenci ať plno- nebo polorodými, mezi bratran- ci a sestřenicemi, mezi strýcem a neteří, mezi tetou a synovcem (zwischen den Geschwistern, Geschwisterkindern, Onkel und Nichte, Tante und Neffe), ať pokrevensví pochází ze zrození manželského nebo nemanželského.

Na Slovensku je podle dosavadního uhersk. zák. čl. XXXI. ai 1894. o právu manž. 2°. lineae obliquae aequalis závadou (Eheverbot), ale 2°.:1°. jest překážkou.

Návrh nového obč. zák. ustanovuje v § 33., že manželství nemůže býti uzavřeno mezi příbuznými v řadě přímé ani mezi plnorodými nebo polorodými sourozenci, bez rozdílu, zda jde o příbuzensví manželské či nemanželské. Jiné stupně pokrevensví překážkou býti nemají.

Nota: Ex transfusione sanguinis imped. consanguinitatis non oritur; ecclesia magis ex argumentis moralibus quam physiologicis procedit in statuendis impedimentis. (Ius Pont. 1929, 239.)

De consanguinitate multiplici.

Inter easdem personas consanguinitas multiplex (duplex-triplex) oriri potest. Quod fit, si plures stipites communes demonstrari possunt.

Impedimentum consanguinitatis autem tantummodo toties multiplicatur, quoties communis stipes multiplicatur (can. 1076. § 2.), non autem si idem stipes diversa via eruitur.

Si consanguinitas multiplex tertium gradum non excedit, in petitionibus dispensationis adduci debet.

Impedimentum consanguinitatis multiplex oritur:

1. cum plures personae inter se consanguineae cum pluribus personis inter se consaguineis liberos generant. Exempla videas in figuris 11, 12, 13.

2. Si quis cum pluribus personis inter se consaguineis liberos procreat. Exempla videas in figuris 14, 15.

Figura 11.

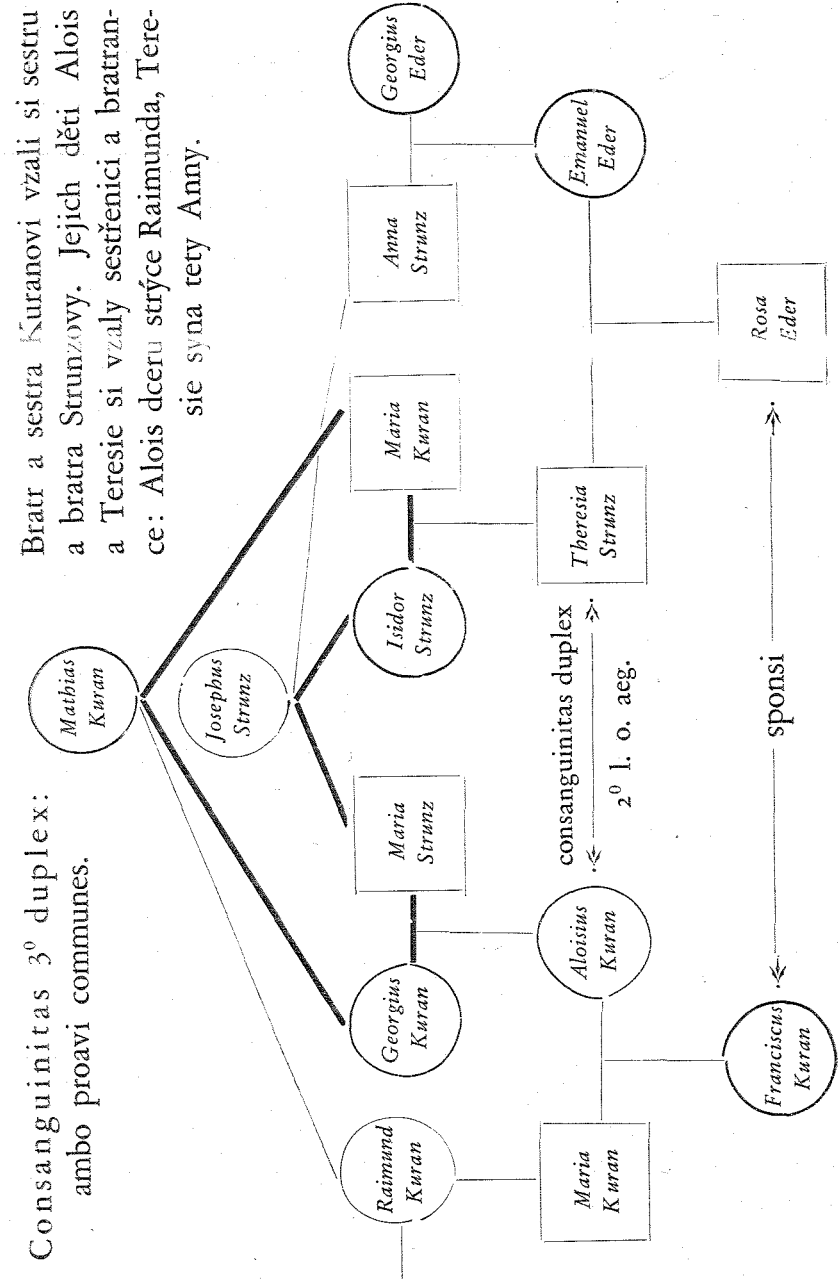
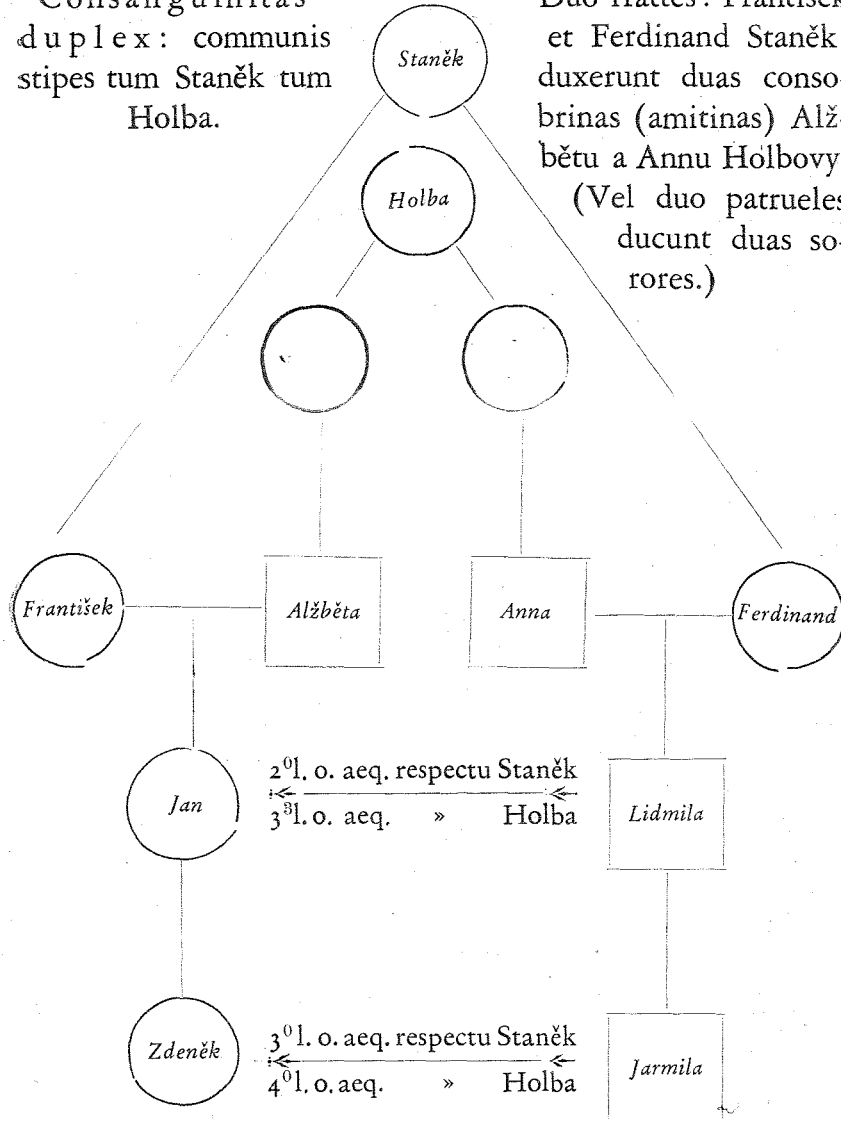

Figura 12 a).

Consanguinitas duplex: communis stipes tum Staněk tum Holba.

Duo fratres: František et Ferdinand Staněk duxerunt duas consobrinas (amitinas) Alžbětu a Annu Holbovy. (Vel duo patruelles ducunt duas sorores.)

Inter Zdeněk et Jarmila est quidem duplex consanguinitas, sed impedimentum est simplex; ad 4°. enim non extenditur.

Figura 12 b).

Consanguinitas duplex.

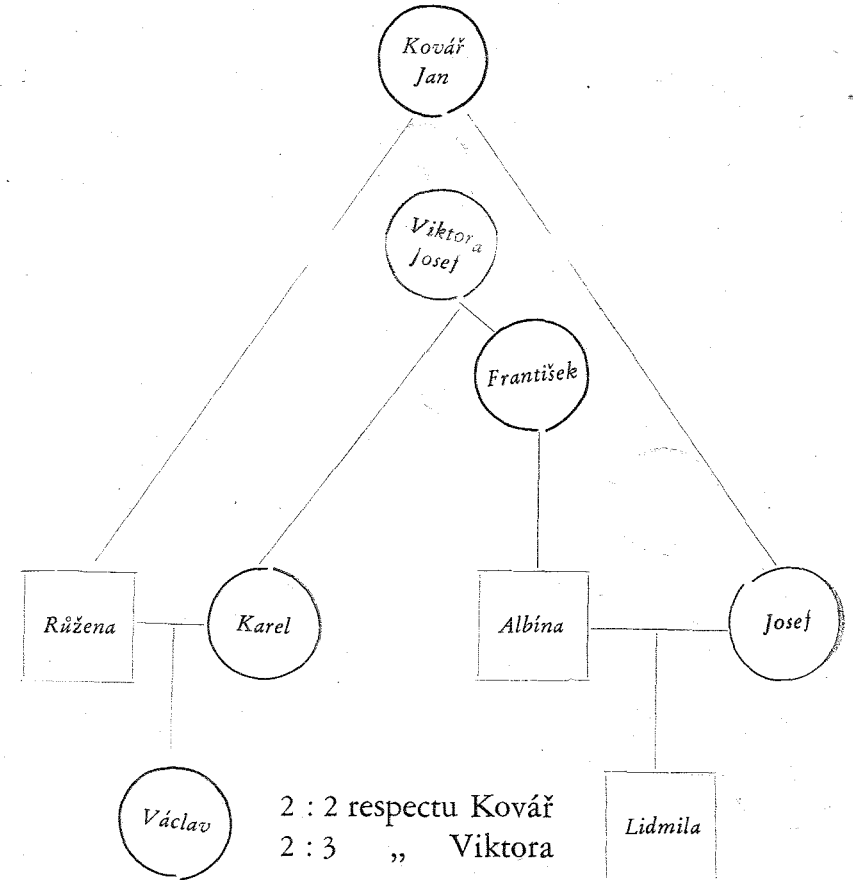
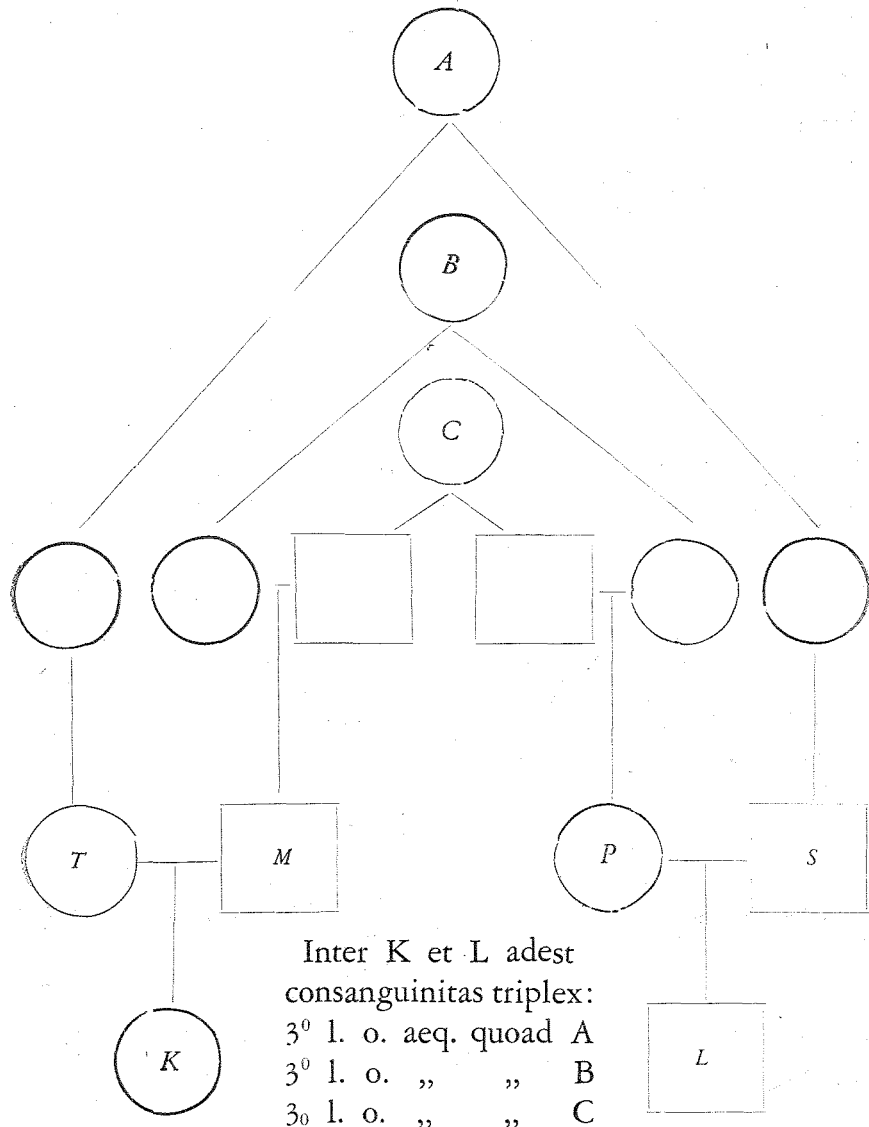

Figura 13.

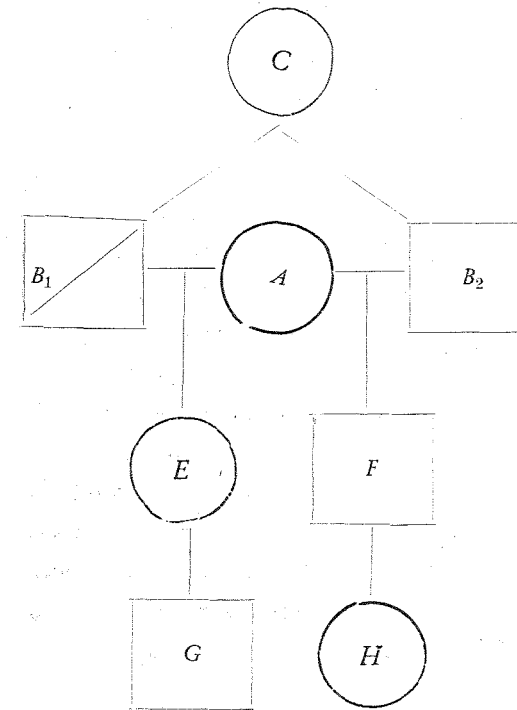
Consanguinitas triplex.

Inter M et P est
consanguinitas duplex
2° l. o. aequalis.

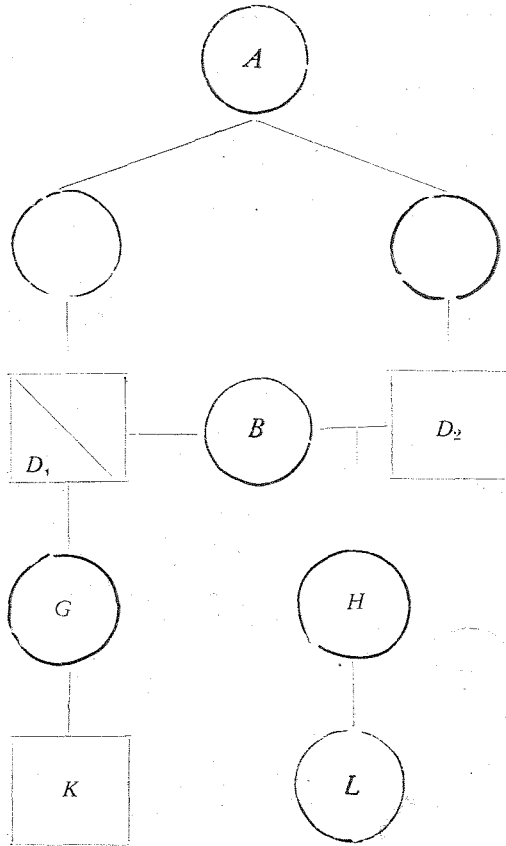
Inter T et S adest
consanguinitas simplex
2° l. o. aequalis.

Figura 14.

A duxit successive
duas sorores.
Inter G et H adest
consanguinitas
duplex: 2° l. o.
aeq. respectu A
et 3° l. o. aeq.
respectu C.

Figura 15.

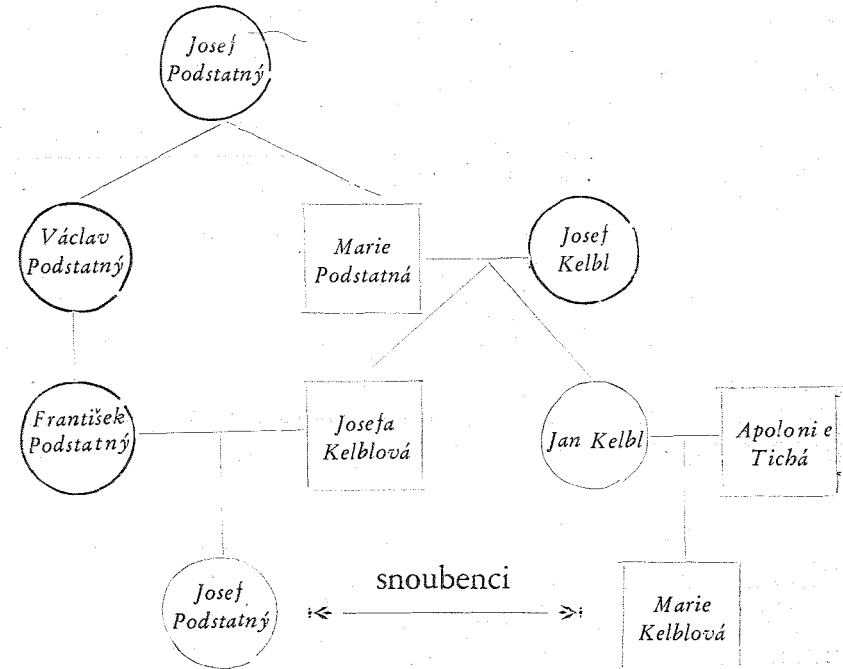

B dux successive duas consobrinas. Intet K et L adest consanguinitas duplex: 2° l. o. aeq. respectu B et 4° l. o. aeq. respectu A.

Sed impedimentum est simplex; dispensationem a 4° petere non est necessarium.

Consanguinitas multiplex non datur si ad eundem stipitem diversa via proceditur.

Figura 16.

Consanguinitatis impedimentum est simplex: nam ad eundem communem stipitem proavum Josef Podstatný, etsi diversa via, pervenitur.

2° l. o. aeq. respectu aviae Marie P.
3° l. o. aeq. respectu proaví Josef P.

De impedimento affinitatis.

(Can. 97., 1077.)

Affinitas est propinquitas inter unum coniugem et alterius coniugis consanguineos. (Verhältnis des einen Gatten zu den Blutsverwandten des anderen Gatten.)

Causa efficiens: Affinitas oritur solummodo ex matrimonio valido sive rato tantum sive rato et con-

sammato. (Can. 97. § 1.) Ratio formalis itaque est ipsum matrimonii vinculum rite initum.

Fundamentum affinitatis iam non est — prout sub vetere iure erat — quaecunque copula carnalis perfecta, sive licita sive illicita, sed affinitas oritur a momento contracti validi matrimonii. Proinde affinitas »super-veniens« (scl. matrimonio propter copulam adulterinam incestuosam unius coniugis cum consanguineis alterius) sublata est. — Nova hac affinitatis definitione conformatum est ius canonicum iuri civili. Utrum ex matrimonio legitimo non baptizatorum oriatur canonicum impedimentum affinitatis, controversatur (cf. Ius Pont. 1925, 146.):

a) Alii (plures) dicunt affinitatem esse vinculum sacramentale eamve oriri ex solo matrimonio christiano seu sacramento. (Vermeersch, De Smet, Leitner, Capello.)

b) Alii dicunt affinitatem esse vinculum naturale eamque oriri ex omni matrimonio valido, etiam non christiano, sed mere legitimo. (Noldin, Schäfer, Oietti.)

c) Alii denique, dum affirmant matrimonium sacramentale semper generare affinitatem, ex matrimonio valido non sacramentali tunc tantum affinitatem oriri dicunt, quando consummatum est. (Wernz-Vidal, Chelodi.)

In dubio iuris leges non urgent. (Cf. can. 15.)

Matrimonium baptizati cum non baptizato tam consummatum quam non consummatum impedimentum affinitatis causat.

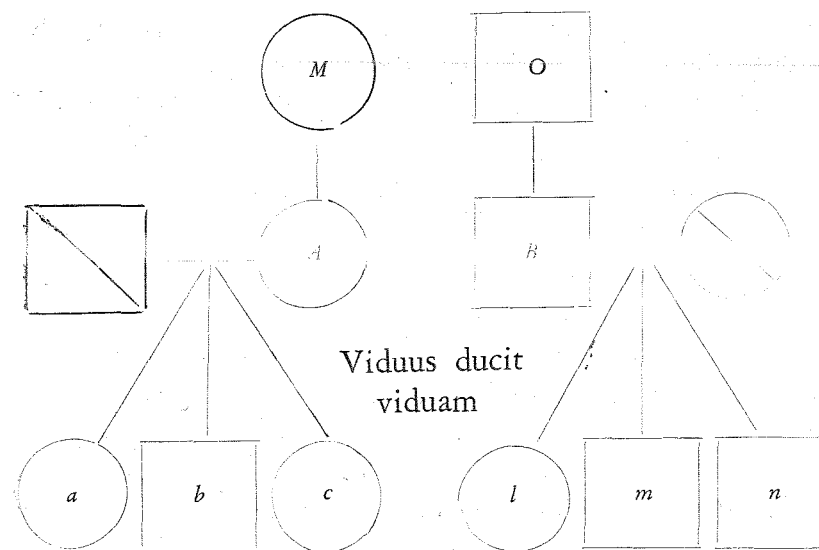
Secundum legem nostram civilem affinitas oritur ex quolibet matrimonio.

Affinitas viget inter virum dumtaxat et (tum legitimos tum illegitimos) consanguineos mulieris, itemque mulierem inter et viri consanguineos. (Can. 97. § 2.)

Nulla ergo existit affinitas inter consanguineos viri ex una parte et consanguineos mulieris ex altera parte: affinitas non egreditur copulatos seu affinitas non parit affinitatem.

Tedy: určuju-li švagrovství, vždycky musím vzít v úvahu jednoho z manželů. Wenn Schwägerschaft bestimmt werden soll, immer muß einer der Ehegatten in Betracht gezogen werden. (Vide fig. 17a.)

Figura 17a.

Inter a b c et l m n (comprivignos) non adest affinitas; neque inter M et O. (Cf. ČKD. 1928, 85.)

Ratio huius impedimenti non eugenica, sed ethica est.

Computatio et ambitus: Affinitas ita computatur, ut qui sunt consanguinei viri, iidem in eadem linea et gradu sint affines mulieris et vice versa. (Can. 97. § 3.) (Affinitas sequitur gradum et lineam consanguinitatis.)

Im Anschlusse auf alttestamentliche Bestimmungen (3. Mos. 18, 14. ff.; 20, 11.—14. — die Leviratsehe war eine Ausnahme») und römisch-rechtliche Normen wurde das Hindernis affinitatis honestae zunächst partikularrechtlich (syn. Elvir. et Neocaesar.), schließlich aber für die Gesamtkirche geradeso wie das Hindernis der Verwandtschaft auf dem Wege der Gewohnheit ausgedehnt.

Endlich bildete *affinitas* wie *consanguinitas impedimentum* bis zum 7. Grade. Auf dem IV. Laterankonzil im J. 1215. beschränkte Innocenz III. *imped. affinitatis* auf den 4°. *lineae obliquae*; Tridentinum beschränkte es auf den 2°, aber nur *affinitatem inhonestam*.

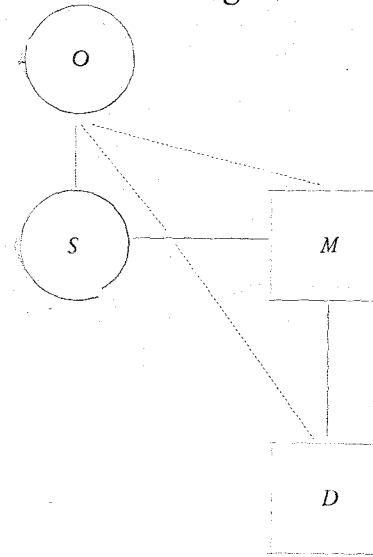
Ex iure hodierno: Can. 1077. § 1. *Affinitas in linea recta dirimit matrimonium in quolibet gradu; in linea collateralis usque ad 2° inclusive.*

(V tomto rozsahu platilo už od r. 1897 pro Negry a Indiány v Americe.)

Impedimentum affinitatis est iuris ecclesiastici, ergo in toto ambitu suo dispensabile (casus čís. 10). Attamen super impedimento affinitatis lineae rectae rarissime et ex causis gravissimis tantum dispensatur.)* Semper autem sine omni dubio certum esse debet sponsos non esse in 1°. *lineae rectae consanguineos*. Excludi debet periculum, ne quis propriam filiam vel sororem unilateralem ducat. (Der Fall wäre möglich, wenn ein unehrbarer geheimer Verkehr mit der Mutter der Braut vorgefallen wäre, ehe noch die Braut geboren ist, seitens des Bräutigams oder seines Vaters.)

*) Zákoník Chamurabi-ho § 158. stíhá obcování syna s macechou po smrti otcově vyloučením z rodiny. — Deuter., 22, 30: Nikdo nesmí pojmouti za manželku ženu otce svého. — Sanh. 7, 4: Diese sind, welche gesteinigt werden: wer der Mutter beiwohnt, oder dem Weibe seines Vaters oder der Schwiegertochter. (Strack-Billerbeck, Kommentar zum N. T. I-618.) — Al. Musil, Pod ochranou Nuriho, str. 244 píše o sňatku u Ruálů: Ve výběru ženy je Rujli omezen; nesmí si vzít propuštěnou ženu svého otce ani její dceru, byť byla zplodena s jiným mužem; nesmí si vzít za ženu manželku nebo vdovu svého syna, matku své ženy; dceru svého bratra nebo své sestry. — Podle I. Cor. 5, 2. vešel křesťan korintský v krvesmilné manželství se svojí macechou, pohankou, a to, jak lze souditi z II. Cor. 7, 12., za života svého otce. Sv. Pavel nařizuje I. Cor. 7, 13, vyloučiti jej z církve. — Toho zločinu se hrozili i pohané. Cicero dí: Nubit genero socrus! O mulieris scelus incredibile et praeter hanc unam in omni vita inauditum! (Pro Cluentio, 5, 6.) Nelze tedy jen tak lehce dávat dispens, která udělena byla z Říma prvně teprve roku 1911. — Také u nás už se stal případ, že zem. úřad dispens neudělil!

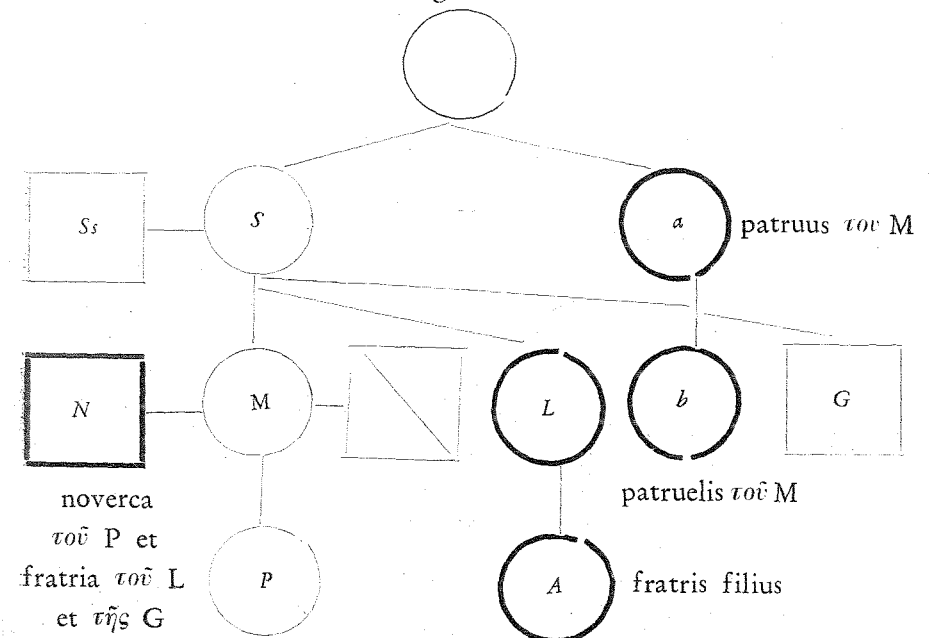
Figura 17b. (f. ČKD. 1932, 85.)

Na př. S se ožení s M. Po jeho smrti by se chtěl O oženiti s M. Nebezpečí by mohlo býti, že je to jeho illegitimní dcera. Nebo kdyby S po smrti M si chtěl vzít D. Nebezpečí, že D byla kdysi illegitimně zplodena jeho otcem a možnost takového sňatku nedovoleného je pravděpodobnější než v případě prvého.

Super 1°. *lineae obliquae* facilius dispensatur, praesertim si causa est bonum liberorum ex primo matrimonio.

Figura 18.

Ss = socrus - tchýně - Schwiegermutter
 S = socer - tchán - Schwiegervater
 P = privignus - pastorek - Stiefsohn
 L = levir - švagr - Schwager
 (bratr mužův)
 G = glos - švakrova - Schwägerin
 (sestra mužova)

vřs N

N affinis est cum parentibus sui mariti (S et Ss) in 1°.
 lineae rectae ascendentis.

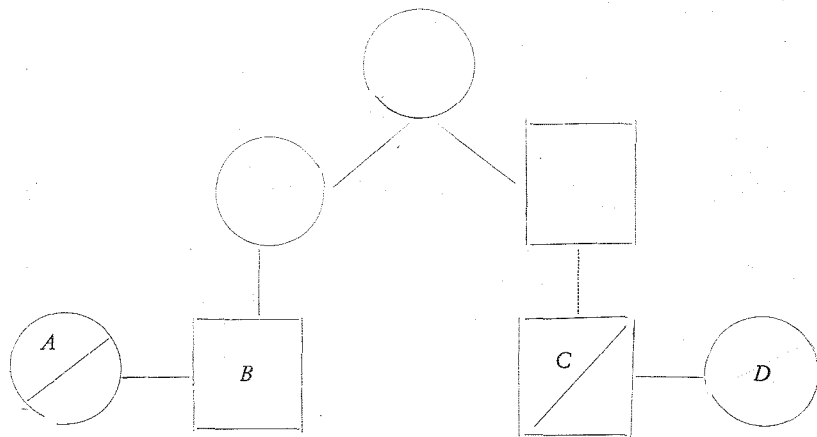
N affinis est cum privigno suo (P) in 1°. lineae rectae
 descendentis.

N affinis est cum L et G in 1°. lineae obliquae
 cum A in 2°. „ „ inaequalis
 cum a in 2°. „ „ „
 cum b in 2°. „ „ aequalis

Ratio est, L et G : M = 1°. l. o. aeq.
 quia M : A = 2°. l. o. inaeq.
 M : a = 2°. l. o. inaeq.
 M : b = 2°. l. o. aeq.

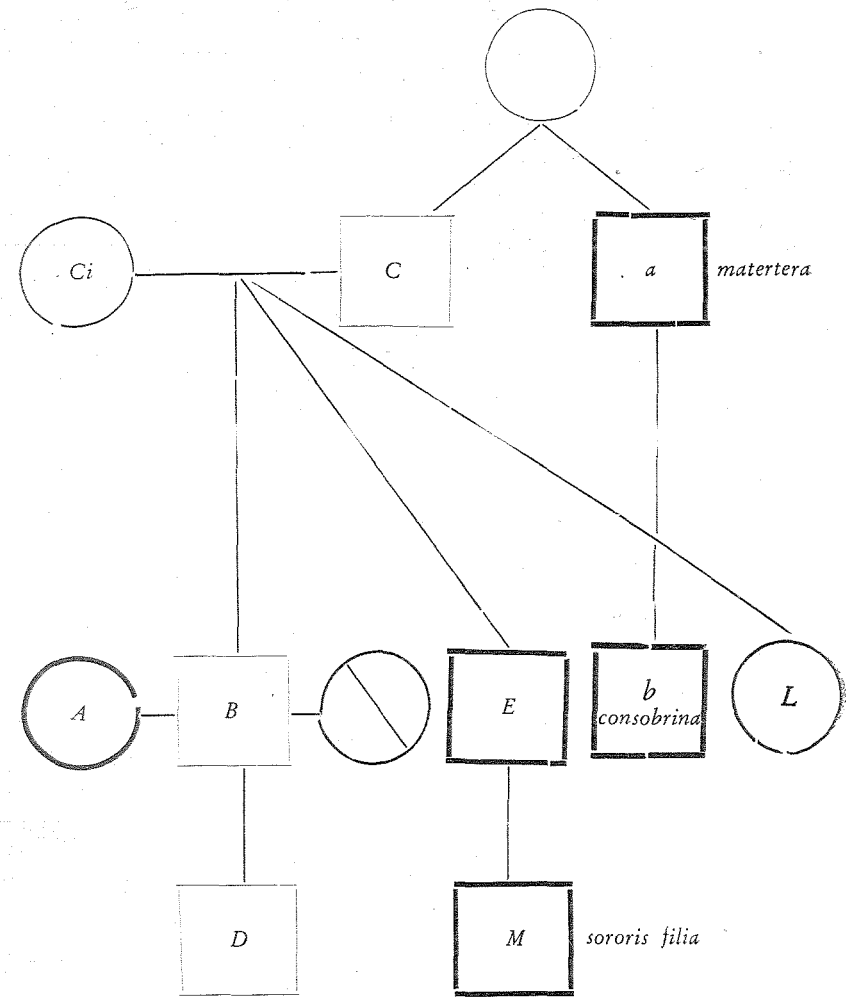
con-
 sanguinei
 sunt.

Figura 18a).

Sponsi BD affines sunt in 2°. l. o. aeq.
 Ratio est, qui BC sodem gradu sunt consanguineae.

Figura 19.

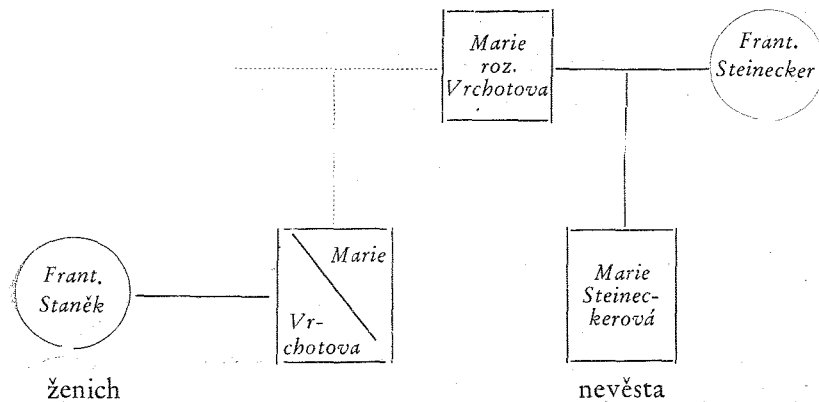
A = gener (zeť - Schwiegersohn) vřv C et Ci
 sororius (švagr - Schwager) „ E et L
 victricius (otčím - Stiefvater) vřs D

A : C = affinitas 1°. lineae rectae ascendentis;
 ratio est, quia B : C = consanguinitas 1°. l. r. a.

A : D affinitas 1°. lineae rectae descendentis;
 ratio est quia B : D = consanguinitas 1°. l. r. d.

A affinis est cum E et L in 1°. lineae obliquae aequalis.
 „ „ „ M (neteř - Nichte) in 2°. lineae obliquae inaequalis (2 : 1).
 „ „ „ a (teta - Tante in 2°. l. obliq. inaequal.
 „ „ „ b (sestřenice - Cousine) in 2°. l. o. aequal.
 Ratio est consanguinitas inter B et E-M-a-b-in eodem gradu.

Figura 20.

Nevěsta Marie Steineckerová je nevlastní (polorodá — uterina sestra zemřelé manželky ženichovy Marie Vrchatové, která byla nemanželská. Třeba že jsou sestry jen polorodé, ježto jsou ze společné matky, přece consanguinitas je naturalis; tedy je zde také affinitas 1°. lin. obl.

Affinitas post Codicem ab affinitate veteris iuris in sequentibus differt:

1. Ius vetus distinguebat inter affinitatem honestam, cuius fundamentum erat copula licita in matrimonio, et inter affinitatem inhonestam, provenientem ex copula fornicaria. Nunc fundamento mutato existit tantummodo affinitas honesta. Ratio est, quia copula inhonesta atque ex ea proveniens affinitas inhonesta facile probari nequit. (Cf. ČKD. 1924, 516; 1928, 229. — LzQt. 1927, 763.)

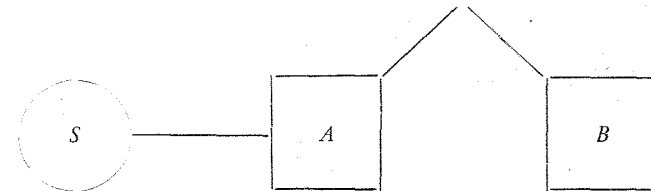
2. Fundamentum affinitatis nunc est validum matrimonium, sive ratum, sive ratum et consummatum, non

vero perfecta copula carnalis. Ergo affinitatem inhonestam et sic dictam supervenientem Codex ignorat.

3. Ante Codicem ex matrimonio rato non consummato oriebatur impedimentum publicae honestatis (quasi affinitatis) quod consanguineos alterius coniugis, nunc autem oritur impedimentum affinitatis.

4. Incestuosa copula adulterina causabat ante Codicem affinitatem inhonestam »supervenientem«. Fundamento impedimenti mutato haec affinitas superveniens tollitur. Ius exigendi debitum autem tamen amittitur, non quidem propter affinitatem supervenientem, sed propter adulterium. (Cf. Noldin, De sacramentis ed. 15 p. 687, d.)

Affinitas superveniens ante Codicem existens:

Si S carnaliter cognovit A, factus est affinis cum B.

Si S carnaliter cognovit post contractum matrimonium cum A et B, factus est affinis cum propria sua uxore A. Inde affinitas „superveniens“ scl. ad matrimonium.

5. Ante Codicem ex matrimonio invalido consummato oriebatur imped. affinitatis, post Codicem oritur impedimentum publicae honestatis.

6. Ambitus erat usque ad 4° quoad affinit. honestam et ad 2° quoad inhonestam. Nunc autem impedimentum affinitatis extenditur in linea obliqua ad 2°. tantummodo imped. publicae honestatis ad 2°. lineae rectae.

Secundum legem civilem (§ 25. odst. 3. čl. zák. č. 320. ai 1919.) švakrovství je překážkou potud, že jeden manžel nemůže uzavřít manželství s pokrevcem druhého manžela v pokolení přímém vůbec a s plno- nebo polorodým jeho sourozencem. Allis verbis: quoad lineam rectam utraque lex consentit, quoad lineam obli-

quam impedimentum ex lege civili extenditur solummodo ad primum gradum. (1°.)

Podle § 66. obč. z. sahala překážka švakrovství in linea obliqua až do 2°. Ale tento § 66. byl novým zákonem zrušen. Také byl zrušen § 123. obč. z., který obsahoval zvláštní předpisy o pokrevnosti a švakrovství u židů, takže platí nyní pro foro civili stejné předpisy pro všechna vyznání.

Na Slovensku podle § 11. zák. čl. XXXI.: 1894 affinitas in linea obliqua není ani závadou. Jen affinitas in linea recta je překážkou a vzniká jak z církevního, tak i z civilního manželství. (Cf. ČKD. 1932, 85; 1933, 258.)

Affinitatis impedim. multiplicatur (can. 1077, § 2.):

1. quoties multiplicatur impedimentum consanguinitatis, a quo procedit (Fig. 21.);

2. iterato successive matrimonio cum consanguineis coniugis defuncti. (Fig. 22.)

Figura 21.

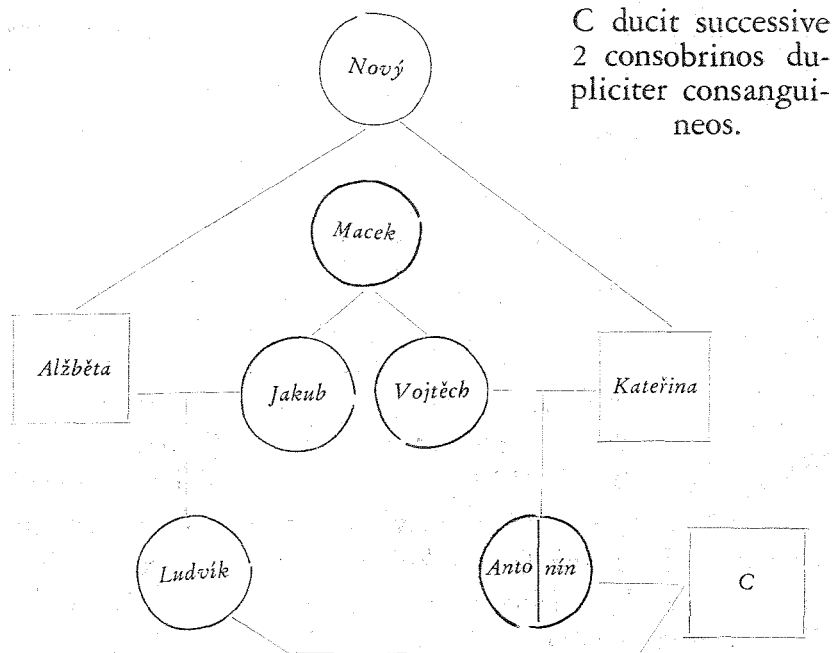
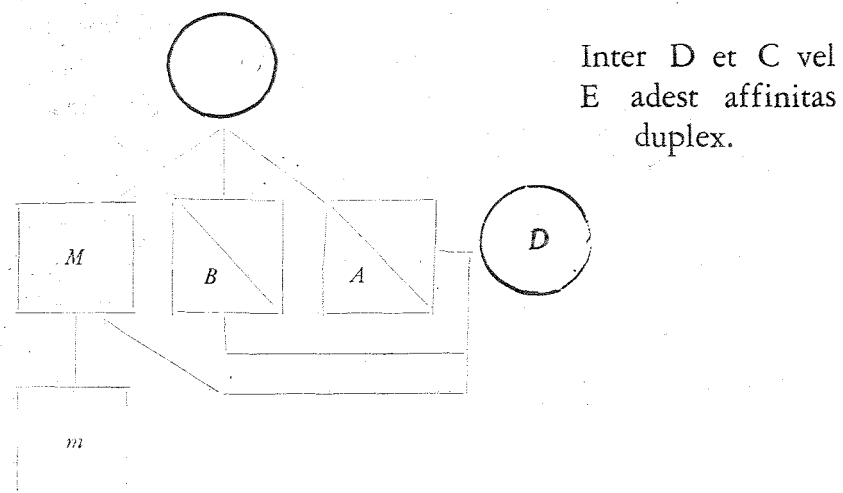
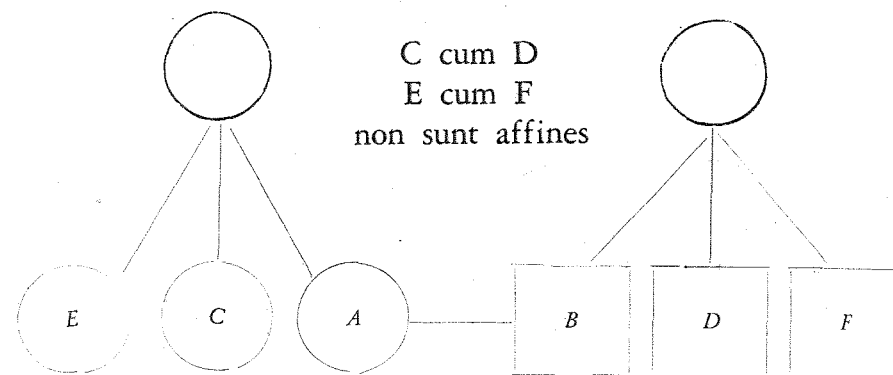

Figura 22.

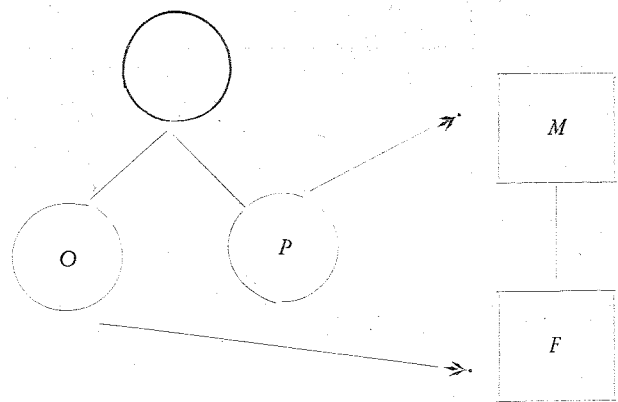

Affinitas non parit affinitatem: i. e. non extenditur ad utriusque coniugis affines et neuter coniugum contrahit affinitatem cum affinibus suae com-partis. Ideo quilibet consanguineus mariti ducere potest consanguineam uxoris et vice versa sine dispensatione.

a) Duo (tres) fratres ducere possunt duas (tres) sorores:

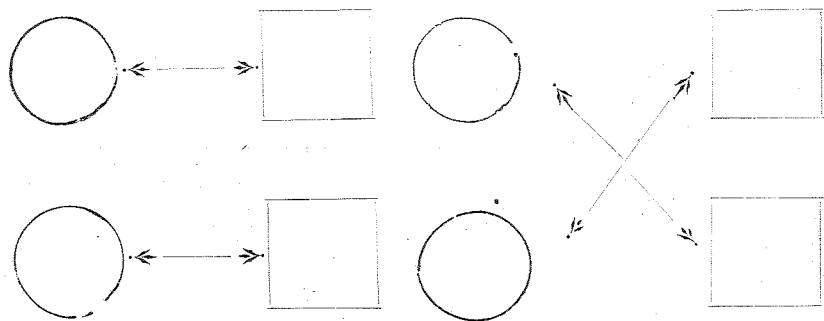

b) Unus fratrum ducere potest matrem, alter eius filiam; una sororum ducere potest patrem, altera eius filium:

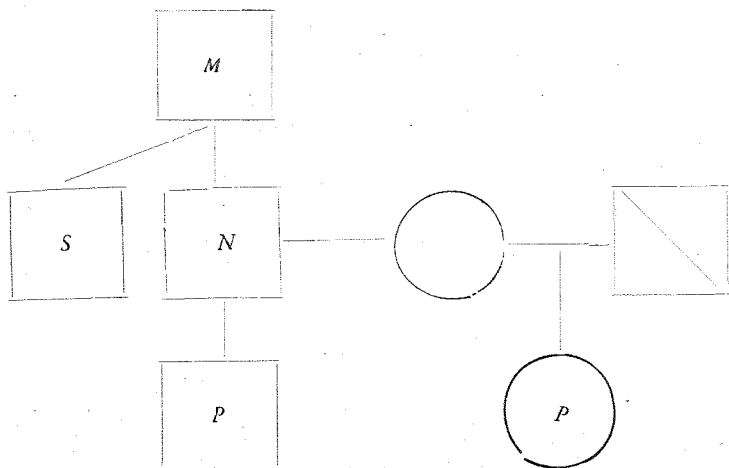

Contracto matrimonio P - M affinitas existit inter P et F, „ M et O, non autem inter O et F:

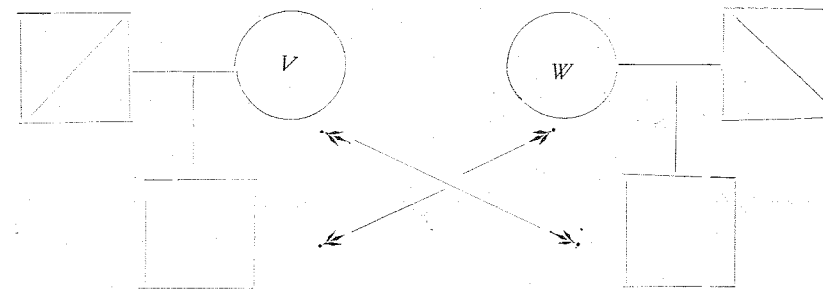
c) Pater et filius ducere possunt matrem et filiam:

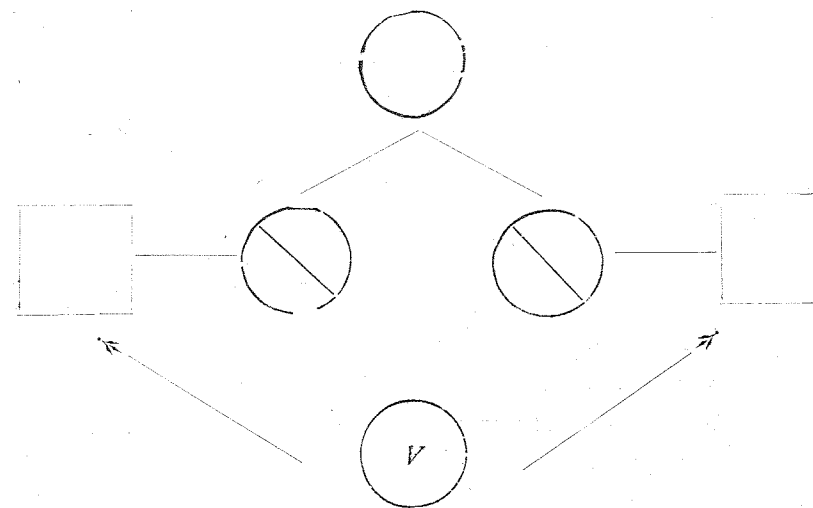
d) Privignus ducere potest matrem, filiam vel sororem suae novercae vel sui victricis:

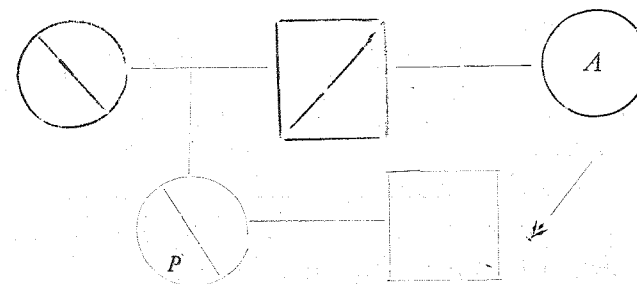
e) Duo vidui sibi invicem tradere possunt in matrimonium suas filias:

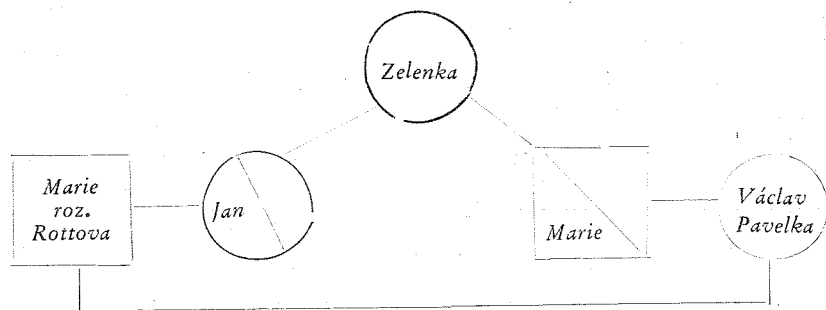
f) Vir successive ducere potest duas viduas, quarum mariti fratres erant:

g) Victricus viduatus ducere potest viduam superstitem sui privigni:

h) Frater et soror uxorati moriuntur; vidua et viduus superstites matrimonium inire possunt:

Rodokmen (Stammbaum), kterého je někdy třeba jako přílohy, zastupuje tolik matričních listů, kolik porodů, oddavek nebo úmrtí v něm přichází. Zákonný kolek na jeden matriční list je 5 Kč. Proto třeba na rodokmen tolik kolků po 5 Kč, kolik matričních aktů obsahuje. (Ovšem je-li určen jen úřadům církevním, není kolku třeba.) Obyčejně se přikládají k žádostem o politickou dispens matriční listy, ježto snoubenci je skoro vždy už mají.

De impedimento publicae honestatis.

(Can. 1078.)

Impedimentum publicae honestatis oritur: 1. ex matrimonio invalido sive consummato sive non et 2. ex publico vel notorio concubinato.

Matrimonium dirimit in 1°. et 2°. lineae rectae inter virum et consanguineos mulieris et vice versa.

Ad lineam collateralem hoc impedimentum non extenditur. Ergo non potest vir ducere matrem, aviam, filiam vel neptem mulieris, quacum vivit vel vivebat in matrimonio invalido aut in publico vel notorio concubinato.

Vocatur hoc impedimentum »publicae honestatis«, quia publica honestas (veřejná mravopověstnost — öffentliche Ehrbarkeit) postulat, ut personae, inter quas propinquitas quaedam affinitati analogica orta est, quae quasi affines factae sunt, ab ineundo matrimonio abstineant. (Die Sitte, der Anstand verbieten es.)

Ratio est non solum publica honestas, sed etiam bonum morale et sociale.

Iam in iure romano prohibetur, quominus pater sponsam filii et filius sponsam patris duceret. Ius canonicum hoc impedimentum pariter adoptavit vocavitque »quasi-affinitatem«. Fundamentum eius olim erant sponsalia et matrimonium ratum non consummatum.

Hodie fundamentum eius est:

a) **Matrimonium invalidum.** Quaecumque sit causa invaliditatis matrimonii canonici (sive defectus consensus, sive formae sollemnis, sive aliquod impedimentum non dispensatum), impedimentum hoc oritur.

Ergo contrahunt hoc impedimentum fideles et apostatae a fide, qui spretis Ecclesiae legibus matrimonium civile ineunt et cohabitant, quia tale matrimonium cum cohabitatione coniunctum in facie Ecclesiae est notorius concubinatus.

Attamen acatholici et ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantia in haeresi vel schismate vel sine religione educati fuerant, quorum matrimonium civile validum est (quia forma ecclesiastica non tenentur — cf. can 1099. § 2.) non contrahunt hoc impedimentum publicae honestatis, sed affinitatis.

Aus einem Geschlechtsverkehr außerhalb einer ungültigen Ehe oder außerhalb eines öffentlichen Konkubinates entsteht dieses Hindernis nicht. Es ist also weggefallen affinitas inhonesta in linea recta proveniens e singulari copula carnali, aber immerhin ist darauf zu achten, ob die Heiratskandidaten nicht blutsverwandt sind.

b) **Concubinatus publicus vel notorius.** Concubinatus est status eorum, qui nullo inito contractu matrimoniali ad instar coniugum vivunt.

Nota: In iure romano concubinatus dicebatur matrimonium inter liberum eiusque liberatam.

Impedimentum ex concubinato proveniet, si est verus, per aliquod tempus perdurans et publicus, i. e. divulgatus vel in talibus adiunctis admissus, ut saltem praevide-

Attamen si patrinus adhibeatur solummodo in splendens caeremoniis baptismi, in hoc casu non contrahit cognationem spirituale m. (Can. 762 § 2.)

Ein Hindernis der geistlichen Verwandtschaft besteht also bloß zwischen Spender, bzw. Paten und Patenkind. Nicht mehr zwischen Paten bzw. Spender und den Eltern des Täuflings. Na př. kdyby kmotr si chtěl vzít ovdovělou matku dítěte, jemuž byl za kmotra, nebo kdyby nemanželská matka určila za kmotra svému nemanželskému dítěti jeho otce a ten by ať bona ať mala fide za kmotra byl připuštěn, nevzniklo by podle nového práva mezi matkou dítěte a kmotrem, v druhém případě mezi matkou a otcem duchovní příbuzenství.

Etiam ex valida confirmatione oritur inter confirmatum et patrinum spiritualis cognatio; ast haec nullum constituit impedimentum matrimonii, nam confirmandus et patrinus eiusdem sexus esse debent. E responso commissi interpret. can. 2. VI. 1918 neque si ante codicem contracta fuerat, impedimentum constituit. (AAS. 1918, 346.) Cognatio spiritualis est impedimentum gradus minoris et non multiplicatur.

Lex civilis nostra hoc impedimentum ignorat.

De impedimento cognationis legalis.

Can. 1080. Qui lege civili inhabiles ad nuptias inter se ineundas habentur ob cognationem legalem ex adoptione ortam, nequeunt vi iuris canonici matrimonium inter se valide contrahere. (Vide pag. 44.)

Irritatur matrimonium cognatione legali v. g. in Italia, Hispania, Polonia; in nostra republica dirimit matrimonium paternitas legalis et affinitas legalis in linea recta durante adoptione. (Vide pag. 45.)

Po vydání čl. zák. manžel. ze dne 22. V. 1919 čís. 320 Sb. jsou **manželské překážky pouze církevní** tyto:

1. impedim. ligaminis v tom případě, kdy manželé církevně platně oddaní dosáhnou civilní rozluky na zákla-

dě §§ 13, 15 a 17 cit. zák. a chtějí uzavřít nové manželství. Stejně tak v případě, kdy jde o impedim. catholicitatis;

2. impedimentum disparitatis cultus (§ 25 cit. zák.);
3. impedimentum ordinis et voti sollemnis;
4. impedimentum adulterii qualificati;
5. impedimentum consanguinitatis in 3°. lineae obl.;
6. impedimentum affinitatis in 2°. lineae obliquae;
7. impedimentum publicae honestatis;
8. impedimentum cognationis spiritualis.

Z á v a d y: mixta religio et votum simplex.

Překážky a závady pouze státní jsou: nezletilost, povinnost odvodní a stav vojenský, vdovská lhůta, opomenutí prohlásek.

Překážky církevní i státní jsou: impotentia, ligamen durante vinculo matrimoniali, consanguinitas in l. r. et usque ad 2°. in l. o., affinitas in l. r. et usque ad 1°. in l. o., coniugicidium, reptus, defectus aetatis et sanae mentis (capacitatis iuridicae), defectus consensus ex errore, vi et metu, paternitas legalis, affinitas legalis in linea recta.

Legis mutatione inducta per Codicem cessaverunt:

1. impedimentum affinitatis ex copula illicita;
2. impedimentum consanguinitatis in 4°;
3. impedimentum publicae honestatis e sponsalibus;
4. impedimentum cognationis spiritualis inter baptizantem et parentes vel patrilinos;
5. imp. omnis cognationis spiritualis e confirmatione;
6. affinitas honesta 3. et 4. gradus.

De dispensationibus matrimonialibus.

(Can. 1042—1057.)

Všeobecný zákon, vydaný pro obecné dobro, mohl by se státi v některých zvláštních případech škodlivý, kdyby zákonodárce na něm trval v celé jeho přísnosti. Proto mírní v případech zřetele hodných přísnost zákona

a uděluje dispens; neboť je slušno a spravedlivo zabrániti tomu, aby summum ius nestalo se summa iniuria.

Dispensatio matrimonialis est actus legitimus Superioris, quo relaxatur in casu speciali obligatio legis matrimonium prohibentis. (Cf. can. 80.) Ratio dispensationis in eo est, quoad ius strictum cedere debet aequitati.

Aequitas canonica significat humanitatem quandam legislatoris ecclesiastici, qui benigne conatur temperare nimum rigorem et ad casus concretos prudenter aptare legalis textus severitatem. (Cf. Vermeersch-Creusen, Epitome ed 3., I. 99.)

Die Gültigkeit der Dispensation ist vom Willen dispensiert zu werden, nicht abhängig: LzQt. 1931, 791.

Distinguuntur dispensationes concessae:

1. ad matrimonium contrahendum vel convalidandum;

2. pro foro externo, ubi tollendum est impedimentum publicum aut pro foro interno, si impedimentum est et manebit occultum. Dispensatio concessa pro foro externo valet et pro foro interno, non autem vice versa;

3. in forma gratiosa, si directe a Sede Apost. oratoribus transmittuntur (quod rarissime fit), aut in forma commissoria, si Ordinario personae petentis committitur, ut dispensationem ipse concedat;

4. super impedimentis gradus maioris vel minoris. Impedimenta gradus minoris vocantur ea, super quibus facilius dispensatio conceditur, quae simul a superiore concessa simpliciter valet, quocunque vitio preces inficiantur:

Can. 1054. Dispensatio a minore impedimento concessa nullo sive obreptionis (expositio falsi) sive subreptionis (reticentia veri) vitio irritatur, etsi unica causa finalis in precibus exposita falsa fuerit. (Cf. can. 42. et 45.) Wird von einem Hindernis gradus minoris dispensiert, so ist die Dispensation gültig trotz etwa vorhandener obreptio (An-

führung falscher Tatsachen) vel subreptio (Verschweigung wahrer Tatsachen). Sogar dann ist die Dispens gültig, wenn der einzige, im Bittgesuch geltend gemachte Dispensgrund falsch ist! Für die Praxis ist es eine Wohltat; es ist aber eine merkwürdige Rechtskonsequenz: Die Ehe wäre ungültig, wenn nicht um Dispens angesucht wurde; sie ist gültig, wenn auf unwahre Dispensgründe hin dispensiert wurde! (LzQt. 1921, 479; 1931, 368; 792.)

Impedimenta (dirimentia!) gradus minoris sunt (can. 1042. § 2.):

1. consanguinitas in 3°. lineae collateralis;
2. affinitas in 2°. lineae collateralis;
3. publica honestas in 2°.;
4. cognatio spiritualis;
5. crimen ex adulterio cum promissione vel attentatione matrimonii etiam per civilem tantum actum.

Alia omnia impedimenta sunt gradus maioris. (§ 3.)

Etiam tertius gradus lineae collateralis tangens primum (3°:1°) pertinet ex praxi curiae ad impedimenta gradus maioris. Nonnulli autores tamen consanguinitatem 3°:1° inter impedim. gradus minoris recensent. (Cf. LzQt. 1929, 754.) Instructio S. Congr. Sacram. de die 1. Aug. 1931 ad concedendam dispensationem super impedimento consanguinitatis in primo gradu lineae collat. mixto cum secundo (1°:2°, t. j. strýc s neteří, tetá se synovcem) requirit causas canonicas vere graves et ab Ordinario propria manu speciali modo commendatas. Fideles edoceantur, dispensationem super hoc gradu facile non concedi. (AAS. 1931, 413; A. c. čb. 1931, 23; ČKD. 1932, 198; LzQt. 1931, 169.)

Impedimentum mixtae religionis neque ad prius neque ad posterius genus numeratur, sed seorsim relegatur. (Cf. Ius Pont. 1929, 238; casus: ČKD. 1932, 388.)

De auctore dispensationis.

Super impedimentis iuris naturalis et divini dispensari nequit. Rom. Pontifex dispensare potest super omnibus

impedimentis iuris mere ecclesiastici. Ast reipsa in aliquibus nunquam dispensat, v. g. coniugicidium publicum, ordo episcopatus ad matrimonium ineundum; in aliis rarissime, v. g. ordo presbyteratus, qualificatum coniugicidium occultum. Praeterea potestate ligandi et solvendi utitur in lege divina dispensando super matrimonio rato non consummato, sed solummodo ex gravi causa.

Wiedereinführung der Quinquenalfakultäten für die Bischöfe. (LzQt, 1923, 527; 1927, 789.)

Dispensationes pro foro interno, cum sacramentali tum extrasacramentali concedit s. Poenitentiaria.

Pro foro civili: O prominutí překážek prominutelných třeba žádati k zemskému úřadu, skrze okresní úřad. (Cf. p. 126. — § 83. obč. z.; § 26. zák. č. 320 ai 1919.) V nejvyšší instanci rozhoduje ministerstvo vnitra.

Cum impedimenta matrimonialia sint leges irritantes vel prohibentes universalis Ecclesiae, prater Romanum Pontificem nemo potest dispensare, nisi iure communi vel speciali indulto a Sede Apost. haec potestas ei concessa fuerit. (Can. 1040.)

Iure communi Codicis amplissima potestas conceditur locorum Ordinariis nec non parochis et confessariis.

De potestate Ordinarii.

Locorum Ordinariis (cf. can. 198. § 1.) vi can. 1043. et 1045. amplissima disepsandi potestas conceditur:

A) in periculo mortis et B) in casu urgente (naléhavý případ — Notfall.)

A) Can. 1043. Urgente mortis periculo, locorum Ordinarii, ad consulendum conscientiae et, si casus ferat, legitimationi prolis, possunt tum super forma in matrimonii celebratione servanda (nam tempus ad peragendas publicationes iam non suppetit et testes in articulo mortis ubique non semper haberi poterunt, et si possunt, periculum

infamiae aut scandali illos quandoque moraliter excludit), **tum super omnibus et singulis impedimentis iuris ecclesiastici, sive publicis sive occultis** (tedy ani coniugicidium publicum qualificatum není z pravomoci vyloučeno!) **etiam multiplicibus, exceptis impedimentis provenientes ex sacro presbyteratus ordine et ex affinitate in linea recta, consummato matrimonio** (quod affinitatem causavit), **dispensare proprios subditos ubique commorantes et omnes in proprio territorio actu degentes, remoto scandalo, et, si dispensatio concedatur super cultus disparitate aut mixta religione, praestitis consuetis cautionibus.** (Quibus non requisitis vel non exhibitis dispensatio invalida esset.)

»Periculum mortis« non postulat proximam mortis imminentiam; iudicio medici standum est. Quivis morbus gravis periculum hoc causat. — »Urgens periculum mortis« adest, quando iure merito de sanitate recuperanda desperatur. — Praeterea in can. cit. non dicitur, unde periculum proveniat; ideo potestas dispensandi non restringitur ad solos aegrotos, sed v. g. etiam ad personas capite damnatas.

»Ad consulendum conscientiae« (zur Beruhigung des Gewissens — na uspokojení svědomí) alterutrius sponsi periculose decumbentis, eo quod matrimonio cantracto peccatum vel proxima peccandi occasio vel magna tentatio aufertur, conditio honesta compartis seductae in tuto ponitur; proli consulitur eo, quod facilius legitimatur, patrimonium ipsi per haereditatem servatur.

Scandalum removendum est, si impedimentum sit publicum. Ita autem removetur, quod dispensatio conceditur coram testibus et matrimonium initum divulgatur. Attendendus est etiam can. 1076. § 3., scl. ne partes sint consanguineae in aliquo gradu lineae rectae aut in 1°. Lineae obliquae.

Quando sponsi ex diversa dioecesi sunt, uterque Ordinarius valide dispensat; in praxi dispensatio ab Ordinario

sponsae petitur. Si alter sponsus est acatholicus, ab Ordinario catholicae partis subditae petenda est.

In periculo mortis befinden sich auch mobilisierte Soldaten. (LzQt. 1926, 14.) — Der Zusatz »consummato matrimonio« hebt in Hinblick auf can. 1015 § 2 die Dispensabilität in linea recta beinahe auf. (LzQt. 1925, 864.)

B) **In casu urgente** (extra periculum mortis): **Can. 1045. Possunt Ordinarii locorum, sub iisdem clausulis in fine can. 1043. statutis (ut in periculo mortis) dispensationem concedere super omnibus impedimentis, in can. 1043. citatis, quoties impedimentum detegatur** (a parochi in protocollo conscribendo vel intra publicationes; cf. AAS. 1921, 178.), **cum iam omnia parata sunt ad nuptias et matrimonium sine probabili gravis mali** (sive temporalis sive spiritualis) **periculo tamdiu differri nequit, usque dum a S. Sede dispensatio obtineatur.**

Haec facultas valet quoque pro convalidatione matrimonii iam contracti, si idem periculum sit in mora nec tempus suppetat recurrendi ad S. Sedem, pseudoconiuges e contra in periculo incontinentiae inveniuntur.

Potestas haec Ordinariorum est ordinaria, non delegata, utpote iure adnexa officio.

Má-li tato velká pravomoc Ordinária míti praktický význam pro duchovní správu, t. j. aby žádost o dispens nebylo třeba zasílati do Říma, nýbrž aby Ordinarius mohl dispensovati sám bez obavy, že překročí hranice své pravomoci, aby se vyřízení žádosti neprotahovalo a mnohdy i mrzutostem, odíu duchov. správce a církve předešlo (když by na př. bylo nutno svatbu odložit proto, že dispens nedošla), záleží na faráři, aby okolnosti v can. 1045 požadované, za kterých Ordinarius své pravomoci užití smí (podle znění pětiletých fakult »ex gravi urgentique causa!), po pravdě rádně zjistil a v žádosti uplatnil.

Pouhé přání snoubenců, aby oddávky byly co nejdříve nebo dokonce pouhé odvolání se na can. 1045, není ještě důvodem! (Stává se však často, že sňatek zdržen je spíše okresním úřadem, který za udělení dispense vy-

bírá poplatek 10 až 3.000 Kč a proto dříve vyšetřuje majtkové poměry snoubenců. (Srv. str. 135.)

»Omnia parata ad nuptias« neznamená, že překážka, musí býti objevena teprve den nebo dva před svatbou, kdy jsou už vykonány nejbližší přípravy na určitý den, nýbrž možno tím rozuměti hotový plán rodičů nebo snoubenců do určité doby uzavření manželství. Tento plán závisí často od rozmanitých okolností, povolání účastněných osob a pod. A farář nemá práva na snoubence naléhati, aby tento svůj odůvodněný úmysl a plán měnili a jiný, pozdější den sňatku určili. Důvody, pro které snoubenci den sňatku pevně stanovili tak, že ho měniti nemohou, farář lehko zjistí a v žádosti uvede, aby Ordinář, vida, že jsou causae urgentes et graves, mohl dispensovati sám. Ovšem důvody musí opravdu býti; neboť kdyby byly vylhané a šlo o překážku gradus maioris, byla by dispens neplatná.

Důvody budou podobné jako při žádosti o dispens od prohlásek: na př. ženich musí nastoupiti místo; včas býti odstěhován; do žní býti ženat; nevěsta je těhotná a chtějí míti svatbu ještě než slehne; v čas adventní nebo postní svatbu míti nechtějí, třeba je to dovoleno, a podobné důvody rodinné, sociální atd. (Viz ČKD. 1923, 239.)

»Periculum probabilis gravis mali« bude tím větší, čím závažnější jsou okolnosti a důvody, které snoubence nutí, aby sňatek neodkládali tak dlouho, až by došla dispens z Říma, což trvá 3—4 neděle. (A. c. 1922, 72; 1929, 56.)

De potestate parochi vel sacerdotis assistentis (in defectu parochi) et confessarii.

Potestas Ordinariis concessa saepe pro praxi non sufficit; nam de regula parochus vel alius sacerdos, confessionem infirmi excipiens casum urgentem cito solvere debet; ideo potestas ordinaria vicaria ipsi conceditur.

a) **Urgente mortis periculo** (can. 1044) eandem dispensandi facultatem et sub iisdem conditionibus ac ipse Ordinarius habent tum parochus tum — eo deficiente — alius sacerdos matrimonio assistens, tum etiam confessarius (qui ordinarie erit etiam sacerdos assistens); sed pro

casibus tantum, in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri potest, et confessarius solus pro foro tantum interno et in actu sacramentalis confessionis. (Cf. et can. 1098, 2. de sacerdote assistente.) Si autem confessarius et sacerdos assistens sit ipse parochus, per se patet eum etiam pro foro externo potestatem habere. Si tempus suppetit recurrendi ad Ordinarium, recursus necessarius est. Adiri posse censetur Ordinarius tantummodo si per litteras id possibile sit. Adiri non posse censetur, si per telephonium vel telegraphum tantum attingi potest. (Comiss. interpret. 12. XI. 1922. AAS. 1922, 663.) Rovněž není nikdo striktně povinen dojeti k němu autem, drahou, na kole.

b) In casu urgente extra periculum mortis parochus et sacerdos assistens, pro foro interno etiam confessarius, ab eisdem impedimentis dispensare potest ac Ordinarius, sed solummodo pro casibus occultis, in quibus ne loci quidem Ordinarius adiri possit, vel non nisi cum periculo violationis secreti. (Can. 1045 § 3.)

»Secretum« intelligitur in genere, ergo non solum sacramentale sigillum, sed etiam secretum naturale et commissum. Cum casus iste sub vetere iure difficultatibus non careret et ab auctoribus diverso modo solveretur, »casus perplexus« vocabatur. Can. 1045. omnem difficultatem aufert, eo quod facultatem dispensandi in casibus occultis parochus (sacerdoti assistenti — confessario) concedit.

Quid sit casus occultus? »Casus« in subiecta materia nihil aliud est quam impedimentum consideratum in concreto et in singulis circumstantiis individuanti- bus. Et casus occultus habetur non solum quando impedimentum et natura et de facto occultum est, sed etiam tunc, quando impedimentum, licet natura sua publicum sit, de facto tamen omnino manet occultum. (Com. interpr. 28. XII. 1927. — AAS. 1927, 61. — A. c. čb. 1928, 47.) V. g. si consanguinitas 3°, affinitas 2°, publica honestas ex concubinato solummodo pridie nuptias detegatur, parochus dispensare poterit, si casus non est divulgatus.

Cum in periculo mortis tum in casu urgente occulto parochus (et sacerdos assistens alius quilibet) de concessa dispensatione pro foro externo Ordinarium loci certiorum reddere et curare debet, ut eadem in libro matrimoniorum inscribatur (can. 1046); instrumentum dispensationis a parochus conscriptum reponatur in archivio.

Pro solo foro interno sacramentali confessarius dispensare poterit impedimenta et natura et de facto occulta, et quidem impedientia: votum privatum castitatis, coelibatus, ingrediendi ordinem, suscipiendi ordines; dirimentia: consanguinitatem illegitimam, crimen et quotiescunque de matrimonio post Codicem convalidando agitur, affinitatem inhonestam.

Et quidem dispensationem tribuit eo modo, quod post*) formulam sacramentalis absolutio- nis a peccatis addit formulam dispensationis: »Et insuper auctoritate apostolica mihi per can. 1045 concessa dispenso tecum super impedimento . . ., ut eo non obstante cum muliere (viro), quam ducere intendis, matrimonium contrahere et consummare valeas. Passio D. N. I. Ch.« etc. Kdyby zpovědník neměl tuto formuli po ruce, stačí říci: »auctoritate apostolica dispenso tecum ab impedimento . . .« (Cf. Manuale rit. prag. z r. 1916, p. 19.)

Idem valet mutatis mutandis etiam pro convalidatione matrimonii. (Causus: LzQt. 1927, 768.)

Istam dispensationem nullibi adnotari per se patet. Si tale impedimentum postea publicum evaderet, nova dispensatio pro foro externo (ad matrimonium convalidandum) petenda esset. (Can. 1047 ad finem.)

Pro foro interno extrasacramentali, quando impedimentum est natura quidem publicum de facto occultum, sed possibilitas divulgandi adest, tunc si casus omnino manet occultus, parochus (sacerdos assistens)

*) Vide: Dr. Kieffer, Rubricistik, 8. vyd., str. 306., ad 3.; Noldin, De Sacram., 18. vyd., str. 627, 7.

eadem formula utitur et Ordinarium certiozem reddit se dispensationem concessisse. Relatio haec asservatur in secreto archivio curiae episcopalis. Si impedimentum postea publicum evaserit etiam de facto, promulgatur illa dispensatio concessa quae deinde etiam pro foro externo valet. (Can. 1047.)

Zajímavý případ, kdy farář zjistiv neplatné manželství na osadě, obrátil se v podobných okolnostech na posv. Poenitentiarium, a ta udělila dispens za účelem tajné konvalidace, a dispens poručila zaznamenati, pro případ, že by neplatnost manž. vešla ve známost, do tajného archivu farářního viz v LzQt. 1927, 775. Cf. LzQt. 1924, 738.

Quando de dispensatione sermo est, semper intelligitur impedimentum dispensabile et in iis tantum casibus, in quibus Ecclesia (S. Sedes) dispensare solet.

Parocho curae esse debet, ut matrimonium etiam pro foro civili valide contrahatur; proinde etiam lex civilis ad amissim observanda est, ut effectus civiles obtineantur. De quo ulterius cf. can. 1098.

De facultate dispensandi super pluribus simul impedimentis in eodem casu concurrentibus valent can. 1049 et 1050.

De effectu dispensationis in legitimationem prolis agit can. 1051. (Cf. can. 1116.)

Si error irreperit circa gradum consanguinitatis vel affinitatis, petita et concessa dispensatio in 2°. valet pro 3°., non autem vice versa (can. 1052.) Potest executioni mandari rescriptum concedens dispensationem super affinitate 1° l. o. aeq., quamvis petita fuerit dispensatio super affinitate duplici eiusdem gradus, dummodo nulla sit, iudicio Ordinarii, dubitatio hunc casum in dispensatione respici (can. 47. LzQt. 1932, 154.) Non valet pro impedimento consanguinitatis dispensatio ex errore petita pro affinitate. Quo in casu iterum ad S. Congregationem esset recurrendum, ut impetretur indultum »Perinde valere«, scl. ac si omnia fuissent recte indicata.

Executio rescripti, quo dispensatio conceditur, committitur Ordinario oratorum, si agitur de impedimentis publicis; confessario autem, si dispensatur ab impedimentis occultis solummodo pro foro interno sacramentali. — Ordinarius oratorum ille est, qui preces transmittit ad S. Sedem, etiamsi oratores in aliam dioecesim migraverint non amplius reversuri. Hoc in casu tamen monendus est Ordinarius loci, in quo matrim. contrahetur. (Can. 1055.)

De taxa.

Can. 1056. Excepta modica aliqua praestatione ex titulo expensarum cancellariae in dispensationibus pro non pauperibus, locorum Ordinarii eorumve officiales, reprobata quavis contraria consuetudine, nequeunt, occasione concessae dispensationis, emolumentum ullum exigere, nisi haec facultas a S. Sede expresse eis data fuerit; et si exegerint, tenentur ad restitutionem.

A pauperibus nihil exigendum est. Quantum alii praestare possint et velint, statim in libello supplici notandum est et mittendum. (Ord. l. 1916, 32; 1929, 56.)

Quomodo dispensatio petatur?

Dispensationem ecclesiasticam pro foro externo petit pro oratoribus parochus dirigendo libellum supplicem protocollo cum omnibus documentis rite instructum directe ad Ordinariatum (non per viam officii vicariatus); pro foro interno sacramentali dispensationem petit confessarius fictis nominibus.

Causae canonicae saltem 2 adduci debent; si causae honestae sufficientes adsunt, inhonestae omittantur; documenta (listy křestní, oddací, úmrtní, rodokmeny, lékařské vysvědčení při lhůtě vdovské k polit. dispensi, svolení otce, poručníka, soudu — Taufscheine, Trauungscheine, Totenscheine, Stammbaume, ärztliches Zeugnis, Bewilligung des Vaters, Vormundes oder Gerichtes) pro vere pauperibus ex offio (bez kolku) exhiberi possunt; im-

pedimentum nominatur per terminum technicum. Tandem libellus supplex (přesné a podrobné nationale snoubenců a ciferně vyznačit taxu zaslanou: A. c. 1928, 75.) cum »protocollo nupturientium« mittitur (adresa) ad Consistorium episcopale.

Iuxta can. 47. rescripta non fiunt irrita ob errorem in nomine personae, cui vel a qua conceduntur, aut loci, in quo ipsa moratur, aut rei, de qua agitur, dummodo, iudicio Ordinarii, nulla sit de ipsa persona vel re dubitatio. (De Smet, Praxis matrim. 2. ed., p. 58.)

Praeterea valori dispensationis non nocet censura ex can. 36. § 2., nisi agatur de interdictis personaliter vel de excommunicatis aut suspensis post sententiam declaratoriam aut condemnatoriam. (Ibid. p. 48.)

Telegraficky žádat do Říma je výslovně zakázáno. (Cf. AAS. XXIV, 447; XXIX, 642.) Na konsistoř smí se telegraficky žádat jen výjimečně a v nejnutnějším případě. Zásadně to není dovoleno, protože zkomolení jmen, nedostatečné údaje, porušení zpověd. tajemství je tu možné. Očekávanou odpověď je ovšem třeba předem zaplatiti.

O telefonu jsou předpisy v A. c. 1927, 84.: Konsistoř česko-budějovická telefonu nemá, proto ho nebudiž užíváno. — V olomoucké arcidiecesi je povoleno zříditi telefon na farách ve městech, kde jsou okres. úřady, a na farách, které jsou sídlem děkanských úřadů, pokud stačí běžné příjmy kostelního jmění. (A. c. olom. 1932, 10.)

Petitionem ad magistratum politicum (zemskému nebo okresnímu úřadu podle § 26. zák. č. 320 ai 1919) subscribunt et mittunt oratores ipsi. (§ 84. obč. z.) Kolek 5 Kč. — Si minores sint, subscribat simul et tutor. Apponuntur litterae baptismales et alia documenta necessaria in casu et mentio fieri potest dispensationis ecclesiasticae obtentae vel petitaе. Avšak jen v naléhavých případech možno za obojí dispens žádati současně; zpravidla má býti o politickou dispens žádáno, až když dána byla církevní.

Podle vládního nařízení ze dne 18. XII. 1929 čís. 186. Sb. o přesunech působnosti zemských úřadů na úřady okresní uděluje dispens od překážky pokrevnosti mezi sourozencem a potomky druhého sourozence, mezi bratrancem a sestřenicí, od překážky adopce mezi osvojitelem a pokrevními potomky osvojencovými, jakož i dřívějším manželem potomka, dále mezi pokrevními potomky osvojencovými a dřívějším manželem osvojitelovým, a od překážky švagrovství vyjímajíc 1°. (v pokolení přímém) nyní úřad okresní. (Srv. § 25. odst. 3. zák. čís. 320 ai 1919. — A. c. čb. 1930, 50.)

Které překážky jsou dispensabiles a které nikoli, státní zákon neurčuje, nýbrž ponechává rozhodnutí volnému uvážení úřadů. (§ 83. obč. z.)

Podle zákonů č. 53. ai 1925 a č. 253 ai 1926 o dávkách za úřední výkony ve věcech správních, jejichž platnost prodloužena jest zákonem čís. 190. ai 1932 a vládním nařízením čís. 191. ai 1932 do konce roku 1935, platí se za úřední výkon podle majetkových poměrů žadatele a významu daného povolení:

za dispens od překážky sňatku nebo od ohlášek 30 Kč až 3.000 Kč;

za delegaci ke sňatku u okr. úřadu místně nepřislušného nebo za vykonání sňatku ve zvláštní dobu snoubenci žádanou 50 Kč až 3.000 Kč.

za vysvědčení způsobilosti ke sňatku v cizině 25 Kč;

za úřední intervenci při obč. sňatku 30 Kč až 500 Kč.

Vládním nařiz. č. 124 ai 1928 je zrušen § 23. odst. 2. (přípustnost politické exekuce pro štolové dávky), § 25. (jenž zakazoval žádati štolové poplatky předem) a § 26. (kontravence proti štolovému řádu a tresty za to) zákona č. 50 ai 1874.

V případech, že jde o uzavření sňatku mezi osobami žijícími v konkubinátě, je žádost za udělení dispense politické i přílohy k ní bez kolku, je-li doložena vysvědčením chudoby nebo nemajetnosti. (Minist. financí ze dne

29. XII. 1908 čís. 64947; ze dne 16. IV. 1904 čís. 11233; a ze dne 19. I. 1909, čís. 2909-V. Sursum 1930, 109. 284.)

Jsou-li snoubenci příslušni každý k jinému okresnímu úřadu, stačí žádati za dispens od překážky u jednoho příslušného okres. úřadu. (§ 26. zák. č. 320 ai 1919.)

Pro foro ecclesiastico: jsou-li snoubenci každý z jiné diecese, je oprávněn kterýkoli z obou Ordinářů dispens udělití nebo jí vymoci.

Matriční listy, vystavené k oddávkám chudých osob spolu bydlících pro farní úřad jsou kolku prosty. (Ord. list 1909, 66.)

(Formuláře žádostí: viz Pauly, Právní rádce; Borový, Sloh církevní; Dannerbauer. Praktisches Geschäftsbuch: Bobelka. Formularenbuch für die Pfarrkanzlei, Moser in Graz 1915.)

Antequam dispensatio obtenta fuerit, publicationes fieri nequeunt, si impedimentum est certum et publicum. (Cf. can. 1031.) Concessio enim dispensationis praesumí non potest, quia lex impedimenta statuens est lex irritans et inhabilitans, quae solummodo per rite concessam dispensationem in casu speciali relaxari potest.

Kdyby vyřízení žádosti o dispens od konsistoře nedocházelo proto, že žádost (neodůvodněná!) musela býti zaslána do Říma, bylo by nutno v naléhavém případě znovu se obrátiti na Ordinariát; při tom by patrně vyšly na jevo i důvody, případně bylo by nutno je uvéstí. Tu by mohl Ordinarius sám dispensovati »pendente libello« ve smyslu can. 1048 a 204, § 2. — A. c. čb. 1929, 56.)

Jako žádost o dispens církv. posíláme skrze konsistoř, tak žádost na zem. úřad nutno poslati skrze úřad okresní.

De causis dispensandi.

Cum dispensatio sit »vulnus legis«, quae crebris dispensationibus efficacia sua privatur, semper ad dispensandum legitima causa requiritur. Dispensatio sine iusta causa semper illicita est, et si ex potestate delegata concedatur, etiam invalida. (Cf. can. 84.)

Der Ausdruck »causa iusta« besagt einen der Bedeutung der betreffenden Sache oder Rechtsnorm entsprechenden, daher angemessenen, billigen, proportionierten Grund für eine Verfügung oder Ausnahme.

»Causa gravis« bedeutet einen schwerwiegenden Grund; noch mehr ist »causa urgens«. Etwas milder als causa iusta klingt »causa rationalis«.

Causae praecipue distinguuntur:

a) *Motivae seu finales* (rozhodující) ob quas singillatim vel complexive sumptas re vera dispensatio conceditur, sine quibus negaretur aut saltem minori ambitu concederetur.

b) *Impulsivae* (pomocné) quae petitionem roborant et Superiorem disponunt seu promptiorem reddunt ad gratiam citius vel facilius concedendam, quam etiam sine his causis verosimiliter elargitus esset.

c) *Causae inhonestae* (infamantes), quae originem habent ex oratorum delicto vel in eorum infamatione consistunt; v. g. legitimatio proles, quae copulam illicitam supponit, suspecta familiaritas.

d) *Causae honestae* nec delictum neque infamationem continent.

Causae canonicae vocantur, quae ex stylo curiae romanae tamquam admissae pro dispensationibus matrimonialibus expresse referruntur. Omnes aliae, quae utique etiam admittuntur, sunt non canonicae.

Causae dispensandi canonicae sunt:

1. *Angustia loci*, i. e. pagi vel civitatis, ubi sponsa (vel uterque sponsus) orta est vel habitat; quo in loco si cognatio feminae ita sit propagata, ut alium paris conditionis (non solum quoad statum et opes, sed etiam aetatem, educationem, religionem etc.) cui nubat, invenire nequeat nisi consanguineum vel affinem, patriam vero deserere ei durum sit. »Angustus« censetur locus, qui

non plures quam 300 focos (domácností — Haushalt) catholicos contineat.

2. Aetas feminae superadulta, scilicet si virgo aetatem 24. annorum superaverit. Causa haec non suffragatur viduae. Quodsi femina 40. annum attigerit, causa haec iam motiva non est.

3. Deficientia aut incompetencia dotis, quam sponsus vel alius ex cognatione supplere vult.

4. Lites super successione bonorum iam exortae aut earum grave et imminens periculum.

5. Paupertas viduae numerosa et impubere prole oneratae, vel quae simul sit iunior et in periculo incontinentiae versetur.

6. Bonum pacis seu ut gravia iurgia componantur.

7. Familiaritas nimia, suspecta, periculosa; cohabitatio sub eodem tecto, quae facile impediri nequit.

8. Copula (praesertim cognita vel divulganda) et praegnantia, ideoque legitimatio prolis. Quae causa est inter alias gravissima.

9. Infamia mulieris, quae suspicione, etiam falsa, inhonestae familiaritatis cum affini vel consanguineo oneratur.

10. Convalidatio matrimonii, quod bona fide et in forma sollemni initum erat.

11. Periculum matrimonii mixti, vel coram acatholico (civili) ministro celebrandi cum scandalo fidelium vel gravi damno plurium.

12. Periculum incestuosi concubinatus.

13. Periculum matrimonii civilis.

14. Remotio gravium scandalorum.

15. Cessatio publici concubinatus.

16. Excellentia meritorum, quae oratores ipsi vel antecessores eorum de ecclesia sibi acquisiverant.

Praeterea tanquam causae non canonicae seu auxiliares simul allegari possunt (sed solae non sufficiunt!) mul-

tae aliae rationes, v. g. conservatio bonorum familiae; sponsa parentibus orbata; ex natalibus illegitimis orta; deformitate aliove defectu detenta; iam ab alio deflorata; orator viduus quaerens bonam matrem proli; propositum contrahendi palam divulgatum; propositi pertinacia etc.

Causae canonicae in libello supplicis saltem duae adduci debent, ne forte periculum oriatur invaliditatis dispensationis, si unica causa motiva seu finalis falsa esset in dispensatione ab impedimento gradus maioris. (Cf. can. 45; 1054, pag. 124.) Si sufficientes adsunt causae honestae, omitti possunt causae inhonestae. Dispensatione obtenta, si agatur de matrimonio contrahendo, publicationes fiunt et copulatio. Antequam dispensatio obtineatur, publicationes sine permissione consistorii fieri nequeunt. (Cf. can. 1031. § 2. 2º. et Synodus budvic. IV. p. 114., 4.) In libro matrimoniorum adnotatur dispensatio concessa et documentum reponitur in protocollo et archivio.

Si agatur de matrimonio iam contracto, cuius invaliditas publice nota est, coniuges ac si essent status liberi promulgantur et copulantur et in matricula adnotatur: Matrimonium hoc ob impedimentum... invalidum obtenta dispensatione ab Ordinario... Nro. Exh. — de dto — erat convalidatum renovato consensu die... coram (subscripto) parochi N. et testibus N. N.

Si invaliditas non nota sit, a promulgationibus dispensatur et copulatio in ecclesia ianuis clausis vel in cancellaria parochiali fit coram 2 testibus in casu, quo impedimentum coniugibus notum est ipsique ad consensum hoc modo renovandum parati sunt.

Vide Cap. XI. »De convalidatione matrimonii«.

Si pro foro interno sacramentali dispensatum erat, coniugibus dispensatio in confessionali intimatur et ipsi consensum privatim (sine parochi et testibus) renovant; in matricula nihil notatur, documentum comburitur.

DE CONSENSU MATRIMONIALI.

(Can. 1081—1093.)

Can. 1081. § 1. Matrimonium facit partium consensus inter personas iure habiles legitime manifestatus; qui nulla humana potestate suppleri valeat.

Při jiných smlouvách může býti chybějící souhlas nahražen jinak podle ustanovení zákona, na př. při vyvlastnění pozemku.

§ 2. Consensus matrimonialis est actus voluntatis, quo utraque pars tradit et acceptat ius in corpus, perpetuum et exclusivum, in ordine ad actus per se aptos ad proles generationem.

Manželství na zkoušku, které strany teprve po šesti měsících, chtějí-li, ratifikují zápisem do matriky, je zavedeno od r. 1902 ve státě New York (lex Wekes); ale církev svatá manželství na čas, na zkoušku nezná. (Cf. Ius Pontif. 1929, 177; LzQt. 1931, 503.)

Matrimonium cum sit contractus, consensus partium tanquam elementum necessarium exigit. — Habilitas personarum iure naturali et positivo determinantur. — Consensus rite praestitus sufficit, ut matrimonium contrahatur; copula carnalis (prout Gratianus esserebat — C. XXVII. q. 2.) accedere non debet: coniuges enim iure suo uti possunt, sed non tenentur.

Prout omnis contractus bilateralis onerosus (i. e. qui inter partes aequales paria mutua iura et obligationes parit), etiam contractus matrimonialis debet esse verus, non fictus; liber et deliberatus (součinnost vůle i rozumu — Mitwirken des Willens und des Verstandes); de praesenti, mutuus et simultaneus; absolutus et non conditio-natus; externe et legitimo (praescripto) modo manifestatus.

Scheinehe wegen eines guten Zweckes? (LzQt. 1924, 507.)

Vitia consensus.

Cum consensus faciat nuptias, maximi interest, ne vitietur. Vitiant autem consensum ignorantia et error, simulatio (dissensus internus voluntatis), defectus libertatis ex vi et metu.

1. **Ignorantia** est defectus scientiae seu carentia iudicii. Consensum matrimonialem dare et acceptare nequeunt, qui finem obiectivum matrimonii ignorant.

Can. 1082. § 2. Ut matrimonialis consensus haberi possit, necesse est, ut contrahentes saltem non ignorent matrimonium esse societatem permanentem inter virum et mulierem ad filios procreandos. — § 2. Haec ignorantia post pubertatem non praesumitur. (Caus: AAS. 1921, 54.)

Amentes potřebného poznání nemají; rovněž hluchoněmí a spolu slepí od narození sotva je míti budou. Zdali slabomyslní (Schwachsinnige) potřebné poznání mají, třeba zkoumati v konkrétním případě. — Jen němí, jen hluchí, ano i hluchoněmí, kteří nejsou blbci, potřebné poznání míti mohou. (Cf. p. 64. de impedim. amentiae.)

Adesse posset mera ignorantia in puella, quae de natura actus coniugalis nunquam cogitavit. Curent ergo matres praesertim, ut filiae earum de omnibus iuribus et officiis instructae matrimonium ineant.

2. **Error** est falsum iudicium. Est error iuris (theoreticus), si circa existentiam vel naturam contractus vel legis versatur, v. g. in eo, qui matrimonium putat dissolubile ob adulterium; vel qui putat matrimonium esse societatem mere amicalem; vel sacerdos putat coniuges apostatas coram ministro acatholico copulatos in sinum ecclesiae recipi non posse, quin prius matrimonium eorum convalidetur (cf. ČKD. 1924, 281); vel qui putat matrimonium »sovieticum« in Russia contractum in re publica nostra non agnoscí.

Est error facti, si versatur circa adiuncta materialia actus; v. g. in eo, qui sponsam pauperem habet pro

divite, defloratam pro virgine, aetate provectam pro adolescentula.

Can. 1083. § 1. Error circa personam invalidum reddit matrimonium.

Contractus enim fit inter duas personas determinatas, quae sibi ius omnino personale concedunt. Proinde, si error circa personam versatur, alter cum hac persona noluit re vera contrahere. (Jakob et Lia: Gen. 29, 24. Hoc matrimonium tantummodo post ratihabitionem ex parte Jacob factum est validum.)

Jen omyl v identitě nastávajícího manžela činí manželství neplatné, když fysická osoba manžela není táž jako fysická osoba snoubence.

Can. 1083. § 2. Error circa qualitatem personae, etsi det causam contractui, matrimonium irritat tantum:

1°. si error qualitatis redundet in errorem personae;

2°. si persona libera matrimonium contrahat cum persona quam liberam putat, cum contra sit serva, servitute proprie dicta.

ad 1. Individualita osoby byla určena nějakou vlastností, která jen této osobě přísluší, na př. nejmladší dcera určitých rodičů. Infolge eines Irrtumes in einer substantiellen Eigenschaft, wodurch eine Person ausschließlic und individuell bezeichnet wird, hat sich einer der Kontrahenten in der Person geirrt. Der Irrtum in dieser Eigenschaft ist hinausgelaufen auf eine Verwechslung mit einer anderen physischen Person. Z omylu ve vlastnosti vyplynul, vzešel omyl v osobě. V podstatě je to omyl v osobě, a k tomu je třeba vždycky tří osob! Mohl by se snad přihoditi tam, kde k sňatku dochází prostřednictvím zástupce, který druhého nastávajícího manžela dobře nezná, nebo dojde-li k sňatku jen na základě fotografie, prostřednictvím insertů v novinách, kdy se osoby dříve neviděly a neznají.

Si error versatur circa qualitatem accidentalem, per quam individualitas personae non mutatur, contractus matrimonialis valet propter ratihabitionem (dodatečné schválení nastalého právního sta-

vu — stillschweigende Genehmigung der neuen Rechtslage), quam ius naturale exigit, ne omnia iura nutent. Rescisioni (Auflösung — zrušení) prout in aliis contractibus, non datur locus. (Cf. can. 104.)

Jestliže nastal omyl jen ve vlastnostech nepodstatných, ustanovuje zákon, že manželství jest platné a každý se tomu musí podrobit. (Ovšem zákon civilní připouští rozluhu, ale to je něco jiného než neplatnost.) Neboť omyl ve vlastnostech nepodstatných, jestliže z něho nepochází omyl v osobě (záměna osob), byť by pro kteroukoliv stranu byl sebe důležitější, a třeba tyto okolnosti, vlastnosti nebo skutečnosti, které jeden snoubenec u druhého najíti doufal, je předpokládal nebo dokonce si je vyjednal (a když nebyly splněny, byl tedy druhým oklamán), byly hlavním motivem k manželství, nepůsobí jeho neplatnost. (§ 59. obč. zák.)

Takový omyl může býti na př. stran věna, věku, stavu, jména, zachovalosti vzdělání, zdraví, panenství nevěsty a podobných vlastností ať sociálních, fysických nebo duševních. (Viz. casus č. 11.)

Error qualitatis redundans in errorem personae difficillime dignoscitur ab errore in qualitate accidentali, ubi qualitas haec in matrimonio ineundo non fuerat expresse apposita tanquam »conditio sine qua non«, per quam conditionem qualitas accidentalis fit substantialis et censetur redundare in personam. (Apollin. 1928, 224.)

ad 2. Servi servitute proprie dicta ii sunt, qui a domino ita dependent, ut ab illo sicut alia merces alienari possint. Tales non sunt famuli domestici neque coloni (servi glebae adscripti, t. j. ženatí otroci částečnou svobodou obdaření a jako kolonisté usazení), qui capacitate iuridica (způsobilost k právním jednáním — Handlungsfähigkeit) gaudent.

O poddanství jako překážce manželské v Čechách ve stol. XVII. a XVIII. viz ČKD. 1904, 389. — Teprve roku 1931 zrušeno bylo otroctví v Habeši!

Can. 1084. Simplex error (i. e. error iuris, qui in mente sistens nullum vel saltem inefficacem influxum

exercet in actum voluntatis) circa matrimonii unitatem vel indissolubilitatem aut sacramentalem dignitatem, etsi det causam contractui, non vitiat consensum matrimoniale.

Ratio est, quia error existit in mente, consensus autem, quo contractus matrimonialis perficitur, procedit a voluntate; et generalis intentio contrahendi matrimonium sufficit, non obstantibus falsis opinionibus de eius stabilitate. Qui putans unionem matrimonialem esse solubilem, eius tamen indissolubilitatem non excludit, valide contrahit. (Cf. Ius Pontif. 1929, 26.)

Nebo: Někdo by byl jaktěživ manželství neuzavřel, kdyby byl věděl a nebo si ujasnil, že svazek manželský je nerozlučitelný. Přesto to je manželství platné; nesejde na tom, co by byl udělal, rozhoduje to, co skutečně učinil.

Can. 1085. Scientia aut opinio nullitatis matrimonii consensum matrimonialem necessario non excludit.

Das kann z. B. vorkommen, wenn jemand, der an die kirchliche Form nicht gebunden ist, eine Zivilehe eingeht und meint, eine solche Ehe sei ungültig. Wenn solche Leute den Willen haben, zu heiraten, Mann und Frau zu werden, dann ist ihre Ehe gültig, trotzdem sie in der festen Überzeugung leben, sie wären vor Gott nicht Mann und Frau. (Cf. Schäfer, Eherecht, ed. 8., p. 34.)

Domnívají-li se manželé, že jejich manželství je neplatné pro nějakou překážku, která však ve skutečnosti neexistovala, když se brali, jest jejich manželství platné, jestliže svůj manž. souhlas projevíli zákonitým způsobem.

Si quis non habens intentionem contrahendi simulat consensum et ita sive ioco sive serio compartem decipit, nullum est matrimonium. (Cf. AAS. 1927, 64; Le canoniste 1922, 131.) Consensus enim nulla humana potestate suppleri potest. Ast cum nemo praesumatur malus, ideo

can. 1086. § 1. Internus animi consensus semper praesumitur conformis verbis vel signis in celebrando matrimonio adhibitis. — § 2. At si alterutra vel utraque pars positivo voluntatis actu excludat matrimonium ipsum,

aut omne ius ad conjugalem actum, vel essentialem aliquam matrimonii proprietatem, invalide contrahit.

Würde ausdrücklich oder vertragsmäßig der objektive Zweck der Ehe (bonum prolis, fidei et sacramenti) im vornhinein von den Kontrahenten ausgeschlossen, so wäre eine solche Ehe nichtig, weil contra substantiam matrimonii eine conditio beigefügt wurde. Es sind daher eheliche Verbindungen ungültig, bei welchen im vornhinein vertragsmäßig von der generatio prolis abgesehen oder die Zustimmung zur ehelichen Untreue erwirkt oder die Ehe nur auf Zeit geschlossen wird. (Cf. AAS. 1927, 63; 67.)

Talis conditio vel intentio in pactum deducta medium aptissimum erit ad nullitatem matrimonii probandam. Von diesen vertragsmäßigen Feststellungen sind wohl Vorsätze auf Mißbrauch der Ehe und Treubruch zu scheiden. Sie sind sündhaft, irritieren aber nicht die Gültigkeit der Ehe. Sic. v. g. si sponsi ante matrimonii celebrationem paciscuntur de prole per aliquod tempus vitanda vel de eadem nonnisi intra certos limites procuranda, matrimonium valet, quia obligatio ad actum conjugalem eiusque impletio totaliter non excluditur.

Simulatus consensus difficilis est probationis, nam de interno voluntatis actu agitur!

Quaestio de sic dicto »matrimonio s. Joseph« etiam sub iure novo indecisa manet. Disputant scilicet autores, utrum pactum de matrimonio nunquam consummando seu de virginitate in eo servanda sit contra matrimonii substantiam nec ne. Alii affirmant, alii negant, cum ius ab iuris usu realiter distinguatur; nupturientes non excludunt ius utendi matrimonio, sed tantummodo iuris exercitium.

Ius nostrum civile congruenter cum iure canonico statuit (§§ 57., 58., 59., 95. obč. z.) propter errorem in persona matrimonium oriri non posse. Etiam quoad errorem in qualitate accidentali utrumque ius congruit (§ 59. obč. z.): »všechny ostatní omyly manželů (t. j. kromě omylu v osobě) jakož i jejich zklamaná očekávání předpokládaných nebo i smluvených podmínek, nebrání platnosti manželství.«

Pro výklad, že osobou ve smyslu § 57. obč. z. rozuměti dlužno nejen osobu fysickou, nýbrž i t. zv. »osobu občanskou«, není v zákoně opory. (Cf. Váž. III. č. 1085.)

Ale jinak už ustanovuje § 30. návrhu nov. obč. zák.!

Bylo-li smloueno, že manželé nebudou žítí v manželském společenství, je smlouva neplatná. (NS. 4. VI. 1927. Váž. X. čís. 3797.) — Ujednání, kterým se jeden z manželů za úplatu napřed zavazuje, že dá souhlas k žalobě nebo k žádosti druhého manžela o rozluku, je podle § 879. obč. zák. nicotné. (NS. 18. X. 1930. Váž. č. 10241.)

Unica exceptio admittitur: nach § 58. a. b. G. kann der Mann auf die Auflösung der Ehe klagen, wenn die Gattin zur Zeit des Eheabschlusses bereits von einem andern schwanger ist, diese Tatsache ihm bei der Eingehung der Ehe nicht bekannt war, die eventuelle Witwenfrist einhalten wurde und er die eheliche Gemeinschaft gleich unterbrochen hat. (Cf. imped. »tempus luctus viduae«, pag. 59.) Ergo lex civilis graviditatem sponsae ab alio sub certis conditionibus agnoscit qua errorem in qualitate substantiali.

Pouze omyl v osobě manžela činí manželství neplatným, nikoli omyl v jeho osobních, rodinných a majetkových poměrech. — Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností považovati za neplatnou. (NS. 7. VI. 1921, Váž. III., 108.)

Pro osoby, podléhající vojenské trestní pravomoci, platí stále § 61. obč. z. (pro civilní osoby zrušený), že zločinec, odsouzený k trestu nejtěžšího nebo těžkého žaláře, nemůže ode dne, kdy mu byl rozsudek ohlášen a po dobu trestu vstoupiti v platné manželství.

Na Slovensku jest dosud v platnosti § 55. zák. čl. XXXI:1894, který dává manželů podvedenému právo, aby platnost manželství napadal, jestliže druhý manžel sám v podstatných osobních vlastnostech, které druhého k sňatku vedly, omyl vyvolal, a nebo, byl-li vyvolán třetí osobou, on o tom věděl; a § 54. odst. d) téhož zák. čl.,

podle kterého, byl-li jeden z manželů ještě před sňatkem odsouzen k smrti nebo alespoň k pětiletému trestu kázně (t. j. těžkého žaláře), může druhý manžel platnosti manželství odporovati, jestliže o tom odsouzení nevěděl.

Notandum adhuc in iure canonico admitti matrimonium contractum sub conditione vel modo, quod ius civile non agnoscit.

3. De consensu vitiato per vim et metum. (Can. 1087.)

Sib »vi« non intelligitur hic violentia physica, cui quis resistere nequit utpote debilior (vis absoluta), quae solos actus externos afficit eosque invalidos reddit, sed coactio moralis (vis compulsiva), ex qua oritur metus. (Versetzung in solche Angst, daß der Vernunftgebrauch dadurch genommen wird.)

Metus est trepidatio mentis ob aliquod malum instans vel futurum.

Can. 1087. § 1. Invalidum quoque est matrimonium initum ob vim vel metum gravem, ab extrinseco et iniuste incussum, a quo ut quis se liberet, eligere cogatur matrimonium. — § 2. Nullus alius metus, etiamsi det causam contractui, matrimonii nullitatem secumfert.

Consensum itaque vitiat metus a) gravis, b) ab extrinseco, c) iniuste incussus.

a) **Metus gravis** dicitur, si grave sit periculum (gravis absolute) aut notabilis perturbatio mentis (gravis relative). In concreto casu examinandae et respiciendae erunt circumstantiae singulares, ut aetas, sexus, dispositio animi, possibilitas et probabilitas minas perficiendi etc.

Metus reverentialis, quo filia, praesertim minorennis, propter offensam et indignationem parentum agit, per se levis habetur; relative gravis evadit tantummodo, si qualificatur per instantes et diuturnas preces, minas, vexationes, verbera aut indignationem parentum diu duraturam, comminationem privationis bonorum fa-

miliae, haereditatis, expulsionis e domo paterna etc. (Cf. Causa Marlborough-Wanderbildt in Ius Pontif. 1927, 31. — Hlídka 1927, 30.)

b) *Ab extrinseco incussus*: ergo non anxietas ex animo miti, conscientiae remorsibus etc., pro-
veniens, sed minae ab extrinsecus veniant necesse est.

c) *Iniuste incussus* sive quoad substantiam: talis est, si infertur ex causa iniusta; sive quoad modum: si infertur non servato ordine iuris seu mediis iniustis; v. g. si pater filiae suae stupratori mortem minatur, nisi filiam, quam sub promissione matrimonii defloraverat, ducat aut dotet, metus stupratori incussus erit iniuste tantum quoad modum, cum stuprator obligationem suam adimplere nolit; si autem accusatio de paternitate falsa est, vel filia sine promissione matrimonii deflorata erat, metus iniuste incussus erit etiam quoad substantiam. — Iustus erit omnino, si pater denuntiationem apud iudicem minetur nisi stuprator eam ducat aut dotet.

Nihil interest, utrum haec »vis compulsiva« ab altero sponso vel ab alia persona procedit (v. g. a parentibus, consanguineis). — Die angedrohte Nichtzuweisung von Vorteilen, worauf kein Rechtsanspruch besteht, ist kein »metus iniuste incussus«; z. B. wenn eine Tante erklärt ihren Neffen nur dann zum Erben einzusetzen, wenn er eine bestimmte, standesgemäße Ehe eingehe. Malum enim imminens in hoc casu debet esse privatio boni debiti. (Causus: Apollin. 1930, 369; 372.)

Quando agitur de metu publico, qui iuridice probari potest et debet, tunc non solum pars, cui consensus vi et metu extortus est, sed etiam pars, quae metum passa non est, accusare potest, ut matrimonium iudicialiter nullum declaretur. (Cf. can. 1971. — S. Rota 11. VI. 1918. — Cf. Apollin. 1928, 15. — LzQt. 1928, 378; 604.)

Lex civilis (§ 55. obč. zák.) cum iure canonico congruit, immo non distinguendo inter metum iustum et iniustum illud praecellit. (Cf. §§ 95, 96, 870, 875 o. z.)

De manifestatione consensus.

Can. 1088. § 1. *Ad matrimonium valide contrahendum necesse est, ut contrahentes sint praesentes sive per se ipsi sive per procuratorem.* — § 2. *Sponsi matrimonialem consensum expriment verbis; nec aequipollentia signa adhibere ipsis licet, si loqui possint.*

Consensum per litteras manifestare sub iure novo non licet. Tento způsob projeviti souhlas písemně měl význam kdysi pro ten případ, že mělo býti obnovením souhlasu konvalidováno smíšené manželství, uzavřené jen před pastorem, ale protestantská strana nechtěla se ke katolickému faráři dostavit osobně.

De matrimonio per procuratorem.

(Can. 1089.)

Viz podrobnou instrukci v Ord. l. 1916 čís. 12.—13. — §§ 75. a 76. obč. zák. — Minist. nař. 1. VII. 1868, č. 80 ř. z. — § 9. zák. č. 320/1919. — Srv. § 42. návrhu nového obč. zák.

Ad matrimonium per procuratorem (Bevollmächtigter — plnomocník — zmocněnec) valide ineundum requiritur: a) *Mandatum speciale* (plná moc — Vollmacht) — pro foro civili kolek 5 Kč — ad contrahendum cum certa persona, subscriptum a mandante et vel a parocho (Ordinario) loci, in quo mandatum fit, vel a sacerdote ab alterutro delegato, vel a 2 saltem testibus.

Jednoduchá plná moc, podepsaná jen mandantem, byť i sepsaná a legalisovaná notářem, tedy neodpovídá požadavku kanonického práva. (LzQt. 1934, 379.)

Si mandans scibere nesciat, id in ipso mandato annotetur et alius testis addatur, qui scripturam ipse quoque subsignet; secus mandatum irritum est.

b) *Ut mandans* (zmocnitel - Machtgeber) antequam procurator nomine eius contraxerit, in mandato

suo perseveret aut ne in amentiam incidat; quo in casu nullum esset matrimonium licet procurator sive alter contrahentium haec ignoraverit.

c) Procurator per se ipse munere suo fungi debet.

Sňatek prostřednictvím churavého zástupce. (ČKD. 1917, 109.) — Zemře-li zmocnitel, zaniká tím plná moc, o níž jedná § 76. obč. z. (20. II. 1917. RS. 1824.) — K odvolání splnomocnění ke sňatku stačí dopis, jímž snoubenec před sňatkem požádal své rodiče, aby došli na faru a svatbu zarazili. (NS. 7. VI. 1921. — Váž. III. čís. 1083.)

Matrimonio sic contracto parochus absentem coniugem statim de peractis nuptiis certiorum reddat ab eoque exquirat, ut litteris confirmet se consensum matrimoniale interea non revocasse. Quod responsum cum ceteris actis in archivio reponatur.

De matrimonio per interpretem.

Can. 1090. *Matrimonium per interpretem* (tlumočník — Dolmetsch) quoque contrahi potest.

Sive per procuratorem sive per interpretem consensus praestetur, codex vetat parochum assistere »nisi adsit iusta causa et de authenticitate mandati vel de interpretis fide nullo modo dubitare liceat, habita si tempus suppetat, Ordinarii licentia.« (Can. 1091.)

Ex lege civili (§ 9. čl. zák. č. 320 ai 1919) ad matrimonium per procuratorem contrahendum necessaria est licentia »zemského úřadu«. Osoba, se kterou má býti manželství uzavřeno, musí býti v plné moci přesně označena. Není-li plná moc takto vypravena, je manželství neplatné. Odvolal-li zmocnitel plnou moc dříve, než manželství bylo uzavřeno, jest manželství neplatné, ale zmocnitel je povinen nahraditi všechnu škodu, kterou způsobil odvoláním.

Hic modus contrahendi matrimonium per procuratorem non solum tempore belli, sed etiam pace durante magni momenti esse potest, cum v. g. nonnulli Status

Americae hodie mulieres non nuptas ab aditu prohibeant, uxoratas autem, quia per matrimonium subiectae fiunt respectivi status, admittant.

De consensu praestito sub conditione.

Experientia teste haud raro evenit, ut post matrimonium contractum discordiae orientur et matrimonium infelix evadat, eo quod variae qualitates et circumstantiae non adimpletae sint. Cum autem matrimonium qua sacramentum indissolubile sit, canonistae inde a saec. 12. vias quaerebant, quibus numerum matrimoniorum infelicitum saltem ex parte limitarent. Itaque doctrinam de contractu conditionato iuris romani civilis etiam contractui matrimoniali applicare coeperunt, ita ut doctrina de consensu matrimoniali conditionato exulta esset. Variae circumstantiae licitae et qualitates, quas una pars apud alteram supponebat vel quaerebat vel de quibus inter partes conventum est, appositae sunt tanquam conditio, sub qua consensus praestitus et cui alligatus est.

Conditio iuridice est circumstantia futura, contingens (nahodilá — willkürlich) et incerta (ast possibilis!) actui adiecta ita, ut ab ea ex voluntate contrahentium vis ipsius consensus pendeat.

Non est confundenda cum termino (Zeitbestimmung — lhůta) aut cum modo (Auftrag — příkaz, kterým se ukládá určitý závazek. § 709—712 obč. z.)

Terminus est eventus futurus et certus, a quo initium vel finis obligationis pendet.

Modus est onus eo sensu contractui accidentale, quod obligationi contractus iam assumptae adicitur. Obligatio modi non incipit nisi post perfectum actum legitimum, v. g. catholica educatio prolis in matrimonio mixto; sponsa concedit, ut ex eius dote aliqua pars parentibus sponsi reddatur, quam illi in studia eius impenderant, ad sororem sponsi dotandam; sponsa se obligat parentes sponsi ad communem focum assumendi.

Valor matrimonii ab adimptione vel non adimptione modi non dependet.

Prout ex definitione conditionis patet, non sunt verae conditiones: c. necessaria, sive physice (v. g. si cras sol orietur) sive iuridice (si mihi supervixeris, constituam te heredem); c. impossibilis sive physice sive moraliter; c. de praeterito (si pater tuus iam mortuus est, contraho tecum), vel de prae-

s e n t i (si es filia possessoris praedii N.), quae contrahentibus insciis iam adimpltae sunt aut non.

Can. 1092. Conditio semel apposita et non revocata:

1. Si sit de futuro necessaria vel impossibilis vel turpis (nemravná, unsittlich, v. g. de modo coëundi), sed non contra matrimonii substantiam, pro non adiecta habeatur. (Nedbá se jí, wird nicht geachtet.) Praesumitur enim tales conditiones serio apponi non posse. — Sed praesumptio cedere deberet veritati in casu concreto.

2°. Si sit de futuro contra matrimonii substantiam, illud reddit invalidum. V. g. contra bonum fidei esset conditio, qua excluditur ius in corpus alterius vel qua alterutri vel utrique conceditur ius vel imponitur obligatio se prostituendi; contra bonum prolis: si contrahentes paciscuntur de conceptione vel generatione impedienda, de procurando abortu seu breviter de prole vitanda; contra bonum sacramenti: si contrahunt sub conditione solvendi vinculum matrimoniale in casu adulterii, discordiarum, inopiae, donec alium honore vel facultatibus digniorem inveniunt etc. (Cf. v. g. casus Marconi-O'Brien in AAS. 1927, 217; Ius Pont. 1927, 51; Surs. 1928, 94; LzQt. 1931, 144.)

Známý vynálezce Vilém Marconi, katolicky pokřtěný, ale od dětství matkou vychovaný v anglikánské víře, uzavřel roku 1905 v Londýně manželství před anglikán. duchovním se slečnou O'Brien, vyznání anglikánské. Matka sl. O'Brien dala ke sňatku svolení teprve tehdy, když snoubenci ujednali na její návrh podmínku, že se dají rozloučiti, nebude-li jejich manželství šťastné. R. 1918 se manželé rozešli a Marconi dosáhl ve Rjece podle uher. práva civilní rozluky r. 1924. Na to podal žalobu na neplatnost manželství u diecézního soudu v Londýně (Westminster), který uznal r. 1926 na neplatnost manž. »ex defectu consensus ob conditionem adiectam contra matrimonii substantiam«, scl. contra matrimonii indissolubilitatem; s. rom. Rota rozsudek potvrdila a Marconi se mohl znovu církevně oženiti.

3°. Si sit de futuro licita, valorem matrimonii suspendit; scl. usque ad realisationem conditionis; v. g. si quis contrahat cum parte acatholica sub conditione, ut ipsa postea ad fidem convertatur. Praesumptio eos qui

ante purificatam conditionem matrimonio utebantur, conditioni renuntiassent, in novo iure non reperitur.

4°. Si de praeterito vel de praesenti, matrimonium erit validum vel non, prout id quod conditioni subest, existit vel non.

Talis est conditio v. g. si es virgo; si morbo venereo non es affectus; si nullam habes concubinam; si mater tua mortua est etc. Quamdiu ignoratur, utrum talis conditio verificetur nec ne, non est licitus usus matrimonii.

Matrimonium sub hac conditione contractum confundi solet cum matrimonio contracto cum errore qualitatis, qui redundat in errorem personae, quando qualitati adiicitur conditio sine qua non; per hanc enim conditionem qualitas fit substantialis et censetur redundare in ipsam personam. (Cf. Apollin. 1928, 224.)

Contrahentes conditioni quocumque renuntiare possunt. Quia conditio natura sua est circumstantia contingens (accidentalis), quae per se in valorem matrimonii nullum habet influxum, debet, ut matrimonium initum sub conditione invalidum sit, expresse seu explicito voluntatis actu sive ab utroque sive ab alterutro contrahente apponi tanquam »conditio sine qua non«. Si in pactum deducitur, mutuus consensus existentiae alicuius qualitatis ita alligari debet, ut si qualitas deficiat, etiam consensus, qualitati subordinatus deficere debeat. Quod pactum sive scriptotenus sive oretenus coram testibus fieri potest, si partes privatim conditiones apponunt. Sed de conditione adiecta semper in foro externo plene constare debet. (Cf. AAS. 1918, 388; Arregui, Sum. theol. mor.¹⁰ N. 188.)

Attamen matrimonium conditionatum non admittitur nisi ex urgentissima causa et semper licentia Ordinarii requiritur, quae autem vix dabitur, quia matrimonium conditionatum gravibus difficultatibus ansem praebere solet. Conditiones, quae in consensus declaratione non exprimentur, pro non apposis habendae sunt. — Si partes privatim conditiones apponunt, ipsorum est curare, ut eas

dem in foro externo probare possint. Sola eorum affirmatio se sub conditione contraxisse non sufficit.

Praeterea probe distinguendum est inter conditionem et solam intentionem, v. g. prolis vitandae. Talis mala intentio seu propositum potest quidem matrimonium reddere illicitum, non autem invalidum. Aliud enim est intentio obligationes susceptas non adimplendi et aliud obligationes prorsus non suscipiendi. (Cf. LzQt. 1934, 381.)

Lex civilis nostra dissimulat conditionem appositam; consensus absolute praestandus est. (§ 59. obč. zák. a § 8. čsl. zák. č. 320 ai 1919; § 30. zák. čl. XXXI. 1894 uherského. Podle § 43. návrhu nového obč. zák. svolení k manželství doložené výminkou nebo lhůtou je neplatné.

P o z n á m k a: Kautely, které jsou nutny při smíšeném manželství církevním podle can. 1061, nejsou podmínkou, nýbrž jen »modus« a důvodem, aby byla dosažena dispens. Tedy i když strana nekatolická smlouvu nedodržela, manželství zůstává platné. Ovšem obsah těchto kautel podmínkou učiněn býti může tak, aby souhlas manželský byl vyplněním jejich podmíněn. (Cf. casus in AAS. 1922, 516.)

Caput VI.

DE FORMA CELEBRATIONIS MATRIMONII.

(Can. 1094.—1103.)

Matrimonium fundamentum est totius societatis. Proinde societatis quam maximi interesse debet, ut de matrimoniis contractis publice constet. Ad hunc finem praescripta est forma sollemnis in consensu praestando servanda. Sub forma hac non intelligitur forma liturgica sacramenti, sed sollemnis formalitas iuridica, ad validitatem necessaria, qua matrimonium fit publicum. Matrimonia, quae olim sine publicationibus

et sine forma praescripta (i. e. sine praesentia parochi proprii vel testium) contrahebantur, »clandestina«, i. e. clam contracta vocabantur.

Iure naturae matrimonia etiam omnino clandestina valida sunt. Sed iam primis Ecclesiae saeculis benedictio sacerdotalis fidelibus commendabatur et matrimonia clandestina prohibebantur, non tamen sub sanctione nullitatis. Concilium Lateran. IV. a. 1215. publicationes praecepit. — S. Ignatius († c. 107.) scribit ad Polycarpum c. 5.: »Decet ut sponsi et sponsae de sententia episcopi coniugium faciant.« (Viz Sušil, Spisy sv. Otců str. 99.) Tertullianus († c. 220.) de pudicitia c. 4.: »Penes nos occultae quoque conjunctiones, id est non prius apud ecclesiam professae iuxta moechiam et fornicationem iudicari periclitantur.« — S. Evaristus Papa († c. 109.) constituit ex traditione apost., ut matrim. publice celebraretur et sacerdotis benedictio adhibeatur. (Brev. rom. 26. Oct.)

Ex his matrimoniis clandestinis multa mala oriebantur: matrimonium enim in foro externo probari non poterat. Quibus mederi volens concilium Tridentinum (sess. XXIV. c. 1. de ref. matr.) per celeberrimum illud caput »Tametsi« (dubitandum non sit...) matrimonia clandestina invalida declaravit, clandestinitatem qua impedimentum statuit atque praecepit matrimonium contrahendum esse coram parcho vel alio sacerdote de ipsius parochi aut Ordinarii licentia et 2 saltem testibus. Interpretatio authentica concilii definivit hic agi de parcho proprio seu de illo, quem domicilio vel quaside domicilio quisque sortiebatur.

Propter peculiarem promulgandi modum*) vis decreti »Tametsi« localis et personalis erat, et omnia incommoda impedire non potuit. Ideo forma tridentina per decretum Pii X. 1907. »Nemere« (inirentur matrimonia...) modificata et accuratius determinata est: ma-

*) Patres Tridentini enim ad acatholicorum odia aliaque incommoda vitanda singularem prorsus formam pro capitis »Tametsi« promulgatione praescripserant, scilicet ut promulgaretur in unaquaque parochia et obligari inciperet 30 dies post promulgationem. Hoc in multis parochiis non est factum, vel dubium circa promulgationem manebat, ideoque etiam multorum matrimoniorum valor dubius erat, ita ut »Tametsi« nomen »crux congregationum«, »gaudium advocatorum« promeruerit.

rimonium valide contrahi potest solummodo coram Ordinario vel parcho loci (i. e. paroeciae) eorumve delegato et duobus saltem testibus.

In Codice decretum »N e t e m e r e« paucis mutationibus factis r e a s u m p t u m est.

De iure novo: Ius hodiernum a iure Tridentino in his fere discrepat:

a) Codex I. C. habet valorem universalem in tota Ecclesia — »Tametsi« valuit solummodo in paroeciis, ubi promulgatum erat.

b) Secundum Codicem I. C. singuli parochi competentes sunt unice et exclusive vi officii sui parochialis pro quorumlibet matrimonio in toto suo territorio — secundum »Tametsi« parochus proprius pro suis subditis competens erat ubique locorum.

c) Secundum Codicem I. C. parochus loci libere assistere debet (non coactus) assistentia activa, i. e. debet consensum requirere et excipere — secundum »Tametsi« assistentia mere passiva, etiam involuntaria sufficiebat.

d) Secundum Codicem I. C. delegatio a parcho loci concessa, ut valida sit, omnino determinata esse debet — sub iure tridentino quivis sacerdos etiam indeterminatus delegari poterat.

e) In iure novo facultas contrahendi matrimonium sine assistentia parochi vel eius delegati extenditur et adnotatio matrimonii contracti in libro baptismorum praescribitur.

Can. 1094. Ea tantum matrimonia valida sunt, quae contrahuntur coram parcho, vel loci Ordinario, vel sacerdote ab alterutro delegato et duobus saltem testibus, secundum tamen regulas expressas in can. qui sequuntur, et salvis exceptionibus de quibus in can. 1098 et 1099.

Lex haec est irritans; ergo matrimonia in hac forma non contracta invalida sunt. (Salvis exceptionibus.) Tres igitur saltem testes requiruntur: Ordinarius

vel parochus loci, in quo matrimonium celebratur, aut sacerdos alius ab alterutro rite delegatus, tanquam testis qualificatus (autorisabilis) i. e. speciali qualitate ab ipso iure designata praeditus, et 2 saltem testes non qualificati.

Quisnam intelligatur sub nomine »parochus«?

Parochus (can. 216 et 541, § 1.) est sacerdos, cui paroecia (territorium determinatum cum peculiari ecclesia et determinato populo) collata est in titulum*), in qua curam animarum gerrat sub Ordinarii loci auctoritate. Ex parte reipublicae ipsi simul concredita est in republica nostra cura matricularum.

Parochis aequiparantur cum omnibus iuribus et obligationibus (can. 451, § 2.):

1. quasiparochi; sunt illi, qui quasiparoecias, i. e. partes vicariatus apost. vel praefecturae apost. regunt;

2. vicarii paroeciales (zástupce, Provisor), qui plena potestate parochiali praediti sunt; tales sunt:

a) vicarii actuales personae iuridicae, v. g. religiosi, qui regunt paroeciam pleno iure unitam domui religiosae (faráři-řeholníci na řádových farách);

b) vicarius oeconomus, i. e. administrator intercalaris, qui paroeciam vacantem administrat (vide can. 472, 473.);

c) vicarius substitutus, qui vices gerrit parochi per longius tempus (ultra hebdomadam: can. 465. § 4.) absentis et approbari debet ab Ordinario. Ante approbationem obtentam assistere valide et licite posset solummodo ad normam can. 465. § 5. in casu urgente, quando scl. parochus ex repentina gravi causa ultra hebdomadam discedit, si nomen eius Ordinario notificatum erat, hique aliter non statueret. (Cf. A. A. 1925, 38.) Ad tempus breve (infra hebdomadam) sufficit sacerdos sup-

*) Im Sinne der alten Anstellung, wobei die Anweisung auf einen bestimmten Kirchenposten den titulus ordinationis bildete = dauernd; ergo ac si in titulum huius determinatae ecclesiae ordinatus esset.

plens qui speciali approbatione quidem non indiget, at tamen delegari ad universitatem causarum non potest;

d) *vicarius adiutor, i. e. capellanus, qui olim dicebatur »personalis«, si sit simul administrator in spiritualibus (can. 475.);*

Circa curatos castrenses seu militum capellanos peculiaria valent praescripta. Vide pag. 23.

Vicarius cooperator (capellanus) generaliter ex ipsius iuris praescripto (can. 476, § 6.) parochi (impediti) vices gerere tenetur in universo ministerio paroeciali et apud nos ab Ordinario ad universitatem causarum delegatur. (Ode dne nastoupení místa a pokud tam zůstává ustanoven, platně a dovoleně oddává a nepotřebuje zvláštní delegace od faráře; ten ovšem může určit, v kterém případě bude kooperátor oddávati, neboť assistere matrimonio ius est parochus expresse reservatum; can. 462, 4. Není to tak všude; z. B. in der Diözese Seckau (Graz) ist mit Anstellung eines Kaplans nicht die Befugnis zur Eheassistenz gegeben. Ebenso werden die Kapläne keineswegs regelmäßig von ihren Pfarrern ad universitatem causarum delegiert. — Cf. Haring: KR³, p. 436.)

Kdo jest oprávněn vykonati oddavky? O. I. litom. 1932, 163.

Ex iure civili: Podle § 75. obč. z. a §§ 8. a 12. čl. zák. čís. 320 ai 1919 oddavky se konají před řádným duchovním správcem jednoho ze snoubenců nebo před jeho zástupcem v přítomnosti 2 svědků.

Ex iure civili itaque competens est parochus proprius, ex iure canonico parochus loci, i. e. paroeciae, in cuius territorio matrimonium celebratur. Aliis verbis: Ex iure canonico competens est parochus loci in quo matrimonium contrahitur, ex iure civili parochus loci in quo sponsi habent domicilium vel quasi domicilium.

Farním představeným, jenž podle § 80. obč. zák. je povinen zapsati sňatek do matriky, rozumí se jen kněží náboženské společnosti státem uznané, jimž bylo svěřeno

státem výslovně vedení matrik, nebo jsou k tomu samozřejmě povoláni podle organických ustanovení.

De testibus non qualificatis.

Testes non autorisati 2 saltem esse debent. (Jakožto zástupci osady; může jich býti i více.) Praeter naturalem habilitatem aliae speciales qualitates ad validitatem eorum assistentiae non requiruntur. Ideo valide assistere nequeunt: mente debiles, ebrii, impuberes. Ale mohl by býti svědkem svatebním hluchý, vidí-li a ví, oč jde; i slepý, slyší-li a zná snoubence po hlase.

Munus testis in matrimonio inter actus legitimos non computatur. (Can. 2256, § 2.) Ergo etiam testes infideles, haeretici, schismatici valide assistunt, qui in casu, quando scandalum non detur et ex gravi causa v. g. in matrimonio mixto cum licentia Ordinarii tollerari possunt. (S. Offic. 19. Aug. 1891.) Attamen assistentia eorum generatim non est licita, et fideles instruendi sunt, ne ad hanc in ritu sacro participationem tales testes invitent; et parochus tales testes servata urbanitate repudiare potest. (Tedy ptáti se už při protokolu, kdo půjde za svědka! — Cf. ČKD. 1928, 686; LzQt. 1910, 651; Acta Conc. Prag. tit. IV. c. 11.)

Munere testium personae utriusque sexus fungi possunt. Neque iure canonico neque civili mulieres ab hoc munere excluduntur. (Výnos býv. zem. spr. polit. v Brně ze dne 1. VI. 1923, č. 67480-I.; A. c. olom. 1928, 87; cf. LzQt. 1906, 687.) Ast licet mulieres capacitatem iuridicam ad hoc munus possideant, tamen promiscue et sine discrimine admittendae non sunt. Denn mit allerhöchst. Entschließung vom 6. XI. 1822, wurde bedeutet, daß es allgemeine Sitte sei Männer als Zeugen zu verwenden. Derselben Ansicht ist eine Note des Ministeriums des Inneren vom 3. VI. 1881, Nro. 10214. ex 1880, quae viros quoad testimonium reddendum mulieribus praefert et praescri-

bit, ut qua testes assumantur personae plus quam 20 annos natae.

Důvody: Osoby mladší platí podle všeob. soudního řádu za nespolehlivé; důležitosti úkonu více odpovídá, aby za svědky oddavek byl bráni muži; svědectví mužů je spolehlivější a větší váhy před soudem.

Haec consuetudo adhibendi qua testes copulationis viros catholicos et quidem plus quam 20 annos natos apud nos praevalet. — Podle § 41. návrhu nového obč. zák. může být svědkem osoba, která dovršila 16. rok a je způsobilá sledovati úkon svolení.

De assistentia parochi (Ordinarii) ad valide copulandum.

Can. 1095. § 1. Parochus et loci Ordinarius valide matrimonio assistunt: 1°. A die tantummodo adeptae canonicae possessionis beneficii ad normam can. 334. § 3., 1444. § 1., vel initi officii, nisi per sententiam fuerint excommunicati vel interdicti vel suspensi ab officio aut tales declarati.

2°. Intra fines dumtaxat sui territorii; in quo matrimoniis nedum suorum subditorum, sed etiam non subditorum valide assistunt.

3°. Dummodo neque vi neque metu gravi constricti requirant excipiantque contrahentium consensum.

ad 1°. Competentia parochi officio adnectitur; cum officii possessione incipit, eo amisso cessat. Episcopus possessionem dioeceseos capit, cum litteras apostolicas capitulo cathedrali ostendit. (Can. 334. § 3.) — Parochus officio potitur installatione, administrator a die initi officii. Pro dobu, nežli bude instalován, dostává na svou žádost každý nový farář při investituře (přísaze) výslovně od biskupa generální zmocnění k platnému assistování všem sňatkům ve své nové farnosti. Nemůže-li farář hned po investituře nové místo nastoupiti a

býti instalován, podržuje administrátor jurisdikci jako vicarius substitutus až do installace, a farář investovaný na novou faru, podrží iurisdikci v dosavadní farnosti jako vicarius oeconomicus, dokud se z ní neodstěhuje. (Cf. A. c. olom. 1930, 37; král.-hrad. 1930, 57.)

Cessatio parochi per resignationem, translationem, privationem officii seu: simulac parochus loci esse cessaverat. — Amittitur ius assistendi per poenas, quae iurisdictione privant: per excommunicationem, interdictum personale et per suspensionem, si poena per sententiam fuerit lata vel declarata. Etenim censura ante sententiam latam omnibus iuribus non privat; actus ante sententiam condemnatoriam vel declaratoriam positi validi quidem, attamen illiciti sunt, post sententiam etiam invalidi fiunt.

ad 2°. Quoad validitatem competentia parochi nunc exclusive territorialis est: in tota parochia sua unice parochus (et qui ei aequiparatur) iure proprio valide assistit quorumlibet matrimoniis. Ergo extra parochiam suam ne suorum quidem subditorum matrimonio valide assistere potest, nisi ad hoc rite delegatus sit. — Nihil tamen quoad licitatem iuribus parochi proprii sponsorum detrahitur. (Can. 1097.)

Valide ergo ex iure ecclesiastico parochus loci (in sua parochia) assistit matrimonio sive incolarum, sive advenarum, sive peregrinorum, sive vagorum. — Má-li místní farář oddávati v kostele, který má svého rektora, na př. v klášterním, seminárním a pod., požádá ovšem o dovození předem. (Can. 484, § 1.)

Trauing in einer Klosterkirche: LzQt. 1925, 113. — Trauing in einer Wallfahrtskirche: LzQt. 1933, 342.

ad 3°. Requiritur immunitas a vi et metu. Sub iure tridentino matrimonium praesente parochi invito valide contrahi poterat. Assistentia parochi debet esse activa, i. e. consensum a sponsis requirere et excipere debet per consuetas interrogationes. Ad licitatem

pertinet, ut servetur formula in rituali dioecesano praescripta. (Can. 733 et 1100.)

Assistentia passiva abrogata est. S. Offic. 26. XI. 1919 et iterum 10. III. 1928. — AAS. 1928, 120.)

Hoc modo cavetur libertati et parochi (requirere) et sponsorum (excipere) a vi et metu.

De assistentia sacerdotis delegati.

Can. 1095. § 2. Parochus et loci Ordinarius, qui matrimonio possunt valide assistere, possunt quoque alii sacerdoti licentiam dare ut intra fines sui territorii matrimonio valide assistat.

Voces »delegatio« et »licentia« in Codice promiscue adhibentur (cf. can. 1094, 1295, 1096), quamvis non desint autores, qui contendunt adhibendam esse tantummodo vocem »licentia«, quia »delegatio« dicenda est dumtaxat concessio iurisdictionis stricte sumptae, assistentia matrimonio e contra non est actus iurisdictionis, sed exercitium muneris testis autorisabilis. Sed ius assistendi matrimonio magnam habet cum iurisdictione similitudinem, tum quia vi officii habetur, tum quia in alium sacerdotem transferi seu delegari potest. Ideo ex responso commis. interpret. cod. omnes regulae iuridicae in can. 199 de potestate delegandi et subdelegandi statutae applicandae sunt potestati assistendi matrimonio, utique servatis limitationibus aut conditionibus praescriptis can. 1095, § 2. et 1096. (AAS. 1928, 61.)

Respectu habito etiam ad ius nostrum civile distinguendum est: delegatio (zmocnění — Ermächtigung) requiritur ad valide assistendum; **licentia** (dovolení — Erlaubnis) necessaria est ad licite assistendum. Et cum matrimonium pro utroque foro, scl. ecclesiastico et civili tum valide tum licite contrahi debeat, et cum secundum ius civile valide tantummodo parochus proprius vel eius delegatus assistat, ideo et delegatio et licentia erit necessaria, si parochus proprius matrimonio non assistit,

quamvis ex iure canonico sufficeret sola licentia quotiescunque parochus loci assistit, qui non est simul parochus proprius.

Ex iure civili: Podle §§ 12. a 8. zák. č. 320. ai 1919 a § 75. obč. zák. je k oddávkám příslušný úřad, který vyhlásil manželství; k tomu však je příslušný úřad, v jehož obvodu mají snoubenci řádné bydliště. (§ 3. cit. zák.) Přejí-li si snoubenci pouze církevní sňatek, konají se vyhlášky a oddávky u příslušného duchovního správce. (§ 12.) Die feierliche Erklärung der Einwilligung muß vor dem ordentlichen Seelsorger eines der Brautleute... oder dessen Stellvertreter geschehen. (§ 75. a. b. G.)

Před úřadem místně nepřísušným lze přivolení prohlásiti jen ke zmocnění úřadu místně příslušného.

Má-li tedy manželství uzavřeno býti na jiném místě, do kterého žádný ze snoubenců nenáleží, musí farář příslušný dáti delegaci; sňatek sice zapíše do své matriky, ale bez čísla pořadného, a poznamená, že udělil delegaci; když obdržel oznámení vykonaného sňatku (delegovaný kněz má tak učiniti do 8 dnů), doplní zápis. (§ 81. a 82 obč. z.)

Ut iuri canonico satisfiat, delegationem concedere potest et debet pro suo territorio omnis et solus parochus loci, in quo contrahendum est matrimonium. Si ergo parochus sponso suae parociae (proprios subditos) alibi copulare vult, a parochus loci, in quo fit matrimonium, delegari debet, ut matrimonium validum sit pro foro ecclesiastico. (Podle práva civilního nepotřeboval by ničeho; jen ze slušnosti musel by mu oznámiti, že chce v jeho kostele svoje osadníky oddávati.)

Ut etiam iuri civili satisfiat, delegationem concedere potest parochus proprius sponsae. Si parochus loci sponso alienos copulat, delegari debet a parochus sponsorum proprio (sponsae), ut matrimonium validum sit pro foro civili. (Podle práva církevního potřebuje jenom licenci ad licite assistendum.)

Podle práva civilního může býti delegován »farní úřad«. (§ 8. čsl. zák. č. 320 ai 1919.)

Qualitates validae delegationis ex iure canonico.

Distinguitur delegatio generalis et specialis, prout ad celebranda matrimonia omnia vel saltem indeterminata, aut ad matrimonium determinatum in speciali casu conceditur.

Delegatio generalis concedi potest tantummodo vicariis cooperantibus (capellanis) pro parochia, cui addicti sunt; secus irrita est. (Can. 1096 § 1.)

Nam functiones parochi stricte reservatas etiam aliis sacerdotibus *habitualiter* delegare practice idem esset, ac plures »parochos« in eadem parocchia constituere. (Cf. LzQt. 1933, 343.)

Delegatio specialis concedi debet:

1. ante copulationem; per delegationem subsequentem (»ex post«) invalide contractum matrimonium sanari nequit (cf. can. 1137);

2. debet dari expresse, sive oretenus sive scriptotenus. Expediit, ut scriptotenus concedatur; in casu necessitatis etiam per telegraphum dari potest. (Sed apud nos petitio talis per viam telegraphicam vetatur.)

Delegatio tacita generatim non sufficit et interpretativa seu praesumptiva non valet.

Delegatio tacita esset, quando parochus sciens sacerdotem extraneum matrimonio assistere velle, tacet, cum facile contradicere possit. Igitur »qui tacet, consentire videtur«, cum possit, immo debeat dissentire. Sententia communior tenet talem delegationem sufficere. — Si autem in contrarium esset coniectura, v. g. parochus verbis aut nutibus significaret se delegationem concedere nolle, nulla esset delegatio.

Delegatio interpretativa esset, quando parochus in eo animi statu versatur, ut si sacerdos extraneus licentiam assistendi ab eo peteret, eam concederet; ideoque vocatur praesumptiva, quia parochus

praesumitur eam concessurus, si peteretur. Haec delegatio interpretativa seu praesumptiva non sufficit; daretur quidem, sed de facto non datur, cum non petatur (cf. casus in LzQt. 1929, 548);

3. sacerdoti determinato; sacerdos (etiam plures) non tantum nomine, sed officio quoque satis determinatur; na př. první kaplan (senior) u sv. Václava na Smíchově. Tedy může býti delegováno »duhovenstvo duchovní správy« v N. (s právem subdelegace), ale nemůže být podle práva círk. delegován »farní úřad« v N. Ale on vlastně delegace nepotřebuje, nýbrž jen licence. — V praksi dáme delegaci vždy: faráři (administrátorovi) N. N. v N. cum potestate subdelegandi (A. c. 1924, 17);

Utum ad normam can. 1096 § 1. sacerdos sit determinatus, si parochus Superiori monasterii in casu particulari declaret, se ad matrimonium proxima dominica in ecclesia filiali celebrandum delegare aliquem sacerdotem religiosum, qui a Superiore sequentibus diebus ad missam die dominica ibi celebrandam deputatur? Resp. Negative. (AAS. 1924, 115.)

4. ad matrimonium determinatum (etiam plura); scl. nomine contrahentium eorumque officio, tempore et loco caeremoniae. Oportet, ut delegatus quoque nulli censurae per sententiam sit obnoxius.

Si per errorem delegatio obtenta fuerit, invalida erit, si error sit substantialis, i. e. cum error obrepsit circa personam delegati aut nupturientium;

5. debet esse nota delegato et ab eo acceptata saltem implicite. Per mortem delegantis non cessat. (Cf. can. 207.)

Sacerdoti delegato concedi potest facultas subdelegandi. Subdelegare potest, qui habet potestatem ordinariam vel cui potestas subdelegandi expresse concessa est. (Can. 199 §§ 3. a 4.)

Delegationem (cum iure subdelegandi) et licentiam assistendi matrimonio determinato praeter parochum (loci et proprium) dare possunt sacerdoti determinato etiam omnes illi, qui parochi aequiparantur. (Vide pag. 157; cf. A. c. čb. 1925, 38.)

Vicarius cooperator (capellanus), qui ad normam can. 1096 § 1 a parcho vel apud nos ab Ordinario generalem obtinet delegationem, etiam subdelegare potest alium sacerdotem, cui expresse concedere potest facultatem iterum subdelegandi tertium: can. 199 §§ 3 et 5. (AAS. 1928, 61; cf. A. c. 1928, 58; LzQt. 1931, 564.)

Delegační listina musí obsahovati úplné nationale snoubenců, aby z ní delegovaný mohl poříditi zápis matriční. Je-li delegace nutna pro foro civili a dána-li písemně, třeba ji kolkovati 5 Kč.

Oddává-li farář své příslušníky v cizí farnosti, potřebuje delegace jen pro foro ecclesiastico. — V matrice oddaných napíše kněz, který byl k oddávkám delegován, do rubriky: »oddávající kněz«: per delegationem a podepíše se plným úředním charakterem. (A. c. čb. 1924, 18.)

Sčítací lístek vyplní farář delegovaný, poněvadž u něho je akt zapsán s číslem řadovým; právě z toho důvodu je oprávněn vydati oddací list farář delegovaný.

Farář delegovaný, který jest povinen sňatek zapsati s číslem řadovým, zaznamenává v rubrice »Poznamenání« číslo a datum listiny delegační a oznámí ihned delegujícímu, kdo, kde a kdy oddávky vykonal a za přítomnosti kterých svědků a nebo zašle celý ex offo oddací list. Dokumenty snubní zůstanou u delegujícího. (Výnos minist. vnitra a kultu ze 6. IX. 1882 č. 16258.)

De licita parochi assistentia.

Ad servandum ordinem externum praescribitur, ut matrimonium etiam licite contrahatur; alias enim ordinaria administratio Ecclesiae periclitaretur.

Can. 1097. § 1. Parochus autem vel loci Ordinarius matrimonio licite assistunt: 1. constituto sibi legitime de libero statu contrahentium ad normam iuris.

Ergo adimpleri debent prius ea, quae c. 1019—1034 statuunt. Status liber supponit receptum baptismum et absentiam cuiuslibet impedimenti, publicationes peractas.

2°. **Constito insuper de domicilio vel quaside domicilio vel menstrua commoratione aut, si de vago agatur, actuali commoratione alterutrius contrahentis in loco matrimonii.**

Ideo licite assistit parochus matrimonio tantummodo subditorum, quorum est parochus proprius.

3°. **Habita, si conditiones deficient, de quibus n. 2°. licentia parochi vel Ordinarii domicilii vel quaside domicilii aut menstruae commorationis alterutrius contrahentis, nisi vel de vagis actu itinerantibus res sit, qui nullibi commorationis sedem habent, vel gravis necessitas intercedat quae a licentia petenda excuset.**

Ex iure nostro particulari licentiam hanc, quae legitime praesumi et modo generali dari potest, dat parochus sponsae. Ergo v. g. si parochus loci A delegationem ex iure civili necessariam concedit parcho loci B nulla mentione facta licentiae, necessariae ex iure canonico, parochus loci B tamen et valide et licite copulabit; delegatione enim data praesumitur etiam concessa licentia; haec in illa continetur. (Cf. casus in LzQt. 1929, 545.)

Da parcho praefereudo:

Can. 1097. § 2. In quolibet casu pro regula habeatur, ut matrimonium coram sponsae parcho celebretur, nisi iusta causa excuset; matrimonia autem catholicorum mixti ritus, nisi aliud particulari iure cautum sit, in ritu viri et coram eiusdem parcho sunt celebranda.

Aliud cavetur v. g. pro Ruthenis in Canada, Galicia.

Si sponsa duos parochos proprios habet, alterum scilicet ratione domicilii, alterum ratione menstruae commorationis aut quaside domicilii — tales sunt omnes minorrenes, qui propriam professionem exercentes extra domum paternam vivunt, v. g. serva domestica, scholarum magistra, sartrix, operaria, institutrix etc. — per se uterque parochus pari iure licentiam assistendi concedere potest. Decet tamen, ut potius a parcho domicilii licentia petatur.

Iusta causa, quae excusat, quominus matrimonium in paroecia sponsae celebratur, erit v. g. desiderium familiae, ratio cognationis, convivium nuptiale in domo sponsi et similia. Ergo si parochus sponsi in sua paroecia ex tali iusta causa copulat, non indiget delegatione nec licentia, sed parochus sponsae »litteris dimmissorialibus« una cum testimonio de peractis publicationibus testatur, ex sua parte omnibus ex iure requisitis satisfactum esse.

Farář ženichův, který oddavky vykonal, sám zapíše kopulaci s číslem řadovým a neoznamuje výkon oddavek faráři nevěsty právě z toho důvodu, že nejde v tomto případě o delegaci. (Když je svatba u faráře nevěsty, také se nic neoznamuje faráři ženichovu!)

Taxa stolaris utrique parochi solvi non debet.

Can. 1097. § 3. Parochus qui sine licentia iure requisita matrimonio assistit, emolumenta stolae non facit sua, eaque proprio contrahentium parochi remittat.

Cum per legem matrimonialem č. 320 ai 1919 Sb. z. a n. apud nos matrimonium civile solummodo facultativum introductum sit, parochus curare debet, ut matrimonium ecclesiasticum etiam pro foro civili cum valide licite contrahatur. Alias enim liberi pro foro civili essent illegitimi et iura familiaria, ius haereditarium et alia, quae in matrimonio fundantur, non acquirerent; praeterea neque parochus ipse, neque sponsi poenas codicis civilis poenalis effugerent.

I církevní sňatek je podle zák. č. 320 ai 1919 aktem státním, jež kněz vykonává v kompetenci státní správou mu svěřené. Nezachování předepsané slavnostní formy má i podle civilního práva za následek neplatnost manželství, která má být vyšetřena z povinnosti úřední (§ 28. cit. zák. a § 62. obč. zák.) a to i tehdy, když manželství bylo uzavřeno v cizině. (Cf. Váž. VII. čís. 4693.)

Neasistuje-li tedy sňatku kněz příslušný ve smyslu předpisů státních, nemůže sňatek před ním uzavřený být

platný v ohledu civilně-právním ani tehdy, jestliže tento duchovní mohl sňatku assistovati s účinky církevními podle názoru církve.

Corollarium: Ex utroque iure, sacerdos, qui non est parochus (vel illi aequiparatus aut vicarius cooperator), nullibi et nullorum matrimonio sine delegatione nec valide nec licite assistere potest. Si in periculo mortis assistit, satisfit tantummodo legi ecclesiasticae.

Quando non copulat parochus (capellanus) proprius in proprio territorio proprios subditos, semper aut ex iure canonico aut ex iure civili aut ex iure utroque necessaria erit delegatio et licentia.

De casibus a lege exceptis.

Obligatio praescriptam sollemnem formam servandi cessat »si haberi vel adiri nequeat sine gravi incommodo parochus vel Ordinarius vel sacerdos delegatus, qui matrimonio assistant ad normam can. 1095 et 1096«. (Can. 1098.) Quod evenire potest praecipue 1. quando agitur de matrimonio contrahendo in periculo mortis et 2. ubi sacerdotis competentis absentia praevideatur duratura saltem per mensem.

ad 1. Si impossibile sit vel tempus non suppetat parochum loci adsciscere et periculum mortis adsit, potest et valide et licite assistere quilibet alius sacerdos adhibitis 2 testibus. (Etiam si censura innodatis, non tamen vitandis: cf. can. 2261.) Si praesto sit iste alius sacerdos (v. g. catecheta, sacerdos pensionatus, regularis) una cum testibus vocari debet, nam: a) si forte impedimentum adsit, dispensare poterit vi can. 1044; b) maiorem contractus rite initi securitatem praestabit; c) matrimonii sanctitatem magis demonstrat.

Sed si haberi vel adiri nequit ob aliquod impedimentum physicum neque parochus vel eius delegatus neque alius quilibet sacerdos sine gravi incommodo sive parochi vel alterius sacerdotis, sive partium sive nuntiorum, v. g.

Přehledná tabulka.

Kdo je oprávněn oddávati podle can. 1094—1097 C. I. C. a podle zákona státního.

			Podle nového církevního zákona		Podle státního zákona		Kde bude akt zapsán do matriky oddaných?
			Jak?	Co si tedy musí opatřiti?	Jak?	Co si tedy musí opatřiti?	
I.	Farář (kaplan) oddává ve své farnosti	své farní příslušníky	platně	0	platně	0	v matrice místa oddavek
			dovoleně		dovoleně		
		cizí snoubence	platně	—	neplatně	delegaci od faráře nevěstina	v matrice místa oddavek s čís. řadovým a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového
			nedovoleně	dovolení od faráře nevěstina			
II.	Farář (kaplan) oddává v cizí farnosti	své příslušníky farní	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	platně dovoleně <small>(certiorato et annuente loci parochi et rectore ecclesiae)</small>	0	v matrice místa oddavek s číslem řadovým a v matrice domovské bez čísla řadov.
		tamní příslušníky	neplatně	delegaci a dovolení od faráře místa oddavek	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	v matrice místa oddavek
		příslušníky jiné fary	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina <small>(certiorato et annuente parochi loci et rectore ecclesiae)</small>	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového

III.	Farář (kaplan) oddává své příslušníky farní	ve své farnosti	platně	0	platně	0	v matrice místa oddavek
			dovoleně		dovoleně		
III.	Farář (kaplan) oddává své příslušníky farní	v cizí farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	platně	0	v matrice místa oddavek s číslem a v domovské matrice bez čísla řadového
			neplatně		dovoleně <small>(certiorato et annuente loci parochi et rectore ecclesiae)</small>		
IV.	Farář (kaplan) oddává cizí příslušníky farní	ve své farnosti	platně	dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového
		nedovoleně	dovolení od faráře nevěstina				
		ve farnosti těchto snoubenců	neplatně				
IV.	Farář (kaplan) oddává cizí příslušníky farní	v jiné farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina	neplatně	delegaci od faráře nevěstina <small>(certiorato et annuente parochi loci et rectore ecclesiae)</small>	v matrice místa oddavek s číslem a v matrice příslušného faráře nevěstina bez čísla řadového
			neplatně				
V.	Kněz (který není duchovním správcem) oddává ve farnosti	příslušníky této farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek	v matrice místa oddavek
		příslušníky cizí farnosti	neplatně	delegaci od faráře místa oddavek a dovolení od faráře nevěstina			

distantia est magna et parochus debilis; viae valde difficiles; nuntius difficillime acquirendus, tunc validum et licitum erit matrimonium contractum coram solis testibus. (Can. 1098, § 1.)

Nonnulli auctores etiam moralem, i. e. interpretativam absentiam intelligebant, quando scl. sacerdos competens ad assistentiam licet physice praesens, moraliter tamen impeditus est.

Haec impossibilitas matrimonio assistendi saepe ex legislatione civili provenire potest; v. g. novo matrimonio civili obstat impedimentum ligaminis proveniens e matrimonio civili antea contracto et nondum soluto; quod cum in foro ecclesiastico invalidum sit, nihil sub hoc respectu obstat matrimonio canonico; vel nupturientes extranei non possunt obtinere documenta necessaria pro contrahendo matrimonio in alio territorio, aut indigent licentia speciali ad contrahendum, quam tamen non obtinent, v. g. nonnulli magistratuum officiales vel duces militum (úředníci, důstojníci — Beamten, Offiziere); vel cum sponsi matrimonium mixtum contrahere desiderant coram ministro catholico, qui autem assistentiam propter caute- las non praestitas denegare debet; vel cum tempore perturbationis seu revolutionis publicae forma ecclesiastica sub poena mortis prohibetur.

Huius quaestionis momentum post Codicem adhuc auctum est in duobus saltem territoriis, scl. in Germania et in Hungaria, ubi matrimonia mixta sub quibusdem conditionibus valida fuerant non obstante denegata assistentia parochi catholici. Post Codicem omnia matrimonia mixta ubique reguntur per can. 1099 § 1. n. 2º, i. e. requiritur assistentia activa ministri catholici competentis. Quoties ergo minister catholicus denegat assistentiam matrimonio mixto propter dispensationem non obtentam, vel propter alias circumstantias ex lege civili obstantes, tunc utique moraliter seu interpretative absens esse dicendus est.

Sed Commis. interpret. can. decidit 10. III. 1928 ca-

nonem 1098 refert tantummodo ad physicam parochi vel Ordinarii absentiam. Ideo huiusmodi sponsi valide contrahere coram solis 2 testibus vi can. 1098 nequeunt. (AAS. 1928, 120. — Cf. Ius Pontif. 1928, 175; 1929, 141; LzQt. 1928, 601.)

Hac decisione tamen dubium sublatum non erat. Ulterius disputabatur, utrum physica absentia contingere queat non solum ob distantiam, qua parochus vel Ordinarius a nupturientibus separetur, verum etiam ob alia »physica impedimenta«, ex quibus sacerdos, licet materialiter in loco praesens, nequeat sine gravi incommodo active assistere. Plurimi veteres canonistae affirmative respondebant. Quae sententia nova decisione commissionis interpret. can. 25. VII. 1931 confirmata est. Etenim ad quaestionem: »an ad physicam parochi vel Ordinarii absentiam, de qua in interpretatione die 10. III. 1928, referendus sit etiam casus, quo parochus vel Ordinarius licet materialiter praesens in loco, ob grave tamen incommodum celebrationi matrimonii assistere nequeat requirens excipiensque consensum« responsum est: Affirmative. (AAS. 1931, 338.) Tale grave incommodum seu physicum impedimentum in simili casu morali absentiae fere aequiparatur. (Cf. LzQt. 1931, 834; Apollin. 1931, 381.)

Utique curandum est, ut matrimonium in periculo mortis contrahendum etiam pro foro civili validum sit.

Sed ius civile nostrum extraordinariam formam ne in periculo mortis quidem agnoscit.

Si agatur de sponsis, qui matrimonium civile validum iam pridem contraxerant, facile tale matrimonium pro foro ecclesiastico convalidari poterit: etenim quilibet sacerdos assistere, a publicationibus et impedimentis dispensare potest. (Can. 1044.) Si autem agatur de concubinariis stricte dictis vel aliis sponsis in periculo mortis, necesse erit delegationem a parocho loci procurare, si ipse assistere nequit.

Velmi vážní autoři (na př. De Smet, Nro. 808, Leitner, Handbuch des K. R. IV. 1924, str. 313, Wernz-Vidal, Ius matrim. p. 514, Vermeersch-Creusen, Epitome iuris can. ed. 1. p. 199) učí, že farář může pravomoc, kterou mu dává can. 1044, všeobecně delegovati v zákł. can. 199. § 1. všem kněžím ve farnosti; že tedy mohou všichni kněží ve farnosti generelně býti delegováni k oddávkám v nebezpečí smrti. (Cf. LzQt. 1926, 595.) — Je ovšem otázka, zdali by takováto delegace byla platna pro foro civili. A s ohledem na slova can. 1096. § 1. »exclusis quibuslibet delegationibus generalibus« možno pochybovati o její platnosti také pro foro ecclesiastico.

Sacerdotibus curam animarum gerentibus in nosocomiis delegatio haec generaliter ab Ordinariis concessa est, si matrimonium in nosocomio contrahitur. (Viz Instrukce o zasnubu a manž. z r. 1908 p. 36.)

Dispensationem politicam a publicationibus et ab impedimentis concedit in hoc casu »okresní úřad«. Si periculum sit in mora et »okresní úřad« adiri iam nequit, sufficit, si matrimonium saltem pro foro ecclesiastico valide contrahatur coram parochio loci vel eius delegato. (Cf. Ord. l. 1885, 54; vide p. 33.) Sponsi autem affirmatione iurata contestari debent se nullo detineri impedimento. (Pozor na civilně rozloučené!) Si mors re vera mox non sequatur, consensus renovetur forma praescripta, ut etiam legi civili plene satisfiat.

ad 2. Casus, ubi sacerdotis competentis absentia praevidetur duratura saltem per mensem, in nostris regionibus vix occurret. Notandum, quod in tali casu validum esse posset etiam matrimonium civile duorum catholicorum. Utique non sufficit solum factum absentiae parochi competentis, sed praeterea requiritur moralis certitudo, v. g. ex notoria ipsius parochi declaratione vel ex testibus fide dignis, parochum per proximum mensem haberi vel sine gravi incommodo adiri non posse (daß der Pfarrer voraussichtlich noch einen ganzen Monat weder beigezo-

gen noch aufgesucht werden kann.) Specialis tamen probatio iuridica non requiritur. — Cf. AAS. 1925, 583. — Ius Pontif. 1926, 83. LzQt. 1926, 166; 595. ČKD. 1930, 659.

Za takových okolností mohl platně uzavřít manželství válečný zajatec v Rusku; kdyby tvrdil, že je uzavřel před popem pravoslavným nebo civilně nebo v zajateckém táboře před 2 důstojníky jen proto, že katolického kněze daleko široko nebylo, nebo že bylo s ohromnými obtížemi spojeno k němu dojeti a naděje nebyla, že katolický kněz sám v dohledné době (1 měsíc) přijede, pak by takovéto manželství bylo uznáno za platné i církevně. Většinou děje se opak: bývalí zajatci domáhají se uznání neplatnosti manželství, uzavřeného v Rusku. Za tím účelem musí potvrdit, že církevní formě vyhověti mohli, ale že jí schválně nevyhověli.

Ehen russischen Kriegsgefangenen: LzQt. 1933, 132; 819.

De subditis legis.

Can. 1099. § 1. Ad statutam superius formam (sollemnem ubique) servandam tenentur:

1°. Omnes (et soli fideles ritus latini) in Ecclesia catholica baptizati et ad eam ex haeresi aut schismate conversi, licet sive hi sive illi ab eadem postea defecerint, quoties inter se matrimonium ineunt.

2°. Idem, de quibus supra, si cum acatholicis sive baptizatis sive non baptizatis etiam post obtentam dispensationem ab impedimento mixtae religionis vel disparitatis cultus matrimonium contrahant.

3°. Orientales, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis.

Quinam formae praescriptae non subiacent?

Can. 1099. § 2. Firmo autem praescripto § 1. n. 1°, acatholici sive baptizati sive non baptizati, qui ad Eccle-

siam catholicam nunquam pertinebant, si inter se contrahant, nullibi tenentur ad catholicam matrimonii formam servandam (iam inde a decr. »Ne temere« 19. IV. 1908); item ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverunt, quoties cum parte acatholica contraxerint.

Ergo etiam matrimonium civile talium personarum validum erit. — Absentia impedimenti et verus consensus maritalis utique praesupponuntur. — Qui inde ab infantili aetate in haeresi, schismate aut infidelitate vel sine religione (bez vyznání — konfessionslos) adoleverant sunt ii, qui antequam 7. annum compleverant, iam in haeresi etc. educabantur et in ea permanserunt, v. g. propterea quod parente catholico orbatu erant.

Poněvadž Codex praví: »Item ab acatholicis nati«, byla právní pochybnost (dubium iuris), zdali ten, kdo je zrozen z manželství smíšeného, tedy jenom ex uno parente acatholico, jest za vylíčených okolností vázán katolickou formou či není.

Commis. interpret. can. rozhodla 20. VII. 1929, že není: ab acatholicis nati, de quibus in can. 1099. § 2. dicendi sunt etiam nati ab alterutro parente acatholico, cautionibus quoque praestitis ad normam can. 1061 et 1071. Nihil itaque interest, utrum matrimonium mixtum in casu catholice an acatholice, cum vel sine cautelis contractum fuerit. (AAS. 1929, 573; cf. 1931, 388. — Ius Pont. 1929, 194. — LzQt. 1939, 164, cf. 1929, 780. Casus: LzQt. 1931, 124; 352. — ČKD. 1932, 322.

Tedy takový »katolík« je v tomto případě postaven na roveň nekatolíku; rozhoduje faktum, že je mu prakticky roven, třeba by byl v církvi katolické pokřtěn.

Proto také tací »katolíci« (ab acatholicis nati, etsi in ecclesia catholica baptisati, sed ab infantili aetate acatholice educati) nejsou na katolickou formu vázání ani když uzavírají manželství cum parte acatholica, ani když je uzaví-

rají mezi sebou. Do této kategorie však nepatří děti katolických rodičů katolicky pokřtěné, třeba že od malička nekatolicky (bez vyznání) vychované. (Cf. LzQt. 1934, 354.)

Sub verbis »ab acatholicis nati« de quibus in can. 1099, § 2. comprehenduntur etiam nati ab apostatis. (Can. 1325, § 2. — AAS. XXXII. 1930, 195. — Cf. LzQt. 1930, 617; 1931, 790. — Ius Pont. 1930, 143.

Z těchto rozhodnutí je patrna snaha působiti k tomu, aby byl co možná omezen počet manželství neplatných propter defectum formae.

Haec interpretatio declarativa est, non extensiva. (Com. interpret. 25. VII. 1931. AAS. 1931, 388.) Sie darf also rückwirkend auf derartige Ehen angewendet werden, weil sie als eine reine Gesetzeserklärung keine Rechtsneuerung bedeutet (can. 17, § 2.) und braucht gar nicht promulgiert zu werden. Also die Zivilehe eines solchen »ab acatholicis nati...« mit einem Akatholiken oder mit einem gleichen »ab acatholicis natus...« bleibt gültig, wenn sie auch schon vor dieser Entscheidung vom 25. VII. 1931 eingegangen wurde. (LzQt. 1931, 835.)

Form der Eheschließung für die »nati ab acatholicis«: LzQt. 1934, 354.

»Orientales« vocantur illi, qui pertinent ad orientalem ritum. Suntque aut catholici aut schismatici. Utrique forma Codice statuta tenentur, si cum latinis contrahant hac forma adstrictis, cum exceptione de qua can. 1097. § 2.: sponsi catholici diversi ritus ritu viri et coram eiusdem parochi contrahere debent, nisi aliud iure particulari caveatur, ut pro Ruthenis in Galicia, Canada et Russia Subcarpatica, qui hac in re iure latino reguntur.

Matrimonia itaque virorum catholicorum ritus latini cum sponsa orthodoxa in Russia coram sacerdote schismatico contracta pro foro ecclesiastico invalida sunt.

Na základě konstituce Pia X. »Provida« byla od 15. IV. 1906 v Německu a od 16. III. 1909 i v Maďarsku smíšená manželství, uzavřená civilně nebo nekatolicky, uznávána výjimečně za platná i církevně. — Za platnosti Codexu však tento indult přestal.

De caeremoniis nuptialibus.

Ritus matrimonialis constat e copulatione et benedictione nuptiali. (Can. 1100.) Copulatio fit iuxta rituale dioecesanum. Expediit, ut adhibeatur Rituale romanum. (S. Congr. Rit. 6. XI. 1925. AAS. 1926, 53; A. c. 1926, 43.)

Can. 1101, § 1. Parochus curet, ut sponsi benedictionem sollemnem accipiant, quae dari eis potest etiam postquam diu vixerint in matrimonio, sed solum in missa, servata speciali rubrica et excepto tempore feriato.

§ 2. Sollemnem benedictionem ille tantum sacerdos per se ipse vel per alium dare potest, qui valide et licite matrimonio potest assistere. — Est enim functio stricte parochialis. (Can. 462, 4°.)

Annulus etiam in secundis (et sequentibus forsitan) nuptiis idem benedici iterum potest. (S. Congr. Rit. 14. VIII. 1858.) Si amittitur vel frangitur, novus per eandem ritualis formam benedici potest.

Etiam in matrimonio mixto dispensatione obtenta ritus in dioecesi consuetus servandus est, exclusa semper missa pro sponsis et benedictione intra missam.

Immo et missa privata vetatur, si secundum circumstantias tamquam complementum caeremoniarum habeatur. (AAS. 1925, 583.) Proinde missam privatam in tali casu alius sacerdos celebret vel aliquantulum cum ipsa expectetur, vel post missam hora consueta demum fiat copulatio. (Cf. LzQt. 1926, 167; Ius Pont. 1926, 84.)

Consensus autem requiri et excipi debet, i. e. interrogationes a parochu tanquam a notario per cooperationem administrativam semper faciendae sunt (can. 1102),

quia assistentia passiva abolita est. (Cf. can. 1095, § 1. 3°. — Vide p. 49.)

Benedictio sollemnis, quae in missa pro sponsis invenitur, omnibus, quantum fieri potest, imperiatur. Consistit in orationibus dicendis ante »Liberanos...« et ante »Placeat tibi...« Dari solet in missa iuxta rubricas. Applicatio missae pro sponsis, si applicationem expresse non petunt et stipendium non dant, libera est. (De Smet No. 198.) Attamen S. Congr. Rit. formulare publicavit, iuxta quod ex indulto speciali benedictio nuptialis etiam extra missam, v. g. in nuptiis pomeridianis imperiri potest. (Rituale rom. Appendix, De matrim. I. — Cf. A. f. K. R. 1923, 168.)

Adhuc aliae formulae orationum publicatae sunt, quibus uti licet, si benedictio dari nequit. (Rit. rom. l. c. II. — Cf. LzQt. 1924, 747.) Etiam postquam sponsi iam diu in matrimonio vixerant, benedictio ipsis dari potest.

Non datur tempore clauso, — attamen postea suppleri potest — in matrimonio mixto, in matrimonio per procuratorem, in secundis nuptiis viduae, quae benedictionem iam semel acceperat; si tantummodo sponsus est viduus, dari potest.

Si missa pro sponsis per rubricas prohibetur, benedictio sollemnis conferri potest in missa de die, in qua sumitur commemoratio missae sponsalis. (Cf. p. 184.)

Kdyby byly několikery oddavky najednou a jen jedna mše svatá následovala pro všechny, possunt plura matrimonia in eadem missa benedici; nihil tamen immutetur in orationibus. Quamvis enim in singulari recitentur, de unaquaque tamen intelligitur. (S. Congr. Inq. 1. IX. 1841. — Müller, Theol. mor.,⁷ III.-530.)

Civilně oddaným nemožno prsteny posvětit. De Herdt, Praxis liturgica ritualis romani, ed. 4., p. 180., praví: in matrimonio mixto annulus non est benedicendus; tedy tím méně »manželům« oddaným civilně.

De tabulis nuptialibus.

Can. 1103. § 1. Celebrato matrimonio, parochus vel qui eius vices gerit, quamprimum describat in libro matrimoniorum nomina coniugum ac testium, locum et diem celebrati matrimonii atque alia secundum modum in libris ritualibus et a proprio Ordinario praescriptum; idque licet alius sacerdos vel a se vel ab Ordinario delegatus matrimonio astiterit.

§ 2. Praeterea, ad normam can. 470. § 2. parochus in libro quoque baptizatorum adnotet coniugem tali die in sua paroecia matrimonium contraxisse. Quod si coniux alibi baptizatus fuerit, matrimonii parochus notitiam initi contractus ad parochum baptismi sive per se sive per Curiam episcopalem transmittat, ut matrimonium in baptizatorum librum referatur. (Cf. Ord. l. 1921, 57.)

§ 3. Quoties matrimonium ad normam can. 1098. contrahitur, sacerdos, si eidem adstiterit, secus testes tenentur in solidum cum contrahentibus curare, ut initum coniugium in praescriptis libris quamprimum adnotetur.

Parocho acatholico testimonium peractae copulationis transmitti non debet neque ab eo recipi. — Občanský sňatek je radno také do rodných matrik zaznamenávati. Některé okres. úřady oznamují duch. správě snoubenců jejich civilní sňatek. Bylo proto nařízeno v A. c. čb. 1934, 14; král. hrad. 1934, 4. — z důvodů praktických, aby také občanský sňatek do rodných a křesťných matrik poznamenáván byl. Jako je důležité poznamenati výstup katolika z církve (přestup) z důvodu, že přestává býti farním příslušníkem, tak i záznam občanského sňatku může prokázati důležitou službu. Na př. lidé dnes vědí, že civilní manželství není před církví žádné manželství. Tak se může státi, že zaprou, třeba i bona fide, že byli civilně oddáni, rozluky dosud nedosáhli a — dojde k bigamii! — Nebo s ohledem na can. 1099, § 2.: nejsou-li »ab acatholicis nati, etsi in Ecclesia catholica baptizati, qui ab infantili aetate in haeresi vel schismate aut infidelitate vel sine ulla religione adoleverint, quoties cum parte acatholica contraxerint« na katolickou formu vázání, tedy je také civilní

manželství jejich platné i církevně, a po civilní rozluce nebudou moci uzavřítí nové církevní manželství katolické. Bude-li v matrice rodné a křestní jejich civilní sňatek poznamenán, nedojde tak snadno k bigamii! (Srv. ČKD. 1934, 187.)

Oznámení do ciziny píše se latinsky a přímo tam, nikoli skrze konsistoř. (A. c. čb. 1928, 25.)

Notificationes omnes, parocho baptismi in Russia faciendae ad normam can. 470, § 2.; 577, § 2.; 798; 1011 et 1103, § 2. unice ad »Pontif. commissionem pro Russia« Romam mittantur ad evitandam documentorum ecclesiasticorum dispersionem, praesentibus rerum circumstantiis in Russia permanentibus. (AAS. 1928, 260; A. c. olom. 1928, 81.)

Podle § 10. čsl. z. č. 320 ai 1919 a § 80. obč. z. jest o uzavření manželství zříditi zápis, jež podepíší mimo manžely oba svědkové a obě úřední osoby (t. j. polit. úředník a zapisovatel). Při manželství církevním stačí samozřejmě jen podpis oddávajícího kněze a obou svědků. — Na zřízení zápisu a na jeho úpravě však není závislá platnost manželství. Také z odst. 3. § 12. cit. zák. plyne, že manželé mají se vlastnoručně podepsati do matriky, žena už jménem manželovým. — Oběžník zem. úřadu v Praze 11. VII. 1932 čís. 367740-9B-3296/1 ai 32 nařizuje, aby v matrikách i v oddacích listech bylo vyznačeno rodiště a datum narození obou manželů v rubrice »věk« (A. c. čb. 1933, 2; praž. 1933, 12; litom. 1932, 174.)

Na oznámení podle can. 1103, respektive podle »Ne temere« dostane někdy farní úřad odpověď, že snoubenec od církve již dříve odpadl a že katolíkem není. Platnost manželství takového nekatolika s katolíkem před církví v tomto případě záleží na tom, zdali takový nekatolický snoubenec je platně pokřtěn nebo ne.

Není-li platně pokřtěn, je manželství to církevně neplatné, ježto mu brání překážka disparitatis cultus. (Can. 1070.) Je-li však platně pokřtěn, je takové manželství platné sice, ale nedovolené, ježto mu vadí buď mixta religio (can. 1061) a nebo stav »bezvyznání«. (Can. 1065. — Viz str. 53. — Ord. l. král.-hrad. 1929, 57.)

Udav při protokolu náboženství falešně, dopustil se snoubenec klamání úřadů. — Farář místa oddavek nebo bydliště ať hledí přiměti jej k návratu do církve nebo aspoň k tomu, aby dal záruky o katol. výchově dětí. — Pro foro civili však je nebezpečí, že takovéto manželství bude neplatné pro nedostatek prohlášek. Viz str. 26. — Casus: LzQt. 1932, 577.

Úschova sňatkových dokumentů.

Dokumenty, které dokazují platnost sňatku, musí býti se snubním protokolem uloženy ve farním archivu. (Dvor. dekr. ze dne 1. července 1813. Sb. z. p. XLI. č. 2.) Podle § 80. obč. z. jest nutno také ocitovati je v matrice oddaných v rubrice »Poznamenání«. (Všechny dispense, otcovský nebo soudní souhlas, delegace etc.)

Matrční listy, kterých bylo užito jako dokumentů snubních, mají býti stranám zase vráceny. (Výnos min. vnitra ze dne 23. listopadu 1898, č. 30134 a místo-drž. v Praze ze dne 23. XII. 1905 č. 297719.) Rovněž prohlášení za plnoletého, list domovský a soudní náleze o rozluce. (O. l. čb. 1906, 10; praž. str. 12. — ČKD. 1906, 152.) Ve spisech snubních jest poznamenati, které listiny byly vydány.

Dokumenty uschová obyčejně farář nevěstin, který také zpravidla oddává. (Can. 1097, § 2.) Ale ex iusta causa může oddávati farář ženichův, jsa stejně příslušný. (Can. 1097, § 1, 2°. — Cf. § 8. a § 12. zák. čís. 320 ai 1919 a § 75. obč. z.) Bude-li tedy oddávati farář ženichův, ať také zavádí snubní protokol a všechny listiny uschová; to platí zvláště tehdy, budou-li novomanželé bydleti ve farnosti ženichově. Od faráře nevěstina stačí prohlášení list jako propustný. Příklad takový stává se často, když bratr a sestra z jedné osady vcházejí v manželství a jejich nastávající spolumanželé jsou (každý) z jiné osady, svatbu však by chtěli míti společnou, na př. bratr a sestra z Č. Budějovic berou si sestru a bratra z Hluboké nad Vlt., nebo bratr a sestra z Březnice si našli spolumanžela v Bubovicích (sirotka) a v Tochovicích: společná svatba v Březnici. Při sňatku per delegationem uschová listiny farář delegující.

Caput VII.

DE MATRIMONIO CONSCIENTIAE.

(Can. 1104—1107.)

Matrimonium conscientiae est illud, quod celebratur omissis publicationibus et secreto, coram sacerdote competente et 2 testibus sedulo electis. (Ergo servata forma!) Solus ordinarius ex gravissima et urgentissima causa permittere potest, ut tale matrimonium contrahatur. Inscriptio talis matrimonii fit in libro secreto, quod in archivio curiae secreto asservatur. Casus iste rarissimus est.

Caput VIII.

DE TEMPORE ET LOCO CELEBRATIONIS MATRIMONII.

(Can. 1108—1109.)

Tempus quo sollemnis nuptiarum benedictio vetatur, dicitur tempus feriatum vel clausum.

»Sollemnis benedictio« constat e missa votiva pro sponsis et benedictione nuptiali intra missam post »Pater noster« et ante »Placeat tibi« dicenda.

Can. 1108. § 1. Matrimonium quolibet anni tempore contrahi potest.

§ 2. Sollemnis tantum nuptiarum benedictio vetatur a prima dominica Adventus usque ad diem Nativitatis Domini inclusive, et a feria IV. Cinerum usque ad dominicam Paschatis inclusive.

§ 3. Ordinarii tamen locorum possunt, salvis legibus liturgicis, etiam praedictis temporibus eam permittere ex iusta causa, monitis sponsis, ut a nimia pompa absterneant.

»Iusta causa« erit v. g. desiderium sponsorum hanc benedictionem recipiendi; periculum eos amplius non esse reversuros ad eam recipiendam etc.

Dies, in quibus ex legibus liturgicis missa votiva pro sponsis prohibetur, licet Ordinarius sollemnitatem nuptiarum tempore clauso permiserit, sunt sequentes: 1. festa de praecepto, etiam suppressa et non classica; 2. festa ritus classici (dpl. I. et II. cl.); 3. dominicae; 4. feriae privilegiatae Cinerum et maioris hebdomadae; 5. vigiliae privilegiatae Nativitatis, Epiphaniae, Pentecostes; 6. dies infra octavas privilegiatas Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes et Corporis Christi; 7. in ecclesiis unicam missam habentibus etiam in Litanis maioribus et minoribus, si fiat processio; 8. die OO. fidelium defunctorum. (Ord. list. čb. 1921, č. 14. — Vide et Praenotanda directorii.)

Diebus his tamen commemoratio pro sponsis facienda est etiam in festis duplicibus I. cl. ecclesiae universalis nullo excepto et sub unica conclusione cum prima oratione missae officii diei, excepto die OO. fidelium defunctorum.

De hora celebrationis matrimonii Codex nihil disponit. Per se quocunque diei tempore celebrari potest. Nuptias autem pomeridianas synodus budvic. IV. p. 114, 4. prohibet, quia sponsi fructus missae amittunt; proinde absque Ordinarii consensu ne fiant. Idem praecipitur in A. c. olom. 1934, 13.

In archidioec. pragensi omnes parochi generaliter delegati sunt, ut tempore clauso sollemnitatem nuptiarum permittant. — Cf. ČKD. 1923, 243. — Ad nuptias pomeridianas ibidem nulla specialis permissio exigitur. (Arcib. kons. č. 7260 ai 1933.) Praxis pragensis in Bohoemia nunc observari potest.

Locus celebrationis matrimonii ordinarius est ecclesia parochialis:

Can. 1109. § 1. Matrimonium inter catholicos celebretur in ecclesia parochiali; in alia autem ecclesia vel oratorio sive publico sive semipublico, nonnisi de licentia Ordinarii loci vel parochi celebrari poterit.

§ 2. Matrimonium in aedibus privatis celebrari Or-

dinarii locorum in extraordinario tantum aliquo casu et accedente semper iusta et rationabili causa permittere possunt; sed in ecclesiis vel oratoriis sive Seminarii sive religiosarum, Ordinarii id ne permittant, nisi urgente necessitate, ac opportunis adhibitis cautelis.

§ 3. Matrimonia vero inter partem catholicam et partem acatholicam extra ecclesiam celebrentur; quod si Ordinarius prudenter iudicet id servari non posse quin graviora oriantur mala, prudenti eius arbitrio committitur hac super re dispensare, firmo tamen praescripto can. 1102, § 2. (Vide p. 49.)

Matrimonii convalidationem haud raro in cancellaria parochiali peragere oportebit.

Caput IX.

DE MATRIMONII EFFECTIBUS.

(Can. 1110—1117.)

E contractu matrimoniali legitime celebrato iura quaedam et officia coniugibus oriuntur (c. 1110—1113), et proles certis sub condicionibus legitima est vel efficitur. (Can. 1114—1117.)

De iuribus et officiis coniugum.

Can. 1110. Ex valido matrimonio enascitur inter coniuges vinculum natura sua perpetuum et exclusivum; matrimonium praeterea christianum coniugibus non potentibus obicem gratiam confert.

Can. 1111. Utrique coniugi ab ipso matrimonii initio aequum ius est et officium quod attinet ad actus proprios coniugalis vitae.

»Uxori vir debitum reddat, similiter et uxor viro. (I. Cor. 7, 3.) Itaque nisi specialis conventio inter coniuges intervenerit, neutri iam licet exigere, ut per bimestre spatium, matrimonio non consummato, de ingressu in religionem deliberare possit. (Causus: ČKD. 1922, 253.)

Itemque invalidum esset votum, matrimonio contracto, non reddendi debitum.

Ex adulterio non condonato nec compensato et ex aliis quibusdam gravibus delictis, quae causam dant separationi, amitti potest ius petendi debitum ad arbitrium coniugis innocentis. (Cf. can. 1129 § 1.)

Uxor cum socia mariti fiat, quocum omnem vitae societatem communicat, nisi iure speciali aliud cautum sit, circa canonicos effectus particeps efficitur status mariti. (Can. 1112.) Aliud cautum est v. g. in matrimonio morganatico. — Mariti obtinet domicilium, quod necessario retinet, nisi fuerit ab eo legitime separata (can. 93); eiusdem forum sortitur (can. 1561); ad mariti ritum transire potest (can. 98. § 4.); omissa electione sepulchro mariti tumulatur. (Can. 1229, § 2.)

Podle práva občanského jsou obě strany stejně zavázány k manželské povinnosti, věrnosti (k této i rozvedení! — Cf. Váž. IX. č. 6936) a slušnému zacházení. (§ 90. obč. z.) — Muž je hlava rodiny a povinen manželce poskytovat podle svého jmění slušnou výživu, bez ohledu na to, že sama má jmění. (Cf. Váž. III. čís. 988; XII. čís. 10026.) A to i tehdy, jestliže se manželé za vzájemného souhlasu rozešli. (Cf. Váž. VIII. čís. 5670. — § 91. obč. zák.) Bez její viny rozvedené nebo zlomyslně opuštěné nebo zapuzené bez ohledu na její majetkové poměry a výdělkové možnosti. (Cf. Váž. VIII. čís. 6614.) — Manželka nevinná na rozluce má nárok, aby jí byla škoda, již utrpěla rozlukou, nahrazena placením výživného. — Váž. XIV. čís. 12122.

Dr. Fr. Poláček: Alimentační povinnost manželova: »Soudcovské Listy« 1924, 195. — Alimentační zákon č. 4/1931 Sb. na ochranu osob oprávněných požadovati výživu, výchovu nebo zaopatření.

Naopak manžel, ani nuzný, nemá ze zákona proti manželce nárok na výživu (cf. Váž. V. č. 2635, XII. čís. 9532; čís. 9960) a nelze mu proto přisouditi důchod pro usmrcení manželky na př. automobilem. (NS. 13. IX.

1928; Váž. X. čís. 8298.) Rozluka manželství z viny obou stran je skutečnost zrušující nárok manželčin proti manželu na placení výživného. Váž. X. 10036. — Manžel je povinen platiti manželce výživné, opustil-li manželku bezdůvodně nebo zavalil-li příčinu, aby ho opustila; není však povinen poskytovat jí výživné, znemožnila-li svým nepřístojným chováním manželské soužití. Váž. čís. 10143. — Manželka obdrží jméno mužovo a požívá práv jeho stavu. (§ 92. obč. zák.) — Manželu podřízena jest potud, že je povinna dbáti jeho vůle v okruhu domácího řádu; jinak platí však mezi nimi úplná rovnost. (Váž. X. čís. 7803.)

Podle zákona o domovském právu z 3. XII. 1863 čís. 105 ř. z. § 7 nabývá žena provdáním domovského práva v té obci, kde má domovské právo její muž; a dokud trvá manželství, nemůže nabýti domovské příslušnosti jiné; soudně nerozvedená následuje v domovském právu svého muže a zachová si je v té obci, kde je měl muž, když zemřel. — Žena provdaná, jejíž manželství nebylo soudně rozloučeno ani za neplatné prohlášeno, nemůže samostatně nabýti státního občanství, nýbrž sleduje vyjma případ § 1. č. 4 a 5 zák. č. 236/1920 v tomto směru svého manžela. (Spr. S. 3. IX. 1923. Boh. č. 2599.) — Podle zákona domovského je bydliště manžela (otce) směrodatné pro bydliště rodiny, nikoliv opačně. (Boh. č. 3792.) — Manželky soudně rozvedené nebo rozloučené neztrácejí domovské právo a státní příslušnost sňatkem nabytou. (§ 11. domov. zák. č. 105 ai 1863. Cf. Boh. č. 5495.) — Změny v státním občanství nebo domov. právu manžela, k nimž došlo po rozvodu manželství, nemají vlivu na státní občanství a domovské právo manželky. (NS. 30. III. 1920; Váž. II. č. 472.) — Ztráta státního občanství, vyslovená podle zák. čl. L:1879 pouze proti manželovi, nevztahuje se také na manželku. (SS. 1. XII. 1926. Boh. čís. 6116.) — Manželským založené právo a povinnost manželky sdílet domácnost s manželem není překážkou, aby manželka, cizí státní příslušnice, byla vyhoštěna bez současného vy-

hoštění manžela. (SS. 19. I. 1923. Boh. čís. 1859.) — Bylo-li manželství uznáno za neplatné, vrací se žena v domovský svazek, v němž byla před sňatkem.

Vdaná žena, jejíž manželství nebylo soudně ani rozloučeno ani vyhlášeno za neplatné, nemůže vlastním bydlením založiti bydliště ve smyslu § 1. ústav. zák. č. 152 ai 1926. (NS. č. 8699 ai 1930.)

Jak a pokud získá žena sňatkem stát. občanství v USA, Rakousku, Francii a Jugoslavii viz Právník 1931, 139.

Officia parentum erga prolem.

Can. 1113. Parentes gravissima obligatione tenentur prolis educationem tum religiosam et moralem, tum physicam et civilem pro viribus curandi et etiam temporalium eorum bono providendi.

Curent itaque parentes, ut filii quam primum baptizentur (can. 770); ut catechetica institutione erudiantur (can. 1335); ut aetatem rationis adepti ss. Eucharistiam accipiant (can. 854); ut, si optio datur, scholas catholicas adeant (can. 1374).

O b ě a n s k ý z á k o n í k jedná o právech a povinnostech rodičů v §§ 139.—159. Rodiče jsou vůbec zavázáni své manželské děti vychovávat, t. j. pečovat o jejich život a zdraví, opatřovat jim stavu přiměřenou slušnou výživu, pokud samy nemohou se vyživovati (§ 141. obč. zák.; cf. Váž. čís. 12598), jejich tělesné a duševní síly vyvíjeti a vyučováním v náboženství a v jiných užitečných vědomostech klásti základ k jejich budoucímu blahobytu. (§ 139. obč. zák.) Jsou povinni dáti dcerám přiměřené věno a synům přiměřenou výpravu. (§§ 1220, 1231 obč. zák.) — V jakém náboženství má býti dítě vychováno, o tom rozhodují — kromě zák. č. 96 ai 1925 — politické úřady. — Pěstoun sirotka školou povinného není oprávněn bez souhlasu, tím méně proti vůli poručníka (i z povolání) dítěte žádati, aby dítě bylo ve smyslu § 3. odst. 5. zák. čís. 226/1922 zproštěno povinnosti účastniti se vyučování ná-

boženství. Určiti dítěti, které nemá rodičů, náboženské vyznání může podle zák. čís. 96/1925 § 1. odst. 2. věta 2. jedině zákonný zástupce, tedy poručník, nikoli pěstoun. Také jen poručník může rozhodovati, má-li takové dítě býti zproštěno vyučování náboženství ve škole. Také § 8. odst. 2. vl. n. č. 64/1925 ustanovuje, že právo žádati za osvobození podle § 3. odst. 5. zák. č. 226/1922 přísluší u oboustranných sirotek zákonnému zástupci dítěte. (SS. ze dne 5. II. 1927. Boh. čís. 6284.) — Soud může přikázati matce, aby vychovávala dítě v řeči, kterou otec určil ve své závěti. (NS. 4. IV. 1922. Váž. IV. č. 1605.) — Dítě školou povinné přísluší zpravidla k téže národnosti jako manželský otec. (SS. 5. I. 1923. Boh. čís. 1821; cf. 1397.)

Otec, který tělesnou a duchovní výchovu dětí zanedbává, může býti soudem otcovské moci zbaven, vyžaduje-li toho zájem a ochrana dítěte. — O zániku moci otcovské jedná § 172—187 obč. zák. ve znění novely č. 276 ai 1914 ř. z. Viz Ord. l. čb. 1915, 51. (Cf. Váž. IV. č. 6737.)

Nemanželský otec nemusí býti slyšen o tom, k jakému povolání má býti nemanželské dítě určeno. — Plnění vyživovací povinnosti může podle okolností případu záležeti i v poskytování potřebného nákladu na studia vysokoškolská. (NS. 28. IV. 1933. Váž. č. 12558; cf. čís. 10340.)

Všechny děti nemanželské a všechny děti v cizí péči ať soukromé nebo ústavní, až do 14. roku podléhají podle zák. čís. 256/1921 a vl. nař. č. 29/1930 státnímu dozoru. Dozor náleží okres. soudu, který jím pověřuje »Okresní péči o mládež«. Ta jej vykonává svými důvěrníky a generálními poručníky.

De prole legitima et legitimata.

Legimitas est qualitas iuridica eorum, qui ex matrimonio vere aut putative valido concepti aut nati sunt. Stricte sumpta eorum tantum esset, qui ex matrimonio valido (non tantum nati, sed etiam) concepti sunt.

Ex illa iura realia et honorifica oriuntur, v. g. habitas ad ordines, ad officia et beneficia ecclesiastica, ad praelaturas.

Legitimitas est beneficium legis aut supremae potestatis, cum ecclesiasticae tum civilis, quo iura et honores legitimitatis proli illegitimae conferuntur.

Proles legitima est vel praesumitur, vel efficitur.

a) **Can. 1114.** Legitimi sunt filii concepti aut nati ex matrimonio valido vel putativo, nisi parentibus ob sollemnem professionem religiosam vel susceptum ordinem sacrum prohibitus tempore conceptionis fuerit usus matrimonii antea contracti.

Ideo satis est ad legitimos natales, ut proles in matrimonio nascatur, licet extra matrimonium concepta fuerit. Illegitimi vocantur »spurii« si toto tempore a conceptione ad nativitatem impedimentum dirimens inter parentes exstitit; secus naturales dicuntur. Nati ex personis, quas impedimentum ligaminis separabat, sunt »adulterini«; nati ex persona in ordine sacro vel voto sollemni obstricta »sacrilegi«; nati ex personis consanguineis usque ad 3°. »incestuosi«.

Filii nati perdurante vinculo matrimonii sunt legitimi et maritus pro patre habetur: **Pater is est, quem iustae nuptiae demonstrant, nisi evidentibus argumentis contrarium probetur.** (Can. 1115. § 1.) — Non creditur viro asserenti se esse patrem adulterum nec uxori alleganti suam turpitudinem et neganti paternitatem mariti, donec contrarium probetur. Hinc filii ex uxore nati praesumuntur patrem habere maritum, donec coram iudice contrarium probetur.

Děti z neplatného manželství považují se za děti manželské, když buď došlo ke konvalidaci manželství nebo když alespoň jeden z rodičů nezaviněně nevěděl o překážce manželství bez rozdílu překážky a náboženství rodičů. (NS. 12. IV. 1929. Váž. XI. č. 8870.)

— Soudní výrok o neplatnosti manželství nenahrazuje s hlediska předpisů o opravě matrik rozsudek o nemanželském původu dítěte. — Děti zrozené v neplatném manželství nestávají se již prohlášením tohoto manželství za neplatné dětmi nemanželskými. — Viz Boh. č. 5221. — Casus: LzQt. 1931, 789.

b) **Can. 1115. § 2.** Legitimi praesumuntur (platí o nich domněnka manželského původu — für solche streitet die Vermutung der ehelichen Geburt) filii, qui nati sunt saltem post 6 menses a die celebrati matrimonii vel intra 10 menses a die solutae vitae coniugalis. (Cf. § 138. o. z. a dvor. dekr. ze dne 15. VI. 1835, č. 39. Sb. z. s.)

Ratio horum terminorum extremorum est, quia nativitas prolis vitalis a conceptione dies 180 usque 300 distare potest. (Proles vitae extra uterum matris capax experientia teste nasci potest iam post 6 menses vel etiam adhuc intra 10 menses a die conceptionis.)

Codex numerando menses (6 resp. 10) discrepat cum a iure vetere tum a praxi iuris civilis (§ 138 obč. z.) quae numerat dies (180 resp. 300).

Pro dítě zrozené před uplynutím 180 dní ode dne sňatku platí domněnka nemanželského původu (§ 155. obč. zák.), jestliže manželů před sňatkem nebylo těhotenství manželky známo a on do 3 měsíců po tom, co se dověděl o zrození dítěte, otcovství soudně odporuje. (§ 156. obč. zák.) — Odpor ten náleží do nesporného řízení okresního soudu. Jest věcí opatrovníka dítěte při takovém odporu, aby dokázal, že původ byl manželský. (§ 157. obč. zák.) Odporem tím ovšem vždycky věc vyřízena není. Je třeba též důkazu, že manžel odpor podávající dítě nezplodil, že o těhotenství své manželky z jiného muže před sňatkem nevěděl a k tomu je někdy třeba zahájit spor u sborového soudu I. stolice žalobou na oduznutí manželského původu dítěte. (Cf. Váž. II. č. 496, III. č. 864.) Ať se nemanželský původ uplatňuje odporem nebo žalobou, počítá se lhůta (§ 158. obč. zák.) ode dne, kdy se manžel dověděl o narození dítěte bez ohledu, zda se přesvědčil, že dítě není jeho. (Cf. Váž. VI. čís. 3555.) —

Věděl-li manžel v případě § 156. obč. z. již v době sňatku o těhotenství manželčině, platí domněnka, že dítě, narozené dříve než 180 dní po sňatku, je manželské; ale manžel může žalovati na oduznání manželského původu dítěte, při čemž ho stihá důkazní břímě, že není přirozeným otcem. Předmětem tohoto důkazu však není nemožnost tělesného styku s matkou dítěte, nýbrž nemožnost zplodění následkem nesoulože v době kritické. Váž. XIII, - č. 11040; cf. č. 4391.

Attamen eiam filii nati ante sextum mensem a die initi matrimonii aut post decimum mensem numerando a die solutae vitae coniungalis praesumuntur legitimi (dv. dekr. 15. VI. 1835. č. 39. Sb. z. s.), nisi maritus vel haeredes coram iudicio districtus (okr. soud) protestati fuerint contra legitimum. (§ 158. obč. z.) — (Manžel nejdele do 3 měsíců po obdržené zprávě o narození dítěte; zemře-li před uplynutím popěrné lhůty, mohou do 3 měsíců po jeho smrti protestovati dědicové. — § 159. obč. zák.) — Prohlášen-li manžel za mrtvého, počítá se tříměsíční lhůta ode dne, kdy pravoplatným se stalo usnesení o prohlášení za mrtvého, nikoli ode dne, jenž dle usnesení je dnem úmrtí nezvěstného. (Váž. III. čís. 996.)

Manžel žalobu na oduznání manželského původu dítěte podati může, ale nemusí. Opatrovník dítěte může zahájit spor o otcovství manžela k dítěti. Dokud se tak nestane, platí dítě za trvání svazku manželského narozené jako manželské, byť by se snad za to míti mohlo, že vdaná osoba ho s manželem neoplodila. Udání kmotra, porodní asistentky ani samé matky, že dítě je nemanželské, není u vdaných matek matek rozhodující. (Cf. § 158. obč. zák. — A. c. 1922, 110; 1923, 71.) Proto děti z matek vdaných, jejichž manžel je nezvěstný, ale není dokladu o jeho smrti, platí za manželské, dokud manželství nebylo soudně za rozloučené prohlášeno. — Lhůta musí být počítána ode dne pravoplatnosti rozsudku (usnesení); je lhůtejná, jaký je skutečný stav. Domáhati se oduznání manželského původu je věcí stran.

Tedy na př. »válečná vdova« (jejíž muž byl později prohlášen za mrtvého a manželství za rozloučené) a otec

jejího dítěte, které podle platných předpisů muselo býti zapsáno za manželské (ač ve skutečnosti je nemanželské), mohou, když došlo k sňatku mezi nimi, popírati manželský původ tohoto dítěte a žádati okres. soud, aby byla matrika opravena a dítě uznáno za nemanželské, aby mohlo býti zároveň legitimováno na jméno přirozeného otce, druhého manžela válečné vdovy. Okresní soud toto protokolární prohlášení rodičů přijme a zašle zemskému úřadu, který nařídí opravu zápisu matričního.

Pokud je třeba žaloby za oduznání manželského původu dítěte podle § 158. obč. zák., lze ji podati u sborového soudu I. stolice (§ 50. č. 1. j. n. — Váž. IV. č. 2031) jen na opatrovníka, ustanoveného k obhájení manželského původu dítěte, nikoliv proti dítěti samému. Žalobce musí prokázati, že dítě zploditi nemohl. Lhůtu § 158. obč. zák. jest počítati od dne, kdy manžel zvěděl o narození dítěte, nikoli ode dne, kdy pojal podezření nebo nabyl předsvědčení, že dítě není jeho. (N. S. 26. IX. 1922. — Váž. IV. č. 1869, XI. 8706; srv. č. 319, 8199, 7806, 8743, 9336.) — Tříměsíční lhůtu čítati jest podle kalendáře a ne měsíc za 30 dnů. (Váž. IV. roč. č. 2031.)

Důkaz zkouškou krve je přípustný i při žalobě za oduznání manželského původu podle § 158. obč. z. Bez souhlasu účastněných osob nelze zkoušku krve provést. Význam odepření souhlasu jest volně uvážiti. Váž. čís. 10371. — Důkaz zkouškou krve o uznání nemanželského otcovství může jakožto důkaz znalecký býti nařízen i z moci úřadu. Váž. čís. 7093; 9974.

Ad correcturas in matriculis in quantum possibile vitandas consistorium de quovis casu solutionis (§ 122. obč. zák.) vel separationis coniugum certionem reddit parochum, qui hoc in libro matrimoniorum adnotet. Filii mulieris viduae (vel solutae vel iudicialiter separatae a toro et mensa), qui post 300 dies elapsos a morte (solutione, separatione) nascuntur, et parochus documentum mortis (solutionis, separationis) habet, illegitimi sunt. (Cf. § 155. obč. zák. — Ord. list 1923, 71. — ČKD. 1924, 62.)

c) **Legitimi efficiuntur seu legitimantur:**

Can. 1116. Per subsequens parentum matrimonium sive verum sive putativum, sive noviter contractum sive

convalidatum, etiam non consummatum, legitima efficitur proles, dummodo parentes habiles exstiterint ad matrimonium inter se contrahendum tempore conceptionis vel praegnationis vel nativitatis.

Agitur de prole nata ante matrimonium parentum. Supponitur autemabilitas parentum ad matrimonium (saltem cum dispensatione) tempore conceptionis, praegnationis vel nativitatis prolis.

Si parentes tunc temporis ad matrimonium habiles non erant, liberi per subsequens matrimonium legitimari non possunt. (AAS. 1931, 5; LzQt. 1931, 391; ČKD. 1931, 759; Apollin. 1931, 58; Ius Pont. 1931, 105); in tali casu hoc fieri posset tantummodo per rescriptum Summi Pontificis.

Ex iure civili (§ 160.—162. obč. zák.) proles adulterina et sacrilega a legitimatione non excluditur. (ČKD. 1927, 612; 1928, 686. — Casus: LzQt. 1932, 148.)

Pro foro ecclesiastico datur etiam legitima canonica (can. 1051): qui dispensat super impedimento dirimente ex potestate ordinaria sive per indultum generale delegata, legitimat ipso facto prolem (non adulteram nec sacrilegam). Die bürgerlichen Folgen, welche bei der Legitimation meistens angestrebt werden, sind aber durch die kanonische Legitimation noch nicht erreicht. (LzQt. 1918, 32.)

Quoad effectus canonicos et civiles legitimati aequiparantur legitimis:

Can. 1117. Filii legitimati per subsequens matrimonium ad effectus canonicos quod attinet, in omnibus aequiparantur legitimis, nisi aliud expresse cautum fuerit; v. g. promoveri non possunt (sine dispensatione!) in cardinalem, episcopum, abbatem vel praelatum nullius. (Cf. can. 232; 231; 320.) Possunt vero eligi in superiores maiores religiosorum. (LzQt. 1922, 317.) Etiam in Seminarium maius admittuntur sine dispensatione. (Can. 1363, § 1.) — Com. interpr. can. 13. VII. 1930. AAS. 1930, 365.)

Ut legitimatio in libro baptismorum inscribi possit, determinatus modus procedendi in legitimatione peragenda a polit. gubernio praescriptus servari debet.

PŘEDPISY O LEGITIMACI.

(Oběžník zem. úřadu v Praze z 11. X. 1932 čís. 272099-9-B-3352.)

Vide etiam: ČKD. 1924, 363; Kalendář katol. duchovenstva 1925, 94; 1927, 61; Ord. list čb. 1907, 90 et 165; 1909, 79; 1922, 65 et 93; et Manuale theologiae pastoralis. — A. c. čb. 1932, 49.

Zápis legitimace napotomním sňatkem (per subsequens matrimonium § 161 obč. zák.) do rodné matriky dítěte se provádí zpravidla k žádosti stran. Podstatnou součástí jest sepsání legitimačního protokolu s rodiči dítěte a dvěma svědky totožnosti a to buď: 1. u duchovního správce vedoucího matriku, příslušného podle jejich bydliště nebo podle místa narození dítěte, nebo 2. u okresního úřadu, nebo 3. u okresního soudu. Sepisuje-li se legitimační protokol u soudu a jsou-li rodiče dítěte soudu osobně známi, není třeba, aby byli přítomni svědkové totožnosti (výnos bývalého místodržitelství z 10. července 1907, číslo 205.532, Sbírka norm. číslo 99 z roku 1907), v ostatních případech může úřední osoba, zná-li osobně rodiče dítěte, zastupovati jednoho svědka.

1. Legitimační protokol, který nepodléhá kolku (výnos místodržitelství z 2. srpna 1907, číslo 186.303, Sb. norm. čís. 99 z roku 1907), musí obsahovati:

a) Jméno, příjmení, bydliště, zaměstnání, datum a místo narození, náboženské vyznání, státní a domovskou příslušnost obou rodičů — u matky též v době narození dítěte — dále jméno, příjmení, zaměstnání a bydliště přítomných svědků.

b) Prohlášení otcovo, kterým uznává otcovství k legitimovanému dítěti, a jeho žádost, aby jeho jméno bylo zapsáno v rodné matrice dítěte, dále prohlášení matčino, že údaje jejího manžela jsou správné a že s jeho prohlášením souhlasí. Toto prohlášení matčino jest sice žádoucí, není však nutné, stačí doklad, ze kterého by to s plnou jistotou bylo možno seznati, že matka dítěte svého nynějšího manžela označila za otce, nebo že tento byl za otce

prohlášen soudním rozhodnutím (výnos místodržitel. z 3. II. 1897, čís. 15.525, Sb. norm. čís. 18 ai 1897 a č. 99 ai 1907.)

c) Podpisy úředníka, rodičů a svědků. Sepsání protokolu legitimačního podléhá dávce za úřední výkon v částce Kč 5.— za arch podle sazby A, pol. 4, vl. nař. z 11. XII. 1931, čís. 198 Sb. zák. a nař.

d) Předkládá-li se legitimační protokol zemsk. úřadu, připojí se k němu rodný list dítěte a oddací list rodičů (výnos místodržitelství z 22. prosince 1884, čís. 87.841, Sb. norm. číslo 522 z roku 1884). Tyto doklady musí býti kolkovány a opatří je strana sama (Sb. norm. číslo 99 z r. 1907); jen v případě naprosté nemožnosti mohou býti výjimečně vyžádány ex offio (oběž. bývalé zemské správy politické z 20. září 1922, číslo 366.183-1B-7597 ai 1922, Sbírnka norm. číslo 300 z r. 1922). Žila-li matka před uzavřením sňatku s otcem dítěte v manželství s jiným mužem, nechť k legitimačnímu protokolu připojí též doklad, ze kterého by bylo možno zjistiti, zda zápis (narození legitimovaného dítěte, pokud jde o rubriky »otec« a »lože« — zrození —) jest správný (oběžník býv. zemské správy pol. z 28. listopadu 1922, čís. 429.656-1B-3632-3 ai 1922). Takovým dokladem je úmrtní list prvního manžela, usnesení o jeho prohlášení za mrtva, soudní rozhodnutí o rozluce prvního manželství a předcházel-li rozluce rozvod, též usnesení (rozsudek) o rozvodu, vždy s udáním, kdy rozluka nebo rozvod nabyl právní moci.

e) Prohlášení rodičů, zda a u kterého soudu se vede poručenství nad nezletilým legitimovaným dítětem (Sb. norm. číslo 300 z r. 1922). Vede-li se poručenství, musí býti připojeno potvrzení poručenského soudu, že označení osoby otcovy souhlasí s poručenskými spisy. Nevede-li se poručenství, nutno matku dítěte místopřísežně vyslechnouti, zda jest jí známo, že někdo jiný než její nynější manžel jest zploditelem dítěte, nebo že někdo jiný se za otce dítěte přihlásil, po případě za jeho otce byl uznán soudním rozsudkem (výnos z. správy pol. z 20. září 1922, čís. 336.183 1B-7597, Sb. norm. čís. 300 z roku 1922). Toto místopřísežné prohlášení matčino může býti učiněno pouze u okresního úřadu. Dožadání církevních nebo obecních úřadů jest nepřipustno.

O každém zápisu legitimace vyplní se sčítací lístek a zašle se měsíčně zvlášť předepsanou úřední obálkou stát.

úřadu statistickému. Sčítací lístek má být vyhotoven hned v přítomnosti stran (oběžník min. vnitra z 13. prosince 1924, čís. 82.985-1924-8, oběžník zemské správy pol. z 13. března 1925, čís. 85.907-1B-313-8 ai 1925).

2. Každá legitimace musí býti podle § 15, I. novely k obč. zák. z 12. října 1914, čís. 276, ř. z. a min. výnosu z 5. ledna 1915, čís. 525 (ob. místodrž. z 25. ledna 1915, čís. 1-A-122) oznámena okresnímu soudu. Děje se tak nyní měsíčně (oběžník z. správy pol. z 8. května 1923, čís. 145-931 1B-855-1 ai 1922, oběž. ze dne 16. února 1922, číslo 28.484-1B 855 ai 1922, Sb. norm. čís. 217 z r. 1922, a oběžník z 9. února 1924, čís. 51.946-1B-610 ai 1924).

3. Poněvadž podle § 6. zák. z 3. XII. 1863, čís. 105 ř. z., nabývá dítě legitimací domovské i stát. příslušnosti otcovy, jest nutno vyrozuměti o legitimaci dřívější i legitimací získanou domovskou obec, které poznamenají legitimaci v rejstříku domovských příslušníků. Je-li dítě nebo otec příslušníkem cizího státu, jest nutno se dotázati diplomatickou cestou cizozemských úřadů, zda není se stanoviska cizího práva proti legitimaci námitek. V tomto případě musí býti připojeny doklady o státní (domovské) příslušnosti.

4. Byl-li sepsán legitimační protokol u správce matričního úřadu církevního nebo státního, v jehož rodné knize jest zapsáno narození dítěte a nejde-li o pochybný případ, provede matrikář zápis legitimace sám v oboru vlastní působnosti (výnos min. vnitra z 12. srpna 1868, číslo 3649, míst. výnos z 23. září 1868, číslo 51.005). V ostatních případech, zejména vzejdou-li o určitých okolnostech pochybnosti, musí se legitimační protokol se všemi potřebnými doklady předložiti zemskému úřadu, který zařídí zápis legitimace, vyžádav si po případě další doklady nebo prohlášení stran.

5. Zemský úřad nařizuje zápis legitimace do matriky (Sb. norm. čís. 99 z r. 1907) v této formě:

V odstavci »otec«: Podle výnosu zemského úřadu v Praze ze dne....., čís., přihlásil se dne..... u N. N., povolání, bydliště, datum a místo narození, nábož. vyznání, domov. příslušnost a ascenden- ce, za otce tohoto dítěte a žádal výslovně za zápis svého jména do rodné matriky.

V odstavci »poznámka«: Podle oddacího listu _____
 úřadu v _____ ze dne _____
 uzavřeli rodiče dítěte sňatek dne _____ v _____

Obdobná forma platí také pro okresní úřady.

Z toho je zřejmo, že v odstavci »lože (zrození) ne-manželské« nenastane zápisem legitimace žádná změna. Žádá-li však strana již po provedeném zápisu legitimace za vydání nového rodného listu, nevyplní se v něm sloupec »lože«. (Dekret dvor. kanc. z 18. VII. 1934, čís. 17.820, Sb. provinc. zák. čís. 83.)

Přihlásil-li se přirozený otec již před sňatkem k zápisu do rodné matriky podle § 164. obč. zák. a dvor. dekr. z 21. října 1813, čís. 49, Sb. pol. zák. a v rodné matrice dítěte je skutečně zapsán, zůstává tento zápis beze změny a vyplní se pouze sloupec »poznámka« údajem, kdy a kde uzavřeli rodiče dítěte sňatek (výnos min. vnitř. z 12. IX. 1868, čís. 3649).

6. Není-li zápis narození dítěte v běžném roce, kdy se provádí zápis legitimace, jsou okresní úřady povinny o každém legitimačním zápisu, provedeném u nich v oboru vlastní působnosti neb z nařízení zemského úřadu, předložit zemskému úřadu v Praze úplný ex offo matriční výtah k založení do sbírky matričních duplikátů (oběžník z. správy pol. ze 16. července 1925, číslo 290.401-1B-5200-6 ai 1925 a oběžník z 25. června 1923, čís. 262.933-1B-646-1 ai 1923). Ostatní matriční úřady předkládají ex offo matriční výtahy nadřízenému úřadu, u kterého jsou uschovány matriční duplikáty.

7. Jedná-li se o zápis legitimace po smrti otcově, musí se strany obrátiti na příslušný soud (čl. XVI. uvoz. zákona k jurisdikční normě, výnos místodržitelství z 8. dubna 1892, čís. 36.940 Sb. norm. čís. 252.) Rovněž žádost za legitimaci per rescriptum principis, nyní usnesením vlády (§ 64, odst. 2. úst. listiny), podle § 162 obč. zák. se podává u soudu, který učiní další opatření. Byla-li legitimace povolena, nařídí její zápis zemský úřad.

K žádosti o legitimaci milostí vlády ČSR. je potřebí podle § 263. nesp. pat. svolení poručenského soudu a schválení krajsk. soudu podle § 109. j. n. jen ohledně nezletilého dítěte.

Při legitimaci milostí vlády osob zletilých má se příslušný okres. soud omeziti na šetření předepsané výnosem minist. správ. ze dne 12. VII. 1921 čís. 186 (tedy okr. soud nerozhodne) a spisy

pak předložit prostřednictvím nadřízeného vrchního soudu vládě čl. rep. k rozhodnutí. (Cf. Váž. XIV. čís. 12216.)

Účinky legitimace per rescriptum principis na státní občanství (§ 9. zák. č. 236) a právo domovské: Boh. č. 2047.)

8. Je-li narození dítěte zapsáno v matrice, vedené v zemi Slovenské a Podkarpatoruské, jest nutno též zjistiti, zda některý z rodičů dítěte nežil v době mezi sedmým a desátým měsícem před narozením dítěte v manželském svazku s třetí osobou (místodrž. výnos. z 24. VI. 1916, čís. 131.631-1B-834-1 Sb. norm. č. 59 z r. 1916.)

9. Jedná-li se o zápis legitimace do ruských matrik, neprovádí se úřady správními, nýbrž na nařízení soudů. V takových případech se musí strany se žádostmi o zprostředkování zápisu legitimace i jiných matričních zápisů obrátiti na ministerstvo spravedlnosti (oběžník z 15. II. 1924, číslo 34.841-1B-442-6 ai 1924). Obdobně platí o zápisu v matrikách v býv. království polském (Ruském Polsku) (oběžník z 5. III. 1924 čís. 64.270-1B-789-5 ai 1924).

10. Při žádosti o zápis do cizozemské matriky musí býti připojeny pravidelně též ověřené překlady dokladů, potřebných pro matriční zápis. Povinností strany jest, aby si překlady sama opatřila. K zápisu legitimace do italské matriky musí býti připojen ověřený duplikát oddacího listu a ověřený opis legitimačního protokolu. Tyto doklady zůstanou u italského matričního úřadu. Dále vysvědčení nemajetnosti, jinak se platí dávka za úřední úkon (oběžník min. vnitř. z 8. XI. 1929. čís. 65.608-1929-8).

11. Jde-li o legitimaci napotomním sňatkem jihoslovenského státního příslušníka cizím státním příslušníkem, řídí se legitimace předpisy, platnými ve státě otcově.

Není dovoleno, aby se farní úřady obracely o zápis legitimace přímo na farní úřady cizozemské, ježto o přípustnosti takového zápisu rozhodují dozorní úřady státní. Nutno tedy takové matriční záležitosti předkládati k vyřízení politickým úřadům. (Min. vnitř. z 24. července 1922, čís. 32396/8.)

Legitimation. Der wesentliche Bestandteil derselben ist die Aufnahme des Legitimationsprotokolls mit den Kindeseltern in Gegenwart von zwei Identitätszeugen entweder: 1. vor dem Seelsorger, in dessen Matrik der Geburtsakt des zu legitimierenden Kindes eingetragen ist oder vor dem nach ihrem Wohnort in Betracht kommenden

Matrikenführer, oder 2. vor der politischen Bezirksbehörde oder 3. vor dem Bezirksgericht.

1. Das Legitimationsprotokoll ist zwar stempelfrei, unterliegt jedoch einer Abgabe für Amtshandlung im Betrag von 5 Kč für jeden Bogen. Wird das Legitimationsprotokoll der politischen Landesbehörde vorgelegt, so sind gestempelte Matrikenscheine von der Partei selbst zu besorgen und dem Legitimationsprotokoll beizuschließen.

Dieses Protokoll ist hernach vor der Legitimationsdurchführung in der Matrik dem kompetenten Vormundschaftsgericht einzusenden zur Äußerung darüber, ob die Legitimationserklärung mit den vormundschaftlichen Akten des Kindes bezüglich der Person des Vaters übereinstimmt. Im bejahenden Falle ist hierauf die Legitimation in der Matrik vorzumerken; falls jedoch der vormundschaftliche Akt nicht übereinstimmen sollte oder Vormundschaftsangelegenheiten gerichtlich nicht geführt werden, so ist die Mutter an die politische Bezirksbehörde zu verweisen. Über jede Legitimationsvorschreibung ist ein Legitimationszählblatt (Muster C) auszufüllen und an das statistische Staatsamt in Prag im geschlossenen Dienstkuvert einzusenden.

2. Jede Legitimationsvorschreibung ist unverzüglich an das Vormundschaftsgericht anzuzeigen.

3. Durch die Legitimation erlangt das Kind außer dem Namen auch die Heimatsberechtigung und Staatsbürgerschaft seines Vaters. Ist Kind oder Vater ein fremder Staatsangehöriger, so müssen auf diplomatischem Wege fremdländliche Ämter befragt werden, ob vom Standpunkte des fremdländischen Rechtes aus keine Erinnerung gegen diese Legitimation bestehe.

4. Wurde das Legitimationsprotokoll bei dem Matrikenführer abgefaßt, in dessen Geburtsbuch die Geburt des Kindes eingetragen ist und wenn es sich um keinen zweifelhaften Fall handelt, so kann die Legitimation füglich von dem Matrikenführer für sich allein abgetan werden. In zweifelhaften Fällen ist das Legitimationsprotokoll samt allen Beilagen der politischen Landesbehörde vorzulegen.

5. In der Rubrik »Ehelich, unehelich« tritt durch die Legitimationsvorschreibung keine Änderung ein!

Auf einem neuen, erst nach durchgeführter Legitimation ausgestellten Geburtschein, werden diese Rubriken nicht ausgefüllt.

Ist der natürliche Vater bereits vor der Eheschließung in der Geburtsmatrik eingetragen, so ist daselbst keine weitere Veränderung vorzunehmen, als die erfolgte Trauung (wann und wo) anzumerken.

6. Eine jede vorgenommene Legitimation muß auch ins Duplikat eingetragen werden; ist das Duplikat bereits an das bischöfliche Konsistorium eingeschickt, so ist eine vorgeschriebene Beilage zum Duplikat an das Konsistorium einzusenden.

7. Eine nach dem Tode des Vaters oder eine durch den Beschluß der Regierung bewilligte Legitimation kann nur von der polit. Landesbehörde durch das bischöfliche Konsistorium zur Eintragung in die Matrik angeordnet werden.

8. Bezüglich der Eintragung einer Legitimation in die russischen Matriken oder in die Matriken im gewesenen Königreich Polen (Russisch-Polen) haben sich die Parteien an das Justizministerium zu wenden.

9. Dem Gesuch um die Eintragung in ausländische Matriken müssen regelmäßig auch beglaubigte Übersetzungen von Belegen beigegeben werden. Die Legitimation von jugoslawischen Staatsangehörigen richtet sich nach den im Staate des Vaters geltenden Vorschriften.

Zápis nemanželského otce do rodné matiky. O zápisu nemanželsk. otce do rodné matiky jedná oběžník bývalé zemské správy polit. z 5. IV. 1928, č. 131.204-1-B-2741-2 ai 1928,*) ve kterém jsou uvedeny všechny předpisy a zákonná ustanovení, upravující zápis nemanželského otce do rodné matiky. Zdůrazňuji pouze, že nemanželský otec musí přijíti osobně k matrikáři a že nelze zapsati nemanželského otce do rodné matiky na pouhé oznámení soudu.

Zur Eintragung des außerehelichen Vaters in die Geburtsmatrik muß der Vater persönlich bei dem Matrikenführer erscheinen und er

*) Acta cur. 1928, p. 61; olom. 1927, 10; 1927, 127; 1928, 46.

kann nicht auf Grund bloßer Gerichtsanzeige eingetragen werden.

Otec, který si matku svých nemanželských dětí vezme, za legitimaci žádat může, ale nemusí. — Dokud za ni žádáno nebylo, zůstávají děti nemanželské, mají příjmení po matce a přísluší do obce matčiny; jestliže mezitím nabyla nové domovské příslušnosti sňatkem, získá tuto novou domovskou příslušnost i její nemanželské dítě. (SS. ze dne 25. I. 1933 čj. 1487/33.) — Legitimaci mohou uplatňovati také osoby třetí. — Tuzemský soud není povolán k tomu, aby spolupůsobil při legitimaci cizozemského nezletilce dle § 161. o. z. (NS. 5. XII. 1922 Váž. IV. č. 2068.

Od legitimace je naprosto rozdílný právní akt, kterým manžel může dáti své jméno (t. j. příjmení) nemanželskému dítěti své manželky, jehož přirozeným otcem však není a jež proto legitimovati nemůže.

Udělení a změna jména: viz oběžník zemsk. úřadu v Praze ze dne 11. X. 1932 č. 272099-9-B3352; A. c. čb. 1932, 52:

Dání jména. Podle 2. odst. § 165. obč. zák. (§ 8. díl. novely I. cís. nař. z 12. X. 1914, č. 276 ř. z.) může manžel dáti nemanželskému dítěti své manželky své jméno prohlášením před zemským politickým úřadem se svolením matky a dítěte, nebo je-li toto nezletilé, zákonného zástupce u soudu. K účinnosti těchto prohlášení jest potřeba, aby byla předložena ve veřejné nebo soudně neb notářsky ověřené listině.

Udělení jména lze pouze jednou. Dání jména zná zákonodárství rakouské i německé. Zákonodárství bývalých Uher neznalo dání jména a z toho důvodu není dání jména známo ani v zemi Slovenské ani Podkarpatoruské.

Zápis (protokol) o udělení jména možno učiniti pouze: 1. u okresního úřadu (magistrátu), příslušného podle bydliště účastníků; 2. u soudu nebo 3. v listině ověřené soudně nebo notářsky. Zápis se kolkuje Kč 5.—. Zápis podepíše udělitel jména, matka dítěte, dva svědkové totožnosti a dítě. Je-li toto nezletilé, zákonný zástupce. V případě tomto, který jest nejčastější, se zašle zápis příslušnému okresnímu soudu, aby se vyjádřil, zda souhlasí s udělením jména. K zápisu musí býti připojen úplný a kolko-

vaný rodný list dítěte, oddací list udělitele jména a zjištěna domovská příslušnost dítěte a udělitele jména. Jedná-li se o zápis v cizině, nutno připojiti domovské listy obou. Je-li zápis sepsán u okresního úřadu (magistrátu), vyměřuje se z něho podle sazby A, pol. 4, vl. nař. z 11. XII. 1931, čís. 198 Sb. z. a n., dávka Kč 5.—. Zápis obsahuje prohlášení manžela, že uděluje nemanželskému dítěti své manželky své jméno podle § 165. obč. zák., výslovné prohlášení matky dítěte a dítěte (zákonného zástupce), že souhlasí s dáním jména. Zápis s příslušnými doklady a vyjádřením soudu se předloží zemskému úřadu, který schválí udělení jména a nařídí zápis poznámky udělení jména do matriky narození dítěte a vyrozumí domovskou obec a poručenský soud. Udělením jména dítě zůstává nemanželské, nenabývá nijakých soukromoprávních nároků proti uděliteli jména, domovská příslušnost jeho se nemění a poručenství se nad ním vede dále. Udělení jména má pouze ten účel, aby byl zakryt vůči třetím osobám nemanželský původ dítěte.

Udělení jména cizím státním příslušníkem čs. státnímu příslušníku jest podle čsl. práva přípustné. Udělitel jména musí však prohlásiti, že uděluje jméno podle práva československého, neboť dání jména se řídí právním řádem dítěte. K právní účinnosti dání jména nesvéprávněmu čsl. příslušníku jest třeba také souhlasu čsl. poručenského soudu, nebo nevede-li se poručenství u čsl. soudu, souhlasu toho čsl. soudu, který by podle československého práva byl k tomuto udělení příslušný. Bydlí-li matka i dítě v cizině, nutno ke zjištění místně příslušného čsl. soudu vyšetřiti, kde matka dítěte bydlila naposledy na čsl. území, nebo vystěhovala-li se, jsouc nezletilá, kde na čsl. území bydlí nebo bydlili její rodiče nebo její nemanželská matka. Cizí úřad by mohl potřebný souhlas dáti jen tehdy, kdyby naň poručenství bylo přeneseno čsl. poručenským soudem (výnos ministerstva vnitra ze dne 8. května 1930, číslo 3260-1930-8 a ze dne 6. dubna 1932, číslo 47-608-1931-8).

Zápis poznámky o udělení jména do rodné matriky ve státech, kde udělení jména není známo, možno provésti pouze se souhlasem tohoto státu. (Oběžník býv. místodrž. 25. ledna 1915, č. 5375-I-A-122.)

K zápisu poznámky o udělení jména do rodné matriky v Německu jest třeba připojiti ověřený překlad pro-

tokolu o udělení jména a ověřený překlad výnosu zemského úřadu, kterým bylo schváleno udělení jména. (výnos ministerstva vnitřní z 11. května 1926, čís. 11.387, čís. z. spr. pol. 203-499-I-B-4011-3 ai 1926.)

Propůjčení jména nemanželskému dítěti manželčinu ve smyslu § 165 obč. z. ve znění novely č. 276/1914 ř. z. nezakládá pro dítě nárok na vyživovací příspěvek podle § 2. odst. 3. zák. č. 313/1917 ř. z. (SS. 17. VI. 1920. Boh. čís. 461.)

Namensgebung besteht darin, daß ein außereheliches Kind den Namen des Ehemannes seiner Mutter erhält. In die Geburtsmatrik darf dieselbe erst dann eingetragen werden, wenn sie von der polit. Landesbehörde durch das bischöfliche Konsistorium angeordnet wurde. Dieser Rechtsakt jedoch ist keine Legitimation, das Kind bleibt auch weiterhin unehelich, erwirbt keine privatlichen Ansprüche dem Namensgeber gegenüber, sein Heimatsrecht bleibt unverändert und seine Vormundschaft wird weiter geführt. Die Namensgebung hat lediglich den Zweck, die außereheliche Herkunft eines Kindes den dritten Personen gegenüber geheim zu halten.

Změna jména. Podle dekretu dvorské kanceláře z 5. VI. 1826, čís. 16255, Sb. pol. zák. čís. 36 (sv. 8) č. 83 Sb. prov. zák. povolí se změna příjmení jen při přestoupení ke křesťanskému náboženství. Jinak se povolí změna příjmení pouze ze zvlášť důležitých a zřetele hodných důvodů. V tomto případě nezakládá dvorský dekret právní nárok na povolení změny jména, poněvadž úřední povolení má povahu pouhé výsady, závislé na vůli orgánu k jejímu povolení oprávněného (nál. NSS. ze 16. III. 1931, čís. 20622-29). Za změnu jména se považuje i nepatrná změna ve psaní nebo jiný způsob psaní téhož jména. Změna rodného (křestního) jména nebo změna jejich pořadí jest též možná (nál. NSS. z 18. X. 1899, čís. 8258).

O žádostech za změnu jména rozhoduje zemský prezident podle volného uvažování. U osob, které mají domovskou příslušnost v některé obci v zemi Slovenské nebo Podkarpatoruské, jest příslušné rozhodovati o žádostech za změnu jména ministerstvo vnitřní. (podle minist. nař. býv. uher. ministerstva vnitřní číslo 54.017 z r. 1881 a č. 52.774 z roku 1906.) Řádně odůvodněná žádost se kolkuje 50 Kč

a musí k ní býti připojen doklad o domovské (státní) příslušnosti, rodný list a podle okolností i jiné doklady (oddací list, rodné listy dětí, usnesení o rozluce a pod.) Kolokovné nelze prominouti. Právo chudých se vztahuje pouze na soudní řízení a na vyměření dávky za úřední úkon (výnos min. vnitřní z 2. XII. 1927, č. 76.328-27-9).

Za povolení změny jména nutno podle zák. ze 16. XII. 1926, čís. 253 Sb. zák. a nař. a podle zák. ze 27. XI. 1930, čís. 192 Sb. z. a nař., platiti dávku za úřední úkon ve výši 100 Kč až 10.000 Kč podle sazby B, pol. 6. vládn. nař. z 11. XII. 1931, čís. 198 Sb. zák. a nař. Dávka může býti prominuta, bylo-li uděleno právo chudých.

Byla-li změna jména povolena, vydá zemský úřad žadateli výměr, nařídí, aby změna jména byla poznamenána v rodné (oddací matrice), vyrozumí domovskou obec, případně i poručenský soud a j. úřady nebo orgány.

Změnu jména možno povolit pouze československým státním příslušníkům. Povoláním změny jména se nemění domovská příslušnost a nenabývá se žádných soukromých práv a nároků. Změna jména nemanželských dětí se povoluje pouze tehdy, není-li možno téhož účinku dosáhnouti jiným způsobem (osvojením nebo udělením jména podle 2. odst. § 165. obč. zákona).

Má-li býti změna jména poznamenána v matrice v Německu, musí strana zaslati ověřenou, německy psanou žádost za poznamenání změny jména v matrice a připojiti ověřený překlad výměru, kterým byla změna jména povolena. — Podle těchto předpisů vždy přesně postupujte a spisy předkládejte úplně a řádně instruované, aby nemusily býti vráceny k doplnění a mohly býti co nejdříve meritorně vyřízeny.

Namensänderung wird nur in besonders rücksichtswürdigen Fällen zugestanden. Als Namensänderung gilt auch jede unbedeutende Umänderung der Schreibweise oder jede andere Schreibweise desselben Namens. Auch die Umänderung des Taufnamens oder Änderung der Reihenfolge von Taufnamen ist gesetzlich zulässig und möglich. Das Recht über diesbezügliche Gesuche Entscheidung zu treffen, steht dem Landespräsidenten zu. Gehörig instruiertes und begründetes Gesuch muß mit einem 50 Kč Stempel versehen werden: für Amtshandlung

der Staatsbehörde ist eine Abgabe von 100 Kč aufwärts zu entrichten.

Wird die Namensänderung bewilligt, so trifft die polit. Landesbehörde selbst notwendige Vorkehrung, daß die Namensänderung in der Geburtsmatrik vorgemerkt werde. Die Namensänderung kann nur den čechoslovakišchen Staatsbürgern bewilligt werden; den unehelichen Kindern wird dieselbe nur dann zugestanden, wenn dasselbe Resultat auf keine andere Art und Weise (durch Adoption oder Namensgebung) zu erreichen ist.

Manžel dává nemanželskému dítěti své choti po její smrti svoje jméno: ČKD. 1926, 504. — Udělení jména nemanželskému dítěti a jeho legitimace: ČKD. 1930, 279. — Otec hlásí se k dítěti, které má se ženou, jejíž muž je prohlášen za mrtvého a kterou si vezme: ČKD. 1924, 524. — Manželské dítě, třebaž manžel není jeho přirozeným otcem, nemůže býti po smrti manžela legitimováno novým manželem matky, dokud nebyl oduznán dříve manželský původ: ČKD. 1926, 437. — Legitimace adoptovaného dítěte: ČKD. 1927, 611.

Caput. X.

DE SEPARATIONE CONIUGUM.

(Can. 1118—1132.)

Art I.

De dissolutinone vinculi.

(Divortium, rozluka, Ehetrennung.)*

Die Ehe ist von Gott als eine unauflöslche Verbindung eingesetzt worden. (Gen. 2, 24; Mt. 19, 4. sq.; Mc. 10, 7—9.) Entartungen kamen aber nicht bloß im Heidentum vor. Auch nach dem mosaischen Gesetz war den Juden »propter duritiam cordis eorum« unter gewissen Voraussetzungen eine Lösung des Ehebandes durch Übergabe des Scheidebriefes von Seiten des Ehemannes möglich. (Deut. 24, 1.—4.)

Klar hat Christus die Unauflöslichkeit der Ehe aus-

*) V některých zemích, na př. v Německu i jinde, úplné zrušení svazku manželského nazýváno jest »Ehescheidung«.

gesprochen bei Mc. 10, 11. und Lc. 16, 18. — Einige Schwierigkeiten, welche Mt. 5, 32. und Mt. 19, 9. bieten, sollen nach klaren Parallelstellen und nicht umgekehrt erklärt werden.

Římské právo rozluku připouštělo (*repudium mitere*) v jednostranném i v oboustranném srozumění (*divortium bona gratia*). Na základě kontinuity s právem římským a Mt. 5, 32 a 19, 9 nebylo ani u některých církevních spisovatelů, hlavně řeckých, až do časů sv. Augustina ustáleno mínění, je-li rozluka přípustna nebo ne. Řekové rozluku prakticky připouštějí dosud, i sjednocení. Jelikož i právo germánské, anglické, franské rozluku pro cizoložství dovolovalo, trvalo poměrně dlouho, nežli princip nerozlučitelnosti manželství skutečně v praxi všude zavládl. Církev ho všeobecně hned od počátku prosaditi nemohla, ale vždycky ho hájila a sjednocené Řeky nabádala, aby se prakse své vzdali. Řekové totiž theoreticky manželskou rozluku stanoviti se neodvážili. (Cf. Pachta, *De Sacramentis*, p. 587; Pohle, *Dogmatik III*^s, p. 620.) — Ehescheidung Napoleons I. Vide: *LzQt.* 1904, 59.)

In quaestione autem, utrum quodlibet matrimonium indissolubile sit an tantum matrimonium ratum non consummatum, sententia scholae bonnoniensis (Bologna) praevaluit, quam exprimunt can. 1118: *Matrimonium validum ratum et consummatum nulla humana potestate nulla causa, praeterquam morte, dissolvi potest; et can. 1119: Matrimonium non consummatum inter baptizatos vel inter partem baptizatam et partem non baptizatam dissolvitur tum ipso iure per sollemnem professionem religiosam, tum per dispensationem a Sede Apostolica ex iusta causa concessam, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera sit invita.*

Duplex itaque est modus, quo matrimonium ratum non consummatum solvitur:

a) *Ipso iure per professionem religiosam sollemnem in ordine religioso. Intelligitur emissio voti sollemnis in ordine stricte tali. Professio votorum simplicium in nulla religione, ne in Socie-*

tate Jesu quidem, matrimonium contractum dirimit. (Nězaměňovat překážku rozlučujícího s tímto důvodem rozlukovým!) Sed ad ingressum coniugis in religionem requiritur licentia S. Sedis, quae singulos casus accurate perpendit et condiciones determinat.

b) Per dispensationem a Sede Apost. ex iusta causa concessam. Consensus alterius partis non est necessarius. Dispensatio conceditur si de catholicis agatur, mediante S. Congregatione de disciplina sacramentorum, in matrimonio mixto competens est S. Congr. Officii resp. Orientalis. (De nullitate matrimonii iudicialiter agit s. Rota.)

Inter causas iustas adducuntur: dubium de impotentia antecedente et perpetua; impotentia superveniens; odium implacabile coniugum; invincibilis aversio absque ulla spe reconciliationis; abnormis conditio corporalis (sexualis) unius coniugum; periculum incontinentiae in oratrice, attentata eius iuvenili aetate; delictum infamans ab alterutro admissum; amentia etc.

Si in praxi talis casus contigerit, parochus re ad Ordinarium delata a iudicio dioecesano instructiones accipiet, quibus pareat. Regulae speciales servandae sunt.

De solutione matrimonii legitimi seu de privilegio Paulino.

(Can. 1120—1127.)

Privilegium Paulinum (etiam »privilegium fidei« dictum, quia solutio matrimonii in favorem fidei fit et fundatur in verbis s. Pauli I. Cor. 7, 12—15) est ius ab apostolo Paulo ex potestate divinitus concessa promulgatum, vi cuius coniux, qui in infidelitate cum altera parte infideli matrimonium contraxit, immo et consummavit, potest, suscepto baptismo, si pars, quae manet infidelis, nolit et ipsa converti et baptismum suscipere vel saltem cum altera cohabitare pacifice et sine contumelia Creatoris, novum

matrimonium valide et licite cum parte catholica inire. Quo inito prius matrimonium ipso facto dissolvitur.

Casus: LzQt. 1933, 578.

Ratio, ob quam Ecclesia solutionem matrimonii legitimi per privilegium Paulinum concedit est, matrimonium legitimum non esse m. sacramentale, quod neque sacramentale fit, si unus convertitur. Si etiam in hoc casu solutio esset impossibilis, fides periculo exponeretur et conversio quandoque fieret valde onerosa. Cum autem fides sit fundamentum vitae ecclesiasticae, in eius favorem permittitur, ut pars, quae infidelis remanet, discedat, neque ulterius mala sua voluntate pacem partis conversae cum Deo disturberet.

Si pars conversa contraheret cum parte infideli, matrimonium esset invalidum propter impedimentum disparitatis cultus; si contraheret cum parte haeretica vel schismatica, matrimonium esset quidem validum, sed illicitum propter impedimentum mixtae religionis. In priore casu S. Pontifex dispensat, in posteriore dispensatio non datur; daretur enim in favorem fidei haereticae.

Si pars fidelis suscepto baptismo novum matrimonium non contrahit, et postea etiam altera pars convertitur, non licet amplius uti privilegio Paulino, quia per conversionem partis infidelis cessavit finis privilegii; immo per se tenentur vitae consuetudinem instaurare.

Avšak jestliže manžel, který dosud trval v nevěře, se dá také pokřtít až tehdy, kdy spoluz manžel dříve obrácený už nové manželství uzavřel, pak toto manželství nerušeně trvá.

Pacificè sine contumelia Creatoris non cohabitatur, qui fidei vel moribus coniugis insidias struit, fidem graviter exprobrat, ob eam iurgia movet, ad apostasiam seducit, comparti inhonestum matrimonii usum imponit, oculos eius idololatriae spectaculo offendit, concubinas dimittere et filios catholice educare non vult.

Can. 1120. § 1. Legitimum inter non baptizatos matrimonium, licet consummatum, solvitur in favorem fidei ex privilegio Paulino.

Privilegium hoc in gratiam tantummodo eorum con-

cessum est, qui a m b o in infidelitate matrimonium contraxerant et quorum altera pars postea per receptum baptismum ad fidem convertitur.

§ 2. Hoc privilegium non obtinet (výsady nelze užiti, nemá místa) **in matrimonio inter partem baptizatam et partem non baptizatam inito cum dispensatione ab impedimento disparitatis cultus.**

Pars infidelis est de sua intentione interpellanda. (Can. 1121.) Interpellatio haec fieri potest privatim, regulariter tamen fit ex auctoritate Ordinarii coniugis conversi, ut in foro externo constet de responso negativo partis infidelis. Utrum huiusmodi interpellatio praemittenda sit sub poena invaliditatis subsequentis matrimonii, non conveniunt auctores.

Ab his interpellationibus S. Sedes dispensare potest (can. 1122, 1123), si de discessu aliter certo constet. Dispensatio valida et licita erit, etiamsi concedatur antequam pars conversa definitive sibi novas nuptias proposuerit. — Servatis servandis coniux conversus iure suo statim aut etiam postea uti potest (can. 1124), donec pars altera etiam non baptizatur.

Favores incolarum in terris missionariis extenduntur ad alias quoque regiones. (Can. 1125.)

Can. 1126. Vinculum prioris coniugii, in infidelitate contracti tunc tantum solvitur, cum pars fidelis reapse novas nuptias valide iniverit.

Ergo non per baptismum neque negativum responsum ad interpellationem vel per dispensationem ab interpellationibus. — Si pars conversa coelebs manet, matrimonium non solvitur. — Si pars infidelis consilium mutet et iterum pacificae cohabitationi annuere vellet, ius partis conversae non cessat, cum interpellationes habeant effectum perpetuum. (Cf. Apollin. 1929, 95.)

Can. 1127. In re dubia privilegium fidei gaudet favore iuris, i. e. favendum est libertati partis conversae, ut fides catholica promoveatur. Dubium versari potest v. g.

circa validitatem matrimonii in infidelitate contracti, circa validitatem baptismi coniugibus in secta acatholica collati.

Státní zákonodárství do převratu r. 1918 přidržovalo se stanoviska jednotlivých států uznávaných vyznání. Proto byla manželství nekatolíků, židů, orientálů, osob bez vyznání (zák. č. 51 ai 1870) a mohamedánů ritu hanifovského (zák. č. 159 ai 1912) rozlučitelna, katolické nerozlučitelno. Avšak moderní beznáboženské státy, ačkoliv uznávají, že manželství je základem státu, přece rozluku povolují. Vycházejí z extrémně individualistického principu, že také jednotlivec musí býti chráněn, hrozí-li mu snad z manželství zkáza duševní nebo tělesná, a že je pro stát bez významu, je-li o několik rozloučených manželství více nebo méně; ba že naopak stát má větší prospěch z toho, když vezme ohled na »bonum privatum« takových manželů, jejichžto spolužití je dále nemožné, umožní jim rozluku a nový sňatek: z jednoho manželství nešťastného mohou prý vzniknouti dvě šťastná. Tuto theorii ovšem na hlavu poráží smutná zkušenost a statistika, která dokazuje, jak hrozivě pokračuje rozvrat společnosti a jak veliké škody působí rodině a tím státu i církvi manželská rozluka, která je hrobařem sociální mravnosti.

Za 10 let trvání zákona ze dne 22. V. 1919 č. 320 Sb. z. a n. bylo v Československé Republice (od r. 1919 do konce roku 1928) provedeno 46.336 rozvodů a 45. 152 rozluk, 442 manželství prohlášena za neplatná!

Tento čsl. zákon manželský č. 320 ai 1919 ustanovuje, že může býti žalováno o rozluku manželství každého, civilního i církevního, katolického i nekatolického, z důvodů v § 13. taxativně (t. j. jen ty smějí býti uplatňovány) vypočtených, a to bez ohledu, zdali důvod rozlukový vyskytl se až za platnosti nového zákona nebo už za platnosti zákona dřívějšího. (§ 23.)

Tímto zákonem veškeré zvláštnosti jednotlivých vyznání odpadly a zavedena jednotnost pro všechna vyznání bez rozdílu. (Zákon viz v Ord. listu čb. 1919, 57; olom. 1919, 154.)

Podle tohoto zákona lze na rozluku žalovati:

1. dopustil-li se druhý manžel cizoložství;
2. byl-li pravoplatně odsouzen do žaláře nejméně na

3. leta nebo sice na dobu kratší, ale pro trestní čin, vyšlý z pohnutek (jakých? — to v zákoně nestojí!! — patrně zistných, nekalých nebo podob.), nebo byl-li čin spáchán za okolností, svědčících o zvrhlé povaze;

3. opustil-li svého manžela zlomyslně a nevrátil-li se na soudní vyzvání do 6 měsíců;

4. ukládal-li manžel druhému o život nebo zdraví;

5. nakládal-li jím vícekrát zle, ubližoval-li mu těžce nebo opětovně ho na cti urážel;

6. vede-li zhýralý život;

7. pro trvalou nebo periodicky probíhající chorobu duševní, která trvá 3 leta; pro těžkou duševní degeneraci vrozenou nebo získanou, čítajíc v ni těžkou hysterii, pijáctví nebo nadužívání nervových jedů, jež trvá 2 leta; pro padoucí nemoc, trvajíc aspoň rok nejméně se 6 záchvaty ročně nebo s přidruženou duševní chorobou;

8. nastal-li tak hluboký rozvrat manželství, že nelze na manželích spravedlivě požadovati, aby setrvali v manželském společenství. Rozluku nelze vysloviti k žalobě manžela, jenž je rozvratem převážně vinen;

9. pro nepřekonat. odpor na žádost obou manželů; napřed může povolen býti jen rozvod a to i vícekrát.

Mimo to ustanovuje § 17., že po provedeném rozvodu může každý manžel žádati za rozluku manželství na podkladě provedeného už sporu o rozvod.

Úmluva, podle které se žena pro případ, že uzavře manželství s mužem, jehož manželství tehdy ještě nebylo rozlučeno, vzdala pense ve prospěch tehdejší mužovy manželky, aby umožnila rozluku, přiči se dobrým mravům. (NS. 30. III. 1933. Váž. č. 12479.) — Nárok na vdovskou pensi přísluší pouze vdovám, jejichž manželství bylo rozvázáno smrtí manželovou. (SS. č. 9091 ai 1926.) — Bývalá manželka učitele veřejné školy národní v Čechách nemá po rozluce manželství nárok na vdovskou pensi, a to ani podle zák. čís. 104/26 ani podle právního stavu platného před tímto zákonem: Boh. čís. 9286. Úmrtím bývalého manžela se rozlučená manželka nestává vdovou. — Bývalé manželce vojenského gážíty, jejíž manželství bylo soudně rozlučeno, nepřísluší podle zák. č. 41 ai 1887 ř. z. nárok na vdovskou pensi. (SS. č. 19314 ai 1930. Viz Boh. čís. 3273; 5614.) — Zákon o pensijním pojištění soukromých zaměstnanců ve vyšších službách ze dne 21. II. 1929 č. 26 Sb. přiznává v § 27. za jistých okolností vdovský důchod také rozlučeným manželkám. — Rozlukou druhého manželství vdovy po učiteli nebo státním zaměstnanci neobživne její nárok na výslužné po prvním manželu. Boh. čís. 5976.

Kromě jiných nedostatků vykazuje zákon velkou mezeru i v tom, že neřeší otázku, má-li po rozluce býti ponecháno rozlučené manželce jméno mužovo nebo ne. Podle staršího rozhodnutí min. vnitra ze dne 3. VI. 1871 čís. 6826 a podle § 11. zák. ze dne 3. XII. 1863 čís. 105 ř. z. o domovském právu nemá rozlučená (nebo rozvedená — viz. Boh. č. 184) manželka ani práva ani povinnosti jméno manželovo odložit. (Podle § 71. návrhu nového obč. zák. také ne. — Srv. str. 216.) — Nechce-li po rozluce »manželka« nadále nésti jméno manželovo, povoluje zemský úřad ženě změnu jména sňatkem nabytého na jméno dívčí, jaké měla za svobodna. Kolek na žádost 50 Kč. (O změně jména viz str. 204.)

Politické úřady správní v zemích historických nejsou oprávněny rozhodovati o nároku rozlučeného manžela na ně vzneseném, aby rozlučené manželce bylo zakázáno užívati jeho jména. Tato otázka, zda smí či nesmí rozlučená manželka užívati dále jména manželova, spadá do oboru práva rodinného. (Boh. č. 7596.)

Chtějí-li se rozlučení manželé, kteří fakticky i de iure manžely býti přestali, opět spojit, jest spojení takové pokládati za nové manželství a musí býti šetřeno všech obřadností, kterých je podle zákona potřebí k uzavření manželské smlouvy. (§ 118. zák. a § 22. čsl. z. č. 320 ai 1919; srv. § 72. návrhu nov. obč. zák.)

Jestliže takoví manželé byli dříve platně oddáni katolicky, a nyní trvají na tom, aby je zase oddal duchovní správce, což podle §§ 1. a 12. čsl. zák. č. 320 ai 1919 žádati mohou, jest nutno upozorniti je, že před církví manžely býti nikdy nepřestali; že tedy jde jen o právní jednání podle zákona státního, s tím upozorněním vykonati prohlášky a nebo žádati za prominutí jich u zemského úřadu, a oddati je ve farní kanceláři bez ritu církevního. Nové manželství třeba zapsati s číslem řadovým a podle tohoto zápisu vydati oddací list, a znovu vyplniti sčítací lístek oddavkový. — U dřívějšího zápisu budiž poznamenáno, že opět v manželství vešli. (Cf. Kupka, Pravidla, str. 89.)

O prohlášení manželství za neplatné před soudem civilním jedná § 94.—102. obč. z. (Srv. §§ 56.—59. návrhu nového obč. zák.) — Obhájce svazku manžel. v řízení o rozluku nebo neplatnost manželství nebudiž ustanoven. (Čl. V. odst. 1. zák. č. 161/1921.)

Komu přísluší odporovati platnosti manželství, plyne z § 28. rozluk. zák. č. 320 ai 1919 Sb. z. a n. — Prohlášení neplatnosti manželství pro překážku s o u k r o m o p r á v n í může se domáhati pouze ten, kdo je zkrácen tím, že manželství přes překážku bylo uzavřeno; ale ne ten, komu by z prohlášení neplatnosti kynul hmotný prospěch. (NS. 17. VII. 1924. Váž. VI. č. 4067.)

Art II.

De separatione tori, mensae et habitationis.

(Rozvod — Ehescheidung.)

(Can. 1128—1132. — §§ 103—109 obč. zák.)

Can. 1128. Coniuges servare debent vitae coniugalibus communionem, nisi iusta causa eos excuset.

Communio vitae supponit habitualement communionem tori (vel potius thalami), mensae et habitationis; regulariter sine hac communionem debito coniugali et proli educationi satisfieri nequit. Causa iusta, ob quam hanc communionem interrumpere licet, potest esse vel supernaturalis (I. Cor. 7, 5) vel naturalis, v. g. studium, negotium, negotiatio, si vir aliubi victum quaerere debet.

Není zákonem zakázáno, aby se manželé z důležitých důvodů shodli na tom, že budou nějakou dobu bydleti odděleně. Tato dohoda neodporuje § 44. obč. zák. a není proto nicotná. (NS. 2. V. 1930. Váž. čís. 9873.)

Nonnunquam tamen communio vitae variis ex causis coniugibus fit impossibilis. In hoc casu Ecclesia ex causis gravibus separationem a toro et mensa aut temporalem aut perpetuam permittit. (Cf. Trid. sess. XXIV. c. 8.)

Can. 1129. § 1. Propter coniugis adulterium, alter coniux, manente vinculo, ius habet solvendi, etiam in perpetuum, vitae communionem, nisi in crimen consenserit, aut eidem causam dederit, vel illud expresse aut tacite condonaverit, vel ipse quoque idem crimen commiserit.

Uterque coniux ius habet ad separationem perpetuam propter alterius coniugis adulterium, quod deberet esse materiale et formale (cf. p. 83.), altero coniuge invito commissum, cui causam pars innocens non praebuit (v. g. necessaria vitae non suppeditando, debitum denegando).

Iure suo autem coniux innocens uti non tenetur. Caritas enim quandoque eum ad condonationem movere potest. *Condonatio* potest esse tacita vel expressa.

Can. 1129. § 2. Tacita condonatio habetur, si coniux innocens, postquam de crimine adulterii certior factus est, cum altero coniuge sponte, maritali affectu, conversatus fuerit; praesumitur vero, nisi sex intra menses coniugem adulterum expulerit vel dereliquerit, aut legitimam accusationem fecerit.

Coniux innocens sive iudicis sententia vel edicto sive propria auctoritate legitime discedere potest; communionem vitae interruptam quovis tempore iterum renovare licet. (Can. 1130.) Poněvadž při rozvodu od stolu a lože vinculum matrimoniale se neruší a poněvadž je umožněn rozvod auctoritate propria, neprovádí se u kurie bisk. processem soudním, nýbrž jen administrativně. (Cf. AAS. 1932, 284; ČKD. 1932, 451; LzQt. 1932, 836.)

Separatio auctoritate legitime instituitur, si adulterium est certum et publicum; secus ad Ordinarii sententiam vel edictum est recurrendum. — Coniugi legitime discesso absolutio sacramentalis denegari non potest. — Ex adulterio, quod pars innocens post separationem forsitan admiserit, nullum ius reo restituitur. Coniuges, qui propria auctoritate sine causis canonicis se separant, per se indigni sunt absolute. Sed si sint bona fide (t. j. nepochybují o mravní platnosti

důvodů a proto jsou pokojného svědomí) et nulla spes adest reconciliationis, absolvi possunt, modo absit scandalum. Idem valet si auctoritate solummodo iudicis civilis separati sunt et putant hanc civilem sententiam (edictum) sufficere.

Mohou býti trvale rozvedení připuštěni k noviciátu a do kláštera? LzQt. 1933, 798. — Quomodo agendum cum bigamis moribundis: A. c. 1921, 36; LzQt. 1923, 503.

Rozvod civilní ovšem proveden býti musí, jde-li o úpravu majetk. poměrů, vyměření alimentů atd.

Občanský zákoník (§ 103—109; srv. § 60 až 66 návrhu nového obč. zák.) připouští rozvod buď po vzájemné dohodě nebo bez ní. Rozvod dobrovolný jest předmětem volné dispozice stran. (Váž. X. čís. 8537.) Tři smířovací pokusy podle § 104. obč. zák. konati měl dle § 2. zák. ze dne 31. prosince 1868 čís. 3 ř. z. ai 1869 farář; nyní podle § 27. čl. zák. čís. 320 ai 1919 jsou toliko před soudem. Nedostaví-li se v řízení o žádosti za dobrovolný rozvod manželství jeden z manželů ke smířovacímu pokusu, řízení se zastaví. (NS. 9. V. 1922, Váž. IV. č. 1659; II. č. 665.) Z ohledů pastorálních ovšem farář také se pokusí manžely smířiti a rozvodu zabrániti.

Avšak ve sporech o nedobrovolný rozvod se už tyto pokusy smířovací ani u soudu nekonají. (Čl. V. odst. 2. zák. č. 161 ai 1921 Sb. z. a n.)

Ve sporech o rozlukou manželství tyto tři předběžné pokusy o smír také nelze konati. (NS. 10. XII. 1928. Váž. VIII. čís. 6565.)

Rozvodem od stolu a lože se manželství nezrušuje, nýbrž trvá dále. Zanikají pouze takové povinnosti, které jsou důsledkem manželského společenství, zejména povinnost manželky následovati manžela do jeho bydliště a podrobovati se jeho opatřením ve společné domácnosti učiněným (§ 92. obč. zák.), povinnost manželských styků tělesných (§ 91. obč. zák.); nezaniká však povinnost vzájemné věrnosti manželské a vzájemného zacházení slušného. (§ 90. obč. zák.) — Rozvedený manžel tělesným stykem s třetí osobou dopouští se cizoložství. (Plenár. rozh. NS. 29. III. 1927 čís. pres. 649 ai 26. Váž. IX. č. 6936.)

Rozvedený manžel nemá práva žádati, aby bylo rozvedené manželce uloženo neužívatí jeho jména, sňatkem

s ním nabytého a jí jako příjmení příslušejícího. Neboť rozvedená manželka zůstává ženou provdanou a chotí svého muže, jehož jméno dále podržuje. (§ 92. o. z. Boh. č. 184.)

Rozvedení manželé, kteří chtěli manželské spolužití obnoviti, byli podle § 110. obč. z. povinni učiniti o tom soudu společné ohlášení. Dokud tak neučinili, trvaly účinky rozvodu. Avšak Nejv. soud v plenár. sedění rozhodl (proti dřívějším rozhodnutím — Váž. č. 5782, 4583) dne 14. XII. 1927, č. 719 ai 1927, že předpíšu § 110. obč. zák., který je předpisem pouze pořádkovým, je vyhověno pouhým návratem k společnému žití a tím že je rozvod odčiněn; že tedy není oznámení soudu třeba. — Ovšem toto opětné spojení musí býti obmyšleno jako trvalé. (Váž. IX. č. 7622, XIII. č. 10455. Cf. I. č. 320.) Také soudu neoznámené opětné spojení manželů má právně týž účinek jako oznámené. (Váž. č. 11383.)

K obnově manželského spolužití (§ 15. rozluk. zák.) nevyžaduje se však obnovení pohlavních styků. (N. S. 4. I. 1921, Váž. III. 842.)

Aliae causae separationis saltem temporaneae sunt.

Can. 1131. § 1. Si alter coniux sectae acatholicae nomen dederit; si prolem acatholice educaverit; si vitam criminosam et ignominiosam ducat; si grave seu animae seu corporis periculum alteri facessat; si saevitiis vitam communem nimis difficilem reddat, haec aliaque id genus sunt pro altero coniuge totidem legitimae causae discedendi, auctoritate Ordinarii loci, et etiam propria auctoritate, si de eis certo constet et periculum sit in mora.

»Alia id genus« (výpočet důvodů není taxativní, nýbrž jen demonstrativní) esse possunt v. g. malitiosa desertio, odium implacabile, morbus contagiosus (lues venerea), dissipatio bonorum etc. Causa separationis cessante vitae consuetudo restauranda est. (Can. 1131, § 2. — Cf. § 110. obč. zák.)

Důvodem k rozvodu (§ 109. obč. z.) může býti i jen jediné zlé nakládání, na př. spoličkování, až praskl bubínek. Váž. XIV. č. 11412. — Opustila-li manželka společnou domácnost proto, že ji manžel podezírá, že dítě, které očekává, pochází od jiného mu-

že, nelze říci, že tak učinila bezdůvodně. (NS. 27. V. 1933, čj. Rv. II-777/31.)

Proles educanda per se parti innocenti est committenda. In praxi tamen quaestionem hanc ordinarie iudicium civile solvet. (Cf. § 142. obč. z. ve znění podle císařského nařízení ze dne 12. října 1914, čís. 276 ř. z. — Ordinariátní list 1915, 52.) Nedohodnou-li se manželé, tedy rozhoduje soud s hlediska prospěchu a blaha dítěte, u kterého z manželů bude o ně lépe postaráno. (Vide Váž. IV. č. 1683. — Cf. VIII. č. 6199, X. č. 8213; XIII. čís. 10559; XII. č. 9941; 10265.)

I v tom případě, rozejdou-li se manželé bez rozvodu a rozluky, může soud rozhodnouti, komu mají děti býti ponechány ve výchově a jak upravit výživu. (Váž. IX. č. 6773, 6899; cf. XI. čís. 8989; 12443; 12678.)

V tom, že nižší soudy odepřely vydati otci jeho manželské dítě, ač prý po smrti matky dítěte výchova a péče o ně náleží jen jemu jako manželskému otci, nelze spatřovati nezákonnost ve smyslu § 46. zák. čís. 100/1931. — Dítě bylo proto ponecháno na výchovu u matčiny rodičů. (Viz Váž. čís. 12707, srv. 11455.) — Je důvodem k odnětí nezletilé (manželské) dcery z výchovy matčiny, která žije se ženatým mužem a snaží se dítě jeho pravému otci odizitit tím, že je nutí, aby jejího druhá nazývalo otcem. Soud může učiniti opatření a dát dítě do výchovy u děda. Váž. XIV. č. 12248.

O tom, zda-li a jakého donucovacího prostředku je použití, aby dítě rozvedených nebo rozloučených rodičů navštěvovalo toho z rodičů, u něhož nežije, rozhoduje opatrovnícký soud. (Váž. IX. čís. 6917; V. č. 2238.)

Nálezy cizozemských soudů, jimiž bylo rozhodnuto o rozvodu nebo rozluce nebo neplatnosti manželství stát. příslušníků čl. z důvodu uznaného i zdejším právním řádem, jsou také u nás uznávány. (Cf. Váž. VIII. č. 5997, cf. IX. č. 6787.) — Jak provést opravu matriky na základě takového rozsudku, viz Ord. list čb. 1921, č. 9.

Manželé cizinci, jestliže aspoň jeden z nich se na území Čsl. Republiky usadil nebo trvalé bydliště zvolil, mohou se domáhati u čl. soudů, příslušných podle obecných pravidel, rozluky nebo rozvodu manželství, pokud tomu nebrání mezinárodní smlouvy. Takové smlouvy uzavřelo s Republikou Československou dosud Polsko dne 6. III. 1925, č. 5 ai 1926. Sb. z. a n., Rumunsko (čís. 171 ai 1926. Sb. z. a n.) a Jugoslavie (č. 146 ai 1924 Sb. z. a n.). Jími

je ustanoveno, že rozhodovati o platnosti manželství, o rozvodu nebo rozluce jsou výlučně příslušny úřady státu, ježto příslušníky jsou manželé při podání žaloby (žádosti). (Viz Váž. čís. 9489; 9680; 10281; 10527.)

S jinými státy takových smluv není, a proto mohou zdejší soudy rozhodovati v manželských sporech příslušníků jiných států. (Dvor. dekret 23. X. 1801, č. 542 Sb. z. s.) Ve smyslu §§ 4. a 34. obč. zák. rozhoduje soud o takové žalobě (žádosti) podle práva domovského státu dotýčných manželů.

Z toho jde, že manželství katolických na př. Rakušanů nemůže u nás býti rozloučeno, ježto v Rakousku dosud platí § 111. obč. zák., jenž ustanovuje, že manželství katolíků je nerozlučitelné. (Cf. Váž. XI. č. 9079; č. 9255; IV. č. 1449; III. č. 1234, 1205.)

Caput XI.

DE MATRIMONII CONVALIDATIONE.

(Can. 1133—1141.)

Art I.

De convalidatione simplici.

Causae, ab quas matrimonium nonnunquam illicite, immo et invalide contrahitur, ad tres reducuntur:

a) *impedimentum non dispensatum*; v. g. propter parochi negligentiam, vel sponsi illud reticent. — Notandum, impedimentis ecclesiasticis etiam acatholicos baptizatos ligari, sive haereticos sivi schismaticos excepto imped. disparitatis cultus post codicem;

b) *defectus consensus*, v. g. propter vim et metum, errorem vel etiam data opera;

c) *defectus formae*: matrim. civile vel coram ministro acatholico.

Ecclesia conatur, ut matrimonia nulliter contracta in quantum possibile convalidentur. — Souhlasí § 98. o. z.

Convalidatio (náprava) matrimonii est actus, quo matrimonium sive bona sive mala fide nulliter contractum per consensus sive publicam sive privatam ex parte unius vel utriusque coniugis renovationem ita restauratur, ut valere incipiat.

Quae convalidatio si ita fit, ut effectus eius fictione iuris*) ad initium nulliter initi matrimonii retrotrahantur, vocatur *sanatio in radice* (náprava počátková či od původu. — Heilung in der Wurzel.)

Haec peragi potest etiam sine cooperatione coniugum (coniugibus insciis) vel ad instantiam et per cooperationem unius tantum. A formali renovatione consensus — dummodo olim praestitus perseveret — et a forma servanda in hoc casu dispensatur.

Facta promulgatione codicis nulla matrimoniorum convalidatio ipso iure concessa est. (Cf. AAS. 1918, 346; Ord. l. 1919, str. 3.; Lz.Qt. 1927, 766.) Proinde matrimonia nulla ob impedimentum per novam legem sublata convalidanda vel in radice sananda sunt.

Důvod je v can. 10.: *Leges respiciunt futura...* (Casus: LzQt. 1925, 130; 1927, 763, 775; ČKD. 1928, 228.) Manželé oddaní r. 1915 zamlčeli 4°. pokrevenství. Poněvadž nebylo podezření, farář dále nepátral a oddal je. Manželství je neplatné. Protože nebylo lze přiměti manžely, aby obnovili náležitým způsobem souhlas (can. 1135 a 1965) a sanatio in radice býti nemůže, netrvá-li souhlas, tedy musela býti prohlášena nullitas matrimonii.

A) **De convalidatione matrimonii ob impedimentum dirimens.**

Distinguendum est, utrum impedimentum dispensabile sit nec ne. Si indispensabile sit, neque convalidatio simplex neque sanatio in radice obtineri potest.

1. a) **Si impedimentum indispensabile est** (iuris divini vel naturalis, v. g. ligamen, impotentia, consanguinitas li-

*) »Fictio iuris« intelligitur dispositio legis adversus obiectivam veritatem in re possibili ex iusta causa. (Wernz-Vidal, p. 800.)

neae rectae etiam dubia vel primus gradus lineae obliquae etiam dubius) et **casus est publicus vel notorius**, qui iuridice probari potest, coniuges putativi separari et nullitas matrimonii declarari debet a iudice ecclesiastico.

Podle can. 1037 je překážka veřejná, může-li býti in foro externo dokázána. Hledíme-li k možnosti důkazu, jest vzíti v úvahu can. 1791, § 1., podle něhož svědectví jednoho svědka nepodává plného důkazu, leč by to byl svědek kvalifikovaný, který vypovídá de rebus ex officio gestis. Sufficiens autem probatio habetur, si testes sint 2 vel 3 et quidem omni exceptione maiores et si sub iuramento coram iudicio deponunt.

b) **Si impedimentum indispensabile sit occultum**, neque timendum est fore, ut totus casus publicus et notorius fiat, et coniuges in bona fide sunt impedimentum prorsus ignorantes, possunt in bona fide relinqui et impedimentum dissimulari, si matrimonium eorum felix est. Etenim ex declarata nullitate maiora mala sequerentur et pro coniugibus et pro liberis; praeterea scandalum vix evitari posset.

c) **Si impedimentum certum indispensabile alterutri coniugum notum est**, moneatur, ut parochus rem fideliter exponat; qui re ad Ordinarium delata necessarias ab eo instructiones obtinebit. — Coniuges iam matrimonio uti nequeunt. Declaratio nullitatis omitti vel differri poterit solummodo si ex cohabitatione periculum incontinentiae non oritur et coniuges uti frater et soror vivere promittunt, et si casus occultus est. — Si agatur in hoc casu de impedimento occulto impotentiae perpetuae et antecedentis, et coniuges in pace et concordia vivunt, coniux cui ius est declarationem nullitatis petere, moneatur, ne iure suo utatur, sed ut communem et honestam vitam cum altera parte continuet.

2. **Si impedimentum est dispensabile debet**

a) **cessare vel dispensari** e t b) **consensus renovari.**

Ordo presbyteratus et coniugium publice notum non dispensatur extra urgens periculum mortis. (Cf. Kupka, Pravidla² p. 92.) — Per legis mutationem die 19. V. 1918 cessaverunt impedimentum affinitatis ex copula illicita; consanguinitatis 4° l. o.; publicae honestatis e sponsalibus; cognationis spiritualis inter baptizantem et parentes vel paternos; omnis cognationis spiritualis e confirmatione.

Ad convalidandum matrimonium nullum ob aliquod ex his impedimentis dispensatione opus non est, sed sufficit sola renovatio consensus ad normam can. 1135, quia impedimentum nunc iam non existit. (De Smet: De sponsal. et matrim. Nro. 730; tract. synopt. ed. 2. p. 320. — Vermeersch, Epitome I. C. ed. 2. p. 255. — Cf. LzQt. 1925, 371. — ČKD. 1928, 231.) Nonnulli tamen asserunt provocantes ad decisionem Com. interpret. Cod. 2. VI. 1918. AAS. 1918 344. (Ord. l. čb. 1919, 3. — Cf. LzQt. 1927, 768) dispensatione opus esse, quod minus probabile videtur; responsum Commissionis enim praeprimis respicit necessitatem convalidationis matrimoniorum, quae nulla sunt ex capite impedimentorum a Codice sublato- rum, ideo principale elementum est renovatio consensus.

Consensum renovare debet vel utraque pars vel saltem pars impedimenti conscia et quidem ita, ut novus actus voluntatis ponatur, quo in matrimonio iterum consentit sciens illud hucusque fuisse invalidum; alias enim renovatio non esset nisi confirmatio prioris consensus vitii. (Can. 1133 et 1134.)

Modum renovandi consensus indicat can. 1135.
Quatuor casus possibiles sunt:

1. Si impedimentum sit publicum (obtentum prius dispensatione super impedimento nunc vigente) **consensus ab**

utraque parte renovandus est forma iure praescripta (§ 1.); i. e. coram paroco et 2 testibus. Ubi enim impedimentum est publicum, nullitas matrimonii est cognita et eius convalidatio publici iuris facienda est. Publicationes autem non iterantur, sed ab omnibus dispensatio conceditur.

Souhlasí § 7. čsl. zák. čís. 320 ai 1919.

Nonnunquam tamen impedimentum natura sua publicum de facto potest esse omnino occultum. In hoc casu ad vitandum scandalum et ad quandam ignominiam partium effugiendam renovatio consensus suadetur coram paroco et 2 testibus secreto assumptis in ecclesia vel cum permissione Ordinarii in domo privata vel cancellaria parochi, ut convalidatio aequae ac impedimentum facto occulta maneat; sufficit enim »publicitas iuridica«.

Na př. teprve po sňatku přišlo se na to, že manželé jsou ve 3°. pokrevně příbuzní. Souhlas obnoviti jsou ochotni. Dostanou dispensa na základě c. 1045 (nebo fakult) od Ordinária, ježto jsou in periculo incontinentiae a obnoví souhlas před 2 svědky ve farní kanceláři. (Viz casus č. 20.)

Convalidatio talis in matricula adnotatur. (Při prvním zápisu.) Si impedimentum publicum in confessionali detegatur, poenitens edocendus est, ut ad parochum suum rem deferat et eo mediante dispensationem petat.

2. Si impedimentum sit occultum et utriusque parti notum (v. g. adulterium, crimen), **satis est, ut** (obtentum dispensatione) **consensus ab utraque parte renovetur privatim et secreto.** (§ 2.)

A renovanda forma sollemni dispensatur, quia iam prius servata fuerat, ergo de matrimonio publice constat. Dispensatio petitur a s. Poenitentiaria mediante Ordinario reticentibus nominibus, vel ipse Ordinarius vi can. 1045, § 2. et si tempus non supetat ipse parochus — sed solummodo in casu occulto — dispensare potest; confessarius tantummodo pro foro interno ab impedimentis natura et de facto occultis, v. g. consanguinitatis illegitimae. Coniu-

ges edocendi sunt, quomodo novus consensus praestandus sit. (Nejlépe se to stane před knězem.) Si convalidatio haec etiam pro foro externo fieri debet, petatur de novo dispensatio et adnotetur in libro matrimoniorum. (Cf. Kupka, Pravidla² p. 95. — Casus: LzQt. 1924, 738; 1927, 763, 775. — ČKD. 1928, 228.)

3. Si impedimentum sit occultum et uni parti ignotum, satis est, ut (dispensatione obtenta — cf. can. 1045.) sola pars impedimenti conscia consensum privatim et secreto renovet, dummodo altera in consensu praestito perseveret. (§ 3.)

A monenda parte inscia in hoc casu dispensatur. (Ius vetus exigebat, ut pars impedimenti ignara de nullitate matrimonii certior redderetur, quod Codex non exigit; nam consensus validus iam prima vice ab utroque praestitus erat et effectus servatae formae sollemnis iam obtentus est.) Pars impedimenti conscia secreto et privatim quidem, sed explicite consensum renovare debet. Perseverantia consensus alterius partis in pacifico coniugum consortio et copula cum maritali affectu facta satis probata est.

4. Si impedimentum utriusque parti ignotum est: aut est publicum (v. g. propter invalidam delegationem) et tunc pseudoconiuges prudenter monendi erunt, ut consensum renovent sicut in primo casu; aut impedimentum est occultum, et tunc sufficit, ut alterutra pars eiusdem certior fiat et consensum ut in tertio casu renovet.

Sed si alterutra vel utraque pars male disposita est, ita ut renovatio consensus obtineri nequeat, et ex impedimento detecto magnum malum et periculum discordiarum immineret, immo si pseudoconiuges potius solutionem peterent, ad sanationem in radice recurrendum est.

B) De convalidatione matrimonii irriti ex defectu consensus.

Can. 1136. § 1. Matrimonium irritum ob defectum consensus convalidatur, si pars, quae non consenserat, iam

consentiat, dummodo consensus ab altera parte praestitus perseveret.

§ 2. Si defectus consensus fuerit mere internus, satis est, ut pars, quae non consenserat, interius consentiat.

§ 3. Si fuerit etiam externus, necesse est consensum etiam exterius manifestare, vel forma iure praescripta, si defectus fuerit publicus, vel alio modo privato et secreto, si fuerit occultus.

Defectus est internus, si consensus fecte vel erronee praestitus erat; externus est, si sub vi vel metu praestitus fuit. — Si nullitas matrimonii ob defectum consensus in foro externo probari potest, necesse est, ut consensus forma iure praescripta renovetur et convalidatio in matricula adnotetur.

C) De convalidatione matrimonii invalidi ob defectum formae.

Matrimonium civile et matrimonium coram ministro acatholico initum convalidatur per renovationem consensus in forma nunc praescripta. (Can. 1137.)

Ad quod parochus maximam impendat curam. Conscribat cum sponsis protocollum, quod, si qua dispensatione opus sit, ad consistorium mittat. Si nullitas matrimonii publice nota est, et contrahentes non renuunt publice se sistere coram parochi et testibus, tunc peractis publicationibus, sed consulto prius Ordinario (can. 1063, § 2.) matrimonium publice in ecclesia celebrandum est ad removendum scandalum. Si tamen sufficientes rationes minorem publicitatem suadent, aut una vel utraque pars ad consensum coram parochi et testibus renovandum parata tantummodo ad ecclesiam pergere non vult, peti potest dispensatio a 3 publicationibus et copulatio cum permissione Ordinarii in domo parochiali vel in domo sponzorum peragitur. Ad scandalum removendum testes convalidationem promulgare poterunt. (Zápis do matriky bez čísla pořadového.)

In convalidando tamen matrimonio mixto, quod in foro civili iam valet, attento can. 1026. publicationes ecclesiasticae prohibentur; ideo omittuntur nec petenda est dispensatio ab eis in ecclesia faciendis. (A. c. brn. 1929, 162.)

Casus: Convalidatio matrimonii mixti in Hungaria contracti pro foro ecclesiastico in republica čsl.: ČKD. 1933, 193.

Si utraque pars coram parochu et testibus comparere renuit, matrim. convalidari nequit neque in radice sanari.

Si una tantum pars renuit parochum adire, potest per procuratorem suum consensum exprimere. Quodsi ne hoc quidem obtineri possit, petenda est sanatio in radice, dummodo consensum perseverare constet.

Jak zapsati konvalidované manželství do matriky: Ord. list čb. 1920. 82. — Postup v případě bigamie: Ord. list 1921. 35. — Seelsorgliche Behandlung der in bloßer Zivilehe lebender Katholiken: LzQt. 1931, 112; 340.

Convalidatio matrimonii pro foro civili.

Podle § 98. obč. zák. má se zemské právo, projednávajíc žalobu na prohlášení neplatnosti manželství, o to přičiníti opatřením k tomu nutným a dohodou stran, aby překážka byla odstraněna.

Čsl. zákon čís. 320 ai 1919 v § 7. ustanovuje: vyhlášek není třeba, když byla prominuta překážka po uzavření manželství; ale přivolení k manželství jest prohlásiti znovu. Bude-li šetřeno tohoto předpisu, je k manželství hleděti tak, jakoby bylo platně uzavřeno hned od původu.

Vyhlášky se promíjejí podle § 86. a 87. obč. zák., je-li věc naléhavá nebo jde-li o osoby, o kterých se všeobecně za to mělo, že manželé jsou. Tím zákon chrání dobrou pověst takových manželů, jejichž manželství bylo neplatně uzavřeno, aby na pověsti netrpěli tím, když by z vyhlášek vešlo v širší známost, že do té doby manželé nebyli. — Za prominutí vyhlášek žádá farář sám; jména domnělých manželů může při tom zatajit. Po obdržení dispense od eventuelní překážky a od vyhlášek buďtež oddáni tajně před farářem a 2 důvěrnými svědky a poznamenáno do matriky, že se tak stalo. — K žádosti o dispens

od překážky manželské, která byla objevena teprve po uzavření manželství, není podle § 98. obč. zák. nutné srozumění obou manželů. (Cf. Právník 1873, str. 276. n.) — Sňatky, které byly uzavřeny před duchovním církve čsl. nebo řeckovýchodní, dokud příslušné náboženské obce nebyly schváleny, byly všeobecně sanovány zákonem čís. 219 ai 1925 Sb. z. a n.

Art. II.

De sanatione in radice.

Radix sananda (scl. ab inefficacitate) intelligitur consensus.

Si timendum est: 1. ne coniuges putativi de imped. dirimente edocti consulto solutionem matrimonii quaerant potius quam convalidationem; vel

2. si matrimonium invalidum convalidari nequit per consensus formalem renovationem coram parochu, ec quod alter coniugum moveri non potest, ut parochum saltem secreto vel per procuratorem adeat (per epistolam hoc iam non licet — can. 1988, § 1.); vel

3. si parochus denegatis a coniugibus cautelis active assistere non potest,

in his casibus ad petitionem bene fundatam sive parochi sive alterius partis catholicae et sub certis conditionibus (ordinarie ad consulendum conscientiae, ut pars catholica iterum sacramenta suscipere possit, et si liberi catholice educantur, quamvis fortasse acatholice baptizati et formaliter nondum conversi fuerint), Sedes Apost. sanationem in radice concedit altera vel utraque parte etiam inscia, non autem expresse invita.

Can. 1138. § 1. Matrimonii in radice sanatio est eiusdem convalidatio, secumferens, praeter dispensationem vel cessationem impedimenti dispensationem a lege de renovando consensu, et retroactionem, per fictionem iuris circa effectus canonicos, ad praeteritum.

§ 2. *Convalidatio fit a momento concessionis gratiae; retroactio vero intelligitur facta ad matrimonii initium nisi aliud expresse caveatur.*

§ 3. *Dispensatio a lege de renovando consensu concedi etiam potest vel una tantum vel utraque parte inscia. Conditio est, ut consensus perseveret.*

Can. 1139. *Quodlibet matrimonium initum cum utriusque partis consensu naturaliter sufficiente, sed iuridice inefficaci ob dirimens impedimentum iuris ecclesiastici vel ob defectum legitimae formae, potest in radice sanari, dummodo consensus perseveret.*

O sanaci žádá farář skrze Ordinariát. Důvody může uvést na př. lítost strany katolické, která uzavřela manželství civilní nebo před knězem nekatolickým a nyní skutku svého opravdu lituje a touží přijímatí sv. svátosti; druhá strana k faráři jíti nechce anebo bez velké škody ani nemůže, na př. aby nepřišla o práci; skutečnost, že děti jsou katolicky vychovávány, tak že budou moci, až dospějí, dobrovolně přestoupiti ke katolicismu; platnost manželství pro foro civili. V žádosti je třeba uvést také případné překážky manželské.

Bylo-li manželství neplatné pro nedispensovanou překážku, dostačí obyčejně sanovati je ve zpovědnici, protože nejčastěji překážka zůstává tajna. V tom případě žádá zpovědník tectis nominibus přímo k Poenitentarii (skrze Ordinariát pošle zapečetěný dopis), a nebo, je-li casus urgens, dispensuje sám. (Cf Can. 1044, 1045.)

Je-li však třeba provéstí sanaci též pro foro externo, poznamená farář oddavky do matriky (bez čísla pořadového) na základě oddacího listu civilního nebo jiného; a per extensum ocituje reskript sanační; rovněž provede poznamenání sanace v matrice křestní a straně o tom vydá úřední potvrzení.

Oddací list vydá ovšem ten úřad, kde je akt zapsán s číslem řadovým. — Podle nařízení minist. vnitra ze dne 14. X. 1882 čís. 105531 ex 1881 nelze o sňatcích, zapsa-

ných bez čísla pořadového (konvalidované, které byly dříve uzavřeny pro foro civili platně buď u polit. úřadu nebo nekatolicky), vystavovati oddací listy, nýbrž jen o s v ě d ě n í, ze kterého musí býti zřejmo, že již před tím bylo manželství platně pro foro civili uzavřeno. (A. c. olom. 1923, 29.)

Ut sanatio concedi possit, impedimentum debet esse iuris ecclesiastici: Can. 1139. § 2. *Matrimonium vero contractum cum impedimento iuris naturalis vel divini, etiamsi postea impedimentum cessaverit, Ecclesia non sanat in radice, ne a momento quidem cessationis impedimenti.*

Es liegt hierin eine Strafe für solche Eheleute. Wer also z. B. bei Bestand einer gültigen Ehe eine zweite ungültige eingeht, kann die Wirkungen der Ehe für die zweite Verbindung nur durch einen formellen Neuabschluss der Ehe (nach Wegfall des Hindernisses) erreichen.

Can. 1140. § 1. *Si in utraque vel alterutra parte deficiat consensus, matrimonium nequit sanari in radice, sive consensus ab initio defuerit, sive ab initio praestitus, postea fuerit revocatus.*

§ 2. *Quod si consensus ab initio quidem defuerit, sed postea praestitus fuerit, sanatio concedi potest a momento praestiti consensus.*

Can. 1141. *Sanatio in radice concedi unice potest ab Apostolica Sede.*

Ordinarius solummodo vi facultatum quinquennalium sanare potest matrimonia in determinatis casibus.

Sanatio in radice maius vulnus legis est quam sola dispensatio in convalidatione simplici; proinde antequam sanatio petatur, de convalidatione cogitandum est.

Že i manželství civilní může býti in radice sanováno, vysvítá z can. 1139 § 1, který praví, že »quodlibet matrimonium . . . potest in radice sanari«. (Cf. Ius Pontif. 1925, 43.) Pouhý konkubinát, když ani k civilnímu manželství nedošlo, nelze ovšem »sanovati«.

Čsl. zákonem ze dne 15. X. 1925 č. 219 Sb. z. a n. sanovány byly všechny sňatky neplatně uzavřené před duchovními církvě čsl. (na Slovensku a Podkarpatské Rusi před duchovními pravosl.), dokud náboženské obce čsl. (na Podkarpatsku nově utvořené pravoslavné) nebyly ještě státně uznány. To ovšem byl zákrok mimořádný, vyvolaný okolnostmi. Jinak státní zákon sanationem in radice nezná. Jestliže se dodatečně po uzavření sňatku objeví nějaká překážka nebo i jinak odpadne (na př. nezletilec zatím dojde zletilosti), jest třeba, aby tací manželé po dodatečném prominutí překážky obnovili souhlas před farářem a 2 důvěrnými svědky; manželství pak je pokládáno za platné »ex tunc«, t. j. za platně uzavřené od počátku. (§ 88. obč. zák.)

Applicatio sanationis in r. in confessionali fit post absolutionem a peccatis ante orationem »Passio...«. Haec formula adhiberi potest: Insuper ego potestate a Summo Pontifice (Rev. Ordinario) mihi specialiter et expresse demandata matrimonium a te cum putativa tua coniuge in consensu adhuc permanente nulliter contractum in radice eius sano et consolido prolemque susceptam et suscipiendam legitimam declaro in nomine Patris et Filii et Spiritus s. Amen. Passio... Et iniungitur salutaris poenitentia. (Manuale rituum prag. 1916, 21.)

Zví-li farář nebo má-li pochybnost o neplatnosti nějakého manželství na své osadě pro nedispensovanou překážku v e ř e j n o u, podrobně případ vylíčí a pošle konsistoři a podle direktiv mu daných se zachová.

Matrimonia extraneorum in ČSR.

Podle zásad mezinárodního práva manželského, obsažených v Haagské konvenci z r. 1902 a z r. 1905, (ale všechny státy — mezi nimi i Rak.-Uhersko ani dosud ČSR — jí nepodepsaly!) řídí se způsobilost k manželství (překážky) podle zákonů domovského státu snoubencova (cf. § 4. obč. z.); forma sňatku (prohlášky a obřadnosti) pak podle zákonů toho státu, ve kterém je sňatek konán.

Zásada »locus regit actum« může býti vztažena také na smlouvu manželskou i podle § 37. obč. zák.

Jestliže tedy byl sňatek uzavřen v cizozemsku ve formě, jež tam v době sňatku platila, byl uzavřen i podle tuzemského práva platně.

Extranei, viri et mulieres, qui apud nos matrimonium contrahere volunt, sequentes litteras parochi exhibere debent: 1. litteras baptismales (tam, kde jsou matriky civilní, také list rodný — Tauf- und Geburtschein); 2. osvědčení (průkaz) o státní (a domovské) příslušnosti (Dokumente über Staatsangehörigkeit event. auch Gemeindezuständigkeit); 3. osvědčení (potvrzení) o způsobilosti k uzavření sňatku (Ehefähigkeitszeugnis) podle dvor. dekr. ze dne 22. XII. 1814 čís. 1118 Sb. z. s., že totiž proti sňatku dotyčného cizince na zdejším státním území není překážky, že je k sňatku oprávněn. (Výnos minist. vnitra ze dne 20. V. 1920 č. 30189. A. c. čb. 1920, 65; olom., str. 109.)

Kdyby si cizozemec toho osvědčení opatřiti nemohl, musel by farář žádati na zemský úřad o dispens od tohoto osvědčení a žádati manifestační přísahu, kterou by přiložil k aktům snubním. — Toto osvědčení vydá, případně obstará cizozemcům jejich vyslanectví (konsulát), pověřené u vlády Republiky Československé.

Verzeichnis der zur Ausstellung der formellen Ehefähigkeitszeugnisse für deutsche Reichsangehörige, welche dieses Zeugnis unbedingt benötigen, berufenen Behörden: vide O. Bl. 1916, Nro. 24; prag. 1910, 3.

Anglie, Spojené Státy Americké, švýcarsko, Dánsko, Švédsko, Norsko, Belgie, Portugalsko, Holandsko, Rusko, Brasilie osvědčení způsobilosti k sňatku nevydávají. Způsobilost k sňatku příslušníků těchto států třeba posuzovati podle zdejších zákonů. Jsou-li zletilí a svéprávní podle zákonů své země, tedy to stačí.

Příslušníkům státu Rakouského vydá toto osvědčení politische Bezirksbehörde des Domizils oder der Heimatgemeinde. Ověření od příslušné zemské vlády rakouské už není třeba. (Cf. A. c. čb. 1924, 46 a 74; olom. 15 a 104; A. c. čb. 1925, 73; olom. 102.) Pro občany »Burgenlandu« a pro optanty, kteří dosud nemají domovského práva v některé rakouské obci, dává je »justiční odbor úřadu rak. spolkov. kancléře«.

Českoslovenští příslušníci, kteří se žení v Rakousku a vůbec v cizině, musí také míti ve smyslu § 4. obč. zák. toto osvědčení (vým. min. vnitř. ze dne 13. XII. 1923 č. 80805-8/1923 a zem. spr. polit. v Praze z 31. XII. 1923 č. 540253. A. c. čb. 1924, 46; olom. 1924, 15 a 104. — Cf. ČKD. 1924, 211), které jim vydá příslušný okresní úřad za poplatek 25 Kč.

Als Nachweis des Heimatsrechtes gilt für čsl. Staatsangehörige laut čsl. Ministerialverordnung vom 15. XII. 1926 Nro 225 Slg. die Staatsbürgerschaftsbescheinigung, welche mit 10jähriger Gültigkeit ausgestellt wird.

Občanu stát čsl., hodlajícímu uzavřít sňatek v cizině, přísluší subjektivní nárok, stíhatelný před Nejv. Spr. soudem, na to, aby mu bylo politickými úřady vydáno osvědčení o jeho osobní způsobilosti k sňatku tomu. Takové osvědčení nesmí obsahovati řešení nějaké sporné právní otázky a nesmí se jeviti jako nález státní moci rozhodovací. (SS. 29. XII. 1919. Boh. čís. 283. Dotyčný žadatel, evangelík, byl totiž už dvakrát ženat a rozloučen!) — Platnost tohoto osvědčení o způsobilosti k sňatku čsl. příslušníků není časově omezena a trvá, dokud ho nebylo použito. Jestliže zahraniční úřad odpírá přijmouti osvědčení starší a žádá nové, mohou čsl. úřady platnost starého osvědčení prodloužiti. (ČKD. 1932, 264.)

Ungarische Staatsbürger, welche im Auslande heiraten wollen, müssen auch in Ungarn vom zuständigen Matrikenführer aufgebeten werden und ein Ehefähigkeitszeugnis des Justizministeriums beibringen. Die in Ungarn während der sogenannten Räteherrschaft (bolševická vláda od 21. X. 1918. — 31. VIII. 1919) ge-

schlossenen Ehen sind nach dem ungarischen Rechte gültig, wenn sie in die staatliche Ehematrik eingetragen wurden. — Die während dieser Zeit ausgesprochenen Ehescheidungen sind ungültig, mit Ausnahme jener Fälle, in denen eine der geschiedenen Ehehälften bis zum 28. VIII. 1920 eine neue Ehe geschlossen hat. (Kirchl. Verordgsbl. Gurk 1927, 14.)

Ruští běženci a bývalí zajatci ať se obrátí na ruské nebo ukrajinské zastupitelské úřady v Praze, které už mohou osvědčení způsobilosti k sňatku vydávati. (A. c. čb. 1923, 54; olom. 82.) Nedostanou-li ho u rusk. konsulátu v Praze-Vinohrady (vila Tereška), ať se obrátí na administrativní komisi ruských zemědělců při zemědělské jednotě čsl. v Praze II., Na Florenci č. 27 nebo na »Zemgor« v Praze II., Sokolská nebo na »Ukrajinský socialistický sovět« v Praze I., Kozí ulice 7.

Polským příslušníkům osvědčení způsobilosti k sňatku vydati mohou také zdejší polské konsuláty po dorozumění s příslušnými polskými správními úřady. (Z. spr. p. v Brně 6. X. 1928, č. 110950-I. — A. c. olom. 1928, 106.)

Osvědčení (potvrzení) o způsobilosti k sňatku musí cizinci proto předložiti, aby bylo zabráněno neplatnosti jejich manželství pro překážku v jejich vlasti platnou nebo případné bigamii; a také proto, že nevěsta, příslušnice zdejší, má životní zájem na tom, aby věděla, kterého státu se stává sňatkem příslušnicí, ježto svoji státní a domovskou příslušnost ztrácí sňatkem s cizozemcem. V matrice oddaných třeba proto státní i domovskou příslušnost ženichovu zřejmě vytknouti. (Ord. list 1922, 50; 1920, 65.)

Jestliže se snoubenci těmito listinami pro nepřekonatelné překážky vykážati nemohou, dlužno spis, po případě odůvodněnou žádost za dispens předložiti k rozhodnutí zemskému úřadu a od snoubence takového žádati potom přísahu manifestační. — Církevní dispens od předložení křestního listu udělí Ordinariát, když bylo udělení křtu buď přímo dotazem (can. 779) nebo nepřímou zjištěno. — Kdyby taktum křtu zjištěno býti nemohlo, bylo by třeba takového snoubence sub conditione pokřtiti.

Udělovati delegace do ciziny jest trestno podle práva civilního; farář mimo republiku

není »duchovním státně uznaným« a proto není způsobilý přijmouti delegaci a vykonati oddavky. (Cf. Kupka, Pravidla², p. 77.)

Delegace udělená farářem cizozemským farářem zdejšímu jest před státem neplatná a manželství proto státně neplatné. Oddavky snoubenců, kteří bydlí v cizině, nemohou býti vykonány v ČSR. na základě delegace od cizozemského farního úřadu. Neboť podle § 75. obč. zák. a § 8. čl. zák. čís. 320 a 1919 přivolení k manželství před úřadem místně příslušným může se státi jen ke zmocnění úřadu místně příslušného. Tímto místně příslušným úřadem však není v Německu (a Maďarsku) farář — má-li býti manželství platně uzavřeno i pro foro civili — nýbrž »Standesamt*» (a v Maďarsku matriční úřad). Jestliže tedy farář v Německu a Maďarsku neodává platně pro foro civili, ježto v těchto zemích je obligatorní manželství civilní (cf. § 1317 násl. obč. zák. němec. z r. 1900 a § 30 uher. zák. čl. XXXI. z roku 1984), tedy nemůže vůbec delegace, platné před státem, udělit ani doma ani do ciziny. Nedbání těchto předpisů má za následek neplatnost manželství. (A. c. čb. 1924, 31; 1930, 54.)

Příslušníci němečtí (a maďarští), kteří zde prohlášeni nebyli, ježto zde nebydlí a jen k oddávkám do některé pohraniční farnosti přicházejí, mohli by zde býti oddáni (církevně se státní platností) na základě delegace od příslušného civilního úřadu (»Standesamt« nebo matriční úřad maďarský) z Německa nebo Maďarska. Neboť podle odpovědi zem. úřadu v Praze ze dne 26. IV. 1930 čís. 200790 ai 1930, 9-B-44-265 ai 1930 dané konsistori v Č. Budějovicích »delegace zdejšího matričního úřadu k sňatku cizozemským místně příslušným úřadem není zásadně nepřijatelná, bylo-li o delegaci žádáno, souhlasí-li úřad, jenž má býti delegován a bylo-li jinak vyhověno zdejším platným předpisům. Zejména... delegovaný duchovní správce musí býti československým státním příslušníkem, náležeti témuž náboženskému vyznání jako aspoň jeden ze snoubenců a nesmí

*) »Standesamt« v Německu (u nás na Hlučínsku), je civilní úřad matriční pro jistý okrsek. Často se kryje s farností. Zřízeny byly za kulturního boje roku. 1874.

býti u něho důvodu, který by ho vylučoval ze správy duší.« (Cf. A. c. čb. 1930, 54.)

Kdyby měly církevní oddavky cizozemců zde býti vykonány bez delegace udělené cizozemským úřadem, bylo by k státně platným oddávkám třeba: 1. osvědčení způsobilosti k sňatku; 2. prohlášení listu civilního i církevního ze země, kde je obligatorní manželství civilní, na př. z Německa, nebo jen církevního, na př. z Rakouska, kde civilní manželství obligatorní není; 3. dispens od šestinedělního pobytu v místě oddavek.

Má-li však v ČSR. býti oddán říšskoněmecký příslušník za okolností zcela normálních (na př. nevěsta z Německa se vdává do Čech), ať si prohlásky civilní i církevní u příslušných úřadů německých obstará sám a výkon jejich prokáže. Neboť kdyby je měl úředně obstarávat zdejší farář, musil by tak učiniti prostřednictvím příslušného čl. konsulárního úřadu v Německu, protože ani podle německých ani podle českoslov. předpisů není dovolen přímý styk zdejších úřadů s německými. (Oběžník zamini 24. II. 1925, 236; nota něm. zahr. úřadu 1. XII. 1932, č. V-14659. Srv. zem. úř. v Praze dne 8. III. 1934 č. 3824 odd. 9.)

Analogicky k oddávkám zdejších katolických stát. příslušníků na př. v Rakousku bylo by zapotřebí:

1. snoubenci musili by míti prohlášení list z domova;
2. přihlásili by se k pobytu v obci rakouské, kde by chtěli býti oddáni. S touto (policejní) přihláškou k pobytu stvrzenou od domácího pána (bytné) vyžádali by si
3. od zem. vlády dispens od šestinedělního pobytu. Přílohy k žádosti: křestní a domovský list; vysvědčení způsobilosti k sňatku; vysvědčení o stavu svobodném (Ledigschein) a o říms.-katol. náboženství (není-li křestní list nejnovějšího data); přihlášení k pobytu (od konskripčního úřadu).

Dokumenty bylo by třeba po případě přeložit a překlad dát legalisovat u soudu.

Ausländische Geistlichen sind nicht berechtigt in der hiesigen Seelsorge Trauungen zu vollziehen und ihre Zulassung ist verboten unter Androhung der Folgen des § 8. des Gesetzes vom 7. V. 1874 Nro 50; d. h. die staatliche Kultusverwaltung kann die Entfernung des schuldigen

Geistlichen von der Ausübung des kirchlichen Amtes verlangen. (A. c. čb. 1928, 48).

Tedy není dovoleno brát si na výpomoc k úkonům potestatis iurisdictionis kněze z cizozemska (na př. sousedního faráře z Bavor).

A v š a k n a ž á d o s t (prelátského far. úřadu v Čes. Krumlově) rozhodla zem. správa polit. v Praze dne 22. VI. 1928 čís. 239905 ai 1928, 1-A-2552 ai 1928, že nečiní námitek, aby v daném případě tuzemský funkcionář, pokud má oprávnění uzavíratí sňatky, tuto pravomoc přenesl (delegoval) na cizozemce, který má také způsobilost uzavíratí sňatky. (A. c. čb. 1929, 76.)

Přijdou-li snoubenci-cizinci z Německa, kde už civilně oddáni byli, do čl. pohraniční farnosti, a chtějí zde býti církevně oddáni, pak ovšem jest možno církevně je oddati na základě pouhé licence od farního úřadu německého; neboť to bude jenom konvalidace jejich civilního sňatku, kterou může farní úřad beze všeho vykonati; církevní právo je internacionální. (Cf. A. c. čb. 1930, 54.)

Vdává-li se nevěsta z Čech do Bavor a oddavky konají se u faráře ženichova v Bavorsku, nemůže si zdejší farář nevěstin na to stěžovati. Podle ordinariátního nařízení v Pasově ze dne 10. II. 1908 mají se oddavky konati u farního úřadu budoucího sídliště novomanželů. To jest v souhlase i s can. 1020, podle kterého snoubenci mohou jíti na protokol každý ke svému faráři, i s can. 1097 § 2., podle něhož ze spravedlivého důvodu (a ten uvéstí jest právem snoubenců!) mohou oddavky býti i před farářem ženichovým. Přání, aby oddavky byly v místě, do kterého se nevěsta vdává, je jistě důvod dostatečný. Oddávající farář obstará všechny písemnosti. Vdává-li se bavorská nevěsta do Čech, přenechávají bavorští faráři zase všechno faráři v Čechách.

Sňatky, uzavřené v Rusku:

Podle sdělení čís. 75 ve Věstníku čl. minist. spravedlnosti z r. 1923 str. 84—85 nejsou církevní sňatky, uzavřené v Rusku po 20. prosinci 1917, sovětskou vládou uznávány za platné bez ohledu na státní příslušnost osob manželství uzavírajících. Sovětská vláda uznává za platné pouze ty sňatky, které byly sovětským způsobem zaregi-

strovány před sovětskými občanskými úřady. (Cf. Vážný, čís. 4693 a čís. 5859.)

Proto min. spravedlnosti poučením ze dne 4. února 1929 čís. 3994 ai 29 oznámilo, že manželství, uzavřené před sovětským úřadem v SSSR, vyhovuje ruskému zákonodárství a nutno je tudíž podle §§ 99., 4. a 37. obč. z. považovati také u nás za platné státně. (Srv. Váž. XIII. číslo 10644.) Zdali může býti uznáno za platné i církevně, je někdy těžko rozhodnouti, neboť je třeba vzíti v úvahu tak zvanou »nouzovou formu« podle can. 1098.

O civilním manželství byly vydány v sovětském Rusku dva zákony. Prvním ze dne 18. XII. 1917 zavedeno bylo obligatorní nucené manželství civilní, jež musilo býti uzavřeno před civilním úředníkem, který bral k tomu vždy také sekretáře. Oba bývají podepsáni na oddacích listech. V takovýchto případech bylo tedy manželství uzavřeno vždy v přítomnosti aspoň 2 svědků! — Podle druhého zákona ze dne 19. XI. 1926 může — ale nemusí — býti manželství, o které se muž a žena shodli, a které mohou libovolně zrušiti, také zaregistrováno, t. j. může býti zřízen o něm zápis. Snoubenci pouze ohlásí před úředníkem-matrikářem svoje manželství třeba beze svědků, souhlas formálně neprojevují. (Zaregistrováno býti nemůže — ale fakticky uzavřeno býti může — manželství polygamické a mezi sourozenci.) Takovéto »manželství« bude ovšem kanonicky spíše neplatné a bude mimo jiné nutno zkoumati, zdali byl dán pravý souhlas manželský.

Ehen russischer Kriegsgefangenen: LzQt. 1933, 132. — Das russische Eherecht: LzQt. 1932, 376.

Caput XII.

DE SECUNDIS NUPTIIS.

Can. 1142. Licet casta viduitas honorabilior sit, secundae tamen et ulteriores nuptiae validae et licitae sunt, firmo praescripto can. 1069. § 2. (i. e. de solutione prioris matrimonii constare debet.)

V církvi ruské a vůbec v církvích řeckovýchodních ještě třetí manželství je sice platné, ale nedovolené; čtvrté a další je neplatné. (Cf. ČKD. 1925, 435.)

Can. 1143. Mulier cui semel benedictio sollemnis data sit, nequit in subsequentibus nuptiis eam iterum accipere.

NĚKOLIK PŘÍPADŮ Z PRAKSE DO PRAKSE.

1. V naší farnosti chtějí býti oddáni: Četnický strážmistr, římský katolík, z Čáslavě; jeho nevěsta, dříve katolička, nyní českobratrského vyznání, zde narozená, nezletilá, dlí zde delší čas na návštěvě u babičky; rodiče její bydlí ve Slezsku. — Farář se táže:

Jsem kompetentní zavést snubní protokol? Jestli ano, kde budou prohlášky? Snoubenci se zdráhají podepsati konec reversu, že se zřikají práva daného jim zákonem, měniti vyznání dítek.

Odpověď: Protože nevěsta není katolička a ženich ve farnosti vůbec nebydlí, není farář parochus proprius těchto snoubenců a nemá s nimi co dělat. Oddati by je mohl jen na základě delegace od faráře ženichova. Kdyby se nevěsta vrátila do církve, pak by farář byl oprávněn podle can. 1020 a 1097 a podle § 4. čl. zák. čís. 320 ai 1919 protokol zavést a oddávati. Prohlášky by musely býti také v bydlíšti rodičů, kde nevěsta má, jsouc nezletilá, domicilium legale. — Avšak nedají-li kautel předepsaných, dispense ab impedimento mixtae religionis nedostanou. (Can. 1061.)

2. Snoubenci N. N. přišli na protokol koncem října 1925. Ženich byl teprve dvakrát u odvodu. Proto vyzván, aby si vymohl povolení zem. správy polit. Prohlášky vykonány, ale povolení došlo teprve začátkem března 1926. Snoubenci chtěli býti oddáni na sv. Josefa.

Farní úřad se táže: 1. Je třeba prohlášky opakovati? — 2. Jsou nutny také u vojenské duch. správy?

Odpověď: 1. Podle can. 1030, § 2. a také podle § 6. čl. zák. manžel. č. 320 ai 1919 není třeba nových prohlášek, jestliže neuplynulo ještě 6 měsíců (počítáno do dne kopulace) ode dne poslední prohlášky. — 2. Není důvodu, aby prohlášky musely býti také u vojenské duch. správy, ježto ženich vojenské iurisdikci nepodléhá.

3. Ženich, válečný invalida, přinesl k protokolu křestní list, vystavený pro osobu docela jinou a pod tím

jménem byl prohlášen a oddán. Protože soudní lékaři uznali, že není normální následkem těžkého poranění ve válce, byl u soudu osvobozen, jsa žalován pro podvod, ale nařízena podle §§ 86.—88. obč. zák. konvalidace jeho manželství, pro nedostatek prohlášek neplatného.

4. Snoubenci, bydlící na Slovensku, smíšeného náboženství, přijeli do Čech, do farnosti nevěstiny, přinesli prohlášení list a chtěli býti hned oddáni. — Ale nedonesli ani smlouvu (revers) ani delegaci nutnou pro foro civili. Dispens a mixta religione praestitis cautelis by jim sice mohl dát Ordinarius zdejší (can. 1043. »omnes in proprio territorii actu degentes«), ale delegace pro foro civili je nutná ad validitatem matrimonii. (§ 8. čl. zák. č. 320 ai 1919.) Mimo to chybí doklad, že ohlášky byly vykonány také u evangelického duchovního ženichova (§ 12. cit. zák.) resp. okres. úřadu. Museli tedy se sňatkem počkati.

5. N. N., římský katolík, uzavřel v lednu r. 1917 v Rusku manželství s pravoslavnou Ruskou před popem a 2 svědky. Přivezl ji do Čech, má s ní 2 děti, ale nemohl s ní vydržet; dali se civilně rozloučiti, žena se odstěhovala do Ruska a děti mu zde nechala. Muž by nyní rád uzavřel nový sňatek a to katolický.

Odpověď: Manželství to nutno posuzovati podle »Ne temere« čl. XI. (Codex tehdy ještě neplatil), podle něhož a také podle rozh. S. C. C. z 8. VII. 1908 je takové manželství neplatné propter defectum formae. Můž tedy Ordinarius vydati reskript, kterým manželství toto za neplatné prohlašuje; neboť v takovémto jasném případě není třeba ani processu soudního, ba ani intervence defensora vinculi. (Vide Ord. l. čb. 1919, čís. 14.)

Jenom třeba prokázati, že katolického kněze nevyhledali, ač bylo možno k němu dojeti, ba že před ním manželství uzavřítí nechtěli. Kdyby se byl tento případ stal za platnosti Codexu, platilo by podle can. 1098 totéž. Ovšem dříve, než dojde k církv. katolickému sňatku, musí si vymoci civilní rozlukou manželství, uzavřeného v Rusku.

6. R. 1925 oddáni byli v B. snoubenci, kteří při protokolu zamlčeli (zdali schválně či z nevědomosti, není

známo), že nevěsta byla r. 1923 nějaký čas v ústavu chomyslných, a že opatrovnictví nad ní není ještě zrušeno. Do ústavu dala ji matka na radu lékaře. — Z nedanání došlo faráře usnesení okres. soudu, že opatrovnictví jest zrušeno, ježto dotyčná je úplně zdráva; farář ať se postará o konvalidaci manželství.

O t á z k a: Zdali a proč bylo manželství neplatno a jak provést konvalidaci?

O d p o v ě ě: Jelikož nevěsta byla jako uzdravená z ústavu propuštěna, nebyla jistě usu rationis habitu destituta tak, že by podle can. 88. § 3. k právnímu jednání byla nezpůsobilá. Při sňatku, který se konal 2 leta po jejím propuštění z ústavu, nikdo nepozoroval, že by zdráva nebyla; ani farář, ani ženich, ani svědci, aniž kdo jiný.

Není tedy pochyby, že ani actualiter, když manž. uzavírala, nebyla usu rationis destituta: že tudíž pravý a platný souhlas manžel. podle can. 1081 a 1082 dáti mohla a dala, a že manželství to je církevně platné. Od sňatku je stále úplně zdráva a ve shodě s manželem živa.

Neplatnost tohoto manželství in foro civili je čistě formální. Když byla z ústavu propuštěna, mělo býti také zrušeno opatrovnictví (na žádost na př. matčinu). Ale protože opatrovnictví v čas oddavek ještě trvalo, nebyla nevěsta podle § 3. cís. nař. čís. 207 ai 1916 ř. z. způsobilá k právnímu jednání; nemohla tedy ani manželskou smlouvu sjednati a to ani ve světlých okamžicích a nebo třeba že už byla skutečně zdráva a netrpěla chorobou, která podle § 48. obč. z. činí manž. neplatným. Nezpůsobilost osoby zbavené plně svéprávnosti k právnímu jednání mezi živými trvá, dokud není opatrovnictví zrušeno. (Váž. čís. 4551; 11312; 12450; 10295.) Opatrovnictví muselo tedy býti dříve zrušeno. Když konečně soud tak učinil z moci úřední, poručil konvalidovati ono manželství a to se stalo podle §§ 84. a 88. obč. z. takto:

Farář zažádal o polit. dispens od 3 prohlášek, jména snoubenců (manželů) zatajiv; potom ve farní kanceláři před dvěma svědky znovu se optal na souhlas manželský a v matrice per extensum poznamenal: »Manželství toto pro nezpůsobilost nevěsty k právnímu jednání podle § 3. cís. nař. ze dne 28. VI. 1916 čís. 207. ř. z. neplatně uzavřené renovato consensu convalidatum est.« — Usnesení

soudní, že zrušeno bylo zbavení svéprávnosti, ocitoval v poznámce a uložil k aktům snubním.

Ve smyslu § 7. odst. 3. čsl. zák. č. 320 ai 1919 je toto manželství považováno za platné také pro foro civili od počátku.

7. N., římská katolička, odpadla k protestantismu a oddána byla s protestantem před pastorem v Žatci roku 1906. Potom se zase vrátila roku 1922 do církve, roku 1928 byla rozloučena a nyní chce uzavřít nové manželství katolické. — Může?

O d p o v ě ě: Zásada je, že matrimonium regitur iure vigente. Toto manželství tedy nutno posuzovati podle dekr. »Tametsi«. To u nás v Čechách prohlášeno bylo, platnost deklarace »Benediktina« ani konstit. »Provida« na Čechy rozšířena nebyla, proto je toto manželství neplatné propter defectum formae tridentinae. Podle instrukce v Ord. l. 1919, str. 53. (AAS. XI. 479.) prohlášeno za neplatné a povolení k novému sňatku dáno.

8. Jan L. oženil se r. 1915 s Anastasií T. Brzo na to nastoupil službu vojenskou, byl zajat a posledně psal r. 1917 z Kyjeva. Krajský soud v P. prohlásil jej za mrtvého a jeho manželství za rozloučené r. 1923. Domnělé vdově dáno církevní povolení k novému sňatku r. 1924 s Eduardem H., s kterým za nepřítomnosti mužovy zpłodila 2 děti, narozené r. 1921 a 1922. Farář tyto děti zapsal jako nemanželské a po sňatku Anastasie T. s Eduardem H. provedl legitimaci dětí per subsequens matrimonium na jméno H. — Najednou r. 1925 hlásil se po 8 letech ze Sibiře Jan L., že jede domů.

D o t a z: Co činiti, až se skutečně vrátí?

O d p o v ě ě: Prohlášení za mrtvého a na něm se zakládající rozloučení manželství má ráz pouhé domněnky a platnost pouze deklaratorní, ne konstitutivní; proto nenabývá nikdy moci právní. Je-li tedy zjištěno vlastním dopisem Jana L., že je na živu, domněnka musí ustoupiti skutečnosti. Nejkratší postup je tento: Jan L. po svém návratu ať dojde osobně ke krajskému soudu v P., který na základě zák. č. 128—129 ai 1918 ř. z. a čsl. zák. č. 252 ai 1921 Sb. z. a n. prohlášení Jana L. za mrtvého a rozloučení jeho manželství zruší, manželství

Anastasie L. s Eduardem H. na zákl. §§ 93. a 94. obč. zák. za neplatné prohlásí a manželství Jana a Anastasie L. uvede do původního stavu. Totéž učiní příslušný pozůstalostní soud, je-li toho třeba, pokud jde o ostatní záležitosti majetkové, na př. připsání polovice statku na Eduarda H. a pod. (Zákon č. 20 ai 1918 ř. z. — Ord. l. 1918, p. 71.) Manželství první znovu ožije. Církevně bude druhé manželství prohlášeno za neplatné zkráceným řízením podle can. 1990—1992. O dětech, které se Anastasii L. za nepřítomnosti muže Jana L. narodily dříve ještě, než jejich manželství za rozloučené bylo prohlášeno, platí podle § 138. obč. zák. domněnka manželského původu. (Cf. can. 1115, § 2.)

Za manželské L. měly také býti zapsány hned, poněvadž manželství bylo prohlášeno za rozloučené teprve r. 1923, kdežto děti jsou narozeny r. 1921 a 1922.

Jako nemanželské musí zapsáno býti dítě ženy ovdoštělé jen tehdy, uplynula-li od úmrtí manžela doba delší 300 dnů (§ 138. obč. zák. a § 202. třetí dílčí novely z r. 1916), a dítě ženy rozloučené nebo rozvedené, uplynula-li ode dne pravoplatného soudního rozsudku o rozluce nebo o rozvodu doba delší 300 dnů. (§ 128. obč. z. a dvor. dekr. z 15. VI. 1835, č. 39. Sb. z. s.) Lhůta musí býti počítána ode dne pravoplatnosti rozsudku (usnesení). (Viz A. c. 1922, 110; 1923, 71.) — Ovšem že Jan L. může, až se vrátí, svoje otcovství před okres. soudem popírat (§ 158. obč. zák.) a dokáže-li, že otcem není, bude nařizeno zapsati je jako nemanželské. — Legitimace provedená na jméno H. musí býti zrušena a děti znovu zapsány jako manželské na jméno L., až k tomu dojde nařizovací úřední. Neplatnost manželství Anastasie L. s Eduardem H. bude také poznamenána do matriky, až dojde k tomu úřední vyzvání.

Jelikož pseudomanželé o tom vědí, že Jan L. se vrací domů, jsou povinni ihned se rozejíti a manželské styky přerušiti, protože by se dopouštěli cizoložství a bigamie; neposlechnou-li, nemohou býti absolvováni.

Avšak Jan L. cestou domů zemřel. Úřední doklad o tom došel. Manželé Anastasie a Eduard H. chystali se už k formální konvalidaci svého manželství (ta je nutná, neboť manželství jejich, neplatně uzavřené za života Jana

L., nestalo se smrtí jeho eo ipso validum a proto sanatio in radice býti nemůže podle can. 1139, § 2), když Anastasie při porodu třetího dítěte zemřela. — Tak zůstal případ »nedořešen«. — Třetí dítě bylo podle can. 1114 a § 160. obč. zák. — kde žádný z manželů na neplatnosti vinu neměl — jakožto z putativního manželství zrozené zapsáno jako manželské.

9. Vojtěch T. žil odloučeně od své manželky Marie už 12 let ve společné domácnosti s Martou P., s kterou také má 2 nemanželské děti. Marie T. zemřela a Vojtěch T., jsa těžce nemocen, má býti převezzen k operaci. Proto naléhá na to, aby byl urychleně vykonán jeho sňatek s Martou P. — S dispensí cír. i polit. byli snoubenci jednou za třikrát prohlášeni a farář žádá o telegrafické povolení sňatku na úmrtním loži.

O d p o v ě ě: Poněvadž snoubenci byli řádně prohlášeni, není třeba zvláštního povolení k oddavkám. Z okolností vylíčených jest však skoro jisto, že je zamýšlenému sňatku na překážku impedimentum criminis podle can. 1075, 1°, t. j. adulterim cum promissione matrimonii. Na základě can. 1043 (a fakult) udělil Ordinarius dispens od této překážky a zároveň svolil, aby oddavky vykonány byly v bytě. — Kdyby už nebylo zbývalo času obrátiti se na Ordinária, mohl farář nebo kaplan na základě can. 1044 dispensovati sám, a zpravit o tom dodatečně Ordinária. (Can. 1044 a 1046.)

10. Petrus iuvenis tempore belli militae adscriptus est. Pater eius viduus, filio in bellum profecto, matrimonium contraxit cum Anna, quae uno tantum anno natu maior est quam Petrus. Pater enim prolem ex ea suscepturum esse sperabat, cui, Petro forsitan in bello morte abrepto, praedium suum tradere posset. Ita pater proposuit, Deus autem aliter disposuit: durante bello pater mortuus est quin prolem ex Anna suscepisset, et Petrus feliciter ex bello reversus est. Inter cognatos et notos nunc sponsam quaerebat. Puellae nobiles autem socrum tam iuvenilem pertimescebant, et praeterea fama garrula Petrum et novercam eius Annam de relationibus illicitis suspicabatur. Quae relationes illicitae, cum Petrus per aliquod tempus frustra sponsam quaereret, re vera locum habuerunt.

Filio nato Petrus et Anna parochum adierunt matrimonium contracturi. Parochus autem eos reiecit memoria adhuc tenens quod plures ante annos didicerat, scilicet dispensationem ab impedimento affinitatis in linea recta non concedi.

Petrus et Anna a parochio repulsi dispensationem a politico gubernio terrae obtinuerunt et matrimonium civile contraxerunt.

Dispensatio ecclesiastica ab impedimento affinitatis in linea recta (can. 97; 1077) rarissime et ex causis gravissimis conceditur. Attentis peculiaribus huius casus circumstantiis ad petitionem Romam propositam dispensatio benigne concessa est.

Také zemský úřad vyhradil si dispensovati tuto překážku, kdežto od překážky affinitatis in linea obliqua dispensuje úřad okresní. (Vládní nař. č. 186 ai 1929. — A. c. čb. 1930, 91.)

11. Antonín N. seznámil se s Annou S. z přední místní rodiny. Vydával se za nadporučíka v zál. (bylo to r. 1918), tvrdil, že otec je zámožný advokát, matka že pochází ze statku, sám prý studuje práva. I při protokolu setrval na těchto údajích. Tím pohnul nezletilou Annu S., dosáhnuv svolení poručerstva, k sňatku. — Několik dní po sňatku byl vojenskou policií zatčen; za trestního řízení vyšlo na jeho, že je domobranecký svobodník, absolvent několika tříd střední školy, už dříve několikrát trestaný; otec je zedníkem, matka dcerou podruha.

Anna S. napadla platnost manželství, protože prý Antonín N., předstíraje nepravdivé poměry, uvedl ji i poručerstvo v takový omyl, že se jevil býti osobou zcela jinou. — Toto tvrzení neobstojí. Při omylu v osobě, o němž jedná can. 1083, rozumí se osobou individuální fyzická osoba, která je předmětem souhlasu manželského. Error qualitatis redundans in personam nastává pouze tehdy, když omyl v dotyčné vlastnosti způsobí záměnu osob: když fyzická osoba budoucího manžela není tatáž jako fyzická osoba snoubence. Jestliže z omylu circa qualitate personae nevzejde záměna s nějakou osobou třetí, není to error qualitatis redundans in personam a manželství jest platné.

V tomto případě Anna S. svého ženicha osobně znala dosti dlouho. Vzala si opravdu tu fyzickou, individuální osobu Antonína N., které souhlas manž. dáti chtěla a dala; svůj souhlas nevázala na žádnou okolnost, nýbrž na fyzickou osobu Antonína N., kterou také dostala. Nijak si nevymínila, že její muž nesmí býti takový, jakým se po svatbě ukázal. Že o jeho dřívějším životě a mravním charakteru nevěděla, je možno, snad i jisto; že se zmyšlila, ba že byla hanebně podvedena, je politování hodno; že by si ho nebyla vzala vědouc, co je zač, je lehkou uvěřitelnou: ale proto přece si vzala Antonína N., kterého chtěla a manželství je platné, neboť nenastala žádná záměna osob.

Tak souhlasně učí autoři, na př. Wernz-Vidal, Ius Matrim. p. 560; Noldin, De Sacram. 1923 p. 730; Haring, KR p. 446; a v stejném smyslu rozhodovala podobné případy i S. R. Rota; v. g. in causa Limburg. (AAS. 1913, 14.)

Také podle § 57. obč. zák. je toto manželství platné. Že jen omyl v identitě nastávajícího manžela činí manželství neplatným, plyne z § 59. obč. zák., podle kterého všechny jiné omyly než ony uvedené v §§ 57. a 58. obč. zákona, jakož i zklamané naděje a mylné předpoklady nejsou platnosti manželství na odpor. Pro výklad, že osobou ve smyslu § 57. obč. z. rozuměti dlužno nejen osobu fyzickou, nýbrž i tak zv. »o s o b u o b č a n s k o u«, není v dosavadním občanském zákoně opory.

Že byl ohlášen falešně stav budoucího manžela a tedy ohláška byla nepravdivá, není rozhodné. Podle § 74. obč. zák. stačí ohlásiti jména obou snoubenců, ostatní může chyběti, třeba by tím dosažení účelu ohlášek bylo stíženo. Ohlášky jsou sice podle § 69. obč. zák. (i podle § 1. zák. čís. 320/1919) obřadnosti pro platnost manželství podstatné, ale zákon dovoluje i jejich prominutí a v § 74. obč. zák. ustanovuje, že vady ve formě nebo počtu ohlášek nečiní je neplatné, uznáváje k platnosti manželství ohlášku aspoň jednu s udáním jmen. Tato jména musí arci býti správná a pravá a také ostatními údaji nesmí býti osoba snoubenců zakryta, aby účel ohlášek mohl býti dosažen. V tomto případě byla jména i data narození a bydliště správná. Pro vnitřní nepravdivost ohlášky o stavu snoubence nelze ohlášku za všech okolností pova-

žovati za neplatnou. (Viz Váž. III. č. 1085.) Je tedy toto manželství i státně platné.

12. Farář z Z. odejel na 3 dny z osady na pohřeb svému známému. Zjednal si na ty 3 dny výpomoc, katechetu ze sousední osady. Odjížděje v neděli odpoledne, řekl mu: »Nic zvláštního není, ve středu se vrátím.« Ale nevrátil se, ježto si cestou poranil nohu. Ve čtvrtek ráno kostelník hlásil katechetovi: »Přijde svatba!« A přišla! Ale katecheta řekl snoubencům, že je oddati nemůže, nemaje delegace od faráře a neoddal je, ani když mu nabídl 200 Kč. — Farář se vrátil ve čtvrtek odpoledne. Katecheta ho ani nevyčkal a odešel druhou stranou, jakmile jej uviděl přicházeti. Farář vytýkal katechetovi, proč způsobil takovou nepříjemnost, že prý mohl a měl snoubence oddati.

Katecheta zastával faráře, který byl nucen na rychlo odcestovati, jako »sacerdos supplens«, o němž mluví can. 465, § 5. a nikoliv jako »vicarius substitutus« podle can. 474. Rozdíl mezi nimi je veliký. Vicarius substitutus locum tenet parochi in omnibus quae ad curam animarum spectant, et approbari debet ab Ordinario; parochus ultra hebdomadam absens nomen vicarii substituti notificare debet Ordinario. (Can. 465, § 4. et § 5.) Tento vicarius substitutus, jehož jakožto zástupce vzal Ordinarius aspoň na vědomí, má právomoc faráře. Ale nemá jí sacerdos supplens, který ani nemůže býti delegován ad universitatem causarum; neboť generalem delegationem ad assistendum mohou dostati jen kaplani-kooperátoři. (Can. 1096, § 1.)

Z toho jde, že katecheta jako pouhý sacerdos supplens, nemaje speciální delegace, oddávati nesměl; byl by však mohl oddávati, kdyby byl farář aspoň oznámil konsistoři, že katecheta jej zastupuje; neboť tak by se byl stal katecheta vicarius substitutus, třeba by konsistoř nebyla odpověděla. Stačilo, že vzala jeho jméno a zastupování na vědomí. (AAS. XIV. 528.)

Katecheta však měl jinou možnost. V tak naléhavém případě mohl si vyžádati delegaci telefonicky nebo telegraficky buď od nepřítomného faráře nebo od Ordinária. (Can. 1095, § 2.) Nebylo třeba působiti svatebčanům tam grave incommodum, ani předstírati, po případě předpokládati, že delegaci má, jak soudil farář.

13. Farář z T. oddal r. 1920 své osadníky v blízkém poutním kostele farnosti M. Dal sice před tím faráři do M. delegaci nutnou podle práva občanského, ale snoubenci si to rozmyslili a žádali, aby je oddal v M. jejich pan farář z T. Učinil tak. Ale když svatebčané přijeli do M., nebyli domácí duchovní doma; oba byli v přespolních školách. Farář z T. jakožto parochus proprius svých osadníků oddal je a odjel domů do T. Při pastorální konferenci rozhovořil se farář z T. o tomto případě a tu se dověděl, že podle církv. práva (can. 1095, § 2. a can. 1096) jest manželství toto církevně neplatné pro nedostatek delegace.

Ježto manželé o tom nevědí, mají rodinu, ale je nebezpečí, že by chtěli od sebe, kdyby o neplatnosti zvěděli, povolena byla na žádost far. úřadu v T. sanatio in radice.

14. Dotaz farního úřadu z V. — Mám na zdejší smíšené osadě asi 10 manželství, uzavřených jen před evangelickým duchovním. Co činiti teď, když manželka toho upřímně lituje, ale rodinu přec opustiti nechce a nemůže, manžela však nikterak nelze přiměti k tomu, aby se dal před katol. farářem oddati. Manželka by ráda přijímala sv. svátosti, muž jí nebrání, v manželství jsou spokojeni.

Odpověď: V dotazu není řeči o dětech. Předpokládáme, že hoši srovnávají se v náboženství s protestantským otcem, dívky s katolickou matkou, jak to obyčejně v takových případech bývá. (Srv. § 1. zák. čís. 96 ai 1925.) Důležité by bylo také věděti, zdali děti chodí ještě do školy nebo ne; zdali má na děti větší vliv matka či otec. Vůbec jsou konkrétní okolnosti pro řešení podobných případů velmi důležitý. Zásadně lze říci: Nelze-li manžela pohnouti ani k tomu, aby se dal oddati katolicky aspoň ve farní kanceláři třeba per procuratorem (can. 1109, § 3.), pak mohou tato manželství ve smyslu can. 1139, § 3. býti in radice sanována na žádost manželek za těchto podmínek: 1. že souhlas manželský trvá; 2. manželka svého skutku lituje, že se dala oddati nekatolicky; 3. že všechny děti i hochy ve skutečnosti katolicky vychovává tak, že až dospějí, budou moci ke katolické církvi přestoupiti; 4. že manželství je platné in foro civili. — Až dojde sanační rescript, prohlásí farář po svátostné absoluci a peccatis et a censuris ordinario servatis (can. 1319) sanaci manželství a legitimaci dětí pro foro ecclesiastico.

Aby manželka mohla, bylo-li by třeba, in foro externo prokázati, že v řádném manželství žije, opíše farář do matriky oddaných protestanský oddací list (bez čísla pořadov.), ocituje pod zápisem per extensum sanační re-script, poznamená sanaci také u křest. zápisu manželčina, resp. oznámí do místa křtu (can. 1103, § 2.) a vydá jí o tom úřední osvědčení místo oddacího listu.

15. Na děkanský úřad v B. přišla sl. M. S., žádajíc, aby byla oddána s A. B. — Nevěsta je katolička, ženich je rozlouč. evangelík, který uzavřel r. 1912 v Dortmundu v Německu civilní sňatek s evangeličkou M. G., kterážto manželství bylo krajským soudem v Mor. Ostravě r. 1923 rozloučeno. Děk. úřad žádá o sdělení, zda v Dortmundu bylo prohlášeno »Tametsi« a zdali žádaný sňatek může býti vykonán.

O d p o v ě d': Sňatek v Dortmundu uzavřený nutno posuzovati podle »Ne temere« a nikoli podle »Tametsi«, neboť matrimonium regitur iure vigente. Podle »Ne temere« XI. 3. acatholici sive baptizati sive non baptizati, si inter se contrahunt, nullibi ligantur ad catholicam matrimonii formam servandam. (Cf. can. 1099, § 2.) Proto je i civilní sňatek protestantů v Dortmundu uzavřený platný také církevně a katolička M. S. nemůže býti s A. B. oddána propter imped. ligaminis, ježto M. G. ještě žije.

16. W. L. dostal se za války do ruského zajetí, odkud po čase napsal své ženě, že už se domů nevrátí. Protože se mu v Rusku líbí (přidal se k bolševikům), že se tam usadí a — znovu ožení!

Opuštěná žena se dlouho nermoutila; vzala k sobě do společné domácnosti jiného muže, s kterým zplodila dvojčata, Annu a Johannu, nar. r. 1920, které byly na základě vylíčených okolností zapsány jako nemanželské.

Avšak W. L. v Rusku spokojen nebyl a vrátil se r. 1926. Protože děti už měly začít chodit do školy, žádal, aby byly přepsány na jeho jméno. Manželé žijí opět řádně a spokojeně.

Farní úřad se táže, co má učiniti.

O d p o v ě d': Poněvadž manželství W. L. nebylo v ten čas, kdy manželka dvojčata porodila, nikterak rozloučeno, nýbrž trvalo, musely děti býti zapsány jako man-

želské. (A. c. 1922, 110.) Nikoli skutečný stav, nýbrž právní normy jsou směrodatné. Podle § 138. obč. zák. a can. 1115. platí o dětech, které se narodí za trvání manželství, právní domněnka manželského původu (srv. A. c. čb. 1923, 71), která může býti vyvrácena jen pravoplatným nálezem příslušného (okresního) soudu. Bylo na manželu-»otci«, aby svoje otcovství popíral nejdéle do 3 měsíců od té doby, kdy se o narození dětí dověděl a domáhal se oduznutí manželského jejich původu. (§ 158. obč. zák.) Dokud tak neučinil, platily děti za manželské. Jestliže W. L. nyní svého práva užití nechce a děti za své uznává, je třeba podati na zem. úřad žádost za opravu matriky, aby byl dětem manželský původ přiznán.

17. V. C. a M. B., katolíci, byli církevně oddáni r. 1921, rozvedeni r. 1922 a civilně rozloučeni 1923. Za rok se usmířili a opět spolu žijí. Stačí to, když okresnímu soudu oznámí, že svoje manželské spolužití obnovili?

O d p o v ě d': Jelikož tyto manželé byli rozloučeni a nikoliv jen rozvedeni, přestalo jejich manželství fakticky i právně existovati. Proto nestačí jen ohlásiti okresnímu soudu obnovu manželského spolužití, aby eventuelní děti mohly býti pokládány za manželské. Takové ohlášení podle § 110. obč. zák. stačí pouze při rozvodu. (Po rozh. Nejv. soudu 14. XII. 1927. — Váž. IX. č. 7622. — nejsou už povinni rozvedení manželé toto ohlášení činiti, nýbrž rozvod je odčiněn pouhým skutečným návratem k společnému žití.)

Podle § 118. obč. zák. chtějí-li se manželé rozloučení opět spojit, jest takové spojení pokládati za nové manželství a manželé ti, když nové manželství uzavírají, musí šetřiti všech obřadností k platnosti smluv manželských potřebných.

Podle § 1. a § 12. čsl. zák. č. 320 ai 1919 je každému volno uzavřiti manželství buď církevní nebo civilní. Po rozluce možno nové manželství uzavřiti teprve, když výrok soudní nabyl moci práva. (§ 22. cit. zák.)

Jestliže tedy jmenovaní manželé, kteří před církví nikdy nepřestali býti manžely, trvají na tom, aby oddáni byli znovu před duchov. správcem, nutno jest upozorniti je, že nejde o svátost, nýbrž o právní jednání, vyžadované zákonem státním a s tím upozorněním také vy-

konati ohlášky a oddati je mimo místo posvátné, na př. ve farní kanceláři a bez ritu církevního, před dvěma svědky. Zápis do matriky musí býti s číslem řadovým a manželství vykázáno v sčítacím lístku; oddací list vydati jest podle tohoto druhého zápisu. Při prvním zápisu, kde je poznamenána rozluka, třeba podotknouti, že opět vešli v nové manželství (pro obor státní.)

18. R. B., katolík, uzavřel jako váleč. zajatec v Rusku před pravoslavným duchovním r. 1919 manželství s pravoslav. Ruskou. Po návratu do Čech odpadl se ženou a 2 dětmi v Rusku pravoslavně pokřtěnými k církvi československé, ve které také dal pokřtiti třetí dítě v Čechách narozené. Nyní r. 1927 se chce vrátiti do církve katolické se ženou i s dětmi.

Co mám dělati?

O d p o v ě ě: 1. Pokud jde o návrat do církve: Nejdříve ať ohlásí okresnímu úřadu ve smyslu §§ 1., 2. a 6. zák. č. 96 ai 1925, že přestupuje s celou rodinou k církvi katolické. Manželka, pravoslavná Ruska, budiž do církve přijata podle instrukce v Ord. l. 1912, č. 18.—19. Aby R. B. mohl býti smířen s církví katol., musí dostati absoluci od círk. trestů, do kterých upadl: a) propter apostasiam — can. 2314; b) protože uzavřel manželství před knězem nekatolickým, děti svoje dal nekatolicky pokřtiti a vychovávat. (Can. 2319.) Na základě pravomoci dané od Ordinária všeobecně, pokud jde o absoluci ab excommunicatione propter apostasiam (viz Ord. l. čb. 1921, č. 8; srv. 1925, str. 4.) a speciálně tímto udělené k absoluci ab excommunicatione, do které upadl pro delikty, uvedené v can. 2319, můžete R. B. rozhřešiti a zároveň 2. konvalidovati manželství, uzavřené v Rusku, které je: a) neplatné církevně propter defectum formae (viz. c. 1094 a c. 1099, § 1. 1°.) a které Ordinarius tímto také za neplatné prohlašuje. (Srv. Ord. l. čb. 1919, str. 53.) — b) Jest však neplatné také in foro civili; neboť r. 1919, kdy R. B. byl před pravoslavným duchovním oddán, bylo v SSSR. už obligatorní manželství civilní, a ruská vláda církevní sňatky uzavřené v Rusku po 20. prosinci 1917 neuznává za platné bez ohledu na státní příslušnost osob manželství uzavírajících. (Srv. sdělení č. 75. Věst. minist. spravedlnosti z r. 1923, str. 84.)

Proto není toto manželství státně platné ani u nás, neboť ohledně formy uzavření manželství v cizině jsou rozhodny předpisy místa, kde byl sňatek uzavřen. (Srv. Váž VIII. čís. 5859; VII. 4693.)

Konvalidaci proveďte takto: Podle can. 1137 »manželé« musí obnoviti souhlas legitima forma. Za tím účelem zaveďte s nimi snubní protokol a zažádejte o dispens od 3 prohlášek jak církevní (can. 1028), tak státní. (§§ 86. a 87. obč. zák.) Až dojde dispens, ať složí »manželé« manifestační přísahu a potom je oddejte buď v kostele při zavřených dveřích nebo ve farní kanceláři před 2 důvěrnými svědky. (Srv. § 88. obč. zák.)

Poněvadž jde o nové manželství, musí býti zapsáno s číslem řadovým, vykázáno ve sčítacím lístku a poznamenána legitimace dětí per subsequens matrimonium.

Křest dětí pokřtěných pravoslavným obřadem jest platný, dítě pokřtěné v církvi československé musí býti znovu sub conditione pokřtěno.

19. Jan K., katolicky oddaný r. 1914, pak civ. rozloučený r. 1920 a civilně znovu oddaný r. 1921, odpadl i se svou civilně oddanou manželkou, dříve také katolickou, Kateřinou, k církvi československé, ve které dal i dítě z tohoto civilního manželství pokřtiti a vychovávat. Chce se nyní s celou rodinou do církve katolické vrátiti, druhé očekávané dítě dáti katolicky pokřtiti.

Prvá manželka katolicky s ním oddaná ještě žije.

Může býti rozhřešen a do církve přijat? Musí se vrátiti k první ženě?

O d p o v ě ě: Jan a Kateřina K. mohou býti po předchozím oznámení svého přestupu na okresní úřad podle §§ 1., 2. a 6. zák. č. 96 ai 1925 do církve katolické přijati. Smír jest vykonati podle instrukce v Ord. l. čb. 1921 čís. 8. — Absoluce od censur exkommunikace, do kterých upadli podle can. 2314 a 2319, potřebují aspoň pro foro externo.

Ale tato absoluce nemůže jim býti dána ve sv. zpovědi; neboť jsouce jen civilně oddáni, žijí v konkubinátě, jehož se vzdáti nechtějí a snad okamžitě — k vůli dětem — ani nemohou, a proto nehodni jsou absoluce svátostné od hříchů. Zmíněných círk. trestů čili censur však mohou býti zproštěni výrokem mimo zpovědnici (srv. can. 2246

§ 3., 2248 § 2., 2250 § 3., 2314 § 2.) a do církve opět býti přijati bez svaté zpovědi.

Tomuto p r á v n í m u přijetí do církve není na zá-
vadu stav hříšný, ve kterém jsou žijíce v konkubinátě
vědomém. Proveďte tedy, jeví-li se toho hodni, jejich při-
jetí do církve takto: (Předpisovat formu Rit. rom. tit. III.
cap. 3. není dnešní době přiměřeno.) Ve farní kanceláři
ať před 2 svědky složí vyznání víry podle formuláře v kni-
ze »Na stupních oltáře«. Potom jim řekněte, že na zá-
kladě plné moci od nejd. p. biskupa přijímáte je do církve
hlavně k vůli dětem, aby se jim dostalo katol. vychování;
že se stávají opět katolíky, ale jen »matrikovými«. Jejich
povinností že je pracovati k tomu, aby se stali katolíky
opravdovými, kteří by mohli přijímati sv. svátosti. K to-
mu že je církevní společenství, kterého opět dosáhli, prv-
ním krokem. Že jsou povinni svoje děti opravdu katolicky
vychovávat, a jakmile by možnost nastala, svoje civilní
manželství konvalidovati řádným sňatkem církevním.

Jako pokání (poenitentia iuridica) ve smyslu can. 2312
a 2313 ať se pomodlí 3 bolestné růžence, pokud možno při
mši svaté. Plnoprávními členy církve se ovšem nestávají;
neboť žijíce v konkubinátě jsou podle can. 2356 infames
(bezectní) a tím vyloučení podle can. 2294 ab actibus le-
gitimis ecclesiasticis, nemohou tedy býti na př. kmotry.
(Can. 2256, § 2.)

Dítě pokřtěné v církvi československé musí býti sub
conditione znovu pokřtěno.

Na otázku, zdali se musí Jan K. vrátiti ke své první
řádne manželce, nelze určitě odpověděti, nejsou-li známy
okolnosti, proč se manželé rozešli. Je možné, že jeden
z nich má »iustam causam«, pro kterou nemusí nebo ne-
může »servare vitae coniugalis communionem« (c. 1128),
ba dokonce snad má důvod »legitime discendendi auctori-
tate propria«. (C. 1130.) Bylo by třeba znáti podrobnosti.

20. Snoubenci z H. zamlčeli při protokolu, že jsou se-
švakřeni, a byli per delegationem oddáni v T. Teprve při
křtu dítěte se ukázalo, že jsou sešvakřeni v 2° l. o. aeq.,
neboť ženich-vdovec bral si sestřenicí své nebožky ženy.
Nynější farář pseudomanželů prosí o dodatečnou dispens
od této překážky affinitatis l. o. aeq. 2°, aby mohli žíti v cír-
kevně platném manželství.

O d p o v ě ě: Dispens lze lehko udělit, protože dů-
vody jsou dostatečné. Ba, jsou-li pseudomanželé in periculo
incontinentiae, je tu casus urgens a Ordinář (nebo v nebez-
pečí smrti i sám farář) může udělit dispens hned. Farář by
ovšem musel podati zprávu Ordináři, že dispens udělil
v tomto případě, který nestrpěl odkladu (can. 1046), ne-
boť jde o překážku veřejnou. Ale tím není ještě věc skon-
čena. Je mimo to třeba, aby pseudomanželé formálně ob-
novili manželský souhlas (can. 1133—1134) novým pro-
jevem vůle manželské a to »forma iure praescripte« (can.
1135 § 1.), neboť manželství je neplatné pro nedispensova-
nou překážku affinitatis 2° l. obl. aeq. Protože jde o pře-
kážku veřejnou, snadno dokazatelnou (matričními listy),
musí býti konvalidace provedena pro foro externo. Aby
pseudomanželé neutrpěli na své pověsti, nebude farář kon-
validaci prováděti před širší veřejností, nýbrž zažádá o dis-
pens od 3 prohlášek (kdyby byl konvalidaci provedl v ne-
bezpečí smrti hned, mohl by i tuto dispens udělit), pseudo-
manželům uloží, aby se zatím manžel. obcování zdrželi, a
když obdržel dispens, přijme souhlas manželský před dvě-
ma svědky ve farní kanceláři. Onomu faráři, kde byli od-
dáni, oznámí konvalidaci, aby mohla býti poznamenána do
matrik u faráře delegovaného i delegujícího.

21. Manželství katolíků odpadlých k církvi na př.
československé a tam oddaných může býti při jejich ná-
vratu konvalidováno takto:

Když ohlásili okresnímu úřadu změnu náboženství
(zák. čís. 96 ai 1925) a dostali absoluci od censur (can. 2314
a podle některých* i can. 2319, § 1. 1°), sepíše s nimi farář
snubní protokol, aby zjistil, nebrání-li sňatku nějaká cír-
kevní překážka. O státní platnost takovýchto manželství
netřeba se obyčejně starati, ježto i ta, která byla před stá-
tem neplatně uzavřena, byla zákonem č. 219 ai 1925 vše-
obecně sanována. Potom zažádá o círk. dispens od 3 pro-
hlášek a když snoubenci složili manifestační přísahu, oddá
je buď veřejně v kostele nebo jenom před 2 důvěrnými
svědky, s dovolením Ordinária třeba i ve farní kanceláři.
To záleží na tom, zdali svým nekatol. sňatkem způsobili
velké či malé pohoršení na osadě. — Sňatek třeba ohlásiti,

*) Viz na př. Linneborn, Grundriß des Ehe-rechtes, Paderborn,
1933, str. 211.

po případě poznamenati podle »Ne temere« (can. 1103) do příslušných matrik místa jejich narození. Matka může býti dodatečně uvedena řádem pro šestinedělky. Sňatek bude zapsán do matriky bez čísla pořadového s poznámkou, kde byli oddáni dříve. (Ord. list. 1920, 82.) V sčítacím lístku nebude vykazován. Oddací list jim může vydati jen duchovní českoslov., před nímž bylo manželství uzavřeno platně pro obor státní a v jehož matrice je zapsáno s číslem řadovým. Na rubu toho oddacího listu může býti poznamenána konvalidace pro foro ecclesiastico. (Latinsky — bez kolku.)

22. Snoubenci ve zdejší diecési ve V. rodilí a tam příslušní bydlili v Německu v L. Před svatbou přesídlili domů do V. a po týdenním pobytu přišli dne 16. X. 1920 na protokol a dne 6. XI. 1920 byli po 3 prohláškách oddáni. Přinesli sebou také, když se přistěhovali, zároveň prohlášení list od faráře z L. v Německu, který poslal také faráři do V. delegaci a propustný list se slovy: »Genannte Brautleute werden dadurch zur kirchl. Trauung nach dort entlassen; dazu hiemit Vollmacht.« — Bylo-li toto manželství platně uzavřeno?

O d p o v ě d': Jmenovaní snoubenci, když do V. přesídlili, založili tam řádné bydliště (can. 92) a získali příslušnost farní (can. 94) a byli tam řádně prohlášeni. Požadavku can. 1023 § 1. o měsíčním pobytu a požadavku § 72. obč. zák. a § 4. zák. č. 320 ai 1919 o pobytu šestinedělním učiněno bylo zadost tím, že prohlášky byly také v L. — Proto bylo farní duchovenstvo ve V. oprávněno snoubence oddati iure proprio a manželství je uzavřeno platně.

Delegace či lépe řečeno licence od far. úřadu z L. byla pro foro ecclesiastico zbytečná a neplatná, protože parochus loci, in quo contrahitur matrimonium, jí pro foro ecclesiastico nepotřebuje, naopak on sám jen jí dáti může (can. 1095, § 2.), a pro foro civili byla neplatná, protože v Německu je obligatorní manželství civilní a proto platnou delegaci do ciziny mohl by dáti jen říšsko-německý »Standesamt« (nebo z Maďarska matrikář).

23. Američan, farmář ve Spoj. Státech Amer., vdovec, zdejší rodák, chce přijeti asi na 10 dní do svého ro-

diště, oženiti se tam a hned se vrátiti do Ameriky se ženou; neboť jako svobodnou snoubenku ji nechtějí amer. úřady do Spoj. Států pustit. Jak to zařídit, aby sňatek mohl býti do týdne vykonán?

O d p o v ě d': Nehledě k tomu, že by toto manželství bylo lze uzavřeti také per procuratorem (can. 1088), jest dvojí možnost:

1. Ženich i nevěsta dojdou každý ke svému faráři na protokol a dají se prohlásiti. Ženich přinese prohlášení list (a ostatní dokumenty, jako úmrtní list nebožky, vysvědčení o stát. příslušnosti) sebou. Prohlášení list od farního úřadu amerického stačí, neboť ve Spoj. Státech severoamerických jest civilní manželství také jen fakultativní. Vysvědčení o způsobilosti k sňatku zde od něho jako cizince netřeba požadovati, neboť U. S. A. takových vysvědčení nevystavují. Způsobilost Američana jest posuzovati podle zdejších zákonů. Poněvadž přinese ženich svůj prohl. list, nemusí zde míti šestinedělní (měsíční) pobyt.

2. Nebo až přijede ženich, vymůže si dispens od šestinedělního pobytu a od prohlášek v Americe (§ 4. zák. čís. 320 ai 1919), pro foro ecclesiastico dispensuje od nich podle can. 1028 § 1. Ordinarius, a s dispensí círk. i politickou od 2 pohlášek zde mohou býti oddáni po složení manifestační přísahy. — Způsob první je pohodlnější.

24. N. N. sacerdos, apostata ab ordine, officio suo relicto in statum laicalem illegitime rediit et munus officialis civilis amplexus est. Etiam matrimonium, ut aiunt, civile contraxit. Prolem susceptam autem in Ecclesia catholica baptizari et educari curavit; a fide enim non defecit. Tribus annis elapsis manifestae alienationis mentalis indicia edere coepit et tandem propter paralyisin progressivam in amentium asylo inclusus et sub curatore constitutus est. De urgente mortis periculo bene sibi conscius in lucido intervallo statim confessarium advocat et delicti sui poenitens reconciliationem cum Ecclesia desiderat.

Quaeritur, quomodo cum tali sacerdote poenitente agendum sit?

Nihil dubitandum sacerdotem istum graviter deliquisse et excommunicationem latae sententiae Sedi Apostolicae simpliciter reservatam incurrisse. (Can. 2388, § 1.) Di-

citur quidem in praefato canone: »clerici . . . matrimonium etiam civiliter tantum contrahere p r a e s u m e n t e s . . . « id quod delictum cum plena deliberatione et poenae cognitione commissum supponit. (Can. 2229, § 2.) Attamen sacerdos iste, qui etiam iuris utriusque peritus erat, delicti et poenae ignorantia laborasse dici nequit. Praeterea etiam irregularitatem ex delicto (can. 985, 3°) contraxit, a qua, si forte convaluerit et ordinem iterum exercere vellet, dispensari deberet a S. Sede. — Quia nunc resipiscens cum Ecclesia reconciliari cupit et congruam satisfactionem pro scandalo dato serio promittit (can. 2242, § 3), absolutio ipsi denegari nequit. (Can. 2248, § 2., can. 886.) Cum tempus urgeat propter mortis periculum, absolvi potest a quovis confessario etiam speciali facultate experte imposita congrua poenitentia atque iniuncto onere scandalum reparandi, pro futuro concubinatum prorsus interrumpendi et solutionem matrimonii civilis quaerendi, ut occasio proxima peccandi in remotam convertatur. Illud a confessario iniunctum onus scandalum magnum et notorium reparandi in sequentibus constat: Sacerdos poenitens in civitatem, ubi officio sacerdotali fungebatur, litteras mittat a duobus testibus subscriptas, in quibus suam agendi rationem detestatur, atque ut sibi a fidelibus ignoscatur rogat. Solutionem matrimonii civilis ipse nunc prosequi utique nequit, quia sub curatore est et proinde capacitate iuridica privatur. (Cf. can. 88., § 3.; can. 89.; cís. nař. č. 207 ř. z. ai 1916.) »Uxor« eius autem actionem instituere (podati žalobu) posset ad solutionem huius matrimonii civilis obtinendam, si sacerdos iste tandiu supervixerit. — Pensione a regimine civili post mortem sacerdotis obtenta mulieris et prolis condicio in tuto ponitur.

25. Do farní kanceláře v N. přišli r. 1918 snoubenci: I G., povoláním žurnalista, stát. příslušník italský, v Italii narozený, svobodný, katolík, a M. K., svobodná katolička, narozená v Německu, příslušná do Ž. R. v Čechách. Oba bydlili 14 dní u matky nevěstiny v N. a zde také chtějí býti oddáni. Avšak jsou zase už pryč z N., neboť ženich už delší čas koná cestu světem, byl již také v Asii a po svatbě hodlá se svou manželkou odejet do Afriky. Posledně byli 5 neděl v Berlíně. Oba jsou zletilí. Vystupují všude jako manželé. Ženich nemá křestního listu, má jen list rodný.

Mohou býti v N. prohlášeni a oddáni? Čeho je třeba k jejich sňatku?

O d p o v ě ě: Snoubenci jsou vagi (potulní) podle can. 91. a sice actu itinerantes (can. 1097, § 1. n. 3°), qui nullibi sedem commorationis habent. Jest tedy oprávněn oddati je kterýkoli farář, jehož si vyberou. Ovšem je třeba splniti dříve náležitost, žádanou v can. 1097, § 1. n. 1°, t. j. zjistiti svobodný stav snoubenců a také vyhověti předpisům státním. Za tím účelem farář v N., k němuž snoubenci přišli za svého pobytu v N. na protokol, vyžádá si od nich:

1. nejnovější křestní list z Německa a z Italie a od nevěsty také list rodný;

2. vysvědčení způsobilosti ke sňatku a domovský list ženichův, protože jeho státní příslušnost musí v matrice výslovně vytknouti (A. c. čb. 1922, 65; 1922, 50);

3. snoubenci opatří si u okres. úřadu dispens od šestinedělního pobytu v N.;

4. ženich musí býti prohlášen také v Italii, kde se narodil nebo kam je příslušný, poněvadž can. 1023, § 2., žádá pro snoubence, kteří dosáhnou věku dospělosti zdržovali se jinde déle nežli 6 měsíců, zvláštní důkaz jejich svobodného stavu. Protože r. 1928 bylo v Italii ještě civilní manželství obligatorní, musely býti prohlášky u civilního matrikáře. Od církevních prohlášek v Italii mohl zdejší Ordinarius dispensovati. (Can. 1028, § 1.);

5. na základě státní dispense od šestinedělního pobytu vykoná farář prohlášky a nebo si snoubenci vyžádají také zároveň politickou dispens od 3 prohlášek; dispens církevní od 3 prohlášek vyžádá pro ně farář a zároveň dovolení, aby je směl oddati. (Can. 1032.) Tohoto dovolení je třeba samozřejmě jen k vůli kontrole, ježto Ordinarius (vikář) nemůže věděti více o svobodném stavu snoubenců nežli zjistil farář. Snoubenci musí před oddavkami složiti manifestační přísahu. (§ 87. obč. zák.; A. c. 1921, str. 58.)

26. Nevěsta z D. slouží už několik let v Praze; bude se vdávat a svatbu chce míti doma v D. V den protokolu bydleli: ženich v Praze-XIX., nevěsta v Praze-XVIII., kde také byl zaveden protokol. Prohlášky byly řádně vykonány v obou farních kostelích. Ale zatím po první prohlášce

sc nevěsta přestěhovala se svými pány do farnosti ženichovy v Praze-XIX. Po třetí pohlášce pak se odstěhovala domů k rodičům do D., kde pobude až do svatby. Po oddavkách se vrátí s mužem znovu do Prahy.

O t á z k a: Potřebuje farář v D. k oddávkám delegaci? Jestliže ano, od koho? Od faráře z Prahy-XVIII. nebo XIX.? Či je sám parochus proprius?

O d p o v ě ě byla by jednodušší, kdyby byly podrobněji vylíčeny ještě některé jiné okolnosti, totiž: zdali nevěsta odcházejíc domů do D. dala v Praze-XIX. výpověď ze služby a odhlásila se i policejně, anebo zdali se vrátí znovu do Prahy-XIX. či do jiné čtvrti pražské. Protože tyto okolnosti udány nejsou, je třeba případ rozebrati a řešiti všeobecně.

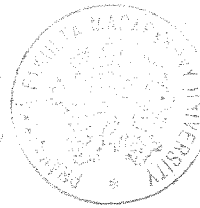
Směrodatné je bydliště snoubenců. Mezi prohláškami získala nevěsta totéž bydliště a tím tutéž příslušnost farní jako ženich, totiž v Praze-XIX. Prohlášky byly dokonány jak náleží, v obou místech (can. 1023, § 1.; §§ 71. a 72. obč. zák.; § 4. zák. čís. 320/1919), v Praze-XVIII. i XIX. Oddávati i delegaci uděliti (can. 1095 § 2.) byl by tedy příslušný jen farář v Praze XIX. Ale předpokládejme, že nevěsta dala v Praze-XIX výpověď ze služby, odhlásila se policejně z Prahy a odstěhovala se domů do D. Za těch okolností má ovšem bydliště jen u rodičů v D. a nebo je tam jen actu itinerans; v obojím případě však je parochus proprius, oprávněný platně a dovoleně oddávati, jen farář v D. Jestliže se nevěsta z Prahy-XIX. neodhlásila a po svatbě se tam s mužem vrátí, zůstává příslušný k oddávkám a tedy také k delegaci nutné pro foro civili (§ 75. obč. zák. a § 8. zák. čís. 320/1919) farář v Praze XIX.; bez této delegace oddával by farář v D. platně jen pro foro ecclesiastico. (Can. 1094.) Jestliže se nevěsta z Prahy-XIX. odhlásila a novomanželé se usídlí po sňatku v docela jiné čtvrti pražské, je parochus proprius opět jen farář v D., kde má nevěsta nyní jediné bydliště (can. 1097, § 2.), nebo aspoň sc tam skutečně zdržuje bez úmyslu zůstatí delší čas.

Prohlášky platí 6 měsíců (can. 1030, § 2; § 73. obč. z.; § 6. zák. č. 320/1919). Snoubenci byli od svých tehdy příslušných farářů řádně prohlášeni; není tedy nových prohlášek resp. dispense v D. třeba, dokud 6 měsíců neuplynulo. Prohlašni listy musí ovšem farář v D. míti (can.

1029). Někteří autoři tvrdí, že by farář v D. měl z opatrnosti tyto snoubence aspoň jednou prohlásiti. Poukazují na znění § 72. obč. z. resp. § 4. čl. zák. č. 320/1919, který ustanovuje: »Nebydlí-li některý ze snoubenců ve svém bydlišti ještě 6 neděl, jest buď s vyhláškami sečkatí, až se 6 neděl dovrší, nebo musí manželství býti vyhlášeno t a k é v obci, kde onen snoubenec nejposléze bydlel déle šesti neděl.« Při tom zdůrazňují slovo »t a k é«. Avšak toto ustanovení má na mysli vyhlášky, které teprve konány budou, ne ty, které už byly řádně vykonány; o těchto platí can. 1030 § 2. a § 6. cit. zák. Jinak by snoubenci museli znovu čekat 6 neděl v D. a kdyby snad museli se mezi tím opět přestěhovat, nezbylo by, než snad čekati zase jinde. Farář v D. může sice aspoň jednu prohlášku vykonati, chce-li a stačí-li čas, ale nemusí; je zbytečno hromaditi prohlášky nemůže to ani býti v intencích zákona. (Stubenrauch, Kommentar zum a. b. GB. I. 1902, str. 142, citov. v LzQt. 1926, 346.) Farář v D. může tedy podle okolností oddati tyto snoubence iure proprio hned na základě prohlášení listů.

REV15

SEMINÁRNÍ
Hist.-prá.

KNIHOVNA
oddělení

ÚK PrF MU Brno

3129S03854